कालिकापु०
१८०

शास्त्रो वक्तव्या विष्वक्पुत्रिकाम्॥ एवं यद्दक्षनाशाय दुर्गा या पूजयेत्तथा॥ होमं च सतिलैराज्यैः समांसैरपि वा करेत्॥ उग्रचण्डादिका पूज्या स्त
थाष्टौ योगिनीशुभाः॥ योगिनि वश्चतुःषष्टिस्तथा वै कोटियोगिनी॥ नवदुर्गास्तथा पूज्या देव्याः संनिहिताः शुभा॥ जयन्त्यादीन् गंधपुष्पैस्ता
देव्या मूर्त्त्योयतः॥ देव्यास्त्रिवास्त्राणि सर्वाभूषणानि तथैव च॥ स्वंगप्रत्यंगयुक्तानि वाहनं हरमेव च॥ महिषासुरमर्दिन्याः पूजायां भूतये स
दाः॥ पुराकल्पे महादेवी मनोः स्वायंभुवान्तरे॥ तृतीयस्य युगस्यादौ सर्वदेवैस्तुता सदा॥ महिषासुरनाशाय जगतां हितकाम्यया॥ योगनिद्रा
महामाया जगद्धात्री जगन्मयी॥ भुजैः षोडशभिर्युक्ता भद्रकालीति विश्रुता॥ क्षीरोदस्यान्तरे काले विभ्राति विपुलाभुजः॥ अतसीपुष्पवर्णा 188
भा ज्वलत्कांचनकुण्डला॥ जटाजूटमर्वेन्दुमुकुटत्रयभूषिता॥ नागहारेण सहितस्वर्णहारैर्विराजिता॥ शूलं चक्रं च शंखं च वक्र
वाणं तथैव च॥ शक्तिं दलं च दण्डं च नित्यं दक्षिणबाहुभिः॥ बिभ्रती सततं देवी विकसद्दशनोज्ज्वला॥ खेटकं चर्म चापं च पा
शं चांकुशमेव च॥ घंटां पर्शुं च मुशलं बिभ्रती वामपाणिभिः॥ सिंहस्था नयनै रक्तरक्तवर्णैस्त्रिभिर्ज्वला॥ शूलेन महिषं भित्त्वा तिष्ठन्ती पर पुराण
मेश्वरी॥ वामपादेन चाक्रम्य तत्र देवी जगन्मयीम्॥ तां दृष्ट्वा सकला देवाः प्रणम्य परमेश्वरीम्॥ प्रावः किञ्चिन्नतं दृष्ट्वा निहितं महि १८०
षासुरम्॥ ततः प्रोवाच देवांस्तान्ब्रह्मादीन्परमेश्वरी॥ स्मितप्रभिन्नवदना विकाशिनयनोज्ज्वला॥ गच्छन्तमीक्षुरगणाः जम्बुद्वीपा २०८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

न्तंप्रेति॥ हिमवत्पर्वतोतासन्नवरं कात्यायनाश्रमम्॥ तत्रैव भवतां ध्यं सिद्धिर्भतिनिश्चितम्॥ इत्युक्तास महादेवी तत्रैवान्तरधीयत॥
देवापि ते तदा जग्मुः कात्यायनमुनेः पुरम्॥ आश्रमं पवितान्त्वा विस्मयाविष्टचेतसा॥ निहतो महिषो देव्या दृष्टा त्वाभिर्यद
न्वतः॥ स्तुता वै बोऽन्नगधात्री महादेवी जगन्मयी॥ किमर्थं महस्ता देवी गन्तु कात्यायनाश्रयं॥ किमन्यादाछितं कार्यं युष्माकं
वाभविष्यति॥ इति ब्रुवन्तस्ते देवा गच्छन्ति स्म परं परम्॥ हिमवत्पर्वतासन्नं मुनिं कात्यायनाश्रमे॥ ततः सेन्द्रासदिक्पाला ब्र
ह्मविष्णुशिवस्तथा॥ निषेदुः सुविरं प्रीता दुर्गादर्शनलालसा॥ ततस्तत्र महाकोपं ब्रह्माविष्णुशिवादयः॥ चक्रुः कोन्यो
स्ति महिषाहतो देव्या सदानव॥ पुनर्यत्नेह क्रियते जच्छिध्वंसनं भृशं॥ ततो हरुणः सर्वे माहिषापुरचेष्टितं॥ आगता
कथयामास देवलोकपराभवम्॥ इति प्रकुप्यतां तेषां शरीरेभ्यः पृथक् पृथक्॥ निश्चक्रमुश्च तेजांसि शक्तिरूपाणि तत्क्ष
णात्॥ तत्रैयोभिर्द्धनवती देवी कात्यायनेन वै॥ सन्तुषिता पूजिता च तेन कात्यायनी स्मृता॥ ततस्तेनैव रूपेण दशबाहु

कालिका० स्तुतेन वै॥ पश्चाज्जघान महिषं जगद्धात्री जगन्मयी॥ यदा स्तुता महादेवी बोधिताश्वाश्विनस्य च॥ यत्र देवी स्वरूपस्य प्रादुर्भू-
१८ ता जगन्मयी॥ देवानां तेजसा मूर्त्तिः शुक्लपक्षे सुशोभने॥ सप्तम्यां सा कृता देवी अष्टम्यां तैरलंकृता॥ नवम्यामुपहारैस्तु
पूजिता महिषासुरम्॥ निजघान दशम्यां तु विशिष्टान्तर्हिता शिवा॥ ॥मार्कण्डेय उवाच॥ श्रुत्वा मां सागरो राजा देव्याः
संगतिमुत्तमं॥ संप्रायात् श्च तद्रूपं पुनरेवम पृच्छत॥ ॥सगर उवाच॥ यदि पश्चान्महादेवी जघ्ने महिषासुरम्॥ कथं पाव
पूर्वं भद्रकाल्युपाहन् महिषासुरम्॥ तथा हि दर्शने तस्याः पादाक्रान्ता स्ववासवम्॥ हृदि शूलेन निर्भिन्नं तदा ऊःस 189
कलाः सुरः॥ एतत्संशयं छिन्धि मुनिश्रेष्ठ ममोद्भुना॥ ॥और्व उवाच॥ ॥श्रृणु त्वं नृपशार्दूल भद्रकाली तथा पुरा॥
प्रादुर्भूता महामाया महिषेण सहेन्नृ॥ महिषासुरएव सो निद्रायां निशि पूर्ववत्॥ स्वप्नं तु ददृशे वीरो दारुणं पुराण
घोरदर्शनम्॥ महामाया भद्रकाली छित्त्वा खड्गेन मे शिरः॥ पपौ तस्य वरं भामि व्यादितास्य तिभीषणा॥ ततः प्रातर्भ- १८
यभीतः स दैत्यो महिषासुरः॥ तामेव पूजयामास भवि रंस्तोऽगानया॥ आराधिता तदा देवी महिषेण सुरवैरिणा॥ प्रादुर्भूता २०८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मत्स्यकाली भुजौः षोडशाब्दिर्नुता॥ ततः प्रणम्य महिषो महामायाजन्मदां शि॥ उवाचेदं वचोन ममुक्तिमार्गे युतोसुरः॥ ॥महि
षउवाच॥ देवी त्वत्कृत्संछिंसिष्टोणि ता णि णि ते मम॥ त्वयाभुक्तानि दृष्टानि मया त्वत्प्रेनमनिश्चितम्॥ अवश्यं नात्वया कार्यं
मया कार्यं प्रमाणतः॥ एतद्द्धिर्यानमानतन्त्रैकं देहि मे वरम्॥ वध्यस्त्वयाहं माताह्लि संशयः परमेश्वरी॥ मयापि तत्वतो दुःखं
नि पतिके नलं घ्यते॥ किंतु त्वया वसाहितैः शंभुराराधितस्तदा॥ मम पित्रा मदर्थे नगतपश्चाद्दतः ततः॥ मया पराधितप्रभुः प्रोक्ता
श्चैतातत्वथा विधि॥ मन्वन्तरत्रयं यावदीश्वरं राज्यमुत्तमम्॥ अकंटकं मया भुक्तेमम्मुतायोनविद्यते॥ कात्यायने न मुनिना श
प्ताहं शिष्यकारणात्॥ धिमन्तिनी विनाशनेतकरिष्यति नसंशयः॥ पुरा मुनिं तपस्यंतं सौदाम्यलत्रामसत्तम्॥ मुने कात्या
यने ष्यारव्याधि संहिमवदन्तिके॥ दीव्यस्त्रीरूपमतुलं कृत्वाहं कौतुकान्तदा॥ मया संमोहितो विप्रो त्यक्त्वा मूर्छस्तदा तपान्॥
नहृतात् संस्थिते नाहं मुनिना कात्यसूनुनाशोत्वा नायं तदा शप्तः शिष्यार्थे क्रोशापांज्ञिना॥ यस्मात्त्वया मे शिष्योयं मोहि
तस्तेपसेश्युतः॥ हृतं त्वया स्त्रीरूपेण तं त्वां निहनीष्यति॥ इति मां शप्तवान्पूर्वं मुनिः कात्यायनिः पुनः॥ तस्य पापपर

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका॰ कालाय मागम्य समुपास्थितः॥ देवेन्द्रत्वं मया पूर्वं भुक्तं त्रिभुवनं प्रभो॥ किंचिन्न शेषमस्मे ज्ञातिर्वाञ्छनीयं हि यन्मया॥ त
१८२ स्मात्त्वां तिप्रसन्नाहं प्रार्थये यं हि यन्मम॥ देहि दुर्गे त्वमूर्यो देवी तुभ्यं नमो नमः॥ ॥श्रीदेव्युवाच॥ ॥प्रार्थनीयो वरो
यस्तो तं कृणु त्वं महासुरः॥ दास्यामि ते वरं प्रार्थ्यं संशयो नात्र विद्यते॥ ॥श्रीदेव्यु ॥यज्ञभागानहं भोक्तुमिच्छामि त्वत्प्रसा
दतः॥ यथा यज्ञेषु सर्वेषु पूज्याहं स्यां तथा कुरु॥ त्वत्पादसेवां त्यक्ष्ये यावत्सूर्यः प्रवर्त्तते॥ एवं वरद्वयं देवी यदि देयो ममा
वै॥ ॥देव्युवाच॥ ॥यज्ञभागाः प्रकल्पितो वै पृथक् पृथक्॥ भागो न विद्यते वान्यो यद्दास्यामि तवाधुना॥ किंतु त्वयि 190
मया श्रेष्ठ निहते महिषासुरे॥ नैवत्पादस्पर्शमत्यादंशातनं नात्र संशयः॥ मम प्रवर्त्तते पूजा यत्र यत्र वयस्तु ते॥ पूज्यास्त्व
विन्यपत्रैव कायो यत्त्वदानवः॥ इति श्रुत्वा वचस्तस्याः प्रहृष्टे महिषासुरः॥ वरप्राप्य हृष्टदितः प्रसन्नवदनस्तथा॥ उग्र
चण्डे भद्रकालि दुर्गे देवि नमोस्तु ते॥ प्रसूता मूर्त्तयो देवि भवत्या सकलां स्त्रिका॥ कामिके मूर्त्तिभिः पूज्यामहं हं पर पुराणं
मेश्वरि॥ तन्मम वक्ष्व यदि मे भवत्पह कृताकृता॥ ॥देव्युवाच॥ ॥यानि नामानि वीर्त्तानि त्वमेव महिषासुरः॥ ता १८२

220

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

णुमूर्त्तिश्च संपन्नं पूज्यो मत्तो भविष्यति ॥ उग्रचंडेति या मूर्त्तिर्भद्रकाली त्वहं पुनः ॥ यया मूर्त्या त्वं हनिष्ये सा दुर्गेति प्रकीर्त्तिता ॥
एतासु मूर्त्तिषु सदा पादलग्नो नृणां भवान् ॥ पूज्यो भविष्यति त्वं वै देवानामपि रक्षसां ॥ आदिसृष्ट्यामुग्रतया चण्डा
मूर्त्या त्वं निहतः पुरा ॥ द्वितीये सृष्टे तु भवान् भद्रकाल्या मया हतः ॥ दुर्गारूपेणाधुना त्वां हनिष्यामि सहानुगम् ॥ किन्तु
पूर्वं न गृहीतस्त्वं मया पादयोस्तले ॥ अधुना प्रार्थितं वरो गृहीतः पूर्वकाययोः ॥ गृहीतव्यश्च पश्चात्त्वि यज्ञभागोपमु
क्तये ॥ इत्युक्ता सा महामाया उग्रचण्डा हूयानारम् ॥ दर्शयामास च तदा महिषायासुराय वै ॥ या मूर्त्तिः षोडशभुजा
भद्रकालीति विश्रुता ॥ तथैव मूर्त्तिर्बाहुभ्यामपरं च्चापं तु बिभ्रती ॥ दक्षिणेन गदां वामे पाणिना पानपात्रकं ॥ सुरापू
र्णं च निरस्ता मण्डलानां विलेशयम् ॥ भिन्नाञ्जनचयप्रख्या प्रचण्डा सिंहवाहिनी ॥ रक्तनेत्रानना माया युक्ताष्टादश
बाहुभिः ॥ उग्रचण्डा भद्रकाली देव्या मूर्त्तिद्वयं तथा ॥ माहिषः प्रणाममण्डे दृष्ट्वा विस्मयमागतः ॥ ततो यथा पदाब्ज

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ष्वनिहते महिषासुरे॥ तथैव जगृहे पादेतले देवि ह्ययं नुतं॥ हृदि शूलेन निर्भिन्नं महिषं विलिरस्करमृग्गृहीतकेशं देव्यानु
निर्व्यदनाविभूषितं॥ नियं दुर्कमयाकार्यं दृष्ट्वा पूर्वं नतुस्त्वयं॥ भयं प्राप्यासुरः सोयम्प्रणोवाथमुमो हवा॥ ततस्तात्स्तु
णनामानं सस्तत्य सवदानवप्रुणम्य ववनं देवीमिदमा हस्वागजद्ं॥ ॥महिषउवाच॥ यदि देवि प्रसन्नासि यज्ञभागा
न्वकल्पितम्॥ तदा मम न्वदामा समेवमेतद्भवेन्नहि॥ यथा हनद्धरैः सार्द्धं कश्चिद्वेरम्भडुतम्॥ यथा मां करुषे देवी
मज्ञान्म प्रलभेयथाः॥ ॥देव्युवाच॥ ॥पुराधितो हं भवतो वरो दत्तो मया तव॥ वध्यस्त्वं समेवेहनात्र कार्या वि 191
चारणा॥ भद्रुवप्राप्सितं वापि सर्वैः सुरगणैः सह॥ विरोधो सससदो सामूदिति वापि भविष्यति॥ यत्पादतलसंस्प
र्शी स्वशरीरं तव दानव॥ यज्ञभागोपभोगाव विशीर्णी न भविष्यति॥ प्रणो स्तत्त्वानु महिषो सर्वस्वेम हासुरः॥ पुराण
तव वीजात्मभिः प्राणा स्सर्वत्र व्याम हासुरा॥ हरस्यपादसंयोगे विरं स्थास्यति केवलम्॥ कल्पकोटि सहस्राणि १८३
चिंतातिर्महिषासुरः॥ सुतानिवा ह्यावन्यानि जन्मा ते न भविष्यति॥ इति देवी वरं दत्वा महिषाय सुराय वै॥ प्रणता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तेन चिरं सा तत्रैवान्तरधीयत ॥ महिषोपि निजस्थाने मायया मोहितं पुनः ॥ मायया चातुरं भावं मोदयन्नृप पूर्ववत् ॥ सगर उवाच ॥ ॥ का
ते केनाहता दैत्या मायया लोकभूतये ॥ नते पुनः प्रगृहीतास्तेभ्यो दत्त्वा वरा यच ॥ केन वा कारणे वायं प्रगृहीतो वरोत्थिकं ॥ नत्वानसे
समावक्तुमर्हसे सम्या द्विजोत्तम ॥ ॥ गौर्व्व उवाच ॥ ॥ आराधितो महादेवो रंभेनासुरवैरिणा ॥ चिरेण स च संप्रीतस्तपसा तस्य शंक
रः ॥ अथ तुष्टो महादेव प्रत्यक्षं वरं सु विवान् ॥ प्रीतोस्मि वरं रम्भ वरय त्वं यथेप्सितम् ॥ एवमुक्तां प्रत्युवाच रम्भस्तं चन्द्रशेषरी ॥ त्र
पुत्रो हं महादेव यदि ते मय्यनुग्रहः ॥ मम जन्मत्रये पुत्रो भवाण्भनुशंकर ॥ अवध्यः सर्वभुतानां जेता त्रिदिवौकसाम् ॥ चिरा
युश्च यशस्वी च लक्ष्मीवान्सत्यशंकरा ॥ एवमुक्तस्तु दैत्येन प्रत्युवाच वृषध्वजः ॥ भवद्वैतद्याश्चिन्तितंनो भविष्यामि सुतस्तव ॥ इ
त्युक्त्वा स तदा देवस्तत्रैवान्तरधीयत ॥ रम्भोपि यातः स्वस्थानं हर्षोत्फुल्लविलोचन ॥ पथि गच्छन्स रंभोथ ददर्श महिषीं शुभां ॥
गर त्रिहायणीं चित्रवर्णां सुन्दरीं मंगामिनीम् ॥ सितां दृष्ट्वा तु महिषीं रम्भः कामेन मोहितः ॥ तां भार्यां गृहीत्वा च तदा चकार सुरतो
त्सवम् ॥ द्वयोः प्रवृत्ते सुरते च कासतस्य तेजसा ॥ दधार महिषी गर्भं तदा भून्महिषासुरः ॥ तस्यां चागेण गिरिशस्तवपु
हि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका ग्रमवाप्नुवान्॥ वद्धेसततदावाग्भिःशुद्धपक्षेसमुद्गतम्॥ तेनकात्यायनमुनिःप्रसन्नमहिषासुरं ॥ दुर्गायंवीक्ष्यशिष्यार्थी
१८७ शिष्यात्तुग्रहकामतः॥ कात्यायनेनशप्तस्तुविज्ञायमहिषासुरम्॥ प्राहुप्रणायस्तुष्टुवुस्तुचंडिकांवन्द्यशोरवरम्॥ ॥ईश्वरउ
वाच॥ देविकात्यायनेनायंशप्तोयमहिषासुरः॥ योषित्स्त्रियानाशकर्ताभवितेतिजगन्मयी॥ निःसंशयंमुनेर्वाक्यंभवि
ष्यतिनसंशयः॥ मदीयामहिषःकायत्वयादेवीजगन्मयी॥ हन्तव्यःसततंयोगयुक्तःपूर्वपरंपिव॥ हरिहरिस्वरूपे
८५ णत्वयावोधृक्षमेधुना॥ मयायंमहिषंकायस्तववोठोभविष्यति॥ इतिपूर्वंमहादेवोदेवीप्रार्थितवान्पुरा॥ ततनदेवीमह १९२
देवंजयाहमहिषासुरम्॥ त्रिषुजन्मसुपुत्रोयंरभस्यभगवान्हरः॥ स्वर्ष्टिस्वयंसंरंभोथरंभयव्यवजायते॥ अयंसुरस्ताःदृश
नेपेतपःपरमदारुणम्॥ तस्यैवाराधितःशंभुःपुत्रार्थेप्रददौवरम्॥ तस्यैवमहिषीभेजेपुत्र्यमंसुरतोत्सवं॥ तस्यास्तथा पुराण
भवन्वीरादानवोमहिषासुरः॥ तथैवतेपभगवान्मुनिःकात्यायनस्तुतम्॥ इतिप्रवृत्तेपूर्वस्मिन्परस्मिन्स्तुजन्मनि॥ म १८७
हिषःपुजयित्वायदेवीवरमयाचत॥ तत्र्यजन्मनिवर्तंप्राप्यकल्याणशोषतः॥ नंहमेजन्मभवितेत्येवंवरमयाचतः॥ २१२
व मी१

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तेन देवीपादतले तिष्ठन्त्येवासुराधना।। नोन्यत्रि रतितस्यानितिसम्बर्त्तीन्नानुकूल्यपि।। एवं देवीप्रसादेन महादेवांश
सम्भवः।। परोमवापरुतत्तन्मूर्त्तिपत्तिं महासुरः।। इति ते कथितं राजन् यथाहि महिषासुरः।। देवीपादतले प्राप्य य-
यासा प्रत्यमोदते।। प्रस्तुतं शृणु ते राजन् कथयामि नृपोत्तम।। ।।मार्कण्डेय उवाच।। ।।इति वः कथितं तेघराजा
ससगरो तथा।। और्वेण वक्रे शाक्रं शंवादं देवीमहिषयोजने।। पुनर्यथाहम्भूपा सगराय महात्मने।। तस्थ्यु, एवं नृसु
निश्चयाद्गुह्याद्गुह्यतरं परम्।। ।।इति श्रीकालिकापुराणेन वपञ्चासोध्यायः।।५८।।और्व उवाच।। ।।यथाह
भगवान्देवो भैरवाय महात्मने।। वेतालाय च नपश्चोष्टतथा त्वं प्रस्तुतं शृणु।। ।।श्रीभगवानुवाच।। उग्रचण्डेति या
मूर्त्तिरष्टादशभुजा भवेत्।। सा दक्षस्य पुरा क्रतुध्वंसे यदा कन्यागते रवौ।। प्रादुर्भूता महामाया योगिनीकोटिभिः
सह।। आषाढस्य तु पूर्णायां सदक्षादशवार्षिकम्।। दक्षः क्रतुं समारेभे वृतसर्वदिवौकसः।। ततो हं न वृतस्तेन द
क्षेण सुमहात्मने।। कपालीति सती चापि नाहूता यतिर्वनोवृता।। ततो रोषसमायुक्ता प्राणांस्त्यक्त्वा जसा सती।।।पक्षे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

देहात्सती वापि वसुमूर्त्तिस्तदाभवेत्॥ ततः प्रवृत्ते यज्ञेपि तस्मिन्द्वादशवार्षिके॥ नवम्यां कृष्णपक्षस्य कन्या मूर्त्तिधृक्॥
योगनिद्रा महामाया योगिनीकोटिभिः सह॥ रतिरूपं परित्यज्य यज्ञे भग्नमथाकरोत्॥ शंकरस्य गणैः सर्वैः सहिताश
करेण वा॥ स्वयं च भजसा देवी महामंत्रमहात्मन॥ ततो देव्या महाक्रोधे वेतितेऽश्री दिवाकरा॥ पूजयांचक्रतुल्लां देवीं पू
र्वोदितेन वो॥ पूर्वोदिते विधानेन पूजामस्या दिवौकसः॥ कृत्वैव परमामापुर्निवृत्तिं दुःखहानये॥ एवमन्यैरपि सदा
कार्या देव्याः प्रपूजनम्॥ विभूतिमतुलं प्राप्य चतुर्वर्गप्रदायिकाम्॥ योमोहाद्यवानस्याद्देवीं दुर्गां महोत्सवे॥ न पूज
यति दुष्टत्वां द्वेषादप्यथभैरवः॥ क्रुद्धा भगवती तस्य कामानिष्टान्निहन्ति वै॥ परत्र च महामायावलिं भूत्वा स
जायते॥ अष्टम्यां रुधिरैर्मांसैः महामांसैः सुगन्धिभिः॥ पूजयेद्बहुजातीयैर्बलिभिर्भोजनैः शिवाम्॥ सिंदूरैः प
ट्टवासेन नानाविधविलेपनैः॥ उषैरोकजातीयैः फलैर्बहुविधैरपि॥ उपवासे महाष्टम्यां पुत्रवान्सुरमोचरेत्॥
यथा तथैव पुत्राम्नोसती देवी प्रपूजयेत्॥ पूजयित्वा महाष्टम्यां नवम्यां तु निमित्तदाः॥ विसर्जयेत्तु दशम्यां तु दश

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

येसाधकोत्सवे॥ अनपादे दिवाभागे श्रवणस्य यदा भवेत्॥ तदा संप्रोक्षणं देव्या दशम्यां साधकोत्सवे॥ वालिनीभिः कुमारीभिः वेश्याभिन्न
र्त्तकैः॥ शंखतूर्यनिनादैश्च मृदङ्गैः पटहैस्तथा॥ ध्वजैर्वस्त्रैर्बहुविधै राजपुष्पकीर्णकैः॥ धूलिकर्दमविक्षेपैः क्रीडाकौतुकमङ्गलैः॥
भगलिङ्गाभिधानैश्च भगलिंगप्रगीतकैः॥ भगलिङ्गादिशब्दैश्च प्रीतये च रसंकमा॥ परैर्नाक्षिप्यते यस्तु परं नाक्षिपते पि। क्रुद्धा भगव
ती तस्य शापं दद्यात् सुदारुणम्॥ आश्विने दीनिशाभागे श्रवणस्य यदा भवेत्॥ तदा देव्यास्समुत्थानं नवम्यां न पुनर्दिना॥ अनपादे नि
शाभागे श्रवणस्य यदा भवेत्॥ तदा देव्यास्समुत्थानं नवम्यां न पुनर्दिवा॥ विसर्जनमनेनैव मंत्रेणावत्सभैरव॥ कर्तव्यमम्भासि स्था
प्यानि सज्जपव विभूतये॥ उत्तिष्ठ देवि चण्डि शुभां पूजां प्रगृह्य वा॥ कुरुष्व मम कल्याणम् अष्टाभिः शक्तिभिः सह॥ गच्छ गच्छ परं
स्थानं स्वारदा देवि चण्डिके॥ यत्पूजितं मया तुभ्यं परिपूर्णं तदस्तु मे॥ व्रज त्वं स्रोतसि जले तिष्ठ गेहे च भूतये॥ निमज्य भासि संत्यज प
त्रिकावर्जिते जले॥ पुत्रायुर्द्धनवृद्ध्यर्थं स्थापितासि जले मया॥ इत्यनेनैव मंत्रेण देवीं संस्थाप्य यज्जले॥ सर्वलोकहितार्थाय सर्व
लोकविभूतये॥ दुर्गातंत्रेण मंत्रेण पूजिते पउभेश्वपि॥ भद्रकाली उमव एउ महामाया महोत्सवे॥ मंत्रेवीजन्तु सर्वेषां पूजने प

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

रिकीर्त्तितम्॥ योगिभीस्तु सर्वासां मूलमूर्त्तिस्तथैव च॥ तंत्रं तथोग्रचण्डायाः प्रथमं श‍ृणु भैरव॥ अघद्वयं नेत्रबीजं मंत्रस्यापानमन्त्र
दे॥ गवहि नानास्वरेणोनुविन्दुभ्यां तत्रनोग्रकम्॥ नेत्रविजं द्वितीयन्तु द्विधावर्त्तितमुच्यते॥ भद्रकाल्यास्तु मन्त्रोयं धर्मकामार्थसाधने॥
यथा तु वैष्णवी देवी महामायाजगन्मयी॥ पूज्यते वैष्णवीदेवीतंत्रनोक्ता च योगिनी॥ ताः प्रोक्ताः शैलपुत्र्याः याः पूर्वकल्पे च भैरव॥
उग्रचंडादयष्ट्वाष्टौ दुर्गातन्त्रस्य कीर्त्तितम्॥ भद्रकाल्यास्तु मंत्रेण भद्रकालीं प्रपूजयेत्॥ पूजयेद्भूतिदञ्चार्थमेताएवाष्टयो
गिनी॥ ताः प्रोक्ताः शैलपुत्र्या याः पूर्वकल्पे च भैरव॥ उग्रचण्डादयष्ट्वाष्टौ दुर्गातन्त्रस्य कीर्त्तितम्॥ भद्रकाल्यास्तु मंत्रेण भद्र
कालीं प्रपूजयेत्॥ पूजयेद्भूतिदञ्चार्थमेताएवाष्टयोगिनी॥ जयन्ती मङ्गला काली तथा चैव कपालिनीम्॥ दुर्गा शिवा क्ष 194
मा धात्री दले षेडष्ट पूजयेत्॥ यदोग्रचण्डातंत्रेण सा देवीं ते प्रपूजयेत्॥ योगिनीतत्र पूज्याश्च अष्टावष्टाश्च भैरव॥ कौ पुराण
शिका शिवदूती च तथा हैमवतीश्वरी॥ शाकंभरी च दुर्गा च सप्तमी च महोदरी॥ उमायाः सौम्यमूर्त्तिस्तु सततं श‍ृणु भैरव॥ प १८६
दिः समाश्रिता हि तैः पञ्चकोणेन्तु एव वः॥ एकाक्षरद्वयक्षरं उमातंत्रे इति सुकृतम्॥ सुवर्णसदृशी गौरी भुजद्वयसमान्विताम्॥ नी २१५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लानवीन्दं वामेण पाणिना विभ्रती सदा ॥ ष्ठकं तु वोमलं धृत्वा भर्गस्यांगे यथ दक्षिणे ॥ विन्यस्य पादौ लांहस्तं तिष्ठन्ती परिचिन्तयेत् ॥
विनापि मातारूढा णीं भक्तस्तु परिचिन्तयेत् ॥ द्विभुजां स्वर्णगौरांगीं पद्मचामरधारिणीं ॥ व्याघ्रचर्मास्थिता पद्मपद्मासनगतां स
तीम् ॥ एतस्या पूजने पूज्या अष्टौ वेतालभैरव ॥ योगिन्यो नायिकाश्चापि पूज्य गजन विशपतः ॥ जया च विजया चैव मातंगी ललिता
था ॥ नाएपत्न्यः सावित्री स्वाहा स्वधा तथा स्मृती ॥ पूर्वं शुंभो निशुंभश्च दानवौ भ्रातरौ तथा ॥ वभूवतुर्महाकायौ महासत्वौ
महावलौ ॥ अन्धकस्य सुतौ द्वे तु दृजिनाविव दुर्मदौ ॥ मयापि निहते तस्मिन्नन्धकाख्य महासुरे ॥ तत्सैन्य वाहतौ स्वेच्छया तालत
लमाश्रितौ ॥ ततः स्नात्वा तु पक्षौ व्रं ब्रह्माणं तौ महासुरौ ॥ सम्यक् सुप्रीतसंतुष्टौ स्नमप्रीतौ वरं ददौ ॥ तौ ब्रह्मवलदृप्तौ तु समाहात्य
जगत्रयम् ॥ इन्द्रत्वमकरोत् शुंभस्त्वन्द्रत्वं च निशुंभकः ॥ सर्वे धामेव देवानां यज्ञभागान् पाहरत् ॥ स्वयं शुंभो निशुंभश्च दिग्पा
लत्वं तथाकरोत् ॥ सर्वे सुरगणाः सेन्द्रास्ततो गत्वा हिमाचले ॥ गंगावतारनिकटे महामायां प्रतुष्टुवुः ॥ अनेकशः स्तवैः तदा
देवी तदा सर्वा मोहकटैः ॥ मातंगवनितामूर्तिं भूत्वा देवान् पृच्छत ॥ युष्माभिरमरैः स्तूयते का त्वं भाविनी ॥ किमर्थमागताश्च

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका० यं मातंगस्याश्रमं प्रति ॥ इति श्रुत्वा तया मातङ्गात स्थाल्लोहकायको पतत्‌ः ॥ स दृष्ट्वा ब्रुवी देवी मातङ्गं वंति तुरा इति ॥ शुम्भो निशुंभो ज्याप्तरौ वो
१८७ धनेसकलाप्तुतः ॥ तस्मान्नपो र्वधा यांहं स्तु यण्णु सकले सुरैः ॥ विनिःसृता यान्दे व्यास्तु मातङ्गकायतस्तदा ॥ भिन्नाञ्जननिभा कृस्मा
साभूत्सौतीक्ष्णदपि ॥ कालिकाख्याभवत्सापि हिमाचलकृताश्रया ॥ तामुग्रतारामथयो वदन्तीह मनीषिणः ॥ उग्रा दपि भया या
तीयस्माद्भक्ता तत्सदाम्बिकाः ॥ एतस्याः प्रथमं वीजं कथितं तन्त्रमेव च ॥ एकैवैकैकभाव्यान्तु यस्मात्तस्माज्जटैकिका ॥ शृणु तस्यार्चनं व
क्ष्ये सम्यग्वेतालभैरवौ ॥ यथा ध्यात्वा महादेवी भक्तप्राप्नोत्यभीप्सितम् ॥ चतुर्भुजा कृष्णवर्णा मुण्डमालाविभूषणाम् ॥ खड्गं दक्षि 195
णपाणिभ्यां बिभ्रती न्दीवरं तथा ॥ कर्त्री खर्परं चैव क्रमाद्वामेन बिभ्रती ॥ द्यां लिखन्तीं जटामेकां बिभ्रती शिरसा स्वयम् ॥ मु
ण्डमालाधरा शीर्षे ग्रीवायामथ चापि सर्वदा ॥ वक्षसा नागहारन्तु बिभ्रती रक्तलोचना ॥ कृष्णवस्त्रधरा कट्यां व्याघ्राजिनसमन्विता ॥
८ वामपादं शवहृदि संस्थाप्य दक्षिणं पदम् ॥ विन्यस्य सिंहपृष्ठे तु लेलिहानासवं स्वयम् ॥ सट्टहासा महाघोररावयुक्तातिभीषणा ॥ १८७
चिंत्यागता ऐस ततं भक्तिमद्भिः सुवेश्वमिः ॥ तस्याः संप्रवक्ष्यामि याः षड्योगिनीः स्मृताः ॥ महाकाल्याद्यः सर्वा उग्राभि
मतयैव च ॥ घोरा चण्डा मारीचे वमहारात्री च शवप्रभी ॥ भैरवी चाष्टमी प्रोक्ता योगिन्यस्ताः प्रपूजयेत् ॥ याकायको प्रादुर्भूता पार्वत्या २२५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्चैव भैरवाष्टकौशिकी तिविख्याता वाहुरूपा मनोहरा ॥ निःसृत्य हृदयाद्देव्यास्सेग्रेणवणिका ॥ नैतस्याः शादृशी मूर्त्ति र्यो वाहुरूपेण
विधते ॥ त्रिषु लोकेषु कान्या वा नास्या स्तुल्या भविष्यति ॥ योगनिंद्रा महामाया याया मूलप्रकृतिः स्मृताः ॥ तस्याः प्राणस्वरूपे
यं देवीयाकौशिकी तथा ॥ नेत्रवीजं तथैतस्या वीजं तु परिकीर्त्तिता मू ॥ मंत्रं तस्य तु वक्ष्यामि सर्वकामप्रदं नृणाम् ॥ समाश्रित्र
स्य ... नेषष्ठवर्णादि विन्दुना ॥ षष्ठेस्वरेण सहयुक् विन्दुभ्यां समलंकृतः ॥ कौशिकी तंत्रमंत्रो यं धर्मकर्मार्थसाधकः ॥
तन्त्रस्यास्य प्रवक्ष्यामि मूर्त्तिरूपं तु भैरवः ॥ शृणुष्व कमनोभूत्वा जनमदाह्लादकारिकां ॥ धम्मिल्लशादतकवविधेवाधोमुखी
कला ॥ केशान्ते तिलकस्यार्द्धं दधती सुमनोहराम् ॥ मणिकुण्डलसंघट्ट घण्टा मुकुटमण्डिला ॥ संज्योतिः कर्णपूराभ्यां
कर्णमापूर्य संगता ॥ सुवर्णमणिमाणिक्य नागहारं विराजितम् ॥ सदासुगंधिभिः पुष्पै रत्नैनेत्रतसुन्दरी ॥ मा
लांवैभक्तिग्रीवायां रत्नकेयुरधारिणीम् ॥ मृणालायतवृत्तैस्तु वाहुभिः कोमलैः शुभे ॥ उजन्नीकंवुकोपेतषीनोन्न
तपयोधरा ॥ क्षीणमध्यापीनवस्त्रा त्रिवलीसुप्रभूषिता ॥ शूलं वजंवबाणं वखड्गं पाकिनथैवव ॥ दक्षिणैः पाणिभि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालि का० देवीगृहीत्वानि वितर्जिताः ॥ गदां च खड्गं च पाशं च वर्म्म चाङ्किनाथै च ॥ ऊर्द्ध्वादिक्रमतो देवी दधती वामबाहुभि ॥ सिंहस्योपरि तिष्ठं
१८८ ती व्याघ्रचर्म्मा त्रिलोचिका ॥ विचित्रलीरूपमतुलं षड्गरक्षुरमोहिनी ॥ एतस्याः शृणु वत्स त्वं या पूज्याष्टयोगिनी ॥ तां
पूजिताश्च ऊर्द्ध्वति चतुर्वर्गं नृणां सदा ॥ ब्रह्माणी प्रथमा प्रोक्ता ततो माहेश्वरी परा ॥ कौमारी वैष्णवी चैव वाराही पञ्चमी
तथा ॥ नारसिंही तथैवैन्द्री शिवदूती तथाष्टमी ॥ एताः पूज्या महाभागा योगिनी कामदायिनी ॥ दिव्यालला चन्द्रिःकौ
नीयाकालीति च विश्रुता ॥ तस्यास्तन्त्रं प्रवक्ष्यामि कवचं शृणु भैरव ॥ समाप्लिसाहितो दन्तपः प्रान्तस्तस्या पुरःसरः ॥ बह्व 196
स्वराग्निरिन्दुसहितो नादिकेन च ॥ कालीवन्त्रमिति प्रोक्तं धर्म्मकामार्थसाधकः ॥ एतां मूर्त्तिं प्रवक्ष्यामि वत्सैकाग्रम
नाः शृणु ॥ नीलोत्पलदलप्रख्या चतुर्बाहुसमन्विता ॥ खट्वाङ्गं चन्द्रहासं च बिभ्रद्दक्षिणे करे ॥ वामे चर्म्म च पाशं च ऊर्द्ध्वा
धोभावतः पुनः ॥ दधती मुण्डमालां च व्याघ्रचर्म्मधराम्बरा ॥ कृशाङ्गी दीर्घदंष्ट्रा चस्रामोदी घोतिभीषणा ॥ लोल पुराण
जिह्वा निम्नरक्तनयना नादभीषणा ॥ कबन्धवाहना पीनविस्तारश्रवणानना ॥ एषा ताराह्वया देवी चामुण्डेति च गीय १८८

२११

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ते॥ एतस्या योगिनी वाष्टौ पूजयेच्चिन्तयेद्यदि॥ त्रिपुराभिषणा चण्डी कर्त्री हर्त्री विधात्रिका॥ करगला शूलिनी चेति अष्टौ ताः परिकीर्त्तिता॥
एवानितकामदा देवी जगत्प्राणीकरी सदा॥ एतस्या सदृशी काचित् कामदा न हि विद्यते॥ कौशिक्या हृदया देवी निःसृता ध्यायतां गुरो॥ शि
वदूती समाख्याता यावद्देवशतैर्वृता॥ मन्त्रमस्याः प्रवक्ष्यामि धर्म्मकामार्थदायकं॥ यत्कृत्वा साधको याति दुर्ल्लभं शिवमन्दिरं॥ येनाख्या
प्रमहादेवी शिवदूती शिवात्मिकां॥ नचिरात् लभते कामान्नरः सर्व्वजयी भवेत्॥ अनन्तः समाप्रिसहितो विन्दुभ्यां दशावरा॥ स्वरेणायस्य द
त्मनस्य श्रोअन्ते एण पूर्वकाः॥ स एवं विन्दुयुगलं पूर्वस्या यान्तपावकः॥ षष्ठः स्वरकलाभूमेः संस्थिता प्रथमे स्थित॥ मन्त्रो या शिवदूत्याख्या शि
वदूति जपप्रजा॥ धूपमस्याः प्रवक्ष्यामि शृणु वत्स कतन्मकं॥ चतुर्भुजां महाकायं सिंदूरसदृशद्युतिं॥ रक्तदन्तं मुण्डमालां जटाजूटार्द्धचन्द्रकां॥
नागकुण्डलहाराभ्यां शोभितं नरवरोज्ज्वलं॥ आघ्रचर्म्मपरीधानं दक्षिणे शूलखड्गध्वजं॥ वामे पाशं नयाचर्म्मं वियदुर्द्ध्रपराक्रमान्ते॥ स्थूलवक्त्र
स्वपीठ तुंगमूर्त्तिं भयंकरं॥ निक्षिप्य दक्षिणं पादं संतिष्ठत्कुनयोपरि॥ वामदंष्ट्राणालम्पपक्षे पुरुषशतेवृतं॥ ईदृशा शिवदूत्यास्तु मूर्त्तिर्वाय
द्विभूतये॥ ध्यानमात्रात नचैत स्याः नरः कल्याणमाप्नुयात्॥ पूजनार्द्धा विरादेवी सर्व्वात्कामान्ददाविति॥ यः शिवाख्यस्तवं कृत्वा शिवदूती श्रु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भप्रदा॥प्रणम्य साधको भक्त्या तस्य कामाकरे स्थिता॥यदाजपानर्पयत्तां रक्तबीजं हिताय वै॥महादेवी महामाया तदस्याः कायकः स्मृता॥द्वारं प्र
स्थापयामास शिवं भुम्नाय साधिका॥तेन सा शिवदूतीति देवैः सर्वैः प्रगीयते॥स्मङ्कुरी चशान्ता च वेदमाता महोदरी॥चारामी कायदा देवी भग
स्या भगशालिनी॥भागादरी भगावाहा भगजिह्वा भगा तथा॥एता दश योगिन्याः पूजने परिकीर्तिताः॥एता दश योगिन्यः शिवदूत्याः सदेव हि॥
विचरन्ती स्वयं देवी यत्र तत्रैव गच्छति॥योगिन्यो ह्युपसंस्थाः स्युः यथा या सा तथा पुनः॥चण्डिकायोस्तु योगिन्यः संख्यात्र परिकीर्तिता॥इति यो
नु क्रमत्राणि कथितानि समन्ततः॥कामाख्यायाश्च माहात्म्यं कल्पतन्त्रं वदामि ते॥ ॥इति श्रीकालिकापुराणे उत्तरतन्त्रे षष्टियोऽध्यायः॥
६०॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥कामार्थमागता यस्मान्मया सार्द्धं महागिरौ॥कामाख्या प्रोच्यते देवी नीलकूटे रहोगता॥कामदा का
मिनी कामा कान्ता कामाङ्गदायिनी॥कामाङ्गनाशि यस्मात् कामाख्या तेन चोच्यते॥एतस्याः शृणु माहात्म्यं कामाख्याया विशेषतः॥
या सा प्रकृतिरूपेण जगत्स्वामिनि योजोयत॥मधुकैटभनाशाय महामायाविमोहिता॥यदा संयुयधे विष्णुस्तदेषा मोहयद्धरिं॥देनं दि
नं नु मलये सुषुप्ते गरुडध्वजे॥तस्य प्रदरा विज्ञात वसुरौ मधुकैटभौ॥कूर्मपृष्ठस्थिता देवी विलीना राजवर्जले॥तां विशिरां योग नि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

द्रां महामायां प्रलोकयेत॥ तांवै दृढतरां पृथ्वीं कृत्प्रीति त्वं देश्वरी॥ उपायं चिन्तयामास कथं पृथ्वी भवेदृढा॥ इदानीं सद्रवं पृथ्वी प्रवृत्ता कोमलौ
जलै॥ स्थितिकाले जलान्सो ढकपं शक्ता भविष्यति॥ इति संचिन्त्य सा माता जगतो स्थितिरूपिणी॥ उपगम्य तदा विष्णुमासस्साद भुजनिद्रितं॥ तंतु
ह्रा सुप्तं समाधाय जगत्ता यं जगत्पति॥ वामे हस्ते करस्याग्रं तस्य कर्णे प्रवेशयत्॥ निर्देशेन नखराग्रेण प्राभुत सत्र वर्णं मते॥ पूर्णाच काल सा देवी यो
गनिद्रा जगत्प्रभु॥ तत्कर्णमलचूर्णं व्योमधुन्नाम तोभवत्॥ ततो दक्षिणहस्तस्यैकनिष्ठागं तु दक्षिणे॥ कर्णे प्रवेशये देवी तस्मात प्रभुतं मलं॥ त
स्मापिक्षोदयामास करसा रवो द्भवेन तु॥ ततोभूत्कैटभोनाम बलवान्सोसुरोमहान्॥ उत्पन्नः सर्वपाना यं यस्य मूलत्वान्मधुः॥ अततस्य महादे
वी मधुनामकरोत्तदा॥ उत्पन्नः कीटवद्भाति महामाया करे यतः॥ अतस्तां कैटभाख्यां तु स्वयं देवीतदाकरोत्॥ तावुवाच महामाया युद्धेनाहरि
णा सह॥ युवानां ग्रे द्रुपनैव भवन्तीनिहनिष्यति॥ ततो यदा युवां प्रभावो यश्राश्वं विष्णौ विधानतो॥ तदेवायं युवां हन्ता नान्यथा हरिरप्ययं॥
महामायां मोहितौ तौ विष्णुगात्रे नदातुतौ॥ भ्रममानौ ददृशातुर्नाभिपद्मस्थितं विधिं॥ तमूचतुस्तौ धातारं हरिं व्यावोद्यता मिह॥ तंजागरय वै
कुण्ठयदि जीवितुमिच्छसि॥ ततो वुध्वा महामाया योगनिद्रां जगत्प्रभुः॥ प्रसादयामास तदा स्तुतिभिर्बहुभिर्मयो॥ चिरस्तुता प्रसादेवीव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्तुता जगदात्मना ॥ प्रसन्ना भव सा व्यथनुवाच वचो विधिं ॥ किमर्थं संस्तुता वाहं किं करिष्याम्यहं तव ॥ तत्त्वदत्वं महायागकरिष्याम्यहम
द्यते ॥ ततः सेन महामायाप्रोक्ता धात्रा महात्मना ॥ प्रबोधय जगन्नाथं यावन्नो मां हरिष्यते ॥ सर्वं हि यदुराधर्षावसुरौ मधुकैटभौ ॥ इत्युक्ता सा
तदा देवी ब्रह्मणा जगदात्मना ॥ बोधयामास वैकुण्ठं बोधमासस्येन दा ॥ अथ प्रबुद्धः कृष्णः स ददर्श भयशालिनं ॥ ब्रह्माणं तौ तदा घोरावसुरा
मधुकैटभौ ॥ ततस्ताभ्यां स युयुधे जस्तुराभ्यां जनार्दनः ॥ नाशकद्धाधितुं वीरैर्भ्रातरौ मधुकैटभौ ॥ अनन्तोपि कृनाग्रैश्वतत्पर्वतुं नैव शं क्यते ॥ यु
ध्यमानो महावीरो वैकुण्ठ मधुकैटभान् ॥ अथ ब्रह्मा शिलारूपां स्थापितिश्चाक्रितदा कराते ॥ अर्द्धयोजनविस्तीर्णा अर्द्धयोजनमायतां ॥ त 198
स्यां शिलायां वैकुण्ठो युयुधे न्पसत्तमः ॥ सह ताभ्यां शिलायान्तु प्रविवशाजलान्तलं ॥ तस्यान्तु शक्त्या मग्नायां तोयेशायुयुधे हरिः ॥ पंचवर्षस
हस्राणि वाहयुद्धनिरंतरं ॥ यदानैवाशकद्धन्तुं तौ विष्णुर्जगतां पतिः ॥ पराचिन्तान्तयावाचविधिवितापिभयाः न्वैता ॥ ततः स्तावेवतं विष्णुमु
चतुर्बलदर्पितौ ॥ पुनः पुनर्जगन्मातुर्महामाया विमोहितौ ॥ तुष्टास्त्वस्त्वन्नियुद्धेन वरं वरय माधवः ॥ तवेष्टं संप्रदास्यावः सत्यमेतत
द्ववीमुनौ ॥ तयोस्तद्वचनं श्रुत्वा भगवान्गरुडध्वजः ॥ उवाच तौ युवविद्धौ भवतां मे महावरौ ॥ इति देहि वरं मह्यं दातव्यं यदि दिवि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ध्यते ॥ तो न दा प्रहृष्यन्तौ गर्यानौ तौ भवनोद्भवः ॥ तदावां जहि नो यत्रतौ पसंप्रतिपन्नये ॥ तयोस्तवं नं श्रुत्वा माधवो जगतां पतिः ॥
ब्रह्माणं माश्व शीघ्रेण प्राहेदं वाक्यमसंशयम् ॥ ब्रह्मशक्तिशिरांसी छुंमुद्ध मप्रियतांयप्या ॥ तन्न छित्वा महोघारोहरिष्यामि मनावरो ॥
ततो ब्रह्मा ब्रह्मदेवमर्गो ब्रचशिरोद्भुतं ॥ तस्याम ध्ये पूर्वभागे ब्रह्म पर्वत रूप च्छक् ॥ ऊर्द्ध स्थित्वा शिलां भित्वा प्रविवेश रसातले ॥ ऐशा
१५ न्याम मध्ये कूर्म्मः पर्वतस्याग्रहीच्छिलां ॥ वायव्यास्व तदानन्तो नैऋत्यास्व महेश्वरी ॥ महामाया जगद्धात्री शैलरूपी प्रधारिणी ॥ आ
ग्नेयास्व स्वयं विष्णुरकरूपेन संस्थिता ॥ ब्रह्मशक्तिशिलां च्छन्न भगवान्परमेश्वरः ॥ मध्ये ब्रह्मा हरश्चैव वराहश्चन्न पापरः ॥ त
तो वराह पृष्ठस्थ वरमे जगतां पतिः ॥ छित्वा शिरो मवक्षस्य ब्रह्मशामध्योगताम् ॥ वामे भुजध्वनं चत्वा दारो पाणिर सीतयो ॥ जगदाध
र भूतः सः सर्व्वपत्नेन संयुतः ॥ सर्वैर्ब्बलैः समाकम्प चिच्छ दंश पृष्पक ॥ मधुकैटभयोः सभा मावयो पृथिवी मृते ॥ तन्मचाक्रम्य
शाक्कानाद्ब्रह्मशक्तिरधोगता ॥ ध्रियमानापि देवोप्ये यत्नादपि मुहुर्म्मुहुः ॥ ततस्तयोस्तु मृतयोः शरीरे जगतां पति ॥ ब्रह्मशक्तिस
मुद्धतुमपधात्तस्या प्रयत्नतः ॥ उद्धतायां पृथिव्यान्तु तयोर्म्मेदो विलेपनैः ॥ एहद्धामकरोत्पृथ्वां क्रेदितातोरयोस्त्रिभिः ॥ मे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
१९१ दाविलेपनाद्यस्मा जीयते मेदिनीति सा ॥ अथापि पृथ्वी वीदेवी देवमानुषराक्षसै ॥ अथ काले बहुतिथे व्यतीते प्राणिसञ्ज्ञान ॥
अगस्त्यान्दक्षतनयां भार्यार्थेहं वृषुंवरां ॥ सामभूत्कुयसी भार्या प्रदायसमयांविनु ॥ अनीत्वकारिस्वं चास्मान्प्राणांस्त्वक्षेतदा
त्वहं ॥ ततो यज्ञसमस्तात्तु लक्ष्मसचराचरान् ॥ नमोनापिसंती वुवेतैदानशाम्यतां तु सा ॥ ततो मोहसमापन्ना तामादायगतामहं ॥
प्राप्यपीठवरस्तत्र भ्रममानइतस्ततः ॥ तस्यास्तत्वं गानि पर्व्यायात्पतितानि यतो यतः ॥ तत्रतत्र तु राघतमं जातं योगनिद्राप्रभावतः ॥ तस्मिंश्च
कुब्जिकापीठसत्यासयोनिमण्डलं ॥ पतितं यत्र सा देवी महामायाव्यलीयते ॥ लीलाया योगनिद्रायां मपिपर्वतरूपिणी ॥ सली 199
लवर्णः शैलोप्यपतितेयोनिमण्डले ॥ सतुशैलो महातुंगः पातालतलमाविशेत् ॥ तस्मात्तानुमाणाद्याटतस्ते दृहितो द्युधात् ॥
सतु पूर्वब्रह्मराक्षिशिलां धर्तुं चतुर्मुखः ॥ शैलरूपोभवत्तत्रं शैलरूपे ग्रामामधी ॥ ब्रह्मापर्वतरूपी सा मघीपर्वतरूपिणी ॥ सशा उत्तर
क्रो घागमद्यावमाक्रान्तोमायया विधेः ॥ ततो वलाहसंख्यातोमध्रिमायातुमाधवं ॥ शैलैरूपः शैलरूपं धर्तुं समुपचक्रमे ॥ १९१
सोप्यधो यान्म यासाद्भ्रंतदा पर्वतरूपिणा ॥ आक्रमेदेवीपृथिवीस्थितोनुवीनिखातनः ॥ शतत्रियोजना मात्तु तुंगमासी
२२८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्रीरूपं॥ पदाक्रान्तं महादेव्या सर्वमेव ह्य योगतं॥ कोशमात्रंस्थितं तं तु गंशोषं तीत्रेत पस्पतु॥ एका समस्तजगतां प्रकृतिः साय
लस्तत्र ललविन्दुशिवे देवै धृतासा जगतां प्रसू॥ तत्र पूर्वो ब्रह्मशैलं स्वेत इत्युच्यते सुरैः॥ मद्रूपधाती शैलस्तु नील इत्युच्यते सदा॥ स तु म
धेगतः पीठत्रिकोणोदुत्पण्णाकृति॥ विभ्राजमानाः सततं माधवे ब्रह्मवराहयोः॥ वराहशैलरूपो यस त्रिवृत इति कथ्यते॥ स सर्वेषां स्थि
तः पश्चाद्दीर्घः सर्वतस्त्वेव च॥ एषां मध्ये भवेत्कूर्मः शैलरूपो महाद्युति॥ मणिकर्णिः समाम्नातु रख्याता देवी चसेवितः॥ योनन्तः रूपः
शैलस्तु वायव्यां समुपस्थितः॥ मणिपर्वतसंज्ञा सोपर्वतो माधवप्रिय॥ महामायागिरिर्यत्तु नैरृत्यां समुपस्थितः॥ भुजगेन्द्र पादनो
नाम्ना सर्वदा शंकरप्रिया॥ वराहपर्वभवने यत्र छिन्नौ महासुरौ॥ हरिणा यत्र संयाता पातुनाम्नाप्यसाशिला॥ ब्रह्मशक्तिशिलायास्त्र
पूर्वभागे तु मध्यतः॥ यस्तु पर्वतरूपोहं स तु भस्माचला हृया। एवं उरापतमे पीठकुब्जिकापीठसंज्ञिके॥ नीलकूटमयासार्द्धं देवीरहसितं
स्थिता॥ सत्यास्तु पतितं तत्र विशीर्णं योनिमण्डलं॥ शिलात्वमगमत्कैले कामाख्या तत्र संस्थिता॥ संस्पृष्ट्वा तां शिलां मर्त्यो ह्यमरत्वम
वाप्नुयात्॥ अश्मभ्यो ब्रह्मसदनं तस्या चमोक्षमाप्नुयात्॥ तस्याः शिलायां माहात्म्य यत्र कामेश्वरी स्थिता॥ अमृतं तत्स्यग्रहेन्नु नौ हं भस्म

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
१९२

भवेद्भूतं॥ जावाहं प्रत्यहं तत्र पञ्चमूर्त्तिधरो भवेत्॥ मोहार्थं सर्वलोकानां ममापि प्रीतये शिवाः॥ अहं पञ्चमुखेनात्र पञ्चभागो व्य
वस्थित॥ ईशानः पूर्वभागस्थः कामरूपप्रधानतः॥ ऐशान्यां वैतत्पुरुषाह्य घोरस्तत्पसन्निधौ॥ सद्योजातस्तु वायव्यां वामदेवस्तु
संगतः॥ देव्याश्चापि नरश्रेष्ठ पञ्चरूपाणि भैरव॥ शृणु वेतालगुह्याणि वैरपि सदैव पि॥ कामाख्या त्रिपुरा चैव तथा कामेश्वरी शि॥
शारदाथ महोत्साहा कामरूपगुणोद्युता॥ सापि लिङ्गत्वमापन्ने शितायायोन्यमनिले॥ सर्वाणि लात्वमगमन् शिलरूपाश्च लिङ्गि
ला॥ यथाह निजरूपेण रेमे वै सह कामया॥ शिलारूपाः प्रतिकृत्वाः शैले शैले अव स्थिता॥ रमते च स्वरूपेण नित्यं रहसि संगता॥ ब्रह्मा २००
विष्णुहरश्चात्र दिक्पालाः सर्व एव ते॥ अस्मे ष्वत्रा स्थिता देवाः सानुकूला सदा मयि॥ उपासिते सदा देवी कामाख्या कामरूपिणी॥ नीलशैलस्त्रिकोणस्त ग४
मध्यनिम्नः सदाशिव॥ तत्र ध्येमण्डलं चारु त्रिशत्कुक्षिसमन्वित॥ गुहा मनोहरा तत्र मनोभवविनिर्मिता॥ योनिं त्तस्यां शिलेर्या तु शिलारूपो मनो ज्ञान
हरा॥ वितस्तिमात्रविस्तीर्णा एवं विंशतिमापया॥ कुमसूक्ष्म विनिर्म्मा ताम्रस्य शैलानुगामिनी॥ सिन्दुरकुंकुमारक्ता सर्वकामप्रदायिनी॥ तस्यां योनि १९२
पंचरूपा नित्यं क्रीडति कामिनी॥ तत्रास्तौ योगिनी नित्यं मूलभूता सनातनी॥ पूर्वोक्ता शैलपञ्चा या स्थिता देवाः समन्ततः॥ तात्रानु पीठनामानि

१२०

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्तुवैकत्र भैरवा ॥ गुप्तकामा च श्रीकामा चतुर्थी विन्ध्यवासिनी ॥ कोटेश्वरी वनस्था च पादयुग्मा तथा परा ॥ पार्श्वेश्वरी ऊमादेव
प्रकृती भुवनेश्वरी ॥ सुयोगी मः पीठनाम्ना ख्याता नाग्रसेचदेवता ॥ सर्व्वतीर्थानि तत्रैव जलरूपाणि भैरवः ॥ स्थिता निनाम्ना सोभा
ग्याग्रवशपचपिपुराप दोः ॥ विष्णुस्तुतिर तस्यां सत्रा नाम्ना कम्बलइत्युते ॥ कामुकायास्तु वर्द्धकः कामाख्या तु एण मास्थिता ॥ लक्ष्मी
सरस्वती देव्यै देव्याश्चाग्रे अवस्थिते ॥ ललिताद्या भवेल्लक्ष्मी मातंगी तु सरस्वती ॥ गणाध्यक्षः पूर्व्वभागे तस्य शैलस्य संस्थितः ॥ सि
द्धः सम नाम्ना विख्यातो द्वारदेव्याः प्रियः स्थितः ॥ कल्पवृक्षः कल्पवल्ली तिन्तीडी चांपएराजिता ॥ भूता तस्मिन्महाशैले स्थिते देव्या ष्टते
त्रे प्रियः ॥ वराहपाराडना ख्यातः स्थितस्तत्र हरिर्युतः ॥ जघाने शिरसश्छिन्ना जप ने मधुकैटभौ ॥ तस्या सन्त्रे ब्रह्मकुण्ड ब्रह्मणा णिर्म्मितं पु
ण्ए ॥ ऐशान्यां शिवो यत्र ततस्ति द्वेश्वर संज्ञकं ॥ शिलारूपो सिद्धकुण्ड मध्यस्थ विद्धि भैरवं ॥ तस्या सन्त्रे गणेक्षेत्रं क्षेत्रं वाराणसी
तथा ॥ योनिमण्डल संकाशं कुण्ड भूत्वा प्यतिस्थतां ॥ तत्रैवामृतकुण्डं तु सुधासंदर्पुरितां ॥ मम प्रियार्थमिन्द्रेणा सदा तु सहनिर्ज्ज
रै ॥ वामदेवाहूयं सर्व्वश्रीदामेश्वरसंज्ञकं ॥ वामकुण्ड महापुण्यं तथा सन्त्रे अवस्थितं ॥ क्षेत्रके दारसंज्ञेयं मध्यस्थ सिद्धकामवा ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
१९३

दीर्घचतुर्द्दशा योमं कूर्प्य छत्राकृ पंन्नत ॥ तस्यासन्नेशैल पुत्री गुप्त कामाहृयानुसा ॥ गुप्तकुण्ड स्य मध्यस्या कामगा स्याचि संज्ञि
ता ॥ कामेश्वराशिरोदेशे काकामाख्या संज्ञिता सदा ॥ पूर्वभागेन संयुक्ता योनिस्तु परमागतः ॥ कामकापाख्य पोर्णध्यकाल रात्रिव
वस्थिता ॥ पीठदीर्घेश्वरी नाम्ना सीमाभागे प्रचण्डिका ॥ कामाख्या प्रस्तरे प्रान्ते कुष्माण्डा मामयोगिनी ॥ पीठकोटेश्वरी नाम्ना यो
निरूपेण संस्थिता ॥ यत्रा घोराप्रदयं शीर्ष तत्कामाख्यायास्तु दक्षिणे ॥ पीठभैरव नाम्ना तु गीयते परमार्थिभिः ॥ चामुण्डा भैर
वी नाम्ना भैरवसन संस्थिता ॥ नायिका सा सदाभूत्वा चण्डमुण्ड विनाशिनी ॥ श्रीमत्सप्रपति मं कूवार्धस्य पुंजकामदं ॥ कामो भैरवयोम्म
ध्ये स्वयं देवीसुरापगा ॥ हितये सर्वभूतानां देव्याया प्रीतये सदा ॥ सद्योजाता कृयं शीर्ष पीठकाम्रातकेश्वरा ॥ श्रीपवाख्या गुर्ज्जलेनु
स्थितं देवर्षिसेवित ॥ विश्रितेत्रैव दुर्गाख्यां नायिकां योनिरूपिणीं ॥ सिद्धकामेश्वरी नाम्ना ख्याता देवे श्वनित्यस ॥ अजोरोपवः
स्वच्छायावृक्षस्तत्र तु संस्थित ॥ आम्रातकः कल्पवृक्षः कल्पवल्लिसमन्वितः ॥ पीठेतु सिद्धगंगाख्यां स्वयं गंगामुपस्थितां ॥ आम्रातके
मठे देवी समप्रीति विवृद्धये ॥ पुष्पराष्पन्तु तत्रात्रं पीठत्वाम्रातका कृयं ॥ ऐशान्यांत तु रूपाख्यं समसीख्य व्यवस्थित ॥ भुवनेशु

पुराण
१९३

201
२२१

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रत्नाख्यानुपीठख्यातन्त्र भैरव॥ ह्रींकारं भुवनेसस्य भुवनानन्दसंज्ञकं॥ तस्याग्रे नेतुसुरभिः शि रूपेण संस्थिता॥ कामधेनुरि
तिख्याता पीठे कामप्रदायिनी॥ योसौसरभसंस्थ्य मा मध्ये खण्डप्रचण्डका॥ माहा भैरवना माभूकोटिनामा कूपस्तु स॥ मू
र्त्तिभिः पञ्चभिः पञ्चभागे षु समवस्थित॥ अहं पञ्चदेवी पीता भैरवंख्यः स्थितो ध्रुवं॥ महागौरी तथा देवी योगिनी सिद्धरूपिनी॥
सावृत पर्वते चास्ते शिला रूपेण चावृता॥ अतीवरूपसंपन्ना नाम्ना सा भुवनेश्वरी॥ यत्र वृलानुसंसक्ता मायि पर्धत रूपिणी॥ कल्प
वल्लिंतु तत्रास्ते नाम्ना सत्वपराजिता॥ कामधेनुर्व भूवास्ते पूर्व भागे महेश्वरी॥ श्री कामाख्या योनिरूपा च शिडकान्तानु डिति मन्त्रे
नवेतालादिश्च पूजयेत॥ सर्वमुत्तरतन्त्रोयं तंत्रं कुर्याच्च साधक॥ अत्रोक्तेन स्वरूपेन प्राणायाम समाचरेत॥ न्यासपद्येतपषमं देवी
मूलमंत्रेण साधका॥ मधुक्षराज्यदधिना गोमुत्र गोमयस्तथा॥ रत्नोदकैः शर्करा भि गुड पुष्प कुशोदकैः॥ सितसर्ब पपद्मा भ्यां ति
लक्षी रैस्तपायवैः॥ रक्तचन्दनपुष्पैश्च दूर्वा भीरोचनैःस्तुतैः॥ नवभि छिलोदर्चशि याधोनिसंनिधौ॥ आसनपाद्यमर्घश्च
तत श्चाचमनीयक॥ मधुपर्कस्नामजं वस्त्रवराडनभूषणं॥ पुष्पधूपश्च दीपश्च नेत्राञ्जनमतः परं॥ नैवेद्याचमनीयन्तु प्रदाद्दि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कालिका-

१२४ राणंनमस्कृती॥एतान्षोडशनिर्दिष्टानुपचारांस्तुपूर्वतः॥आवाहयन्महादेवींगायत्र्याकामवीजयोः॥तामेवविधिवेतालहं
देवतत्सभैरव॥कामाख्येत्वमिहागच्छयावत्ममसन्निधौ॥पूजाकर्माणिसान्निध्यंमिहकल्पयकामिनि॥ॐकामाख्या
येविद्महेकामप्रद्यैधीमहि॥एवांतुकामगायत्रींपूजयेदनयाततः॥पूजावसानेवलयोदेव्याःप्रीत्यानिवेदयेत्॥रु
द्राक्षमालयापूज्यातेनैवचसमापयेत्॥अष्टैरैर्मूलमन्त्रस्यत्रिरावृत्तैःप्रपूजयेत्॥कनिष्ठादिक्रमेणैवषडङ्गन्याससमा
चरेत्॥कामाख्यायाश्चषडङ्गानिस्यात्हामानन्तरेतथा॥वेष्टनवीतन्त्रमन्त्रस्यकलाङ्गन्याससयाश्चरेत्॥स्वराःप्रोक्ताःसेकरेन्तुसा 202
र्द्धचन्द्रैःसविन्दुकैः॥मूलमन्त्राद्यकेरीम्यांवुगवन्तुनियोजयेत्॥कनिष्ठादिक्रमेणैवषडङ्गन्याससमाचरेत्॥अङ्गन्यासकरन्यास १२४
करन्यासौकृत्वापञ्चङ्गसाधकः॥हृच्छिरस्तुशिखवर्मनेत्राख्याहरपृष्ठतः॥बाहाःबाह्योजघपादयोश्चापिविन्यसेत्॥अथयन्त्रस्थ
हस्तंमध्यतारणांचसूत्रकं॥पूजयित्वाशिलांपूर्वंशिरश्चन्द्रकलान्तथा॥रक्तपद्मश्वेतचैवलोहिताद्यत्वपुत्रकं॥मनोभवशिलान्त
त्रशक्तिस्तासचमध्यते॥देव्याःप्रपूजयेद्भक्तःकरवा चपार्श्वतः॥पीठाधिदेवतान्तत्रयजकामेश्वरींशुभां॥ त्रिपुरांपूजय २२२

ले

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्मध्येः पीठपत्सचिदेवता॥ महोत्साहं त्रिपुरां च मध्य एव प्रपूजयेत्॥ चण्डेश्वरी महादेवी दिव्या निर्माल्यधारिणी॥ योनिमु-
द्रा समाख्याता कामाख्यायोनिसर्जनैः॥ इदं द्रव्यानुसिन्दूरं चन्दनागुरुकुंकुम॥ इति योगाः समाप्रोक्ता विशेषाः परिपूजने॥ एते
विशेषैः सहितैर्वै स्वलीनत्वं गोचरं॥ सर्वकल्पं समासाद्य कामाख्यां परिपूजयेत्॥ अनेनैव विधानेन कामाख्यां यस्तु पूजयेत्॥
मनोभवगुहामध्ये स याति परमां गतिं॥ ब्रह्माणी च चण्डिका रौद्री गौरी इन्द्राणी तथैव च॥ कौमारी वैष्णवी दुर्गा नारसिंही च कालि-
का॥ चामुण्डा शिवदूती च वाराही कौशिकी तथा॥ माहेश्वरी शांकरी च जयन्ती सर्वमङ्गला॥ कालीकपालिनी मेधा शिवा शाकं-
भरी तथा॥ भीमा शान्ता भ्रामरी च रुद्राणी चाम्बिका तथा॥ क्षमा धात्री स्वधा स्वाहा सुधावर्णा महोदरी॥ घोररूपा महाकाली
भद्रकाली कपालिनी॥ क्षेमंकरी उग्रचण्डा चण्डोग्रा चण्डनायिका॥ चण्डा चण्डवती चण्डी महामोहप्रियंकरी॥ करवीकङ्कि-
णी देवी वलप्रमथिनी तथा॥ मनोन्मथिननी देवी सर्वभूतप्रदायिनी॥ उमात्मएमहामुद्रा विजया च जया तथा॥ पूर्वोक्तैरेल-
एआद्या योगिन्यष्टौ च यथाक्रमात्॥ ताभिरेभिश्च सहिता श्चतुःषष्टिश्च योगिनी॥ पूजयेच्च मण्डलस्यान्तः सर्वकामार्थ-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

सिद्धये॥ नानाविधन्नु नैवेद्यपानं पायसमेव च॥ मोदकापिष्टपूजाभिर्देव्यै सम्यक् प्रदापयेत्॥ एवन्तु पूजयेद्देवीं कामा
ख्यां सुखदायिनीं॥ भक्तियुक्तो नरो देव्याः सर्व्वांल्लभते प्रियात्॥ महोत्साहा तु या देवी महामाया तु सा स्मृता॥ वैष्णवीतन्त्र
मन्त्रेण संपूज्या योनिमण्डले॥ तदेवमण्डलं तज्जपस्तु मंगल्यो स्तपेव च॥ स एवं पूजापर्य्याय स्तत्र ध्यानं सैव देवता॥ तं मन्त्रं
तु रहस्यं तु तंतस्या न्नाम्नन्तु किंचन॥ मण्डलानि विशिष्टन्तं महामाया महोत्सवे॥ यन्त्रोक्तं तेन तं देवी महोत्साहान्तु मण्डले॥ स्था
नं पूर्व्वं पूजने यमे ध्याज्याद्भिर्मिराः सवैः॥ शृणु तं त्रिपुरामूर्त्तेः कामाख्यायास्तु पूजनं॥ एतस्या मूलमन्त्रन्तु पूर्व्वमुत्तरमन्त्रकें॥
पुव पोनिष्ठयोः सम्यक् क्रमान्तु प्रतिपादितं॥ वाग्भवं कामराजस्तु भ्रामरञ्चेति तत्त्रयं॥ सर्व्व पर्म्मार्थ कामादि न सा
धके कुण्डलीयुतं॥ ह्रीराय स्यात्सुरनो दद्यात् दुर्गा ध्या त्वा महेश्वरी॥ त्रिपुरेति ततः ख्याता कामाख्या कामरूपिनी॥ तस्या
स्तु ध्यानयो वा हृत्कामाख्यायाः प्रकीर्त्तितं॥ तेनैव स्नापनं कुर्व्वीत् मूलमन्त्रेन साधकः॥ त्रिकोणमण्डलं वास्या त्रिपुरास्तु
विशेषतं॥ मंत्रन्तु त्र्यक्षरं ज्ञेयं तस्या रूपं त्रयं ततः॥ त्रिविधा कुण्डली शक्ति स्त्रिदिवेशा चतुष्टयः॥ सर्व्वं त्रयं त्रयस्मिं स्या

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तस्मात्त्रिपुरमता॥ उदीच्याद्यन्य पूर्वान्तारेखा कार्य्यास्तु मण्डले॥ त्रित्रिरेखास्तु कर्त्तव्यास्ताः पुनः पुष्पचन्दनैः॥ ऐशा
न्यां पश्चिमे नैरृत्यां पापान्तं कृत्वा तु तं लिखेत्॥ नैरृत्या वै वायव्यां ततो ह्यबांन्यगा पुनः॥ एवं त्रिकोणं विलिखेत् मण्डलस्य न
वे पुनः॥ ऐशान्याया तु रेखा या सा तु शक्तिर्निगद्यते॥ नैरृत्यांवा यवी जाता तातास्वे बाह्यगा तदा॥ सा तु शंभुः समाख्याता
शक्त्या शंभुं विभेदये॥ शक्त्या विभिन्नभूतेशं वेष्टयेत्कमलेन तु॥ अष्टपत्रेन तां ध्यायेत्रिवर्णां प्राक् प्रपूजयेत्॥ त्रिभिस्त्रि
भिस्तु रेखाभिः शक्तिशंभुं च वेष्टयेत्॥ स्थानस्याभ्युक्षणं सम्यक्मार्जनं लिखनं तथा॥ अस्त्रमन्त्रप्रचागानांभूतानामप
सारणं॥ वैष्णवीतंत्रमंत्रोक्तं तथैवोत्तरतंत्रकें॥ यत्प्रोक्तं तत्तु सामान्यात्प्राकुर्य्यात्साधकोनरः॥ त्रिपुरायां विशेषे
ण सहितं पूजनं यथा॥ शनस्त्रिकोणं देवीनां त्र्यानां स्थानमिष्यति॥ ऐशान्याघश्च नथैशान्या नैरृत्या च तु रानन॥ वायव्यान्तु तथा
ब्रह्मावह्निरेणु प्रकीर्त्तिता॥ दलाष्टकपुरं प्रोक्तं केशरं त्वपरं पुरं॥ भूपुरं चाष्टत्रिकोनं तु त्रिपुरं मण्डलं स्मृतं॥ दलेषु केशरं वापि त्रिको
णेषु त्रिधा त्रिधा॥ रेखा तु विहिताः सम्यक्कुर्य्यात्तत्र पुनः पुनः॥ उत्तरं तु भवेद्द्वारं तस्य वै धनुराकृति॥ पुनद्वारं तु षट्कोणं चतुःकोण

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्तु दक्षिणे॥ पश्चिमे तारिणी कामख्या वायव्यमण्डले॥ ऐशान्यां पञ्चबाणांस्तु लिखेद् धीवित्तप्रतुः॥ नैरृत्यां पुस्तकं चैव वायव्यां म
हामालिका॥ एवं कृत्वा मण्डलन्तु ध्यात्वा दक्षिणपाणिना॥ गणेशाद्येन मन्त्रेण मण्डलं पूजयेत्ततः॥ पूजयित्वा ततो भूत्वा कालि
कादितयं न तु॥ मूलमन्त्रेण पूर्व्वोक्तमन्त्रैरपि समाचरेत्॥ नवभिः कोटिकाभिश्च त्रिधा भूत्वा तु वेष्टनं॥ अप्रपुष्पतां ततः पश्चात्कुर्य्या
द्भूतापसारणं॥ प्रतिपत्तिस्तु पात्राणां अर्घार्पणवधाः पुनः॥ पूर्व्ववत्स्थापकः कुर्य्याद् दहनं प्लवनं तथा॥ अमृतीकरणं कुर्य्यात्स्व धर्म
धेनुमुद्रया॥ योनिमुद्रां ततः कृत्वा पात्रतोयन्तु त्रिः स्पृशेत्॥ मार्त्तण्डभैरवायाद्यपूर्व्वाभिः ज्ञातशार्व्विपै॥ रक्तपुष्पैश्च चन्दनैश्च
स्फगणाय निवेदयेत्॥ करकच्छपीकां कृत्वा चिन्तयेद्योनिमुद्रया॥ आदौ मध्ये च कर्त्तव्यमेवं वै नालभैरव॥ अस्त्रमन्त्रेण पात्रस्य
स्थापनार्थन्तु मण्डलं॥ षट्कोणं विलिखेत्तत्र तत्राधारन्तु स्थापयेत्॥ ऐँ क्रौँ ह्रीँ मन्त्रराजेन त्रिधा पात्रे मप्रक्षिपेत्॥ त्रिधागन्ध
श्च पुष्पञ्च त्रिधा दुर्ग्गाक्षतं तथा॥ ॐ ऐँ क्रौँ ह्रीँ हूँ हैँ ह्रौँ फः अंगुष्ठादिकमन्यसेत्॥ ॐ फः इत्यस्त्रमन्त्रेण पाणितलेत्तथा॥ २२४
हृदयादिक्रमात् न्यासं कुर्य्यात् त्रिधा त्रिधा॥ संयोज्य परस्परं क्रमतः चांगुष्ठादिद्वयं द्वयं॥ त्रिधा त्रिधा पृथक् कुर्य्या के

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

थांगानि च विंनेसे ॥ कर्णौ रंध्रे तथा ब्रह्म द्वारं केशान्तमस्तके ॥ नासिकारंध्रयुगलं जानुयुग्मं पदद्वयं ॥ त्रिधा त्रि अन्यसेदेभिः ष
ड्भिर्मंत्रैः पृथक् पृथक् ॥ प्राणायामं ततः कुर्यात्पूरकैः कुम्भकैस्तथा ॥ रेचकेनापि त्रिपुरामूर्त्तिं देवीं विचिन्तयः ॥ दाहनं प्लवनं कृत्वा आ
त्ममूर्त्तिं विचिन्तयेत् ॥ त्रिरावृत्यानु हृदयतां मूर्त्तिं ध्यायेत् भैरवः ॥ सिन्दुरवर्णसदृशां त्रिनेत्रां च चतुर्भुजा ॥ वामोर्द्ध्व पुष्पकोदण्डं च
त्वाधः पुस्तकं तथा ॥ दक्षिणोर्द्ध्वे तु पंचबाणांस्तथा वरदं धाप्यध ॥ चतुर्णां गुणपाशांस्तु पद्मं मेकुन पान्तरं ॥ निधायतस्य पद्मे
नु समपादेन संस्थिता ॥ जटाजूर्ट्ट बद्ध चन्द्रस्तु समाबद्ध शिरो धरान् ॥ नग्ना त्रिवलिभंगेन चारुमध्या मनोहरा ॥ सर्व्वालंकारसं
पूर्णा सर्वाङ्गसुन्दरी शुभां ॥ शरद्रविणसंदेहां सर्वलक्षणसंयुतां ॥ एतानुप्रम[illegible]य ध्यात्वा त्रिधात्मा विचिन्तयेत ॥ तद्रूपश्च त
तः पश्चात्पुष्पं तद्वाग्भवेन तु ॥ स्वमस्तके पुनर्दद्यात् गमासं पुनस्तथा ॥ मन्त्रद्वयं त्रिधा जप्त्वा वाग्भवाद्यनु साधकः ॥ अर्घपात्र
स्थतोयेषु तैस्तथैः पुष्पशिंचयेत् ॥ पुजोपकरणं चापि तिरस्कृष्पत थैव च ॥ कामपीठं ततो ध्यात्वा पूजयेत् कुमरी स्विमान् ॥ ग
णेशश्च जगन्नाथ ज्ञंगरानाथं तथैव च ॥ गणक्रीडश्च पूर्वादि दिक्षु मंत्रेण पूजयेत् ॥ हेरम्बबीज मेतेषा मन्त्रानुपरिकी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
१७

र्त्तितं॥ विद्या शान्ति निवृत्तिश्च प्रतिष्ठा च्चारपारका॥ कलास्ताः पूजयेत्सम्यक् पूर्व्वादिक्रमतस्तथा॥ सिद्धपुञ्जं ज्ञानपुञ्जं तथा सहज
पुञ्जकं॥ शैवञ्च समपुञ्च श्च पूजयेद्वटुकानिमान्॥ प्रत्येकन्तु श्रियं देवीं वटुकानां परे परे॥ श्रीमित्संनेन मन्त्रेण पूर्व्वादि पूजयेत्क्र
मात्॥ सिद्धस्य समयस्याथ ज्ञानस्य समयस्य च॥ कुमारीं पूजयेत्कोणे ऐशान्यादग्निमण्डले॥ गोमठश्चामलश्चैव लोहजंसस्त
थैव च॥ पूजनाश्च क्षेत्रपाली ईशानादौ प्रपूजयेत्॥ मण्डलस्य तु मध्ये तु पंच बाणान् प्रपूजयेत्॥ द्रावणं शोषणं चैव बंधनं मो
हनं तथा॥ आकर्षणं च मध्ये तु मन्त्रेनैव प्रपूजयेत्॥ ततस्त्वष्टस्य कोणेषु पूजयेत्तु त्रियोगिनी॥ भाग श्च भगजिह्वा श्च भग 205
स्या मनुलाधिका॥ क्रमात्तु पूजयेद्विद्या योनिमध्ये तु कोणके॥ भगमालिनी तु प्रथमे द्वितीये तु भगोदरी॥ तृतीये तु भ पुराण
गवाहा योगिनी कामरूपिणी॥ अनंगकुसुमां देवीं तथैवानंगमेखलां॥ अनंगमदना श्चैव ह्यनंगमदनोद्भवान्॥ अनंगवेशा १७
चानंगमालिनी मदनोद्भवं॥ दलकेशरमध्ये तु अष्टमी मदनोद्भवं॥ शैलपुत्र्यादयश्चाष्टौ त्रिपुरायाः प्रपूजयेत्॥ एत
त्रामभिरव्यग्रा वभूवुः कामयोगिनी॥ वागभवेन तथा दुर्गा नेत्रवीजान्तरेन तु॥ अंगुलीन्यासमन्त्रेन्तु बहिरष्टाभिमातृमन॥

२२५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पूजयेत्क्षेत्रपालान्तु मध्ये किंजल्कपत्रके ॥ हेतुकं त्रिपुरं चान्तु अग्निजिह्वान्तयेव च ॥ अग्निवेतालसंज्ञे तु कालप्राप्यक रा
ल्मकं ॥ एकपादं भीमनाथ मुन्नरादिकमेणँ तु ॥ रम्भिरेवा क्षभिर्म्म क्रोधैः कामराजन संयुते ॥ नवैतान सिताज्ञादीन्त्राय ठ न्त्रस पू
जयेत् ॥ मण्डलस्य चतुर्दिक्षु द्वीवान पूर्वादिकं क्रमात् ॥ पद्ममण्डलयोर्मध्ये ऐशे षमेकं तु पूजयेत् ॥ असितांगो रुरुश्चण्डः क्रो
धो न्मत्तभयंकरः ॥ कपाली भीषणश्चैव संघारश्चेति तेन च ॥ ऐशान्यादि क्रमद्धनुनायके पूजयन्नरः ॥ पद्ममण्डलयोर्मध्ये
शेषष्टग्नो प्रपूजयेत् ॥ ब्रह्माणी भैरवीश्चैव तथा माहेश्वरीमयी ॥ कौमारी वैष्णवी श्चैव नारसिंही तथैव च ॥ वाराही च तथेन्द्राणी
चामुण्डा चंडिका तथा ॥ आधारशक्ति प्रभृति मण्डलस्य तु मध्यतः ॥ वैष्णवीं तत्र कलाभिः सर्वान्ते रेव पूजयेत् ॥ शिवरूपण्यव
याः प्रोक्ताः सद्योजातादयः शुभाः ॥ मूर्तयस्ताः पद्ममध्ये पञ्चप्रेतत्वमागता ॥ ताः पूजयन्न थामध्ये रत्नपञ्चशवन्न था ॥ सिंहश्च पू
जयेत्तत्र गरुधरं च संज्ञकं ॥ जयन्ती मङ्गला काली भद्रकाली कपालिनी ॥ दुर्गा क्षमा शिवा धात्री स्वधा स्वाहा नमोस्तुते ॥ उग्र
चण्डा प्रचण्डा च चण्डोग्रा चण्डनायिका ॥ चण्डा चण्डवती चैव चण्डरूपाति चण्डिका ॥ तत्ताः सं पूजयेन्मध्ये मण्डलस्या

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विशेषतः॥ आदित्यादीन् ग्रहान् सर्वान् स्वेपतो ह्येत्वसंयुतान्॥ क्रमात् प्रत्येकमुद्दिश्य पार्श्वे पार्श्वे प्रपूजयेत्॥ दिक्पालानां
तु मन्त्रेण न्यासर्वास्तु दिक्पतीन्॥ अस्त्रे मन्त्रेस्तु प्रत्येकं तेषां मन्त्राणि भैरवः॥ नाथ्य कामेश्वरं तत्र श्वेतकं वक्रं चतुर्भुजं॥ भ
स्मश्वेतं मध्य हृदि रक्तपद्मेस्तु कुंकुमैः॥ त्रिशूलञ्च पिनाकञ्च वामहस्ते दधे धृतं॥ उत्पलं बीजरूपञ्च दक्षिणे द्वितये दध
तं॥ श्वेतपद्मोपरि स्थं तु ध्यात्वा मध्ये प्रपूजयेत्॥ कामाख्यां मूर्त्तितो ध्यात्वा कामाख्या मयि पूजयेत्॥ कामेश्वरीं तत्र देवीं पू
जयेत्परमेश्वरीं॥ वक्ष्यमाणेन रूपेण तत्र वेताल भैरवः॥ करालः क्षत्रपालश्च खड्ग कर्पर धारिणं॥ पूजयेद्देवनमघं तं दुष्टा 206
भिद्राघराननं॥ क्रीडन्ती कलहं सं चस्व छायापारत्न भूषितं॥ त्रिकूटं शस्त्रवर्णां च नीलशैले महाद्युतिं॥ मनोभवां गुहांत
त्रपंचव्यायामतां गतां॥ रक्तमण्डल संयुक्तं रत्नवर्णां सुवर्णुलां॥ अपराजिता च नीरञ्च यालपत्र सुविस्थितां॥ प्रास्तृत वर्णां पुराण
सततं कुसुमैस्तु पशोभितां॥ पनकञ्च कमलाख्य ञ्च सुवर्णसहस्रप्रभां॥ द्विभुजां दक्षिणे दण्ड पाशिवामे कपालकं॥ चिन्त १९८
नं पुरतो देव्याः पुज्या विदत्त्र विपत्तये॥ भैरवः पाण्डुनामा च रक्तगौर चतुर्भुजा॥ गदां पद्मञ्च शंखञ्च चक्रं चारुकरे बुच॥

२२६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विघ्नदेव्याः पुरोभागे स्वच्छार्थं विश्वरूपधृक्॥ संपानं हेमकारव्यन्तु रक्तवर्णा भयंकरः॥ श्मशिवर्म्मभयं रौद्रं मुंजानं मनुजा
मिषं॥ विस्तभिर्मुण्डमाला भिर्गलद्रक्ताभिराजितं॥ श्मग्नि निर्दग्धविगलन्तत्रप्रेतोपरिस्थितं॥ पूजयेच्चिन्तने चैवशव
वाहनभूषणां॥ महोल्कासायोगिनीन्तु महामायास्वरूपिणीं॥ ध्यानन्तोरूपतस्यन्तु देव्याश्चाग्रप्रपूजयेत्॥ पुरी चन्द्रव
ती देव्या नीलपर्वतपुर्वतः॥ योजनद्वयवीस्तीर्णा मर्द्धयोजनविस्तृतं॥ उच्चैरश्लोक प्रशादसो धसोधविभूषितं॥ मणिर
त्नघुवर्णापिजात प्रासादविस्तृतां॥ क्रीडास ऐवरसन्निमर्म्मज्ज्वले रंकिचोत्पलो॥ सयुक्तां पूजयेत्तत्र देव्याग्रेणासमस्तकः॥ लो
हितसर्वगोरङ्गनीलवस्त्रविभूषितं॥ रत्नमालासमायुक्तं चतुर्वाहसमन्वितं॥ पु ... कं श्वेतवर्णान्त्वविभ्रतं दक्षिणेतथा॥
वामेराज्ञिध्वजश्चैव शिशुमान्तस्थितं शुभः॥ पीठेश्वरानिमांमध्येमन्त्रैरेतैः प्रपूजयेत्॥ नाथं कामेश्वरं देवं प्रसादेनतु पू
जयेत्॥ कामेश्वर्यादिमन्त्रेण यजेत कामेश्वरीं शुभां॥ त्वाच पान्नैवले नैवमदनोनचतत्क्रमात्॥ योजयेन्नादविन्दुभ्यां स्व
सांकारेणामन्त्रकं॥ चण्डिकानेत्रवीजन्तु याकेषमक्षरन्तकं॥ कलातिन्निदिकाहृद्धमन्त्रमेकम्प्रकीर्त्तितं॥ उग्राया

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
१९९

मथवीजन्तुनीलशैलस्य मंत्रकं ॥ मनोभवस्य वीजन्तु महादेवस्य न संहितं ॥ आपिस्तेनोदिविन्दुयुक्तेतेन प्रयोजितं ॥ म
नोभवोगुहान्तु मन्त्रमेतत्प्रकीर्त्तितं ॥ वैष्णवीतन्त्र मन्त्रस्य तद्धेषवीजमिपूर्वं ॥ तदधोवान्तसंश्लिष्टं चतुर्थस्वरसंयुतं ॥ च
न्द्रविम्वसमायुक्तं तन्मन्त्रं चापराजितं ॥ हयग्रीवस्वरूपन्त्वविष्णोर्यद्वीजमुद्धृतं ॥ कम्बलस्य त्र मन्त्रं पूजने परिकीर्त्ति
तं ॥ केवलः सपरो हादिषष्ठस्वरसमन्वितं ॥ चन्द्रविन्दुसमायुक्तं हयग्रीवस्य पूर्वकं ॥ भैरवं पाराऽनामानं वनमालिन पूज
नं ॥ वराहेन तु वीजेन पूजयेत्तु विधानतः ॥ सपरो द्वावनस्वार्विसर्गाभ्यां समन्वितो ॥ महाभैरवमन्त्रायं भैरवं तेन पूजये ॥ म 207
होत्कासा महामायां द्वितीया षष्ठाक्षरेन तु ॥ देवीं तन्त्रोदिते नैव पूजयेद्भूतिसिद्धये ॥ स्वयक्षरन्तु सामीन्दुभ्यां समलंकृतं ॥ स्व उमा
नाम्ब चन्द्रदेव्यान्तु पूजामन्त्रं प्रकीर्त्तितं ॥ लौहित्यनदराजस्य ब्रह्मपुत्रस्य भूतिदं ॥ ब्रह्मवीजन्तु तन्मन्त्रं वह्निभार्यान्तमिष्यते ॥ २९९
द्वितीयं त्रिपुरारूपं तथैव तु द्वितीयकं ॥ आवाहनार्घदेव्यास्तु चिन्तयेद्योनिमुद्रया ॥ वंधुकपुष्पसंकाशं जटाजुटेन्दुमण्डि
तान् ॥ सर्व्वलक्षणसंपूर्णां सर्व्वालंकारभूषितं ॥ उद्यद्रविप्रख्यवर्णा पद्मपर्य्यङ्कसञ्ज्ञिकां ॥ मुक्तारत्नावलीयुक्तां पीनोन्नत 33

५२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पयोधरां॥ वलीविभङ्गवत्तरां मासचोमोदमोदितां॥ नेत्राह्लादकरीं शुभ्रां क्षोभणीं जगदां तथा॥ त्रिनेत्रां योनिमुद्रायामिव
क्रासससमायुतां॥ नवयौवनसंपन्नां मदघूर्णलाभवतुर्भुजां॥ वामोर्द्ध्वपुस्तकं धत्ते अक्षमालां तु दक्षिणे॥ वामेनाभयदां हैवी दक्षि
णे यो वरप्रदा॥ प्रमत्तवेद्रक्तसूर्य्याभां शिरोमालां स्तु विभ्रती॥ आपदलम्बिनी कल्पद्रुममासाद्य संस्थितां॥ कदम्बोपवनान्तस्थां
कामग्राह्लादकरीं शुभां॥ द्वितीयां त्रिपुराध्यापे देवीं रूपां मनोहरां॥ त्रीति यं त्रिपुराहृ पंचमएक वेतालभैरवः॥ जवाकुसुमसंकासं
मुक्ताकेशी शुभाननां॥ सदाशिवसहस्रं तु पेतकर्म्मनिधायवे॥ हृदयेतस्य देवस्याउर्द्ध्वपद्मासनस्थितां॥ रक्तोपमै स्मित त्रि
नान्तमुण्डमालापदानुगां॥ ग्रीवाया स्वारयत्नीतु पीनोन्नतपयोधरां॥ चतुर्भुजां तथा लग्नां दक्षिणोर्द्ध्वक्षमालिकां॥ वरदां
तत योवामे जगन्मायां तथाभयं॥ अधस्तु पुस्तकं धत्ते त्रिनेत्रं हसिताननां॥ अवद्रुधिरभोगान्तीं तथा सर्व्वाङ्गसुन्दरी॥ एवं
विधं तृतीयं तु रूपं ध्यायेत पूजकं॥ आद्यं वाग्भवरूपं तु द्वितीयं कामराजकं॥ भ्रामं रसरसं मोहं तृतीयं परिकीर्त्तितं॥ एकैक
स्तादितरूपाणि प्राग्विचिन्त्या यं साधकः॥ मन्त्रं हृयेन प्रत्येकं हृदि षोडशौस्तथा॥ पूजयेदुपचारैर्जुवहि योगस्तथैवच॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मंत्रत्रयं तर्पयेद्वस्तु कृत्वा देव्यास्त्रिमूर्त्तये ॥ कर्त्तव्या एक तत्त्वत्रव ध्यत्रूपे निवेशयेत् ॥ नाशापुटेन निःसार्य दक्षिणेनाथ
तां पुनः ॥ अवतार्य्य कनाल्पां तु देवीमाहात्म्यपत्रिधा ॥ गायत्रीत्रयमुच्चार्य स्थापयेत्प्रथमं तु तां ॥ आवाहयेत्र मंत्रोयं प
ठितव्यं तु साधकैः ॥ एहि देवि प्रभावर्त्तं यज्ञस्मिन्मम सन्निधौ ॥ अवस्थितां ततः मुद्रां वा चं सुन्दरी देहि मे ॥ एह्येहि भ
गवत्यस्मिन्मण्डले त्रिपुराम्बिके ॥ इदं ह्यागवलिं गृह्ण सन्निधेमिह कल्पये ॥ ॐ नारायणोपविद्महे वराडिकायै धी
महि ॥ एकमुक्त्वा ततः पश्चात् तन्नो देवी प्रचोदयात् ॥ नारायणोपविद्महे चवरिडकायै च धीमहि ॥ शेषभागे प्रयुञ्जी 208
त तन्नः कुब्जि प्रचोदयात् ॥ महामायायै विद्महे सम्माहिरोपेच धीमहि । पश्चाद्देवं प्रमुजीत तन्नः सिद्धप्रचोदयात् ॥ ए प्रातए
तास्तु त्रिपुरादेव्या गायत्र्याः परीकीर्त्तिता ॥ प्रत्येकं स्थापनं कुर्यात् त्रिपुराणां च तस्ट ति ॥ वाग्भवेन तु मन्त्रेण प्रथ २००
मं पूजयेच्छिवां ॥ कामराजेन वै पश्चात्तामारे णापि पूजयेत् ॥ पश्चात्सना त्रिभिर्मन्त्रैनक देवत्र पूजनं ॥ ततो मन्त्रेण
वैदद्यादुपत्तबोडशाः ॥ ॥ कामाख्यानन्त्रजदिता न्सो पूजया मुक्षणां पुनः ॥ अंगन्यासस्य समन्त्रैर्देव्यास्त्रंगानि पू २२०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain, Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जयेत्॥ रोचन्तु मूलमंत्रेण वाग्भवानांश्च पूजयेः॥ एकैकं प्राग्सु वंसं पुजेत्त्रै पुरायै नमेन्नमः॥ नव धा पूजयेद्देवीं त्रि
पुरां कामरूपिणीं॥ उत्तरादि चतुः पत्रे पद्मस्यैतान् प्रपूजयेत्॥ ब्रह्माणं माधवं शंभुं भास्करं चतुर्थे व चैः॥ ऐशान्या
दि षुतद्वेव क्रमादेनान् प्रपूजयेत्॥ जयन्तीं प्रथमं पश्चाद्वायवाम पराजिता॥ नैऋत्यां विजयां चैव तत्पार्श्वे वान प्राग्नेयांग
पाहृ यां॥ त्रिकोणे केशरस्थाने कामं प्रीतिरतिं तथा॥ पूजयेत्पंचबाणांस्तु पुष्पचापञ्च पुष्पिकां॥ अक्षमालां च्चवा
णां च्चरत्न पर्य्यंकमेव च॥ प्रेतपद्मशितं चैव सम्पकृतं प्रपूजयेत्॥ संपूज्य पूरणरत्ना नास्फाटिकामेव भैरवं॥ आदा
यात्मानुरीयेन ताम्रास्याघप्रयत्नतः॥ पूर्वोक्तं जयेत्सम्पकुसाधक त्रिपुरा महः॥ जपस्तु तिं पठित्वा तु प्रणम्य
त्समुहुर्मुहुः॥ त्रिपुरायै व लिं दद्यात्संभवानु द्विजादिकं॥ सहस्रैस्तैयसंयुक्तैः शर्कराम धुसैन्धवैः॥ अनुक्षरू
धिरं दद्यात्कामराजेन भैरवः॥ हेदपवाग्भवेनैव श्रीमरेक्रितले शिवा॥ यत्र यत्र वलिं दद्यात्साधको देवता
र्चने॥ वैस्नवातंत्रकस्योक्तेमादद्यात्पूजनं वने॥ ततो देव्यै वलिं दद्याद्देवता तन्क्रमान्ततः॥ जो क्षीर ब्राह्मणा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दद्याद्ऽधमास्यश्च वा पुंजः॥ वैश्यन्तु माक्षिकं दद्यात्कद्रुःप्र्यासवापिकं। घृत्वा पुष्पमपैशान्यांनि निर्म्माल्यं निःक्षिपेद्बुधः॥
निर्म्माल्यधारिणी चास्या देवी त्रिपुरचण्डिका॥ विसर्ज्जा देवी योनिमुद्रां पद्ममुद्रां तथैव च॥ अर्द्धमुद्रां त्रिमुद्रां तु प्रत्येकं मयि
दर्शयेत्॥ निर्म्माल्यमथ गृह्णीयात्कामरूपेनतुः॥ एवं यःपूजयेद्देवीं त्रिपुरां कामरूपिणीं॥ सकामान्सविलाप्राप्य देवीलो
कमवाप्नुयात्॥ ॥इति श्रीकालिकापुराणे द्विषष्टोध्यायः॥ ६२॥ ॥ईश्वर उवाच॥ ॥देव्याः कामेश्वरीमूर्त्तिं शृणु वक्ष्यामि
भैरव॥ यस्याश्चिन्तनमंत्रेण साधको लभते प्रियान्॥ ॥तन्त्रैस्याः प्रथमतः स्नानासु ध्यानमुत्तमं॥ ततः पूजामहं वक्ष्ये कमा
वेताल भैरव॥ प्रजापतिस्ततो वह्निरिन्दुबीजस्ततः परं॥ चूडा च सहितं तत्तं चतुर्थस्वरसंयुतं॥ इदं कामेश्वरीमन्त्रं सर्वकामा
र्थसाधनं॥ स्नात्वा तु क्षणमन्त्रादि पात्रमासादिकं तथा॥ भूतापसारणं दीश्च वै ह्रवीतन्त्रभाषितं॥ हृदयेवा त्रिकोणमध्य
बकोणमर्द्धचन्द्रप्रदक्षिणं॥ दाडमच्छा फनुग्रग्वसप्तधान तिलक्षणं॥ शैहान्तं चाष्टकोवैरीद्विकामारव्या प्रपूजने॥ कृत्वास्ता
स्य रिडलादौ तु सर्वे मूर्त्तेस्तु सर्वत॥ दिक्कानादि व्यवस्थान्तु यदि पूर्वमुखाजयेत॥ पश्चिमोक्तामधीकृत्वा अवस्थानि द्विशो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्तदा॥ यदेत्तरामुखः कुर्य्यात्साधको देवपूजनं॥ तदा याम्यां गत्वा कुर्य्यात्तनुसंस्थितिं॥ दक्षिणां द्वायवीं कृत्वा दिशानस्था
पशांभवी॥ ततोपि दक्षिणां कृत्वा नमस्कारस्त्रिकोणवत्॥ त्रिकोनाक्षा नमस्कारस्त्रिपुरा प्रीतिदायकः॥ दक्षिणां वायवी
कृत्वा वायव्यां छ्रां भवीन्त प्या॥ ततोपि दक्षिणां गत्वा तां मुक्त्वा गोप्रविश्यति॥ अग्निनैरराक्षसीं गत्वानत्स श्वा दुत्तरां दिशं॥ उ
त्तरेनुतप्यागेने यी भ्रमन दिवत्रिकोणवत्॥ षट्कोणाख्यं नमस्कारः प्रीतिवः शिवदुर्गयोः॥ दक्षिणां वामभवेनैव भ्रामरे रितरे
स्थिरे॥ यत्रतत्र बलिं दद्यात्साधको देवतार्च्चने॥ वैष्णवी तत्र मन्त्रोयमा दद्यात्पूजनवने॥ ततो देवैर्वलिं दद्यादेतद्द्विकमाकृ
तः॥ गोक्षीरं ब्राह्मणो दद्यात् गव्यमाज्यं च वा हुजः॥ वैश्यस्तु माक्षिकं दद्यात् शूद्रः पुष्पासुरादिकं॥ तयोः कान्तु तरेतत्त्रेगन्धिया
त्साधकः पुनः॥ प्राणायामं ततः कुर्य्याद्दहनप्लावनं तथा॥ विशेषेमण्डलं चास्याः क्षेत्रपु वेतालभैरव॥ षट्कोणां मण्डलं कुर्य्या
त्पुनर्वर्णस्थ चिन्तयेत्॥ विभिद्य शक्त्या शंभुस्तु त्रिपुरा तत्र बहुधः॥ पुनः शक्तिं शंभुनापि भेदयेत्क्रमशः सुधीः॥ ऐशान्यादि
नैऋत्यांतां रेखां कृत्वा नु दक्षिणे॥ पश्चिमात्पूर्वगां रेखां पूर्वाद्दपि तथोत्तरं॥ उत्तरेण तु पंक्तिमांतां तु कृत्वा रेखां तु योजये

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालि॰ पु॰ तः ॥ धनुस्तोरणं हं काशे द्वारे पश्चिमवोत्तरे ॥ दक्षिणेनु त्रिकोणांस्यात्तथ बज्रोणं पूर्वमुच्यते ॥ जालंधरं लिखेत्पीठं उत्तरेण पश्चि
२०२ मे लिखेत् ॥ ओड्रपीठं दक्षिणेनु कामरूपन्तु पूर्वतः ॥ देव्या द्वादशगुह्यापि यानि द्वादशाभिः करैः ॥ लिखेत्मण्डलकोणेषु ता
निदिक्षुत्रयं त्रयं ॥ षड्विषड्विस्तुरेखाभिः कर्त्तव्या मण्डलक्रमं ॥ अमदुत्तरतन्त्रोक्तं वैष्णवीतन्त्रभाषितं ॥ मण्डलस्यक्रमं पूर्व
विद्धि वेतालभैरव ॥ ॐ क्लीं मदनत्वापनमइत्यत्र मुत्तमं ॥ पूजयेत्प्रथमं ध्यात्वा मण्डलं तोजपीठकं ॥ पीठं शिलापं
लिलिखेमण्डलं पोनेमंडलं ॥ त्रिकोणं विलिखेत्पश्चाद्दक्षपेत्कमलेनतु ॥ रूपन्तु चिन्तयेद्देव्याः कामेश्वर्या मनोहरं ॥ 210
प्रभिन्नाञ्जनसंकाशं नीलस्निग्धं मनोहरां ॥ षद्वक्त्रा द्वादशभुजा अष्टादशविलोचना ॥ प्रत्येकं षट्सुवक्त्रेषु चन्द्रार्द्धकृ
तशेखरा ॥ मणिमाणिक्यमुक्तादिकृत्वा मालामुरस्थले ॥ करोरुचाविभ्रती नित्यं सर्वालंकारमण्डितां ॥ पुस्तकं सिद्धिसू पु॰ ए
त्रं च पंचवाणान्धनुस्तथा ॥ खड्गशक्ति त्रिशूलं च विभ्रती दक्षिणे करे ॥ अक्षमालां महापद्मं कोदण्डं वाभयस्तथा ॥ चर्म्मप २०२
श्चासिनाकम्बुविभ्रतीवामपाणिभिः ॥ मुकुरं तं च पीतञ्च हरितं मुक्तमेव च ॥ विचित्रं कमतः शीर्षे नैऋत्यां पूर्वमेव च ॥ दक्षि 230

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

णं पश्चिमं चैव तथैवोत्तरशीर्षकं ॥ मध्यतं च महाभाग क्रमाच्छीर्षाणि वर्णिताः ॥ अक्रमा हि श्वरी वक्त्रं कामाख्या रक्तमुच्य
ते ॥ त्रिपुरपीतसंकाशा शारदा हरितानतथा ॥ कृष्णं कामेश्वरी वक्त्रं चण्डाया चित्रमिष्यते ॥ धम्मिल्लसंयतकचं प्रतिशीर्षप्र
कीर्तितं ॥ सिंहोपरिस्थितं प्रेतं तस्मिन्नोहितपंकजे ॥ कामेश्वरी स्थिता तत्र शीबत्सु हसितानन ॥ विचित्रकुसुमाढ्यता व्याघ्र
चर्म्माम्बरस्तथा ॥ एवं कामेश्वरी ध्यायेद्धर्म्मकामार्थसिद्धये ॥ पीठान्यत्र नु देव्यायः पूजायां कथ्यते क्रमात् ॥ पिठविशेषो
वक्तव्यः सामान्यश्च न पूज्यते ॥ अंगुष्ठादि क्रमाद्देवं संयोज्या ठ युगं युगं ॥ मूलमन्त्रस्याक्षरेणादीर्घस्वरयुतेन तु ॥ बड्ङ्गाद्ये
न्यसेत्पूर्वमंगुलीक्रममेव च ॥ हृच्छिरस्तु शिखाचर्म्मी तेत्रास्त्राणि पुनस्तथा ॥ न्यसेद्दक्षिणहस्तेन षड्ङ्गं मन्त्रैस्तथा क्रमात् ॥
श्वास्यबाहुयुतं कुक्षिगुह्यं जानुयुतं तथा ॥ पादयुग्मं क्रमान्नस्त षड्ङ्गमन्त्रैन्न्यसेत्तथा ॥ अष्टधा मूलमन्त्रं तु जप्त्वा घान्र
यो जितेजले ॥ ततो यकरणां देहं चातुष्कक्रममाहरेत् ॥ देशिकः पूजये देवीपीठनादेशिकः क्वचित् ॥ तस्यैव हि करस्पर्शा
देविनोद्धिजते शिवा ॥ यदि देशान्तरं यात पीठं देशान्तरं प्रति ॥ न देशिकोपदर्शेन तदा पूजां समाचरेत् ॥ पद्यन्यतः स

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका

२०३ मायातः कामरूपाद्दते नरः॥ तद्देशयोपदेशैः संपूज्य फलमवाप्नुयात्॥ यस्मिन्देशेनुत्तमपीठं तत्र पांश्वालकादिषु॥
न देशजोपदेशेन पूज्यः पीठाश्रयेन रैः॥ इतोन्यथा पूजनेन सम्यक् फलमवाप्नुयात्॥ महाविभवसंपूर्णा विहितेनापि भैरव॥
अनुक्तोयः क्रमांश्चात्र वै सर्वान्तु गोचरेत्॥ न पंचोत्तरतन्त्रोपि प्रोक्ता ग्राह्यस्तु साधकैः॥ पूर्वद्वारि प्रथमतः कामनत्वं
प्रपूजयेत्॥ दक्षिणे प्रीतिनत्वं तु रतिनत्वं तु पश्चिमे॥ उत्तरे मोहनं तत्वं क्रमादेतानि पूजयेत्॥ ऐशान्यां पूजयेन्देवं गणेशं द्वार 211
पालकं॥ आग्नेय्यां तु चाग्निवेतालं नैरृत्यां कालमेव च॥ वायव्यां नन्दिनं चापि पूजयेत् क्रमतस्त्विमान्॥ चतुष्कं पञ्चमं बटुं पुराण
चतुष्कं पंचकं चतु॥ बटुकारं च योवेदसयोगपः पीठ पूजयेत्॥ ओडारव्यं प्रथमं पीठं द्वितीयं जालशैलिकं॥ तृतीयं पूर्णा २०३
पीठं तु कामरूपं चतुर्थकं॥ ओडुपीठं पश्चिमे तु तस्य चन्द्रेश्वरी शिवा॥ कात्यायनी जगन्नाथ माहेशं च प्रपूजयेत्॥ उ
त्तरे पूजयेत्पीठं प्रशस्तं जालशैलकं॥ जालेश्वरी तत्र देवी चण्डां जालंधरी तथा॥ दीर्घिकां चोग्रचण्डां च तत्रैव पी
पूजयेत्॥ दक्षिणे पूर्णशैले तु नत्या पूर्णेश्वरीं शिवां॥ पूर्णनाथं महानाथं सरोजामथ चण्डिकां॥ यजेत् त्रिपुरलिंगे 231

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

देवीशान्नामपिवराम्बिकाम॥ कामरूपं तथा पीठं तथा कामेश्वरिं शिवां॥ नीलं च पर्वतं तत्र षष्ठं नाथं कामेश्वरीं तथा॥ पू
जयेद्वादिपूर्णांतु क्रमादेतान्त्ति पूजयेत्॥ भद्रादीनांतु सर्वेषां क्षेत्रपालान्तरं तथा॥ अन्यास्तु द्वारपालादीन् स्वेस्वेस्थाने
प्रपूजयेत्॥ विशेषात्कामरूपस्य कामेश्वरीं प्रपूजयेत्॥ तामेव नीलशैलस्थां स्मरणु वेतालभैरव॥ नाथ कामेश्वरी देवी
देवीकामेश्वरीतथा॥ कालः क्षेत्रपालश्च चिन्ताढक्षस्तथैव च॥ त्रिकुठो नीलशैलस्थः गुहा चापि मनोभवा॥ वटुकः क
लो४ व नामव/ह्नि चैवापराजिता॥ भैरवः पाण्डुनाथश्च श्मशानहेतुकाद्वयः॥ कात्यायनी जगन्नाथ माहेशश्च प्रपूजयेत्॥
उत्तरपूजयेत्पीठं प्रशस्तं जालशैलकं॥ जालेश्वरी तत्र देवी चण्डिं जालेश्वरी तथा॥ दीर्घकां चोग्रचण्डां च तत्रैव प्र
पूजयेत्॥ दक्षिणे गणशैलस्थ तथा पूर्णेश्वरी शिवां॥ योगशाष्प्र महेष्वास्तथा चन्द्रवतीपुरी॥ लोलित्योनन्दराजश्च प्रस्तादि
कुलवासिनी॥ जल्पास्ताग्तु वायव्यां केदारारव्यापराक्षसः॥ एताश्च पूजितान्देव्या द्वारे सर्वेन मण्डले॥ द्वारपालो योगिनी च
वटुकाद्यापथ्यातथा॥ कामरूपं पीठवरं श्रोडुादिश्च पितन्तथा॥ मध्ये चक्रमण्डले स्थाप्य द्राव रांशो ब तं तथा॥ वध्यनमो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हनंचैवतर्पयेवाकर्षणाद्युयं॥मत्रोमवाश्ववाणास्तुपञ्चैतान्परिपूजयेत्॥बङ्कोलाग्रयुतेरादौभगादिषङ्कमेणच॥त्रिपु
रातन्त्रमन्त्रोयंपूजयेत्क्रमतःसुधीः॥गणक्रीडादिकंतद्वद्गुणविद्याकलादिकान्॥वटुकादीन्सिद्धिपुत्रान्सिद्धांश्चै
वकुमारिकान्॥चतुश्चतुःक्रमिसेन्चतुष्कमितिचोच्यते॥कामंरतिश्चप्रीतिश्चअनंगमेखलादिकाः॥सप्तवैत्रिपु
रस्वाद्याश्रसितांगाद्यानच॥माहेश्वर्यादिकादेव्यादशभिःपञ्चभिर्गुणैः॥द्वितीयंपञ्चमंप्रोक्तंपीठंकामफलप्रदं॥
आधारशक्तिमुख्यायेनित्यंतत्रप्रतिष्ठितं॥धर्माद्याश्चतथैवात्रोतथासत्वादिकागुणाः॥एकंचगुरुदिकालाचतुष्क
मयरंस्मृतः॥देवस्तत्रोग्रचण्डाद्यानायिकाःपरिपूजयेत्॥पूर्वोक्तदेवमंत्रेणभक्तपार्श्वेतालभैरव॥आवाहनंततःकृ
त्वाषोडशोपचारादिकं॥जपश्चवलिदानश्चतथाङ्गानांप्रपूजनं॥पूर्वापूर्वविशेषश्चषट्कोमंत्रस्यकीर्तितं॥एता
निसप्तजानातिप्रकारात्पूजकःसुधीः॥सएवोक्तानिपीठानिसंपूजयितुमर्हसि॥योज्ञात्वासंप्रयोगतानिकुरुतेपीठपूज
नं॥सनचंफलमाप्नोहीनायुरतिजायते॥त्रिपुरातन्त्रमन्त्रोक्तस्थानेवेतालभैरव॥पूजयित्वाप्रथमंतत्स्थिंतयस्त

212

232

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रमेश्वरीं ॥ चिन्तयित्वा च मनसा सर्व्वकामेश्वरीं हृदी ॥ मानसैर्गन्धपुष्पाद्यैस्ततो दक्षिणनासया ॥ निसार्य्य वायुं तं पु
र्व्वमारोप्य मण्डलान्तरे ॥ आवाहयेन्महादेवीं सर्व्वकामेश्वरेश्वरीं ॥ कामेश्वरीहागच्छ संमुखी भव सन्निधो ॥ कामेश्वरी
विग्रहे त्वां कामाख्यायेनु धीमहि ॥ तन्नः कुब्जि महामाया ततः पश्चात्प्रचोदयात् ॥ एह्येहि भगवत्यस्मल्लोकानुग्रहकारि
णी ॥ कामेशि कामरूपे त्वं कामकान्ते प्रसीद मे ॥ ततस्तु प्रथमं स्नानं जलं दत्वा तु पूजकः ॥ मूलमन्त्रेण विततेरुपचारांस्तु
षोडशः ॥ ततस्तु पीठदेवास्तु सर्व्वानेतांस्तु भैरव ॥ सिद्धेश्वरादिकामध्ये मण्डलस्य प्रपूजयेत् ॥ योगिनीनां चतुःषष्ठि
र्द्देव्यो नानि च सर्व्वशः ॥ पूजयेन्मध्यभागे तु षडङ्गानि ततोऽर्च्चयेत् ॥ अंगन्यासे तु ये मन्त्राः क्रमपूर्व्वं तु भाषितां ॥ तैरेव
मन्त्रैरङ्गानि देव्याश्चापि च पूजयेत् ॥ पूर्व्वादिष्ट दले प्रेता योगिनी परिपूजयेत् ॥ यथाक्रमेण कामानां सिद्ध्यर्थं कामदा
यिकां ॥ गुप्तकामां च श्रीकामां तथैव विंध्यवासिनीं ॥ कोटेश्वरीं वनस्थां च योगिनी पादचण्डिकां ॥ दीर्घेश्वरीं
प्रकटादि भुवनेशीं क्रमान्न्यसेत् ॥ वेष्टनवीतं च मन्त्रस्य योनिचाष्टा दलेन तु ॥ तानि विन्दुयुक्तानि मंत्रन्यासे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रवक्षतो ॥ मध्यमे श्वस कोणानां षाडिमाः परिपूजयेत् ॥ ऐशान्यादिक्रमेणैव कामाख्यां त्रिपुरान्तथा ॥ शारदां
च महोत्साहप्रकटां भुवनेश्वरीं ॥ सिद्धिकामेश्वरी चापि देव्यारूपाणि भैरवं ॥ अनुपुष्पिकया देवी पुनः संपूज्य चा
ष्टधा ॥ जप्त्वा भक्त्या बलिं दत्वा नत्वा मुद्रां प्रदर्शयेत् ॥ देव्यास्तु सिद्धचण्डायै निर्माल्यं प्रतिपाद्य च ॥ विसृज्य म
ण्डलां देवीं स्थापयेद्योनिमण्डले ॥ तत्र कामेश्वरी तंत्रं कथितं पुत्रयोः सुतौ ॥ शारदायां महातंत्रे समंत्रं शृणु भै
रव ॥ ॥ इति श्री कालिकापुराणे कामेश्वरीतंत्रतमेऽष्टषष्टितमोऽध्यायः ॥ ६८ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ शारत्का
ले पुरा यस्मात् नवम्यां बोधिता सुरैः ॥ शारदा सा समाख्याता पीठे लोके च नामतः ॥ तस्यास्तु नेत्रबीजाख्यं मंत्रं प्र
कृतिपादितं ॥ दुर्गामंत्रश्च तंत्रश्च षडक्षं मंत्रं पुरोदितं ॥ नाभ्यामेव तु मंत्राभ्यां पूजयन्तां जगन्मयीं ॥ स्ततीयं
पीठमंत्रस्तु शारदायामहोत्तमं ॥ षष्ठ उच्चैकमनसा चतुवर्गप्रदायकं ॥ चतुर्थस्वरसंयुक्तं उपान्तं वह्निना
युतं ॥ कामराजं तथान्तं तडपातालर संयुतं ॥ वह्निनाचापि संयुक्तं सर्वै बिन्दुसंयुतं ॥ हादिसमाप्तिस

213
232

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हितं एतद्बीजचतुष्टयकं ॥ चतुर्भिरेव कथितो मन्त्रउक्तः षडक्षरैः ॥ अयं तृतीयमन्त्रस्तु शारदायां प्रकीर्त्तिताः ॥ अनेन पूजये
देवीं सर्व्वसिद्धिमवाप्नुयात् ॥ रूपमस्यां पुराप्रोक्तं सिंहस्थं दशबाहुभिः ॥ तत्र पूजाक्रमं सम्यक् कथ्यते पुत्रकोमम ॥ चतुर्द्वा
रं मण्डलं तु पूजाकार्य्या विभूतये ॥ महामायामण्डलं तु शारदायामनुमण्डलं ॥ वैष्णवीतन्त्रकथिते मन्त्रैः स्नानाभिमार्जनं ॥
कृत्वा तु मन्त्रबीजेन मण्डलं प्रस्तरे लिखेत् ॥ योन्याष्टदलं कृत्वा त्रिकोणं मध्यतो लिखेत् ॥ अयं विशेषकथितो वैष्णवीमण्ड
लात्पुनः ॥ मण्डलं विलिखेच्चैव तत्र व्याभूतापसारणं ॥ पात्रस्य प्रतिपत्तिस्तु अमृतीकरणान्तथा ॥ गन्धपुष्पाम्भसां क्षेपश्चात्मन
श्च प्रपूजनं ॥ प्राणायामश्च विविधो भूतशुद्धिप्रवेशनं ॥ दहनं प्लावनं चैव याणिकर्षिका तथा ॥ योगपीठस्य च ध्यानं वैष्ण
वीतन्त्रभाषितं ॥ तथैवोत्तरतन्त्रोपं कुर्य्याद्देव्याः प्रपूजने ॥ अमृतीकरणं कुर्य्यात्सलिले धेनुमुद्रया ॥ रूपं देव्या दशभुजं पूर्वोक्तं तु
विचिन्तयेत् ॥ अंगन्यासकरन्यासौ दुर्गामन्त्रेण भैरव ॥ नवाक्षरेण वै कुर्य्यात् षडंगादिक्रमं ततु ॥ हृदयादिक्रमात्तस्या ढक्कादा
वपि पूर्ववत् ॥ शतदेवत्वर्च पात्रस्थ धाम त्रं जपेत्सुधीः ॥ ततो पैःसेचयत्पीठशीर्षगन्धादिकान्तथा ॥ एवं पूजाक्रमं तत्र कु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्याद्द्भास्कमण्डलात्॥ आदित्यं वर्णिडकारूपं ध्यात्वा पूर्वशिलातले॥ तस्मै निवेदयेद्दर्घं सिन्द्रार्घ्याक्षततुष्पकैः॥ आ
धारशक्तिपुष्पन्तीन् क्रौं ह्रीं मन्त्रेण साधकः॥ पूजयेन्मण्डपं मध्ये धर्म्मादीनपि पूर्ववत्॥ सत्वादीन्स्गुरुपादान्ता मूर्द्धतन्त्रौ
दितान्पुनः॥ पूजयन्मध्यपद्मेतु सुमेरुमणिमध्यतः॥ पूर्वभागे मण्डलस्य देव्याः शक्तीः प्रपूजयेत्॥ नाष्पकामेश्वरां दीक्ष
लौहित्यं ताम्विशेषतः॥ सर्वान्वे पीठदेवांश्च मण्डलस्यान्तरे गयेत्॥ मणिकर्णं चित्रकर्णं भस्मकूटं तथैव च॥ श्वेतं नी
लञ्च चित्रञ्च वराहं गन्धमादनं॥ मणिकूटं नन्दनञ्च पश्चिमे पूजयेद्दिमान्॥ जल्पीशमध्यकेदारं देवीदिक्करवासिनी॥ 214
धात्रीस्वधां तथास्वाहां मानस्ताकापराजिता॥ दक्षिणे पूजयेदेताश्चतुःषष्टिश्च योगिनीः॥ ग्रहांश्च दशादिकपालान्पूर्वादिषु
क्रमेणतु॥ पूर्ववत्पूजनीयास्ते त्रिपुराभैरवीमपि॥ ततः कक्षिकामुद्रां पुनरेवतु पूजकः॥ ध्यायेच्च पूजयेद्देवीं हृदिस्थां म
नसापि च॥ पूजयेद्गन्धपुष्पाद्यैः पूजयित्वा हृदिस्थितां॥ नासापुटेन निःसार्य दक्षिणेनाथ मण्डले॥ पुष्पामारोप्य का
मारव्यं सारदायाहृपेन्मुहुः॥ एह्येहि परमेशानि सन्निध्यमिहकल्पया॥ पूजाभागं गृहाण त्वं सर्वभूत्येतु मण्डले॥ दुर्गे दु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

र्गै इत्यागच्छशानैः परिकरैः सह॥ पूजाभागं गृहाणे मम परक्षनमोत्कते॥ नारायण्यै च विद्महे चण्डिकायै तु धीमहि॥ शेष
भागं तु गायत्र्याः तन्नः ष्वण्डि प्रचोदयात्॥ दत्वा स्नानमनेनैव दुर्गातन्त्रेण वै पुनः॥ नेत्रवीजेन तु तथा पी[illegible]न मन्त्रेण चाननं॥ च
तुरक्षरेण बेणा त्रिभिर्मन्त्रैः प्रपूजयेत॥ चतुरक्षरेण मन्त्रेण पाद्यादीन्य षोडश॥ विधाज दुपचारा[illegible]ण पूर्वं प्रोक्तो स्तु भै
रव॥ दुर्गातन्त्रेण मन्त्रेण देव्या गात्राणि प्रपूजयेत्॥ दुर्गात्पनेन हृदयं पुनर्दुर्गास्पनेन कं॥ शिखा कवचनेत्राणि॥ बाहुपादाश्च
पञ्चभिः॥ रादिपंचाक्षरैः शेषैः पूजयेत्क्रमतः सु॥ पूर्वाद्यष्टदले ष्वताः पूजयेत्रासिकाः क्रमात्॥ जयन्ती पूर्वपत्रे तु आग्नेय्यां
दौ तु मंगलां॥ कालीच भद्रकाली च तथा चैव कपालिनी॥ दुर्गा शिवा क्षमा श्चैव क्रमादेव तु नामतः॥ केशरस्य च मध्ये तु
स्वहावेता स्वनायिकाः॥ नेत्रवीजस्य मंत्रेण वीजे भुवस्तु नायिकाः॥ आमीमुं च तथैवासौ बाह्ये वान्तराहितैः॥ हूं हीं क्रीं
मित्युपान्तान्तु प्रान्तामात्रिस्वरेण च॥ उग्रचण्डा प्रचण्डा च चण्डोग्रा चण्डनायिकाः॥ चण्डा चण्डवती चैव चण्डरूपा च च
ण्डिका॥ त्रिकोणे केशरेन्तं तु कामं प्रीतिं रतिं तथा॥ पंचवाणान्तु बाणं तुः पूजयेत्काममन्त्रकैः॥ अष्टपुष्पिकया पश्चात्त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पूजपरमेश्वरीं॥ देव्यास्तत्करगृह्याः निशस्त्राङ्गानि च वाहनं॥ पंचाननं कशेरं च दैत्यमग्रे प्रपूजयेत्॥ पीठदेवीं सारदान्तु
कामाख्यामधिदेवतां॥ कामेश्वरीं महोत्साहां मध्ये एव प्रपूजयेत्॥ चतुर्द्धा मूलमंत्रेण दद्यात्पुष्पांजलित्रयं॥ जप्त्वास्तु
त्वा बलिन्दत्वा नमस्कृत्वा व गुह्यञ्च॥ योनिमुद्रां प्रदर्श्यापि निर्माल्यादीनि शूलिनः॥ चण्डेश्वर्यै नम इति निक्षिप्य च वि
सर्ज्जयेत्॥ ततस्तु भास्करायार्घं दद्याद्दक्षिद्रयोजनं॥ देवीं च हृदये स्थाप्य स्थापयेद्योनिमण्डले॥ एवं देवीन्तु कामाख्यां
योगनिद्रां जगन्मयीं॥ शारदेव्यां महादेवीं यानेन विधिना यजेत्॥ सर्व्वकामान् सुखं प्राप्य शिवलोकमवाप्नुयात्॥ यदि पी
ठं विनाप्यत्र पूजयेत्कामरूपिणीं॥ नीलकूटे तदाप्येतत्सर्व्वकामेतत्समाचरेत्॥ यदाप्यत्र यजेद्देवीं॥ जले वास्थण्डिलेपि
वा॥ शिलादिषु च वा देवीं पीठान्देवान्यजेद्ध्रुवां॥ पूजेद्वानयजेद्वापि पीठेऽवरूपं प्रपूजयेत्॥ एवं च पंचभिस्तन्त्रैः पंचमू
र्त्तिधरां शिवां॥ एकैकेनाप्यथवा तस्य स्वयं स्याद्वरदाम्बिका॥ विघ्ना न तस्य जायन्ते नाधयो व्याधयस्तथा॥ न तस्य दुर्गतिः
कापि धनधान्यसमृद्धिभिः॥ गवांकोटिप्रदानात्तु यत्फलं जायतेष्ठतां॥ तत्फलं समवाप्नोति कामाख्यां पूजयेन्न

215
श्रीराम
२०१

२३५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रः॥ दश पूर्वान् दश परान् वंशानुद्धृत्य पापतः। स कृत्स्नं पूजनेनैव मम लोके महीयते॥ यस्त्रिवाचा पूजयेत्तु विधिनानेन मा-
नवः॥ नीलपर्वतमारुह्य कामाख्यां निजमण्डले॥ सहस्रन्तु वंशानां मुद्धृत्य पापकोपतः॥ इह लोके सुखैश्वर्यं चिरायु-
त्वमवाप्नुयात्॥ देहान्ते मम रूपं प्राप्य गणानामधिपो भवेत्॥ यस्त्वेकस्यामपाष्टम्यां नवम्यां साधकः प्रिया॥ पूरां रूपान्तु
कामाख्याः पञ्चतंत्रैः समन्त्रकैः॥ पूजयेद्वरदां देवीं मण्डलेष्व पद्मकल्पकः॥ ध्यायेच्च पञ्चरूपाणि जप्त्वा मन्त्रैस्तु पञ्चकैः॥
स कल्पकोटिलक्षाणि मम लोके च मानवः॥ स्थित्वा देवीप्रसादेन परं निर्वाणमाप्नुयात्॥ इह लोके वांछितार्थं सुखं प्रा-
प्य यशस्तथा॥ रिपून् जित्वा महाश्रीकान्यातङ्कानिव केशरी॥ चिरायुः पुत्रपौत्रैश्च विभवैश्च समन्वितः॥ क्रीडयित्वा यु-
वरवधुवतीभिश्च प्रसादतः॥ पक्षरक्षपिशाचानां भेत्ता भवति नित्यशः॥ सर्वान्कामानवाप्नोति द्विजराजसमो भवेत्॥ ॥इ-
ति श्री कालिकापुराणे कामाख्या पूजा विधिश्चतुःषष्टोध्यायः॥ ६ ॥ श्रीऔर्व उवाच॥ ॥ एतन्मन्त्रं समस्तं वै श्रुत्वा वेताल भैरवौ॥
प्रणम्य कं यरिप प्रहृष्ट हर्षात्फुल्ल विलोचनौ॥ ॥ श्री वेताल भैरवावूचतुः॥ ॥ कामाख्यायाः श्रुतं तन्त्रं सांगं पुष्पन्त्र सा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
२०८

दतः॥नमस्कारं तथा मुद्रां बलिदानन्तथैव च॥ नियमं चोपचाराणां षोडशानां तथैव च॥ तथैव मासर्त्तुं वा मासं पूजाया
वाप्यतः क्रमात्॥ एतत्सर्वं समाचक्ष्व विस्तरेण जगत्पते॥ एवन्तेनापि हि तेनात्र पृष्टोऽयं तेमोदभूमिषु॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥
वक्ष्यामि यदहं पृष्टो भवद्भ्यां पुत्रकोत्तमैः॥ शृणु तं नरशार्दूल एकाग्रमनुसाधुना॥ त्रिकोणमय षट्कोण मद्ध्ये चन्द्रप्रदक्षि
णं॥ दण्डमष्टाङ्कसुगन्धं वसन्नं धानमिलक्षणं॥ ऐशान्यां चाग्निकोणे वैरी दिग्गापालं प्रपूजने॥ प्रशस्तास्य शिडला दोनु सर्वे
मूर्त्तत्कसर्वतः॥ दिक्पालादि सर्वस्यानु यदि पूर्वं प्रख्याजपेत्॥ पश्चिमां क्रां भवी कृत्वा सर्वस्या निर्दिशो नदा॥ पदोनन्तरमु 216 आए
खः कुर्य्यात्साधको देव पूजनं॥ तदा पश्चात्तु वायव्यां गत्वा कुर्य्यात्तु संस्थिती॥ दक्षिणा चायवी कृत्वा दिशान्तस्यापश्यं शां २०८
भवी॥ ततो दक्षिणां कृत्वा नमस्कारस्त्रिकोणवत्॥ त्रिकोणाख्या नमस्कारस्त्रिपुरप्रीतिदायकः॥ दक्षिणा चायवी कृत्वा वा
यव्यां क्रां भवीं तथा॥ ततोपि दक्षिणां गत्वा ताम्बुलाग्नेऽप्रविश्य च॥ भ्रमितोरा यसीं गत्वा ततः पश्चाडुत्तरां दिशं॥ उत्तरान्तु तथा
ग्नेयी भ्रमराद्वि त्रिकोणवत्॥ षट्कोणोयं नमस्कारः प्रीतिदः शिवदुर्गयोः॥ दक्षिणा चापावी गत्वान्ततस्माद्ध्याप्य दक्षि

२३६

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

णाम् ॥ गत्वा यासौ नमस्कारस्सोर्द्धचन्द्रः प्रकीर्त्तितः ॥ सकृत्प्रदक्षिणं कृत्वा वर्त्तुलाकृति साधकः ॥ नमस्कारः कथ्यते सोऽप्र
दक्षिण इति द्विजैः ॥ त्यक्त्वा स्वमानसंस्थानं पश्चात्कृत्वा नमस्कृतिः ॥ प्रदक्षिणं विनायन्तु निपत्य भूमि दण्डवत् ॥ दण्ड इत्युच्य
ते देवैः सर्वदेवतमोददः ॥ पूर्वोक्तदण्डवद्भूमौ निपत्य हृदयेन तु ॥ चिबुकेन मुखेनापि नासया हनुकेन च ॥ ब्रह्मरन्ध्रेन मस्कृती
भ्यां च भूमिस्पर्शनं क्रमात् ॥ तदष्टाङ्गमिति प्रोक्तं नमस्कारो मनीषिभिः ॥ प्रदक्षिणत्रयं कृत्वा साधको वर्त्तुलाकृति ॥ ब्रह्मर
न्ध्रेन संस्पर्शः क्षितेर्यः स्यान्नमस्कृते ॥ स उग्र इति देवाद्यैरुच्यते विष्णुतुष्टिदः ॥ नदानां सागरो यद्वद् द्विपदां ब्राह्मणो यथा ॥
नदीनां जाह्नवी यादृग्देवानामिव चक्रधृक् ॥ नमस्कारेषु सर्वेषु तथैवोग्रः प्रशस्यते ॥ त्रिकोणाद्यैर्नमस्कारैः कृतैरेव तु भ
क्तितः ॥ चतुर्वर्गं लभेद्भक्तो न चिरादेव साधकः ॥ नमस्कारा महायज्ञाः प्रीतिदाः सर्वदाः सदाः ॥ सर्वेषामेव देवानामन्येषामपि भै
रवः ॥ योसौ तूग्रो नमस्कारः प्रीतिदः सततं हरेः ॥ महामाया प्रीतिकरः स नमस्कारसत्तमः ॥ उक्तास्तव नमस्काराः शृणु तं परतो ध्रु
वं ॥ मुद्राणां परिमाणं च स्वरूपं च तथा प्रियं ॥ धेनुश्च संपुटं चैव प्रांजलीर्बिल्वपद्मकौ ॥ नाराचा दण्डमुद्दण्डो योनिमर्द्धन्तथैव
च ॥ वन्दनीया महामुद्रा महामुद्रा तथैव च ॥ भगश्च पुटकश्चैव निरंगा पार्द्धचन्द्रकः ॥ शृंगश्चाभिमुखश्चैव शंमुख प्राप्य मुष्टि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क॥वज्रंश्चैवमध्योवंद्धसंयोनिमंगलंतथा॥घण्टःशिखरिणीतुंगःप्रोक्तोहार्द्धस्तुधेनुकः॥संमीलनीश्चकुराडश्चचक्रंस्थूलं
नपैवच॥सिंहवक्त्रंगोमुखश्चप्रोक्तसोनमनन्तथा॥विल्वपाम्रुपतंश्रुद्रंत्पागोप्योसारणीन्तथा॥प्रसारणीचोग्रमुण्डकु
ण्डलीव्यूहएवच॥त्रिमुखश्चासिवह्नीचयोजोयोहोप्यभेदनं॥वाणश्चधनुश्चभूतीरमुद्राएतास्तुसप्रमाः॥अष्टोत्तर
शतंमुद्रांवुत्सरणापरिकीर्त्तिताः॥तासांतुपंचपंचाशत्प्रभेदाग्राह्यास्तुपूजने॥शेषास्तयात्रिपंचाशन्मुद्रास्ताःशमयेमु
चः॥मुद्राश्चेताःकीर्त्तिता॥मुद्रांविनाचजपंवाप्राणायामःसुरार्चनं॥योगोध्यानासनेचापिःनिःफलादिचभैरवः॥प्र
त्यकंलक्षणान्तेषांश्रृणुतंतन्नयोपुवां॥दक्षिणामध्यमाग्रेणसव्यहस्तस्यतर्ज्जनी॥योजयेत्सव्यमध्यास्तुतर्ज्जन्या
दक्षिणेनवैः॥दाक्षिणान्नामिकावामसव्यहस्तकनिष्ठिका॥अनामिकाणांवामस्यदक्षिणस्यकनिष्ठया॥योजयेदृ
ढिमात्सव्यग्दक्षिणावर्त्तके॥ ॥धेनुमुद्रासमाख्यातासर्वदेवस्यतुष्टिदा॥संयोज्यदौनलोसर्व्वाणपगुलाग्राणि
हस्तयो॥संयोज्यपार्श्वतोद्वौसंपुटःप्रोच्यतेबुधैः॥सर्वेषामेवदेवानांसंपुटःप्रीतिदःसतां॥निकुंज्जयुगलंपाणिः
संयोज्योवार्द्धएवच॥मध्येष्ठुनांगुष्ठाकारःप्रांजलिःपरिकीर्त्तितः॥अंगुष्ठमन्तरंकृत्वापाणिभ्यांमुष्टिविधा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यच ॥ संयोज्य विम्ब वर्द्धन्ते विधिः मज्ञाः प्रकीर्त्तिताः ॥ मणिवंधादाकरभं संयोज्यं कर्योस्तथा ॥ अंगुष्ठा चापि संयोज्ये तत्रै
व चकनिष्ठयो ॥ त्रिसरिश्वयोः द्वयोः पारापारंगुली विरलास्ततः ॥ पद्ममुद्रा समाख्याता पद्मवर्ग प्रदायिनी ॥ अंगुष्ठाग्रेण त
र्ज्जण्योः संयोज्या धोर्द्धरेखया ॥ अंगुष्ठागुलोस्तथा र्द्धचन्द्रनाराच्छः स्यात्प्रयस्यते ॥ ममतेव शिवायाश्च प्रीतिदा च परा प्रियं ॥ नाग
च मुद्रा सततं प्रीतये वेताल भैरवः ॥ अन्तरं गुष्ठमुष्टिञ्च कृत्वा वामकरस्य च ॥ मध्यमायां दक्षिणस्य तथा लग्नप्रयत्नतः ॥ मध्य
मेनाप्यतर्ज्जन्योऽ अंगुष्ठाग्रान्नियोज्य वा ॥ दक्षिणां योजयेत्प्राणो वामे मुष्टोनुसाधकः ॥ दर्शयद्दक्षिणे भागे मुन्द्रमुद्रेयमुच्यते ॥
स्वयं च गणनाथस्य प्रीतिदा मुद्रिकानुसा ॥ सर्व्वेषाम् अपि देवानां मुष्टिदा सर्व्वकर्म्मसु ॥ अंगुष्ठस्य मध्यमान्तं मम्यगालग्य तर्ज्जनी ॥
प्रसार्य्य दंदमुद्रेति दक्षिणस्य करस्य तु ॥ सर्व्वांगुलीस्तु संयोज्य करयोरुभयोरपि ॥ संपुष्य वज्रमुद्रेति पारापारपि कनिष्ठके ॥ वा
मस्य वाममूले तु भद्रग्रं विनियोज्य च ॥ दक्षस्य मध्यमामूले तथोग्रं वाममेव च ॥ योजयेद्योजनात्पश्चाद्ब्रावम्यकरशाखिका ॥ यो
न्याकारं तु तन्मध्यं योनिमुद्रा प्रकीर्त्तिता ॥ कामाख्यायाः पञ्चमूर्त्ति दुर्गायाश्चापि भैरव ॥ प्रीतिदा योनिमुद्रेयं मम कामस्य च प्रिया ॥
संसक्ताअंगुलीः सर्व्वा प्रसार्य्यांगुष्ठ पर्व्वणां ॥ अग्रेणाच कनिष्ठाया अग्रेन पिच योजयेत् ॥ करस्य दक्षिणास्यैव मध्ययोनिः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

प्रकीर्त्तिता ॥ संपुटं प्रांजलिं ह्यो पियद्दिशीर्षं प्रदर्शयेत् ॥ वन्दनी या समाख्याता मुद्रा विष्णुप्रमोदिनी ॥ सैव वामांससंसक्ता म
त्स्यमुद्रा प्रकीर्त्तिता ॥ दक्षिणांसे तु संसक्ता वैष्णवी परिकीर्त्तिता ॥ महायोनिस्तु कथिता वैष्णवी तंत्रगोचरे ॥ हृद्वोर्म्मध्ये त्वं
गुष्ठाग्रं त्वंगुलीं च कनिष्ठयो ॥ वियोज्य प्रसृतीकृत्य द्वे पाणी योजयेत्पुनः ॥ भगमुद्रा समाख्याता लक्ष्मीवाणीप्रियावास
दा ॥ सर्व्वांगुलीनामग्रोपं दक्षिणस्य करस्य वः ॥ संयोज्यैकत्र पुनर्निर्द्देशाः संपुटः स्मृतः ॥ कनिष्ठानामिकांगुष्ठांगुलीनां योज
द्ध्वबः ॥ अग्रग्रारोपकत्र मध्यानुतर्ज्जनीनु प्रसार्य्य वै ॥ कुड्मीकृत्य करद्वंद्वं पद्माग्रे नियोजयेत् ॥ निःसंगेणामसुद्रे पद्मरासिंहवक्त्रा
हयो ॥ कनिष्ठानामिकामध्यामाक्रम्य दक्षिणेन तु ॥ करस्य तर्ज्जनीं गुष्ठं प्रसार्य्य क्षिपते तु सा ॥ सा मुद्रा ह्यर्द्धचन्द्राख्या ग्रहाणां
प्रीतिदायिनी ॥ उर्द्धं कृत्य तदांगुष्ठं करस्य दक्षिणेन तु ॥ हत्वा मध्यनंदंगुष्ठं वाममुष्टिं तथोद्धृतः ॥ ऊर्द्धाङ्गुष्ठं तथा कुर्य्यादंगमुद्रा प्रकी
र्त्तिता ॥ एतस्या एव मुद्रायाः कनिष्ठादि विमोक्षतः ॥ अष्टौ मुद्राः समाख्याताः तासां नाम एप्यक् पच्यक् ॥ द्विमुखं चैव षमुखिष्व व
ज्रवाद्यमेव च ॥ विशुँ च घटं चैव तुंगं पुच्छं तथैव च ॥ नवानां विष्णुमूर्त्तीनां सान्निद्ध्यं मंगेन मुद्रिकाः ॥ क्रमान्नव समाख्याता
नयिकानां नृपैव च ॥ संयोज्यैकरवोष्ठेन यवहस्त्वमेसवं ॥ प्रसार्य्य तर्ज्जनीयुग्मं संयुक्तं सर्व्वतः पुरः ॥ अंगुष्ठं च तथा सर्व्वे

लं २

218
पुराण
२१०
दे०
२३८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

संवेमुद्रा प्रकीर्त्तिता ॥ उत्तान मञ्जलिं कृत्वा अंगुष्ठे द्वे कनिष्ठयोः ॥ मेलो निःक्षिप्य्यनुकोसं योज्याय प्रदर्शयेत् ॥ सायोनि
रिति विख्याता मुद्रा देवी प्रयानुषिद्दा ॥ पुष्टिर्द्दक्षिण हस्तस्य यपो र्द्धांगुलिका भवेत् ॥ सास्याद्विरवरिणी मुद्रा प्राली हुर्व्वं प्र
पावृसा ॥ अनामिके कनिष्ठा च संयोज्ये वा पुत पुनः ॥ मध्यमा तर्ज्जनी नामु थेनुमुद्रेव वंधनं ॥ सार्द्धयेनु एति रव्याता चन्द्रमीति विव
र्द्धनं ॥ करयो रंगुलीः सर्व्वाः सर्व्वाग्रे करास्थिता ॥ नियोज्या द्वितले चैवत दयोपि नियोज्य च ॥ अग्रे वाग्रे योज येनु मुद्रा संमीलनी
नु सा ॥ भीमभूमी मुनीशानां मिवं प्रीती विवाद्विनी ॥ सर्व्वांगुलिस्तु संयुक्ता दक्षिणस्य करस्य च ॥ विवद्धा गंतया तस्य तलं कुर्य्या
तु कुण्डवत् ॥ समाख्याता कुण्ड मुद्रा वधवा निशिवप्रिया ॥ सर्व्वांकुली नाम थेनु वाम हस्तस्य चांगुली ॥ प्रसार्य्या कुंष्टयुगलं
संयोज्याग्रेन भैरव ॥ तदंगुष्टद्वयं कार्य्यं समुखं वितरेत्ततः ॥ चक्रमुद्रा समाख्याता गुरु विद्वेषिव प्रिया ॥ अंगुष्ठ मध्य मा भ्ये
व नामयित्वा करस्य तु ॥ अग्राणि योजयम ध्यतलस्या लव्य हस्ततः ॥ अधः कृत्वा वामहस्तं मुद्रा सिंह मुखी स्मृता ॥ इदं प्रीत्ये तु दु
र्गायाः सुर्य्यण ब्रस्य च त्रिरण ॥ भगमुद्रा कर्णमूले गोमुखाख्या प्रकीर्त्तिता ॥ मम विद्वेनास्त यामुद्रा सर्व्वदा प्रीतिदायिनी ॥ मु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पा॰ती॰का॰

ष्ठिद्वयमथोन्नीनं कृत्वा संयोज्येयेत्ततः॥ दक्षिणस्य कनिष्ठादि प्रसार्याक्रमतः पुनः॥ तथा वामकनिष्ठाद्यं मेकैकेन प्रसारयेत्॥
अक्षोमुद्रासमाख्याता नाम नः क्रमतः प्र॰ ग्रह॥ प्रोल्लासो नाम सनं च वविल्वपाम्बुपतं तथा॥ मुद्रं त्यागः सारणी च तयो वैवप्र
सारिणी॥ आकुंच्य करयोस्त्वानु दक्षिणस्य तु मुद्रिका॥ उग्रमुद्रासमाख्याता सुहस्तस्य विपर्ययात्॥ इन्द्रादि लोकपालानां
दशामुद्राः प्रकीर्त्तिता॥ सर्वेषामेव देवानां परमाप्रीतिवर्द्धना॥ अंगुष्ठाग्रं तु तर्ज्जन्या अग्रे भागे नयोजयेत्॥ आकुंच्य मध्यमा 219
पान्तु दक्षिणस्यैव चाङ्गुली॥ दर्शयेत् कुण्डलाकारं कुण्डलीशक्तितुष्टिदं॥ सर्वेषामेव देवानां तथा तुष्टिकरं महत्॥ अंगु उपाय
ष्ठतर्ज्जनीमध्या अग्रे भागे तु योजयेत्॥ मध्यमाप्य्व कनिष्ठाम्ब आकुंच्य दक्षिणे करे॥ त्रिमुखव्या समाख्याता विष्वदेवाप्रि २११
यासदा॥ रुद्रप्रियं सततं मातृणां मपि तुष्टदा॥ तर्ज्जन्यङ्गुष्ठयोरग्रे भागौ संयोज्य चाङ्गुली॥ अन्ययोः कुंचनेति मुः स्वाभिव
र्त्ती प्रकीर्त्तिता॥ पितृसोमसाध्यानां रुद्राणां विष्वकर्म्मता॥ सर्व्वदाप्रीतिजननी आसिवल्ली प्रकीर्त्तिता॥ पादे तलाभ्यां संयोज्य
नदंगुष्ठद्वयं त्रित॥ उर्द्ध्वं धः प्रकीर्त्ति कृतौ॥ तु द्वसंयोज्य यत्रा भोतस्योपरितथाञ्जलिः। योगमुद्रासमाख्याता योगिनां त
२३२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्वदर्शिनी॥ सर्वेषामेव देवानां पूजने चिन्तने तथा॥ योगमुद्रा समाख्याता तुष्टिप्रीतिकरी सदा॥ प्राञ्जलीनाममुद्रा तु ऊर्द्धाधोभा
वयोजिता॥ विभज्य दर्शयेद्देवे उर्द्धाधः प्रकीर्त्तितौ॥ भेदमुद्रा समाख्याता नाममविष्णुर्द्विधः प्रिया॥ अंगुष्ठे द्वे तु निःक्षिप्य करयोरु
पयोस्तले॥ अग्रेण योजयेत्त्वष्टस्थानि स्थाप्य गलन्ततः॥ उभयोर्हस्तयोश्चम्यास्त तर्ज्जन्या घृष्य योजयेत्॥ अग्राग्रेस्तु पृथक् सदर्शी
येत्तु कनिष्ठिका॥ मुद्रासम्मोहनन्नाम कामदुर्गरसप्रिया॥ सर्वेषामेव देवानां मोहनं प्रीतिदं स्मृतं॥ आलम्ब्यासव्यहस्तस्य मध्यमा
नामिके तथा॥ तयोः पृष्ठे तु संयोज्य अङ्गुष्ठाग्रन्ततः परं॥ कनिष्ठां तर्ज्जनीं चैव अग्रेण योजयेत्ततः॥ बाणमुद्रा समाख्याता सर्वदेवस्य
तुष्टिदा॥ सर्वाङ्गुलीस्तु संकेत्य अंगुष्ठमध्यतर्ज्जनी॥ प्रसार्य्य करयोः पश्चादंगुष्ठाग्रन्नु योजयेत्॥ अंगुष्ठाग्रेण तर्ज्जन्या अग्रेणापि च
तर्ज्जनी॥ यथाशक्ति प्रसार्य्यं यं धेनुमुद्रा प्रकीर्त्तिता॥ सर्वाङ्गुलीनामग्राणि बालितेनैव नियोजयेत्॥ अनामिकायाः पृष्ठेन्तु अंगु
ष्ठाग्रं नियोजयेत्॥ शूर्मन्तु राशिरवत्कलात्तेषामन्तु भैरवा॥ भूतीरमुद्रा चाख्याता सर्वेषां प्रीतिवर्द्धनी॥ मुद्रासु संस्थितः पू
जा सर्वेषु परिचिन्तनं॥ मुद्रासु संस्थितो योगो मुद्रामोदकरी ततः॥ यदा यदा पूजने च चिन्तने ध्यानकर्म्मणि॥ यज्ञादे स्तवन
वापि हस्तहातत्र विद्यते॥ पदामुद्रा यतं कृत्वा दिष्टा मूर्त्तिकर द्वयं॥ यज्ञकर्म्मणि चेच्छन्तो हस्तो मुद्रास्तु च क्षमा॥ तदामुद्रां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
२१२

विधायैवन्तु लत्पसमापयेत्॥ मुद्राविमुक्तहस्तस्तु क्षिपते कर्म्म देवतं॥ कृत्वा यन्निष्फलं तु त्वात्तस्मान्मुद्रान्वितो भवेत्॥ विसर्ज्ज
नेतु देवानां यस्य या परिकीर्त्तिता॥ मुद्राणां पूजनादौ तु तस्यैनैव प्रपूजयेत्॥ विसर्ज्जस्यस्तु तेमुद्रां मुद्रायुक्तः समाचरेत्॥ पूजना
दिसमन्त्रं तु कर्म्मद्रष्टौ विचक्षणा॥ गुतोमुद्रा परस्यामप्युग्रा प्रदायिणी॥ देवीनां मोदना मुद्रा तस्मात्तां यत्नतश्चरेत्॥ श्रद्धे
योनिर्म्मन्त्रयोनिर्वै निर्व्वाणं चैव वैष्णवी॥ मुद्राविसर्ज्जने प्रोक्ता शिवा त्रिपुरयोः सदा॥ दुर्गायाः सर्व्वरूपेषु मुद्रा एताः प्रकीर्त्ति 220
ता॥ योनिं च संपूजनश्चैव महायोनिस्तथैव च॥ वर्ज्जयित्वा स्वतन्त्रभावादुक्तादन्यत्र योजयेत्। भवद्यस्तु त्रिपञ्चाशद्दन्या मुद्राः प्र
कीर्त्तिता॥ ताश्च तन्त्रभावाद्या मायस्तु मुद्रामोदकराः पराः॥ एवं त्वां कथिता मुद्राः पूजने पूज्यतुष्टिदाः॥ क्रमन्तु बलिदानानां २१२
श्रृणु वेताल भैरवौ॥ ॥ इति श्रीकालिकापुराणे पंचषष्ठोऽध्यायः॥ ६५॥ ॥ श्रीभगवानुवाच॥ ॥ क्रमन्तु बलिदा
नस्य शृणु त्वं पुरुषौ विरादिभिः। यथा सा प्रीयते सम्यक्तेत्वाव र्ण्यामि पुत्रकौ॥ वैष्णवीतन्त्रकल्पोक्तः क्रमः सर्व्वत्र सर्व्वदा॥ साध
के बलिदाने तु ग्राह्याः सर्व्वास्तु रसना॥ पक्षिणः कच्छपा ग्राहा मत्स्या नवविधा मृगाः॥ महिषो गोधिका गावश्छा
गो बभ्रुश्च शूल्कलाः॥ खड्गश्च हृष्णसारश्च गोधिका सरभो हरिः॥ शार्दूलश्च नरश्चैव स्वगात्ररुधिरं 240

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रक्तपां॥ चरिडकाभैरवादीनां वलयः परिकीर्त्तितः। वलिभिः साध्यते मुक्तिर्वलिभिः साध्यते दिवं॥ वलिदानेन सततं जये
च्छत्रुगणान् नृपः॥ मत्स्यानां कच्छपानां च रुधिरैः सततं शिवाः॥ मासैकं तृप्तिमाप्नोति ग्राहैर्म्मांसास्तु त्रीनथ्यः। मृगाना शो
णितैर्देवीनरानामपि विस्तृतैः॥ अष्टौ मासानवाप्नोति तृप्तिं कल्याणदा सदा॥ गोधाविकानां रुधिरैर्वार्षिकी तृप्तिमा
प्नुयात्॥ कृष्णसारस्य रुधिरैः शूकरस्य च शोणितैः। प्राप्नोति सततं देवी तृप्तिं द्वादशवार्षिकीं॥ अजाविकानां रुधिरैः पं
चविंशतिवार्षिकी॥ महिषानां चखड्गानां रुधिरैः शतवार्षिकी॥ तृप्तिमाप्नोति परमां शार्दूलरुधिरैस्तथा॥ सिंहस्य शर
भस्याथस्वगात्रस्य च शोणितैः॥ देवी तृप्तिमवाप्नोति सहस्रं परिवत्सरान्॥ मासेन पितृप्याप्नोति रुधिरैर्यस्य यावती॥ कृष्णसा
रमृतैः खड्गं तथा मत्स्यं च रोहितं॥ वाध्रीनपुंगलस्यापि फलं तेषां प्रकल्पकृत्॥ कृष्णसारस्य मांसेन तथा खड्गेन चरिडका॥
वर्षाणं च शतान्येव तृप्तिमाप्नोति केशत्वं॥ रोहितस्य च मत्स्यस्य मांसैर्वाध्रीणसस्य च॥ तृप्तिमाप्नोति वर्षाणां शतानि त्रीणि
मम्बिका॥ त्रिदिवं लिङ्गपक्षीणां मेवं तन्द्रमजापति॥ वाध्राशसः प्रोक्तमेते सौकव्यहव्यच संस्कृतः॥ नीलग्रीवा रक्तशीर्षैः कृष्ण
पादश्वेतच्छदः॥ वार्ध्रीणसः स्यात्पक्षीणां मम विष्णोरपि प्रियः॥ नरेण वलिना देवि सहस्रं परिवत्सरान्॥ विधिदत्तेन वाप्नो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
२१२

तितृप्तिलक्षां विहन्त्ररै ॥ नरेणेवाथ्य मांसेन त्रिसहस्राणि वत्सरान् ॥ तृप्तिमाप्नोति कामाख्या भैरवो मम रूपधृक् ॥ मं
न्त्रपूतं शोणितं तु पीयूषं जायते सदा ॥ मस्तकं चापि नस्पां तु मांसं चापि सदा शिवः ॥ तस्मात्तु पूजने देव्या बलेः शीर्षं सरोहि
तं ॥ भोज्ये होमे न मांसानि नियुञ्जीत विचक्षणः ॥ पूजास्वेना मामांसानि नियुञ्जीत विचक्षणः ॥ पूजेस्तु नामयांसानि दद्या
द्ये साधकः क्वचित् ॥ अतेनु लोहितं शीर्षममृतं तत्तु जायते ॥ कूष्माण्डमिक्षुदण्डश्च मद्यमघञ्च मांसएवच ॥ एते बलिसमा
प्रोक्तास्तृप्तौ छागसमाः सदा ॥ चन्द्रहासेन वर्त्या छेदनं मुख्यमिष्यते ॥ दात्रालेथनककरेसं कुलाभिस्त्वधमाधमं ॥ क्षुरक्षु 221
रक्षुरप्रभञ्जुर्वाश्च धमं परिकीर्त्तितं ॥ इस्मोनैः शक्तिवाणेर्वै बलिछेद्या कदापिना ॥ नाग्नि देवी बलिं तत्तु दाता मृत्युमवाप्नु पुराण
यात् ॥ हस्तेन छेदयेद्यस्तु प्रोक्षितं साधकः पशुं ॥ पक्षिणां वा ब्रह्महत्यासमप्राप्नोति दुःसहां ॥ नामन्त्र्य खड्गं तु बलिं नियुञ्जीत २१२
विचक्षणः ॥ खड्गस्य मन्त्रणे मन्त्राया वक्तः कथिताः पुरा ॥ महामायारसहवै योज्याः पद्धादिता बुधैः ॥ तैः साध्व्ये ते मन्त्रास्तु यो
ज्याः खड्गादिमन्त्रणे ॥ पूजनं सारदादीनां कामाख्याया विशेषतः ॥ ह्रिः कालिनितलोदक्षा वज्रेश्वरीत दत्ततः ॥ ततो नु लोहद
ण्डायै देव्यासै बतु पूजयेत् ॥ संपूज्यानेन मन्त्रेन खड्गमादाय पाणिना ॥ कालरात्र्यास्तु मन्त्रेण तं खड्गमभिमन्त्रयेत् ॥ नेत्रवी

२८१

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जं तु मंत्रं तु त्रिधा वृत्त्य प्रयोजयेत् ॥ ततो नु कालि काली ति विकटदंष्ट्रं स्वतः परम् ॥ हन्मदीन तलीये नस्वरनैकादशेन वै ॥ योजितो मदविन्दुमंत्रं
त्रोत बेध्या नियोजयेत् ॥ फेट्ट काली नी पदेत स्यात्ः स्वाध्ये खं दये ततः ॥ स्पष्टये ति ततो नाम भूम्या यवरु ण्णायवा ॥ सर्वदुष्टा निति ततो
छिवं म्मा वन्धनायकम् ॥ खड्गेन छिन्धि छिन्धा निततः किलकिले ति वै ॥ ततः किञ्चि किचि न्ते वततः पिव पिवे ति व ॥ ततो नु रुधिरान्वा ति
स्फे स्फे कि रिकि रिकिरी ति वा ॥ कालि कालि नमइ ति कालरा न्यादिमंत्रकम् ॥ इत्यनेन तु मंत्रेण करवाला हि मंत्रितं ॥ कालरात्रिः
स्वयं तस्मिन् प्रती दत्पामि चालयेत् ॥ वले पूर्वादि मंत्राणि त्या गा यात्तु मंत्रकैः ॥ अयं मंत्र स्तु वा वध्यत स्य श्रपामि हृन्मयेत् ॥ यज्ञार्थे पश
ववंस्र स्मः स्वयमेव स्वयंभुवा ॥ अतस्त्वां घातयिष्यामि तस्माद्यज्ञे वधो वधः ॥ ततो दैवत मुद्दिश्य कामं मुद्दिश्य चात्मनः ॥ छेदयेत्
म खड्गेन व लिपूर्वाननं ततः ॥ अथो वा नरवक्त्रं तु स्वयं पूर्वमुखस्तथा ॥ पूर्वोक्तं सन्धवारीं त्तु रक्तं तस्य नियोजयेत् ॥ सौवर्णे राजते तास्रे
रे पूर्व पुटस्य वा ॥ पात्रे रुधिरमादाय यदेव्यै तं वितरेन्मुदा ॥ नरो हेवा कुलेवापि वैत्रे वा ऽन्य सेरिके ॥ दद्याद्रक्तं वलीनां तु मसो श्रुतिस्त्र
विथ वा ॥ दद्यान्नरपतिस्त्वन्नपुरुषो कदाचनः ॥ रूपमेधं नवै दद्यान्नकदाचिद्वयं रूपम् ॥ तथादिकारमध्येषु गजं दद्यान्नराधिपः ॥
न कदा चितयादेव्यै प्रदद्याद्वय हस्तिनौ ॥ रूपकर्णं वामलक्षु वालिं दद्यान्नराधिपा ॥ सिंहव्याघ्रनरं वापि स्वगात्ररुधिरं स्तथा ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नदद्या ब्राह्मणो मद्यं तथा देव्यै कदाचन ॥ सिंहव्याघ्रं नरान्कृत्वा ब्राह्मणो नरकं व्रजेत् ॥ इहापि स्यान्नमहीनायथ्नुर्वे सौभाग्यवर्जितः ॥ स्वगात्ररु-
धिरं दत्वा स्वात्मनं वधमवाप्नुयात् ॥ मद्यं दत्वा ब्राह्मणस्तु ब्राह्मण्यादेव हीयते ॥ नकूष्मसारं वितरे बलिन्तु क्षत्रियादयः ॥ दद्युः कूष्मसारन्तु ब्र-
ह्म वध्यमवाप्नुयात् ॥ यत्र सिंहस्य व्याघ्रस्य नरस्य विधितो वधः ॥ ब्राह्मणो तेनु वर्णी सैतत्रोयं विधितक्रम ॥ कृत्वा च तमयं व्याघ्रं नरसिंहं च
भैरव ॥ अथवा रूपरहितं पशावक्षोदपं ववा ॥ मातयेत्तत्र्य हाचेल स्तेन मंत्रेण संस्कृतं ॥ प्रभूतबलिदानेन वकं ईआमतत्कृतान् ॥ पू-
जयेत्तत्र प्रमुखो नाना सर्वान्मन्त्रेण साधकः ॥ सामान्यपूजा कथिता बलिनां पर्वतो मया ॥ विशेषो यत्र यत्रास्ति मंत्रं शृणु भैरव ॥ माहि- 222
षं प्रददन्देव्यै भैरवो भैरवाय च ॥ अनेनैव तु मंत्रेण तदा तत्पूजयेद्बलिम् ॥ यथा वीहं भवेद्छिधि यथा वहसि चण्डिकाम् ॥ तथा मम रिपुं हंसि
शुभं वहस्व लोपक्रम् ॥ यमस्य वाहनं तत्त्वेवरूपधराव्यये ॥ आयुर्वित्तं यशो देहि वासवाय नमोऽस्तु ते ॥ खड्गस्य भयदा दाने क्रियते यत्र
मंडलम् ॥ जलेनाभ्युक्ष्य कहीत गृह्य जा तेति भावयेत् ॥ देवे पित्रे वस्तुभागः खड्गत्वं खड्ग संहितः ॥ छिन्धि छिन्धि रिमा छिद्र गृह जातान
मोहते ॥ प्रदाने कूष्मसारस्य मंत्रोयं परिकीर्तितः ॥ कूष्मसार ब्रह्ममूर्ते ब्रह्मतेजो विवर्द्धनम् ॥ वह्निदमपः प्राप्ते प्रज्ञा देहि यशो म-
हे ॥ यथा सरभरूपा या मंत्रमेतत्प्रकीर्तितम् ॥ त्वमष्टपादो विभ्रत्वं वन्द्भा गर्गी समुद्भवः ॥ अष्टमूर्ते महावाहो भैरवाय नमोऽस्तु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तो यथा भैरवरूपेण वराहो निहतस्त्वया ॥ यथा शरभरूपेण यथा रहसि चण्डिका ॥ तथा शुम्भनिशुम्भेनित्यं देहविघ्नाश्च सुदयश्च ॥ तं हरिं सिंहरूपेण
जगज्जालं सुपूरितम् ॥ जघान येन रूपेण हिरण्यकशिपुं हरिः ॥ तत्पवसिंहरूपं जायां क्रमतुल्ला मया नवा ॥ नरेषु ग्रामरुधिरे वर्ण्यां यं स्मृणु भैर
वः ॥ पीठेषु दीयते नित्यं वलिं दद्यात्प्रमथानके ॥ प्रमथानेहेरुकाख्यं च तत्पूर्वं प्रतिपादितम् ॥ कामाख्यानिलये शैलेऽप्यद्येनाविडितात्
क्रमम् ॥ नमरूपश्मशानन्तु भैरवाख्याश्च वाध्यते ॥ तन्त्र्यंवकं तपः सिद्धो त्रिभागस्त्वं भविष्यति ॥ पूर्वोक्तभैरवाख्यानु रूपस्य सिद्धिर्नर
स्यच ॥ दक्षिणाङ्के शिरो दद्याद्भैरव्या मुण्डमालया ॥ रुधिपक्ति मार्गेन्तु हेरुकाख्ये नियोजयेत् ॥ दत्त्वा सम्पूज्य विधिना विसृज्यागर
मक्रमः ॥ पीठप्रमथानेषु वलिं लिख्येन्तु वलिदीपकम् ॥ अन्यत्रापि यत्र यत्र दीयते तन्महावलिम् ॥ तत्रापि नाथवोत्सृज्ये छित्वा स्व
शिरो रातम् ॥ निवेदयेत्साधकेन्द्रो विसृज्यैन विलोकयेत् ॥ सत्स्यातं मनुजं दीप्तं पूर्वोक्तैर्नियतात्मनम् ॥ मांसमैथुनभागेन ही
नं भ्रकन्दमोक्षितम् ॥ कृत्तो नरा मुखे तन्तु तदंगेषु गतेवता ॥ पूजयत्तं वनाम्नानु देवस्य नतमाजुषम् ॥ कल रंध्रेण ब्रह्माणंभ
गीणां चावमर्दिनीम् ॥ कर्णयोस्तु तथा कोणे जिह्वायां तु ततो मुखम् ॥ ज्योतिषी नेत्रयो विष्णो वदने परिपूजयेत् ॥ ललाटे
पूजयेन्मंत्रं शक्रं दक्षिणगण्डतः ॥ वामगण्डे तथा वह्निं ग्रीवायां समवाप्नुयम् ॥ केशाग्रे निऋतिं मध्ये भुवो स्वा विश्वदेवतासम् ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नासामूले विश्वसनं स्कंधे वापि धनेश्वरम्॥ हृदये सर्पराजोयं पूजयित्वा पठेदिदम्॥ नरश्रेष्ठ महाभाग सर्वदेवनरोत्तमः॥ रक्षतां
शरणं पन्नं सपुत्रपशुबान्धवम्॥ सराज्यं मां सहामात्यं गुरुरक्ष समन्वितम्॥ राज्यं परित्यज प्राणान्नमरणे नियते सति॥ म
हात वोभिर्ज्ञानेष्व यत्नैर्यत्सा ध्वनेश्वरम्॥ तन्मे देहि महाभाग त्वच्चापि प्राप्नुयुः श्रियम्॥ राक्षसाश्च पिशाचाश्च वेताला
श्चासतीरूपाः॥ न पाप्मानिश्च पिवश्चापि नमां तेषानुवर्त्तते॥ तावत्कंठनालितेः शोणिते रंगसंयुतैः॥ स्वाध्यायाश्चाव्ययं द
त्वामरणोनियतेसति॥ एवं सम्पूज्य विधिवत्पूर्वतन्त्रेश्वपूजयेत्॥ पूजितो मरहूपो यं दिक्पालाधिष्ठितो भवेत्॥ आधिदि 223
तंतथा न्येश्च ब्रह्माद्येसकलैः सुरैः॥ कृतपापोपि मनुजो निःपापो जायते सव॥ तस्य निःकृतकायस्य पीयूषं शोणितं भ
वेत्॥ प्रीणातीव महादेवी जगन्माया जगन्मयीम्॥ सोपि कायं परित्यज्येमानुषं न चिरान्नृतः॥ भवेद्गणानामधिपो म पुराण
यापि वसुसत्कृतः॥ इतो न्यथा पापयुतं मलमूत्रं वसायुतम्॥ तं बलिं न हि गृह्णाति कामाख्या न्यापि नामतः॥ अन्येषां २१५
महिषादीनां पूजनं सम्पदा हृतम्॥ कायो मेध्यत्वमायाति रक्तं गृह्णाति वै शिवा॥ अन्येभ्योपि च देवेभ्यो यदा पत्त्रं प्रदे
यते॥ तदा शिरं प्रदद्या पूजिता यश्च रायवे॥ कांणं पुंगं श्चाति द्रकूटे मिणश्वगलाग्रहम्॥ स्त्री वहि नाकूमथवा विद्रलिंग फलं तथा॥ २४३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विच्छिन्नं वाति कृत्स्नं च महापातकिनं तथा ॥ आषाढद्येकवर्षीयं शिशुस्तनकसंयुतम् ॥ दुर्भिक्षस्व त्सरा द्वापि महागुरुनिपात
नम् ॥ बलिकर्माणि चैतानि वर्जयेत् पूजितान्यपि ॥ पशूनां पक्षिणां वापि नराणां च विशेषतः ॥ छिन्नपुच्छं न दद्याच्च दद्याच्चेद्दत्त्वा
नरकमाप्नुयात् ॥ एवं ज्ञात्वा बलिदाने च यो षितं पशुपक्षिणाम् ॥ बलिं दद्यान्मानुषञ्च भक्त्या संपूजयेत्ततः ॥ नत्रिमासिका ५२
न्यूनं पशून् दद्यात् स्त्रियं वा बलिम् ॥ नत्र्यैपक्षिकान्न्यूनं प्रदद्याच्च पक्षिणः ॥ काणव्यङ्गादिदुष्टानि पशूंस्त्वे पक्षिणस्तथा ॥ दे
व्यै दद्याद्यथा मन्त्रं तथैव पशुपक्षिणौ ॥ छिन्नलाङ्गलकर्णादिभग्नदन्तं तथैव च ॥ मङ्कुशृङ्गादिकं वापि न दद्याच्च कदा
चन ॥ न ब्राह्मणं बलिं दद्यान्न चाण्डालान्न पार्थिवान् ॥ नोत्सृष्टं द्विजदेवेभ्यो भूपते रजनयं तथा ॥ बाणेन विजितं दद्यात्
तनयं वैरिभूभृतः ॥ स्वपुत्रं भ्रातरं वापि पितरं च विरोधनम् ॥ विविक्तं च न दद्याच्च भागिनेयं च मातुलम् ॥ आत्मकं ना
पि दद्याच्च तथा ज्ञान्मगान्द्विजान् ॥ रक्तनान्नपदद्याच्च गर्दभं वीष्टकं तथा ॥ लाभन्मेषां निवृभवेध्यासुमुक्तस्वरं तथा ॥
संपूज्य विधिवद्ग्राह्यं पशुपक्षिणमेव वा ॥ संक्षिप्य वापि मन्त्रेण मन्त्रेणैव निवेदयेत् ॥ नारं सार्वं क्षिरे रक्तं देव्यै स
म्पक्वं निवेदयेत् ॥ छागं च शाम नो दद्याद्दन्तोदेहस्तोणितम् ॥ कव्यादादीन् पशूनां च पक्षिणां च बलिर्गृही ॥ वामे हि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वेदयेत्पार्श्वे जलजान्यान्श्च सर्वशः॥ कूर्म्मस्य कच्छसारस्य खड्गस्य संभ्राकस्य च॥ ग्र्हाणां मपमत्स्यानां मगरश्च निवेदयेत्॥ सिंहस्य
दक्षिणो दद्यात् खड्गिनोपि च दक्षिणे॥ पृष्ठदेशेन दद्यात्तु शिरो वा रुधिरं बलेः॥ नैवेद्यं दक्षिणे दद्यात्पुरतो न तु पृष्ठतः॥ दीपं दद्यात्तु
रोभागेन वामेन च दक्षिणे॥ वामतस्तु तथा धूपमग्रे वा न तु दक्षिणे॥ निवेदयेत्पुरोभागे पुष्पं धूपञ्च भूषणं॥ मण्डले चैव मध्यभागे वाम
दक्षादि पूर्ववत्॥ मांसादिकं पृष्ठतो दद्यात् अन्नपानं तु मध्यतः॥ अवस्पविहितं यत्र मद्यं तत्र द्विजैः पुनः॥ नारिकेलजलं कांस्य ताम्रे वा वित
रेत्मधुः॥ नापद्यपि द्विजो मद्यं कदाचि द्विसृजेन्मधुः॥ कांतेपुष्पालवादुर्कांकुजरा द्वा विशेषतः॥ जपापुष्पं तथा मद्यं सतिलो जातिका
मद॥ दद्युन्नरवलिं भूप सम्पात्याशुभदा यतः॥ न पानन्तु मते मात्यं दद्यात्पमवाप्नुयात्॥ उपप्लवे रणे चापि यपेष्टं वितरेन्नरः॥ यः कश्चित्प्र
जपुरुषो नास्तु तत्त्वपि कदाचन॥ बलिदानोत्सवात्पूर्वदिवसेतु बलिं नरः॥ मानस्तोके ति मन्त्रेण देवि सूक्तद्वयेन च॥ गन्धद्वारे त्यनेनापि
खड्गं शीर्षे निधापयेत्॥ तस्मिन्खड्गं तु मन्त्रेण दत्वान्नेनाधिवासयेत्॥ सुगन्धलेपितं खड्गं गलेन स्य प्रसारयेत्॥ अम्बेम्बिकेति मन्त्रेणारौ
द्रेण भैरवेन तु॥ एवं तु संस्कृते मन्त्रे देवी न क्षति तं बलिं॥ न तस्य व्याधयस्त्यापि वैरि राजभयानि च॥ नमतकं स्पर्शेनं वैज्ञात्युत्पत्ति मृताद्विकं॥
छिन्नं नरस्य शीर्षं वै पतितं यत्र यत्र च॥ पक्कुतं चाशुभं चापि पश्चादीनां च तत्कृतु॥ छिन्नं शिरस्तत्पश्चान्नारदिस्थपराक्षसे॥ पतितं राज्यस्ता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

निःस्वादिनाशं च निवेदितः ॥ पूर्वाग्निं यां म्यगास्तपे वायव्यादिकतं क्रमात् ॥ भियं पुष्टिभयं नाशं पुत्रालाभं धनं तथा ॥ क्रमाद्विनिर्दिशेत्तारं छिन्नशी
र्षन्तु भैरवः ॥ उत्तरादिक्रमाद्देव माहिषस्य समस्तकं ॥ पतितो यस्य काष्ठा वां भूतपयप्तनक्षु एः ॥ भोग्यं हानिस्तथैव च व्यवित्तं निष्ठजयो द्रवं ॥ राजस्ता
यं भियं चैव क्रमात द्विद्विभैरव ॥ पशूनां च वसवे वाक्छागादीनां मशेषतः ॥ एवं फलं क्रमाविद्यादृते जलभवांडजो ॥ जलजानां पक्षीनां नु याम्य
नैऋत्ययोर्भयं ॥ अन्यत्रापि भियं दद्यात् पतितं शोणितं शिरं ॥ पसे त्वोठकगाशद्वो दन्तानी छिन्नमस्तके ॥ नराणां पशुपक्षीणां ग्रहादीनां चरो
गदः ॥ लोतकं च क्षुबां जातं यदि स्रवति मस्तके ॥ छिन्नेनरस्य राजस्य तदा हानिं विनिर्दिशेत् ॥ माहिषे मस्तके नेत्रौ यदि स्रवति वै जलं ॥ छिन्नं नि
वेदिते वैरिं भूपस्य तं विनिर्दिशेत् ॥ अन्येषां पशुपक्षीणां वलिनां शिरसो दितात् ॥ निर्गतं नेत्रकं यन्न परां प्रीतिं ददन्त था ॥ हसनं छिन्नशीर्षं चेन्नारं
स्यात्तु रिपुक्षयः ॥ श्रीवृद्धिरायुषो वृद्धिः सदा दातुर्न संशयः ॥ यद्यद्यद्वंनिगदितं तथा भवति चाभिघात् ॥ ह्रींकारात् राजहानिः स्यात् क्लेशस्याद्या
व पञ्चतां ॥ देवानामपि नामानि भाषते छिन्नमस्तके ॥ विभूतिमतुलां विद्यात्ष ण्मासाभ्यन्तरे तदा ॥ कुरवव्यादान कुर्वन्ति पतिते तु पशोः शिराः ॥
विभूतिमतुलां विद्यात्ष ण्मासाभ्यन्तरे श्रुवे ॥ रुधिरादानकालेतु सकृन्मूत्रं यदि स्रवेत् ॥ महाभयमवाप्नोति दातुर्वा मरणं भवेत् ॥ अक्ष पा
वामपादस्य माहारे तं प्रजायते ॥ अन्यत्राक्षे पञ्चरत्नैः कल्याणमुपजायते ॥ मानु षस्य तु रक्तस्य माहिषस्य च सा धकः ॥ अङ्गुष्ठानामिकाभ्या

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

नु किञ्चिदुच्छ्रय भूतले॥ महाकौशिकमन्त्रेण निःक्षिपेद्बलिमुत्तमं॥ देव्या याः पूतनादिभ्यः नैरृतां दिशि पूर्ववत्॥ माहिषः पंचवर्षीयाः पं
चविंशतिवार्षिकः॥ बलिर्देयो नरो देव्यै तस्य रक्तं तु भूतप॥ नेत्रबीजं त्रयं कामबीजं हान्तः प्रजापतिः॥ वह्निबीजं षट्स्वरान्यां संत्नं ष्वत
थापरः॥ स एव वैनायकस्तथैवैतावर्णाभिरीन्द्रान्तः संयुतः॥ षष्ठस्वरशिरस्का विन्दुचन्द्रयुक्तस्तथापरः॥ द्विणासिकाबीजकर्णीः कौशिकीत्यभिमन्त्रि
तं॥ पत्रे च बलिः स्वाहेति मन्त्रो यं कौशिकीस्मृतः॥ रूपो वैरि बलिं दद्यात् खड्गमामन्त्र्य पूर्ववत्॥ महिषं मेषं वा छागं वा वैरिणां नाममन्त्रतः॥
सूत्रेण वद्धं तं बद्ध्वा द्विधा तस्य तु मस्तके॥ छित्वा तस्योत्तमाङ्गं तु देव्यै दद्यात्प्रयत्नतः॥ यदा यदा रिपोर्वृद्धिर्बलिं दद्यात्तदा तदा॥ दद्यान्नृपाशि 225
रो छित्वा रिपोस्तस्य क्षयाय च॥ प्राणप्रतिष्ठां च रिपोः कुर्यात्तस्मिन्नरर्षभः॥ तस्मिन्काले च क्षीयेत्तु रिपवो विवदस्तथा॥ आदौ विकरस्त्वेण च रिपु
केति ततः परं॥ वैरिणं तं खड्गं चेति खादि त्रासेति तं पुनः॥ वह्निभार्यां ततः पश्चात् खड्गमन्त्रः प्रकीर्तितं॥ खचं सर्ववैरिणं देव्युच्छितमितं प्रस्तरूपि पुराण
णं॥ विनाशय महामारि स्फें स्फें खादय खादय॥ इत्यनेन तु मन्त्रेण दद्याच्छिरसि पुष्पकं॥ दद्यात्तत्तस्तु रुधिरं यक्षराक्षं निवेदयेत्॥ महा २१७
नवम्यां शरदि यद्यवं दीयते बलिं॥ तदा तदा क्षांगमवै म्लानीसेर्तो मंसमाचरेत्॥ दुर्गातन्त्रेण मन्त्रेण प्रणीते दहनप्रभो॥ एवं दत्वा बलिमन्त्रा
रिप्रक्षयमवाप्नुयात्॥ लाभे रचयेत्तद्रुधिरं पञ्चत्रामस्य च श्रिये॥ स्वगात्ररुधिरं दद्यात्र कदाचित्तु साधकः॥ नो छागस्य च विकस्या २५५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पिनेन्द्रियाणां च साधकः॥ करांगुष्ठोनामिताश्चैवाद्र्धवाहोपाणिस्तते तदा॥ प्रदद्याद्रुधिरं चातं नाभिकुर्य्याद्बला साधकः॥ गण्डयोश्च लला
टे च भ्रुवोर्मध्ये च शोणितं॥ कर्णाजस्य च वा हौश्च स्तनयोर्हृदस्य च॥ करांगुष्ठोनाभितश्चैवार्द्ध हृद्भागस्य पतस्ततः॥ पार्श्वयोश्चापि
रुधिरं दुर्गायै विनिवेदयेत्॥ नग्न रुणामतो दद्यात् खादतो नापि वक्रतुः॥ न च राजाधिलाबं ज्ञानात्मगात्रा त्त भैरवः॥ तदनु क्षतघ
ताच्च नाभ्रश्चो स्य्द्रमानसः॥ क्षतेरक्तं प्रदद्यान्तु पश्चपुष्पस्य पुत्रके॥ सोवर्णे राजते पात्रे काले काले च मानवः॥ विधाय देवेद
द्यान्तु तद्रक्तं मंत्रपूर्वकं॥ छेदने क्षुरिका खड्गसकुलादि पदष्टकं॥ छोतेन वृहदस्तस्य महाफलमवाप्नुयात्॥ पश्चपुष्पस्य प
त्रंतु यावद्रुक्रा तिशोणितं॥ तत्प्रमाणं चतुर्भागाधिकं तु साधकः॥ न कदाचित् प्रदद्यात्तु नाङ्गछेदं समाचरेत्॥ यः स्वहृ
दयसंघातमासं मासप्रमाणतः॥ तिलमुद्गप्रमाणं वा देव्यै दद्यान्तु भक्तितः॥ षण्मासाभ्यन्तरे तं तु काममिष्टमवा
प्नुयात्॥ वाङ्मुखोर्व्वीकरणीयो वापि पेद्यादीपवर्त्तिकां॥ हृदयेवा स्नेहपात्रं विनाभक्त्यान्तु साधकः॥ क्षणमात्रेण तद्दीपं प्रदानेन फलं शृणु॥ भुक्त्वा
ला२ च विपुलान् भोगान् देवीगेहे यथेच्छया॥ कल्पत्रयं तु संप्राप्य सार्वभौमो नृपो भवेत्॥ माहिषस्य शिरश्छिन्नं सप्रदीपं विधाय च॥ सह स्त्रांशोः सामाधाय
श्रोतोरान् नुतिष्ठति॥ स चिरायुः सुरूपश्च सुरिहमत्का मनोहरान्॥ भोगानन्ते म ऊह गोगणानाम धिपो भवेत्॥ नरस्य शीर्षमासाद्य साधको दक्षिणा करे॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

वामेसरुधिरं पात्रं गृहीत्वा निशिवाग्रतः॥ यावदाति स्थिते मर्त्यो राजा भवति चैव हि॥ अन्ते मम पुरं प्राप्य गणानामधिपो भवेत्॥ क्षणमात्रमिमं धार्य्यः
शिरो रक्तं करद्वये॥ गृहीत्वा चिन्तये देवीं पुरस्तिष्ठति मानवः॥ स कामानिह संप्राप्य देवीलोके महीयते॥ महामाय जगन्मातः सर्व्वकामप्रदायिनी॥ दत्ता
मिदेहरुधिरं प्रसीद वरदा भव॥ इत्युक्त्वा मूलमन्त्रेण नातिपूर्व्वं विचक्षणः॥ स्वगात्ररुधिरं दद्यान्मानवः सिद्धसंभवः॥ येनात्मना समासाद्य न ददाति स्वभू
तये॥ निर्व्वाणातेन सत्येन देहि हूं हूं नमो नमः॥ इत्यनेन तु मन्त्रेण स्वमांसं वितरेद्बुधः॥ बुसोभाग्येन संपन्नः प्रदीपं परमं रुचिः॥ दीपयन्मांस देहेजं दीपं
हौं हौं नमो नमः॥ इत्यनेन तु मन्त्रेण दीपं दद्याद्विचक्षणः॥ महानवम्यां शारदिकात्रौ स्कन्दविशाखयोः॥ यवचूर्णमयं कृत्वा रिपुं मन्मयमेव च॥ सिरं छित्वा
वलिं दद्यात् कृत्वा तस्य तु तं ततः॥ अनेनैव तु मन्त्रेण खड्गमामन्त्र्य पत्नैः॥ फडान्ते वलिमुन्त्रोक्तं खड्ग स्कन्द विशाखयोः॥ रक्तं किल किली घोर घोरा धार 226
विहिं सकं॥ ब्रह्मशिखाग्निकाम क्षम क्षकं चारिमुत्तमं॥ ताभ्रो विसर्गसहितः सच विन्दुर्युतोपरः॥ ब्रह्माग्नि योग मन्त्रेणं विन्दुनाच समन्ततः॥ फडाद्यौ
वलिभिः प्रोक्तः खड्गे स्कन्दविशाखयोः॥ रक्तद्रव्यैः सेवयित्वा कान्ति मन्त्रं रिपुं वलिं॥ कुचन्दनस्य तिलकं ललाटे विनिवेश्य च॥ रक्तमाल्यां धरं कां[illegible]रक्तवस्त्र पुराण
धरं तथा॥ कण्ठे वध्वा रक्तवस्त्रैर्ना भौलं वपच मालकं॥ दत्तोन्तर श्रिरस्थं तु कृत्वा खड्गेन छेदयेत्॥ शिरस्तस्य ततो दद्यात् स्कन्दमन्त्रेणमन्त्रितं॥ चतुर्द्दश २१८
स्वाग्नितां सपुरःसरं॥ परतः परतः पूर्व्वं चन्द्रबिन्दुसमन्वितं॥ स्कन्दस्य मूलमन्त्रोयं वलिं तेन प्रपूजयेत्॥ चतुर्द्दशस्वाग्निकां तदीयं चैव पूर्व्ववत्॥ प्रोक्तो
विशाखमन्त्रोयं तेन तस्मै वलिं स्जेत्॥ कुटिलाक्षौ कृष्णपिंगरक्तौर रक्ताभिधारिणौ॥ त्रिमूलं करवारञ्च पाणिभ्यां दक्षिणे तथा॥ विभ्रतौ न्टकपा २४२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लंबरवब्बरं चापि वा मतः॥ त्रिनेत्रौ नरमुण्डानां माला मूलसि विभृतौ॥ विकटे दृंष्ट्रिनौ भीमौ गनेशो द्वारपालकौ॥ ध्यानेन चिन्तयेद्देवीं पुरतः सं
स्थितसदा॥ चैत्रमासे शिते पक्षे चतुर्द्दश्यां विशेषतः॥ बलिभिर्म्महिषैश्छागै र्म्मांसैश्च भैरवरूपिणां॥ तोषयन्मधुभिर्म्मांसैस्तेन तुष्यति भैर
वः॥ चण्डिकाबलिदाने च बलेः शीर्षं च्छलेन च॥ अभिषिंचतु मन्त्रेण मूलेण तु निवेदयेत्॥ शीर्षं प्राणं तु वहुधा च लितं पूर्व्वमर्च्चितं॥ वीक्षेत
कामसंसिद्धिसिद्धिभावश्च साधकः॥ सितप्रेतोरथस्तेषां योगपीठस्य सन्निभः॥ आयाम्यस्मिन्महोत्साहे सिद्धिं बोधयते नमः॥ अनेनामन्त्रितं
शीर्षमर्च्चिरा द्वैनिवेदयेत्॥ नत्वा पश्यन्तदा सिद्धिरसिद्धिस्तु विपर्ज्जयात्॥ एवं दत्वा बली म्वीरा दृष्ट्योक्त विधिना मुना॥ बलिदानाच्चतुर्व्वर्ग फलमा
प्नोति संशयः॥ एवं बलिप्रदानं तु क्रमरूपं न्न येव च॥ बलिक्रमं तु कथिता नु पचारान् शृणुष्व मे॥ ॥इति श्री कालिकापुराणे बलिविधिनामोष
तषष्ठितमोध्यायः॥ ६६॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥उपचारान् प्रवक्ष्यामि श्रणु भैरव षोडश॥ ये सम्यक्पुजते देवी दद्यात्पुतपां हि भक्तितः॥ आ
सनं प्रथमं दद्यात्सौ बध्नीवरमेव वा॥ वस्त्रे चर्म्म जं कौशं मण्डलस्योन्तरे स्रजेत्॥ पदेवदीयते पद्मे मण्डलस्य तदुत्सृजेत्॥ प्राकृपुष्पतोयैः कुसु
मं विना यत्कादकं भवेत्॥ पद्मस्य तद्धि हिर्द्देशोद्वारदौ विनिवेदयेत्॥ अर्घ्यं पाद्यं चाचमनं स्नानीयन्नेत्ररंजनं॥ मधुपर्कं चाचमनं गन्धपुष्पं निवेद
येत्॥ प्रतिमादिषु यद्योग्यं स्नाने दातुं च नत्तनौ॥ दद्यात्तु योग्यं पुरतो नैवेद्यं भोजनादिकं॥ पोष्पासनं यद्विहितं तस्य तद्यादिगर्भकं॥
निवेदयेत्तदा पद्मे विप्र द्वारचौ त्सृजेत्॥ पोष्पं पुष्पार्धरचितं कुशशूत्रादिसंयुतं॥ अतिप्रीतिकरं देव्या ममाप्यस्य भैरव॥ यज्ञदारुसमुद्भूतमास

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

नं चाबुराणं शुभं॥ मुक्तापंनाति विस्तीर्णं मासनं न विनियोजयेत्॥ श्रमे दारुद्रवं वापि दद्यादासनमुत्तमं॥ सकंटकं क्षीरयुतं दारुसारविवर्जितं॥ चै
त्य श्मशान संभूतं वर्ज्जयित्वा विभीतकम्॥ वल्कलं कौषजं फालं वस्त्रमेतत् त्रयं स्मृतं॥ रोमजं कंबलं चैव दलेन तु चतुष्टयं॥ अनेन रचितं दद्या
दासनं प्रति संसृजेत्॥ वस्त्रेण कम्बलं शंभुमासनं देव तुष्टये॥ वंशा वा चर्म्मजं काष्ठं दारवं चन्दनोद्भवं॥ पद्मासनं कुशामयं तत्पासनमनुत्तमं॥
सर्व्वेषामेव देवानामष्टौ शर्णां च तदात्मनां॥ योगपीठस्य सदृशानासनं स्यान मुच्यते॥ आसनस्य प्रदानेन सिंहव्याघ्रस्य वक्षवा॥ सिंहव्याघ्र
तरक्षुराणां छागस्य महिषस्य च॥ गजानाञ्च तुरङ्गानां कृष्णसारस्य चर्म्मणा॥ रुमरस्यापमूलस्य मृगाणां नरपेद्दिनां॥ चर्म्मभिः सर्व्व देवानां
आसनं परिकल्पिते॥ आसनस्य प्रदानेन सौभाग्यमुक्तिमाप्नुयात्॥ सम्वत्सरो रोहितो वाणोन्यं कुष्व मुकुसो रुरुः॥ एणश्च हरिणश्चातिम्प
गानवधिधामतः॥ हरिणश्चेति विज्ञेयः पंच भेदो त्र भैरव॥ मक्षः खड्गो रुरुश्चैव एषतश्च म गंतया॥ एतेर्वलिप्रदानेषु चर्म्म दानेन कीर्त्ति
तः॥ सर्व्वेषां तेजसानाञ्च आसनं श्रेष्ठमुच्यते॥ आ पसं वर्ज्जयित्वा तु कांस्यं शीशकमेव वा॥ शिलामयं मणिमयं तथा रत्नमयं मतं॥ आसनं
देवतात्यश्च भुक्तिमुक्तिं समुत्स्यतः॥ अत्रैव साधकानाञ्च आद्यानं स्मरण भैरव॥ यत्रासनं तु पूजायां सर्व्वसिद्धिमवाप्नुयात्॥ ऐणजं चार्म्मनं
वास्त्रं तैजसं तु चतुष्टयं॥ आसनं साधकानां च सततं परिकीर्त्तितं॥ पूर्व्वोक्तं यच्च देवेभ्य आसनं परिकीर्त्तितं॥ तत्सर्व्व मासनं शस्तं पूजाक
र्म्मणि साधयेत्॥ न यस्येष्टासनो भूयात् पूजाकर्म्मणि साधकः॥ काष्ठासनादिकं कुर्य्यात् स्थितमेव तदा बुधः॥ चतुर्व्विंशत्यंगुलेन दीर्घं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

काष्ठासनं मतम् ॥ वेणवं गुल्मवल्लीभिः कृतायवतुरंगुलमृगाख्यं ग्रन्थ्याकृष्यान्तरणो छिन्नं वातस्त्रावरेणु ॥ पूर्वोक्तं वज्रजेयेवज्रोमा
सनं पूजयंश्चापि ॥ वर्त्तुलं छिद्रहस्ताच्चौदीर्घं सार्द्धहस्तानुविस्तृतम् ॥ नक्षत्रकुलाश्वत्थोच्छ्रायं पूजाकर्म्मसंशयेत ॥ यष्टेहं चार्म्मणा
कुर्य्यात् पूर्वोक्तसिद्धिदायकं ॥ [illegible] लाधिकं कुर्य्यात् मोक्षितं तत्तु कदाचन ॥ काम्बलं चार्म्मणं चैव महामायां प्रपूजयेत् ॥ प्रसस्तमासनं प्रोक्तं कामाख्या
यास्तथैव च ॥ त्रिपुरायाश्च सततं विष्णोश्चापि कुशासनं ॥ वृद्धदीर्घवक्षच्छायं तथैव वृक्षविस्तृतं ॥ दारुभूमिमयं प्रोक्तं मयापि सर्वकर्म्मणि ॥ ष्ट्य
ष्टपक्षकल्पयेत् वह्निरोहिणी चासनं ॥ न पत्रमासनं कुर्य्यात् कदाचिदपि पूजने ॥ न पाषाणगसमुद्भूतमसंस्कृतचितादिकं ॥ मातंगदंष्ट्रासंजा
तमासनं कामिकं चरेत् ॥ चर्म्मपूर्वोदितं ग्राह्यं तथासनमजादयः ॥ सलीले यदि कुर्वीत देवतापूजने तथा ॥ आसनात्तु पत्रस्थाने तत्तोयेन
तु पूजने ॥ तत्राप्यासनमासीनो लोहितं तु समाचरेत् ॥ तोयशिवालयं कुर्य्यादासनं कोशमेव वा ॥ दारवस्तैजसं वापि नाम्पदासनमाचरेत् ॥
आसनादेरासनस्थानस्थानां तोये तु पूजकः ॥ आसनं पूजयित्वा मनसा पूजितं जले ॥ पाद्यादिष्वेन संस्थानं विद्यतो घमवस्थितेः ॥ अन्यत्र
तदाच्छिन्नादेवपूजां समाचरेत् ॥ ऋस्मेतत्कथितं पुत्रौ पूजापूजकसंस्थितिः ॥ आसनं पाद्यमधुना श्रृणु वेतालभैरव ॥ पानार्थं शुद्ध
कं तोयं शुद्धं वासितमेव च ॥ तत्तैजसेन पात्रेणाशेषं वने वै प्रदापयेत् ॥ धर्म्मार्थकाममोक्षाणां संस्थानं पाद्यमिष्यते ॥ तदंबुनात्तेरद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

द्यान्मूलेन च समन्त्रकां ॥ कुशपुष्पाक्षतश्चैव सिद्धार्थैश्चन्दनैस्तथा ॥ तोये भक्ष्यैस्तथा लवैरर्घं दद्यात्तु सिद्धये ॥ अर्घेण लभते कामान्
र्घेन लभते त्ततः ॥ पुत्रायुःसुखमोक्षाणि दत्त्वार्घस्य वै लभेत् ॥ न दद्याद्भास्करायार्घं शंखतोये विचक्षणः ॥ तथा न स्त्रुक्पात्रेण शिलवेर्घं
न्निवेदयेत् ॥ दद्यादाचमनीयन्तु सुगन्धिसलिलैर्युतैः ॥ कर्पूरवासितैर्वापि एलागुरुविधूपकैः ॥ तथा तथा सुगन्धैर्वा प्रसन्नैः फेनवर्जि
तैः ॥ तन्नैजसेन पात्रेण शंखेनैव प्रदापयेत् ॥ उदकं दीपतेजं तु प्रसन्नं फेनवर्जितं ॥ आचमनाय देवेभ्यस्तदाचमनमूच्यते ॥ केवलं तोयपा
त्रेण तदा तद्यादमिश्रितं ॥ वासितन्तु सुगन्धाद्यैः कर्त्तव्यं यदि लभ्यते ॥ आपर्व्वलं पशोर्वृद्धिप्रदाया चमनीयकं ॥ लभते साधको नित्यं कामा 228
न्श्चापि तथोदितान् ॥ दधिसर्प्पिर्जलं क्षौद्रं सितैस्ताभिस्तु पंचभिः ॥ प्रोच्यते मधुपर्कन्तु सर्व्वदेवौघतुष्टये ॥ जलन्तु सर्व्वतः स्वल्पं सितादद् उत्तर
धि घृतं समं ॥ सर्व्वेभ्यामधिकं क्षौद्रं मधुपर्के प्रयोजयेत् ॥ न दद्यात्कांस्यपात्रेण कोष्ण्याश्वतभवेन वा ॥ ज्योतिष्टोमाश्वमेधादौ पूर्व्वचर्षे २२०
व पूजने ॥ मधुपर्कः प्रतिष्ठार्थं सर्व्वदेवौघतुष्टिदः ॥ धर्म्मार्थकाममोक्षाणां साधकः परिकीर्त्तितः ॥ मधुपर्कः सौख्यभोगपः तुष्टिपुष्टिप्रदा
यकः ॥ पिष्टा उत्ताप्य कस्तूरी तेच ना कुंकुमन्तथा ॥ गुडः क्षौद्रं पंचगव्यं सर्व्वौषधिगणन्तथा ॥ सिता निर्म्मोजलं स्निग्धं स्निग्ध स्नेहेश्च शक्ति
मान् ॥ प्राप्ततोयमिति प्रोक्तं स्नानीयकल्पके नवे ॥ स्वर्णरत्नादिकं चैव कर्पूरादिनिवासितं ॥ तैर्ज्जलैः कांस्यपात्रे च शंखे वा तं निवेदयेत् ॥ २४८

Nepal Sanskrit University, Valmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मण्डले केशरे तेषां च दिक्षु प्रतिमासु च॥ शिवलिंगे तथा भागे पीठे नैवतनौ तथा॥ सद्यः स्निग्धे मृत्तमये वा सर्पिःसिंदूरजे तथा॥ श्रीचन्दनप्र
तिष्ठे वा लेपजे प्रतिमातनौ॥ मुक्तिके स्थापिते स्वकं स्थापये द्दर्पणे तथा॥ एवं दद्यान्तु स्नानीयं महादेव्यै विशेषतः॥ रवि विष्णु शिवेभ्यो वा
तत्र तत्र प्रपूजने॥ पूजकः स्नानदानान्तु विराड्रूपता पते॥ सम्यक् स्नान प्रदानन्तु कल्पान्तं स्वर्गभाग्भवेत्॥ यदेव दीयते पाद्यं गन्धपुष्पा
दिकं तथा॥ उपचारांस्तथा पूर्वमर्घपात्रोदितैर्जलैः॥ प्रभृतीकरणाद्यं भः संस्कृतैरभिषिञ्चये॥ प्रदद्यादिष्टदेवेभ्यो गन्धादि चततः स
र्वं॥ अर्घपात्रोदितैस्तोयैर्विनापाद्यादिनिवेदनं॥ दीयते च स्वदेवेभ्यः सर्वं तन्निःफलं भवेत्॥ रागाल्लोभात्प्रमादाद्वा अर्घपात्रामुसंस्कृ
ती॥ तोयं न्यस्तं स्यात्प्राग्नतुः पुनः कुर्यात्तदाकृती॥ पुनरेवार्घशोधयोः हेतुपात्रं मतीकृते॥ तत्रान्यदुदकं दत्वा तेनैवामृतमुत्तमं॥ बहूनि
यदि पुष्पाणि मालां वा प्रचुरा यदि॥ दीयते चेष्टदेवेभ्यः सर्वं तन्निःफलं भवेत्॥ अन्यतोयैरप्युक्तैरर्घपात्रस्थितैस्तरेः॥ तत्र गन्धा
नि देवोपदत्तं विविधात्तैरपि॥ संस्कृतेन च पात्रेण तु नवभिः प्रतिपत्तिभिः॥ तिष्ठन्ति सर्वतीर्थानि पीयूषाणि च सर्वशः॥ तस्मात्तत्र स्थितै
स्तोयैरभ्युक्ष्योपास्य पूजयेत्॥ तद्योगपमर्घपात्रेण तन्त्रिधायेन्निवेदयेत्॥ इदन्ते भैरव प्रोक्तं स्वकं चैवासनादिकं॥ वस्त्रारोह प्रवक्ष्यामि भ
क्तु विज्ञान वृद्धये॥ ॥इति श्रीकालिकापुराणे षोडशोपचारस्नानक्रमपूजाविधिसप्तषष्टोध्यायः॥६७॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कार्पासं काम्वलं चार्क्षं कौषजं वस्त्रमिष्यते॥ तत्पूर्वं पूजयित्वेव मंत्रैर्दे(वा पनोत्सृजे॥ निर्दग्धं मलिनं शीर्णं छिन्नं गात्रावलंवितं॥ परकी
यं स्यात्खुदग्धं प्रुषीप्रुद्धृतं पोषितं॥ तप्नकेशं विधौ तं च श्लेष्ममुत्रादिदूषितं॥ प्रदाने देवताभ्यश्च दैवे पित्रे च कर्म्मणि॥ वर्जयेल्लोघ
सोजेन यज्ञादादुपयोजने॥ उत्तरीयोत्तरासङ्गौ निचोलो मोदते नरः॥ परिधानञ्च पञ्चैतान्यप्यत्ता निप्रयोजयेत्॥ मणिवस्त्रनिपारञ्च
त्रपैवात पत्तारत्तं॥ वराडातकं तथा दृश्यं पञ्चैतानि तु सर्वे॥ पताकाध्वजदण्डादौ स्युतं वस्त्रं प्रपूजयेत्॥ अमत्राचरणे दौव तं द्विनाशे भु
तोपिच॥ रक्तं कौशेयवस्त्रं च महादेव्यै प्रपूजयेत्॥ पीतं नीलञ्च वै दद्यात्कौशेयं केशवाय च॥ रक्तञ्च कंवलं दद्याच्छिवाय परमात्मने॥ वि 229
चित्रं सर्वदेवेभ्यो देवाप्युकनिवेदयेत्॥ कार्प्पासं सर्वतोभद्रं दद्यात्सर्वेभ्य एव तु॥ नैकान्तरक्तं दद्यात्तु वासुदेवाय चोलकं॥ तेनैव का प्रागए
न्तलीलस्तु शिवाय विनिवेदयेत्॥ नीलीरक्तं तु यद्वस्त्रं तत्सर्वेषां विवर्ज्जयेत्॥ देवपित्रे सोपयोगे वर्ज्जयत्तु विचक्षणः॥ नीलवस्त्रं २२१
प्रमादात्तु यो दद्याद्विल्लवेतु धः॥ विफलास्तस्य ताः पूजा तदा भवति भैरव॥ विचित्ररागं विपुलं लग्नं नीली विवर्जितं॥ वस्त्रं दद्यान्महा
देव्यै नाभसैतु कदाचरः॥ द्विपदां ब्राह्मणोयद्द देवानां वाससो यथा॥ तथाभूषणवर्गेषु वस्त्रमुत्तममुच्यते॥ वस्त्रेणालीयते लज्जा
सभावस्त्रेणजीयते॥ वस्त्रेणात्सव सिद्धं च चतुर्वर्गप्रदं च तत्॥ वस्त्रं त्ते कथितं पूर्वं सिद्धिं नापर यो बधं॥ भोग्यभूमौ तु तत्सर्वं भूस २५८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

णादिभूषणञ्चैव मे ॥ किरीटं कुण्डलं वत्सम् मुकुटं वलयादिकं ॥ तालपत्रञ्च हारञ्च ग्रैवेयेकमथोर्म्मिका ॥ प्रालम्बिकारत्नसूत्रं रक्ताभक्षा
कमोत्तिका ॥ पादाद्यातो नखचो तो ह्यंगुली क्षादकैस्तथा ॥ ऊरुलम्बं मोनव क्षो मूर्द्ध तारालनन्तिका ॥ अंगदो वाहुवलयः शिखा
भूषणमिन्द्रिका ॥ प्रागन्तु यन्नभक्तायनाभिपूर्वार्ध्यमालिका ॥ सप्तकी च खलां चैव दन्तपत्रमथाञ्जनं ॥ उरुसूत्रञ्च निवीच शिर
वन्धप्रकीर्त्तितं ॥ पादांगुकञ्च उत्सेकं नूपुरं क्षुद्रघण्टिकां ॥ मुखपत्रंकंकुकञ्च अलंकारास्तु शोभनाः ॥ चत्वारिंशादिमं प्रोक्ता लोके वे
देचासिद्धिदा ॥ अलंकारप्रदानेन चतुर्वर्गप्रसाधकाः ॥ एतेषां पूजनं कृत्वा प्रदद्यादिष्टसिद्धये ॥ तेषां देवतमुच्चार्य्य पूजयेत्तु वि
चक्षणः ॥ शिरोगताश्चापत्याच सौवर्णानि च सर्व्वदा ॥ हस्तवस्त्रादिकानीह भूषणानि तु भैरव ॥ ग्रैवेयकादिना द्रव्या सौवर्णा राजतं च
कः ॥ निवेदयेत्तु देवेभ्यो नाम तैजससंभवं ॥ रीतितंगादिसंज्ञा तं पात्रोपकरणादितं ॥ दद्यो दाय स वर्ज्जन्तु भूषणं न्तु कदाचन ॥ घं
ण्टा चाम कुंभादिना नोपकरणादिकं ॥ न भूषणान्तरे दद्यात्तस्माद्य भूषणोत्तमं ॥ सर्व्वताम्रमयं दद्याद्य त्किञ्चिद्भूषणादिकं ॥ स
र्वत्र खर्णवत्ताम्रमर्घपात्रं ततोधिकं ॥ पूजार्घपात्रनैवेद्यानावपात्रं च पालकं ॥ औदुम्बरः सदाविष्णो प्रीतिदस्ताम्रदः स्मृतं ॥
ताम्रे देवाः प्रमोदन्ते ताम्रे देवाः स्थिताः सदाः ॥ सर्व्व प्रीतिकरं ताम्रं तस्मात्ताम्रं प्रयोजयेत् ॥ सोपतोजेनरः कुर्व्वीत त्वरणाना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मपि भैरव॥ ग्रीवेयरुद्रदेसोत्तुरो पं नैव च भूषणं॥ प्रवालपानपात्रञ्च गराडुकोगृमेव च॥ पर्य्यङ्कादिय दद्यैच सर्वन्नद्दयभूषणं॥ श्रयोमयादृ
ते कांस्यमृते पत्तभूषणं भवेत्॥ स्वर्णारौप्यस्य चाभावे त्वधःकाये नियोजयेत्॥ एतेषां भूषणादीनां यद्दातुं नैव शक्यते॥ दृष्टांशं भवेद्यत्र सर्वमेव प्रदा
पयेत्॥ चतुर्वर्गप्रदं नित्यं भूषणं सर्वसौख्यदं॥ पुष्पितु स्थिप्रदं नित्यं यथाशक्ति तमुत्सृजेत्॥ इदं नो भूषणं प्रोक्तं सर्व देवस्य तुष्टिदं॥ गन्धञ्च सम्यक् प्र
गुनं पुत्रवेताल भैरव॥ वर्णीकृतो वा घृष्टो वा दाहाकर्षित एव वा॥ रससंसर्ग योवापि प्राणिपंगोद्भव मेव वा॥ गन्धः पंचविधः प्रोक्ता देवानां प्रीतिदाय
कः॥ गन्धचूर्णं गन्धपत्रं चूर्णं सुमनसं तथा॥ प्रशस्तगन्धचूर्णानां पत्रचूर्णानि यानितु॥ तानि गन्धाहृयानि स्युः स गन्धः प्रथमः स्मृतः॥ घृष्टो मलय
जो गन्धः शरलश्चनमेरुणा॥ अगुरुप्रभृतीन्वापि यस्य पंकः प्रदीयते॥ घृष्टोपृष्टो गन्धो यः द्वितीयः परिकीर्तितः॥ देवदारुगुरुवलदानसारान्तु चन्द 230
ना॥ श्रियादीनां च योगं धाग्ट्यते दाहजो रसः॥ सदाहकर्षितो गन्धस्तृतीयः परिकीर्तितः॥ सुगन्धकरवीरास्तुगन्धिनी तिलकान्तरं॥ प्रस्तुतीनां रसो यो
स्मै निःपीड्य परिगृह्यते॥ समस्यमुद्भवो गन्धः सर्वगन्ध इतीष्यते॥ मृगनाभिसमुद्भूतस्तज्जातोद्भव एव वा॥ गन्धप्राणंपगजप्रोक्ता मोददः स्वर्गवासिनां॥ पुराण
कर्पूरगन्धसाराद्यापङ्कघृष्टेच संस्थितः॥ चन्द्रभागाद्य स्त्वापि रसे पङ्कच संस्कृताः॥ गन्धसारन्तु सर्वत्र सम्यक् दादौ प्रयुज्यते॥ मृगनाभिर्भवे घृष्ट २२२
स्त्वूर्णा यस्यैव योगतः॥ एवं सर्वस्तु सर्वत्र गन्धो भवति पञ्चधा॥ घृष्टादिभावाद्यमोसं गन्धः प्रीतिकरः परः॥ गन्धस्यापि त्तरो भेदः प्रोक्तः कालीयकादि

२५६

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यः॥ सर्व्वैः पञ्चविधैरेव प्रतिष्ठा भवति ध्रुवम्॥ गन्धो मलयजो यस्तु देवे पित्रे च सर्म्मतः॥ तत्सं कोवार सो वापि चूर्णो वा विष्णु तु ष्टिदः॥ सर्व्वेषु
गन्धजातेषु प्रसस्तो मलयोद्भवः॥ तस्मात् सर्व्वप्रयत्नेन देया मलयजः सदा॥ कृष्णागुरुस कर्प्पूरहितो मलयजोद्भवैः॥ वेत्तवी प्रीतिदो गन्धकाम्मा
ख्याया च भैरव॥ कुंकुमागुरुकस्तुरी चन्द्रभागैः समीकृतः॥ त्रिपुराप्रीतिदो गंधस्तथा चाद्धिवशंभुना॥ देवतोद्देशतः प्रोक्ता गन्धास्तं पूज्य साधकः॥
देवायत्नाय विभवे शार्व्वसिद्धिप्रदं सदा॥ गन्धेन लभते कामान् गन्धो धर्म्मप्रदः सदा॥ अर्थानां साधको गन्धो गन्धो मोक्ष प्रतिष्ठितः॥ अयं नोक
थितो गन्धः पुष्पैर्वेताल भैरवो॥ पुष्पाणि देव्या द्वेष्टव्याः प्रियाणि श्रृणु सांप्रतं॥ वकुलैश्चैव मन्दारैः कुन्द पुष्पैः कुरुण्टकैः॥ करवीरार्क पुष्पैश्च
शाल्मलैश्चापराजितैः॥ मदनैः सिन्दुवारैश्च सुरभी मरुवकैस्तथा॥ लताभीर्व्वृक्ष पक्षस्य दुर्व्वाङ्कुरैश्च कोमलैः॥ मंजरिभिः कुशाग्राग्रैः विल्व पत्रैश्च
शोभनं॥ पूजयेद्देवतवीं देवी कामाख्यां त्रिपुरान्तथा॥ अन्याश्च याः शिवा प्रीत्यै जायन्ते पुष्पजातयः॥ तादृमाष्ष एकी र्त्तितै मया वेताल भैरव॥
मालतीमल्लिका जाति एष्वी कामाधवीलता॥ पाटला करवीरश्च जवावर्व्वरिकास्तथा॥ कुब्जं च तगरश्चैव कर्णिकारो यरोचनः॥ चम्पकाम्र
तकोवर्णे वर्व्वरी मल्लिकास्तथा॥ अशोको लोधु तिलको अटरूषशिरीषकौ॥ शमीपुष्पञ्च द्रोणञ्च पद्मोत्पलवकाम्पष्य॥ श्वेता हृषणि सं
थे च पलाशाः खदिरस्तथा॥ नवमाला थ सेवन्ती कुमुदार्क कदम्बकः॥ वककोकनदञ्चैव भणितानवमाण्डिका॥ नागकेशर पुन्नागो केरकी कुब्जका
तथा॥ दोहज्जो वीरपूरश्च नमेरुः शाल एव च॥ अपरो चण्डवील्वश्च विल्व पंच विधस्तथा॥ एवमाद्युक्त कुसुमैः पूजयेद्वरदां शिवां॥ अपामा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

र्गस्य पत्रन्तु ततो भृङ्गारपत्रकं ॥ ततो विगन्धिनी पत्रं वराटकमतः परं ॥ तस्मात्खदिरपत्रन्तु वकुलन्तारलस्तथा ॥ श्वात्मत्तरलगुच्छन्तु जम्बुपत्रं त
तः परं ॥ वीजपुरस्य पत्रम्वै ततोपि कुशपत्रकं ॥ दुर्वाकुलमतः प्रोक्तं समीपत्रमतः परं ॥ पत्रमामलकं तस्मात् मामकं पत्रकं तथा ॥ सर्वत्तो देवपत्र
न्तु देव्याः प्रीतिकरं परं ॥ पुष्पं काकनदं पद्मं जवा वंधूक एव च ॥ पत्रं विल्वस्य सर्वेभ्यो वै स्ववीन्तु प्रिदं परं ॥ सर्वेषां पुष्पजातीनां रक्तपद्मं मितो
त्तमं ॥ रक्तपद्मसहस्रेण यो मालां संप्रयच्छति ॥ भक्तियुक्तो महादेव्यै तस्य पुण्यफलं शृणु ॥ कल्पकोटिसहस्राणि कल्पकोटिशतानि च ॥ स्थि
त्वा मम पुरे श्रीमानन्ते राजा क्षितौ भवेत् ॥ पत्रेषु विल्वपत्रन्तु देवीप्रीतिकरं मतं ॥ तत्सहस्रकृता माला पूर्ववत्फलदा भवेत् ॥ किञ्चात्र बहुनोक्तेन 231
सामामंत नवउच्यते ॥ उक्तानुक्तैस्तथा पुष्पैर्जलजैः स्थलजैस्तथा ॥ पत्रैः पुष्पैस्तथा लाभं सर्वौषधिगणैस्तथा ॥ वनजैः सर्वपुष्पैश्च पत्रैर्वापि
शिवां यजेत् ॥ पूजयेत्परमेशानीं पुष्पाभावे तु पत्रकैः ॥ पत्राणामप्यलाभे तु तृणगुल्मौषधादिभिः ॥ औषधीनामभावे तु तत्फलैरपि पूजयेत् ॥ अक्ष
तैर्वा जलैर्वापि तदभावे तु सर्षपैः ॥ शितैस्तस्याप्यलाभे तु मानसीं भक्तिमाचरेत् ॥ वाजिदन्तकपत्रैश्च पुष्पैर्घेरपि चण्डिकां ॥ तुलसीकुसुमैः २२३
पत्रैरर्च्चयेत् श्रीविवृद्धये ॥ पुरश्चरणकार्येषु विल्वपत्रैस्तिलैर्युतैः ॥ साक्षतैः सलिलैर्यस्तु शिवामुद्दिश्य यत्नतः ॥ जुहुयादनलं वृद्धं संस्कृ
तं कामवृद्धये ॥ संस्कृतं काममन्ने संरक्ष्य यायः कृतो जपः ॥ तदन्ते पूजयेद्यस्तु विहितं क्रियते द्विजैः ॥ पुरश्चरणसंज्ञान्तु कीर्त्तितं द्विजसत्तमैः ॥
तस्मिन्पुरश्चरणके पूर्वोक्तविस्तरोदितैः ॥ विधानैः पूजयेद्देवीं कामाख्यां वैष्णवीमपि ॥ यद्वा संभवमेवात्र दद्यात्षोडश साधकः ॥ उपचा

२५१

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रान् षोडशोक्तं विधिं कृत्वानलं चयेत ॥ संपूर्णां पूजनं कृत्वा कल्पोक्तं शात योजयेत् ॥ जयान्तं जुहुयादग्निं होमान्ते तु बलिं क्षयेत ॥ द्विजातीय
तु विभवे तौ र्व्यात्विकमतः परं ॥ पत्नी स्वयं वा भ्राता वा गुरुर्वा पिनियोजयेत् ॥ नैवेद्यानि च सर्वाणि तु पत्रशिष्य एव वा ॥ पश्चावसाने
दद्यात्तु गुरवे दक्षिणां शुभां ॥ चामीकर तिलाढ्यं स्वत्वतदशकौतु चेलकौ ॥ अक्षम्याप्युक्तपक्षस्य ब्रह्मचारी जितेन्द्रियः ॥ नवम्यां वा चतुर्द
श्यां महादेव्याः पुरश्चरेत् ॥ यो दद्यान्नवभक्तानु विधिना वित्तोन्नतः ॥ कल्पोदितेन सं पूज्यापि तिपि छ्वेते बुभेरवः ॥ संपूर्णां पूजानो
कृत्वा न दद्यात्मन्त्रपीसितं ॥ न पुरश्चरणं वापि कुर्यात्कृत्वा वशीदाति ॥ नित्यपूजा स्तु च ततः संपूर्णा यदि शान्त्य तु ॥ कल्पोदितं पू
जयित्वे तदा कुर्यादतन्द्रितः ॥ नैवेद्यं तेन नः कांक्षे देव्याः पूजा तु भैरवः ॥ कल्पोक्तं वीणा देवस्य नत्वा यं विधिः रच्यते ॥ मार्जनाद्येतु संस्कृत्य स्थण्डिले म
णि लेखयेत् ॥ पात्रस्य प्रति पत्ति तु कृत्वा संहृत्य वंतथा ॥ ध्यात्वात्मानं मध्यवा संस्कृत्य पत्र रूपतः ॥ अंगुष्ठान्यन पर्यंत हृदयांत्य स्य अक्षये ॥
मर्घ पात्रे हृष्टान प्राड पचारा प्रसेवयेत् ॥ आधारं त्रिपुमुखे मूकुरे तं प्रपूजयेत् ॥ हृदि स्थाने वतां ध्यात्वा वाहिः शून्य व वायुना ॥
त्रा लाप्य मंडले दद्याडुपचारान्यथाभवान् ॥ पूजयित्वा षडंगानि तथा ध्येयस्थानदेवतां ॥ पुष्पांजलित्रयं दत्वा जप्त्वा त्वा प्रणम्य च ॥
मुद्रा मग्रे प्रदर्श्याथ ततः पश्चाद्विसर्जयेत् ॥ सर्वेषामेव देवानामिम एव विधिक्रमः ॥ सम्यक्कल्पोदितां पूजां यदि कर्तुं न शक्यते ॥ उप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वारस्तदातु याश्चैकाम्बिस्तरात्तदा॥ गन्धपुष्पं च धूपं च दीपं नैवेद्यमेव च॥ अभावे पुष्पतोयानां तदभावे तु भक्तितः॥ संक्षिप्य पूजा कथिता तथा च
त्वादिकं पुरः॥ पुरश्च रात्र्यन्त्यवदीपं किल्विषभैरव॥ दीपेन लोकाञ्जयति दीपस्तेजोमयः स्मृतः॥ चतुर्वर्गप्रदो दीपस्तस्माद्दीपं जयाश्रये॥ स
न्ततं पुष्पदीपाभ्यां पूजयेद्यस्तु देवताम्॥ नाभ्यामेव स्वर्गगः स्यात्सनात्यंत्रन्तरायः॥ पुष्पैर्देव्याः प्रसीदन्ति पुष्पैर्देवाश्च संस्थिताः॥ चराचराश्च सक
लाः सदा पुष्पवशा स्मृताः॥ किं वात्र बहुनोक्तेन पुष्पस्तोकिमतल्लिकान्॥ परं ज्योतिः पुष्पगतं पुष्पेनैव प्रसीदति॥ त्रिवर्गसाधनं तुष्टि
हृष्टिश्रीपुष्टिमोददम्॥ पुष्पमूले स्थितो ब्रह्मा पुष्पमध्ये तु केशव॥ पुष्पाग्रे तु महादेवः सर्वदेवाः स्थितास्तले॥ तस्मात्पुष्पैर्जयेद्दे
वीं नित्यं भक्तिपुतो नरः स्वाउच्चातिंनामममात्रेजायते सर्वभूतये॥ घृतप्रदीपं प्रथमं तिलतैलोद्भवं ततः॥ सर्षपफलनिर्ज्जो सजातो ज्ञाएजि 232
कोद्भवः॥ दधिजश्चान्नजश्चैव दीपाः सप्त प्रकीर्त्तिताः॥ पद्मसूत्रभवा ब्राला दर्भसूत्रभवा पवा॥ सालजा बादरी वापि फालजोद्भवजाश्च वा॥ २२८
वर्त्तिका दीपकार्येषु सदा पंचविधा स्मृताः॥ तेजसं दारवं लौहं मार्त्तिकं वाथिकेलजं॥ दशध्वजोद्भवं वापि दीपपात्रं प्रशस्यते॥ दीपवृक्षाश्च
कर्त्तव्यास्तैजसाद्यश्च भैरव॥ वृक्षापदीयो दातव्या न तु भूमौ कदाचन॥ सर्वंसहा वसुमती सहते न त्विदं द्वयं॥ स्वकापपादघातञ्च दीपता
पन्तथैव च॥ तस्मात्पाते पृथिवी तापन्त्राप्नोति वै तथा॥ दीपं दद्यान्महादेव्यै अन्येभ्योपि च भैरव॥ कुर्वन्ति पृथिवी तापं यो दीपं तु तत्र जेन्न
रः॥ सतामिस्रतापनकरमाप्नोत्येव शतं समाः॥ सुवर्त्तवर्त्तिकास्नेहः पात्रेतुं कुर्सुदर्शने॥ सेवये दीपकेदीपं दीपं दद्यात्प्रयत्नतः॥ लभ्यते दीपता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पश्चिमे दीपस्य चतुरङ्गुलात्॥ नस दीपः शिखाहीनो स्वध्यवक्रितसंस्थितः॥ नेत्रान्नादकरस्त्व क्वो दूरत्ता चापि वर्जितः॥ सुशिखः शब्दरहितो नि
र्धूमानतिकारवकः॥ दक्षिणावर्त्तवर्त्तिस्तु प्रदीपः श्रीविवृद्धये॥ दीपवृक्षस्थिते पात्रे घृतस्नेह प्रपूरिते॥ दक्षिणावर्त्तवर्त्तिस्तु चारु दिप्तप्र
दीपकः॥ उत्तमः प्रोच्यते पुत्रसर्वतुष्टिप्रदायकः॥ वृक्षेणावर्जितो दीपो मध्यमः परिकीर्तितः॥ विहीन पात्रजैरन्यामध्यमः परिकीर्त्तिता॥ शान
म्बावादरवस्त्रं जीर्णमलिनमेव वा॥ उपभुक्तं च नो दद्याद्वर्त्तिकार्थं च सा चकः॥ उपदद्यान्मूलमेव सततं श्रीविवृद्धये॥ काषजं रोमजं वस्त्रं वर्त्तिकार्थं
न चाचरेत्॥ नाग्नि श्रीकृत दद्यात्तु दीपस्नेह घृतादिकान्॥ कृत्वा मिश्रीकृतं स्नेहं तामिस्रं नरकं व्रजेत्॥ वसामज्जास्थिनिर्यासैः स्नेहः प्राणपङ्कसंभवैः॥
प्रदीपं नैव कुर्यात्तु कृत्वा पंकेवसी द्रुत॥ अस्थिपात्रे प्यचा पवेदुर्गमाहु पवासिनि॥ नैव दीपः प्रपातव्यो विविधं च श्रीविवृद्धये॥ नैव निर्वापयेद्दीपं कदाचि
दपि पल्लवतः॥ सततं लक्षणोपेतं देवाय्येमुपकल्पितं॥ न हरेज्ञानतो दीपं तथालोभादिनापुनः॥ दीपहर्त्ता भवेदन्धः काणो निर्वापको भवेत्॥ तद्दीपदीप्तप्र
तिमे का ब्र कावू समुद्भवः॥ विन्ध्याद्भवमेदीपानलाभे द्विनिवेदयेत्॥ उल्मुकं नैव दीपार्थे कदाचिदपि नोत्सृजेत्॥ प्रसन्नार्प्य तु तद्दद्यात्॥ चाराद्वहि
कृतः॥ एवं श्रोकथितो दीपो धूपश्च घ्रणभैरवः॥ नासाशीमरवरन्ध्रस्तु सुगन्धोतिमनोहरः॥ दह्यमानस्य काष्ठस्य लप्रशस्ततरस्य वा॥ पराग स्या
च्चया धूमानन्तयोयस्मजायते॥ स धूप इति विज्ञेयो देवानां तुष्टिदायकः॥ वाशीकृतेन न चैकन्तैर्देवैः परि धूपयेत्॥ शूल्माग्निवर्त्त्यां कुर्यात्तु न तत्फल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मवाप्नुयात् ॥ श्रीचन्दनश्च शारलसारः कृष्णागुरुस्तथा ॥ उदयसुरथस्कन्दी रक्तो विक्रम एव च ॥ पीतसार परिमला विसाञ्जिकासनस्तथा ॥
नमेरुर्देवदारुश्च पिल्वसारो यवादिरः ॥ सन्तानः पारिजातश्च हरिचन्दनवल्गयौ ॥ वृक्षोत्थधूपाः सर्वेषां प्रीतिदाः परिकीर्त्तिताः ॥ श्रूलालसह
सूत्रेण श्रीवासः पटवासकः ॥ कर्पूरश्रीकरश्चैव परागश्चीहराविभो ॥ सर्वौषधिरजाजातिरावाहचूर्णसन्तमः ॥ जातिकोषाजातिचूर्णगन्धक
स्तूरीकातथा ॥ क्षोदहृत्तेनुकथिता धूपा एते उदाहृताः ॥ यक्षधूपो वृक्षधूपः श्रीपिष्टोगुरुनिस्सारः ॥ परिवाहः पिराडधूपः सुगोलः कुण्ड एव च ॥ श्रमे
मयो गान्निर्यासा धूपा एते प्रकीर्त्तिताः ॥ एतैर्द्विधूपयेद्भूपन्नपिभिः कृष्णवर्त्मना ॥ एषां धूपैर्भवे घ्राणोत्सुखं गच्छन्ति जातयः ॥ निर्यासश्च परागश्च का 233
ष्ठं चस्तथैव च ॥ कृत्रिमश्चेत्तत्र पञ्चैते धूपाः प्रीतिकराः पराः ॥ न यक्षधूपवितरेक्षाथवा यसकासनं ॥ नरक्ता विद्रुमं मद्यं सुरपं स्कान्दरं तथा ॥ यक्ष आए
५४ धूपः पत्रिवाहपि गुग्गुधूपसुशोभनः ॥ कृष्णागुः सकर्पूरो महादेवप्रियः स्मृतः ॥ वृक्षधूपैः सुतादेवीं महामायां प्रपूजयेत् ॥ मेदो मयासमायुक्तान्न धू २२४
पाविनियोजयेत् ॥ परकीयान्तथा घ्रातान्स्तेलीकृताभिमर्द्दितान् ॥ पुष्पधूपञ्च दीपञ्च उपचारांस्तथापरान् ॥ घ्रात्वा निवेद्य देवेभ्यो नरो नरक
माप्नुयात् ॥ नभूमौ वितरे धूपं नासने न घटेन तथा ॥ यथा तथा धावगातं कृत्वैतान्निवेदयेत् ॥ रक्तो विद्रुमनालो च सुरपः शरलस्तथा ॥ सन्तानका
नमेरुश्च कालागुरुसमन्वितः ॥ जातीकोषादिसंयुक्तो धूपः कामेश्वरीप्रियः ॥ त्रिपुरायास्तथैवाय मात्मनामपि विद्यते ॥ सर्वासां पीठदेवानां कां ता
२५२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दीनाञ्च पुत्रकं ॥ एवं ते कथितो धूपः श्रृणु नेत्ररञ्जनं ॥ येन तुष्यति कामाख्या त्रिपुरा वैष्णवी तथा ॥ सौवीरं यामुलं तद्वत् मयूरश्रीकरस्त
था ॥ दर्विकामद्दीलञ्च पञ्जनानि भवन्ति षट् ॥ अवदुपरीश्यावीरं चोम्बलं स्रवन्तथा ॥ मयूरश्रीकरं रत्नमेघनीलं तु तैजसं ॥ घृता
नि साज्यवेतानि शिलायां तैजसे पवा ॥ प्रदद्यात् सर्वदेवेभ्यो देवीपश्चापि पुत्रकः ॥ घृततैलनियोगेन ताम्रादो दीपवह्निना ॥ यदञ्जनं
जायते तद्दर्विकापरिकीर्त्तिता ॥ सर्वाभावे तु तां दद्याद्देवीभ्यो वा सदाञ्जनं ॥ महामाया जगद्धात्री कामाख्या त्रिपुरा तथा ॥ आप्नुवन्ति म
हातोषं बद्ध्विरेभिः सदाञ्जनैः ॥ विधवानां जनं कुर्य्यात् महामायार्थमुत्तमं ॥ नोदत्ते त्वञ्जने देवी वैष्णवी विधवाकृतं ॥ नमस्यात्र
योजयेत् साधको नेत्ररञ्जनं ॥ न पूजाफलमाप्नोँस्त्यात्रैविहितांजनैः ॥ चतुर्वर्गप्रदो धूपः कामदं नेत्ररञ्जनं ॥ तस्माद्दद्यमिदं
दद्याद्देवेभ्यो भक्तितो नरः ॥ इति ते कथितो धूपस्तथा ते नेत्ररञ्जनं ॥ नैवेद्यं तु महादेव्याः शृणुष्वैकाग्रमयाधुना ॥ ॥ इति
श्रीकालिकापुराणे अष्टषष्ठोऽध्यायः ॥ ६८ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ निवेदनीयं यद्द्रव्यं प्रशस्तं प्रयतं तथा ॥ तत्तद्राह्य
पंचविधं नैवेद्यमिह विद्यते ॥ भक्ष्यं भोज्यञ्च लेह्यञ्च पेयञ्चोष्यञ्च पंचमं ॥ सर्वत्रं चैव नैवेद्यमाराध्येषु निवेद
येत् ॥ तेषु प्रियतमं देव्याः कथये शृणु तत्पुरा ॥ भक्ष्यादि पंचके देवी दत्ते रेवाभितुष्यति ॥ नादत्ते विधिवान्नि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
२२६

विद्धं चैव न विद्यते ॥ लाङ्गलञ्च कपित्थञ्च द्राक्षात्रपुकमेव च ॥ कर्कं बदरीकोलं कुष्माण्ड पनसं तथा ॥ वल्कलञ्च मधूकञ्च रसनाता
म्रकं तरं ॥ आक्षोदं पिण्डखर्जूरं करुणं श्रीफलं तथा ॥ औदुम्बरञ्च पुन्नागं मागधं कर्कटीफलं ॥ जाम्बवं पिण्डखर्जूरं बीजपूरं च यत्फलं ॥ ह
रीतकीमामलकं बड्रिषं नागरङ्गकं ॥ द्वकं मधुरङ्गीतं पटोलं क्षीरवृक्षजं ॥ पाटलं साटकं वृत्तमग्निजं कदलीफलं ॥ तिन्दुकं कुणमं पीतं का
ववीरं कुरूसकं ॥ गर्भं चार्भसमुब्धक्षीरश्राम्रसमं गजं ॥ कुमदानां पङ्कजानां फलानि विविधानि च ॥ वन्यानां सकलैर्देवी फलैः पुष्पैः प्रपूज
येत्ताक्रतेरले ब्यातकरीन बिल्वकं वैस्नवी तथा ॥ सर्वेषां फलजातीनां मध्ये दे प्रियं फलं ॥ लाङ्गलं मातुलुङ्गञ्च करमर्द्दकमालकं ॥ एवं फला
नि देयानि कामाख्यायै च भैरव ॥ त्रिपुरायै तथा सम्यक्पीठदेवीषु एव च ॥ शृंगाटकञ्च शाकञ्च शालुकञ्च मृणालकं ॥ पुष्कवेलं काञ्चलञ्च स्थू
लकन्दञ्च मूलकं ॥ एवमादीनि कल्पाणि देव्यै सत्वानि चोत्सृजेत् ॥ परमान्नं पिष्टकञ्च कृशरं पायसं तथा ॥ मोदकं पृथुकादीनि कन्दुपक्वानि
चोत्सृजेत् ॥ हविःशाल्वादनं दिव्यं माज्ययुक्तं सशर्करं ॥ निवेदयेन्महादेव्यै सर्वाणि व्यंजनानि च ॥ क्षीरादीमपदीव्यानि माहिष्याणि च सर्वशः ॥ अ
जाविकाम्लगानाञ्च क्षीरादीनि निवेदयेत् ॥ मध्वादीनि च सर्वाणि गुडधामाणि तां तथा ॥ अन्नानि चैव पानानि मांसानि च निवेदयेत् ॥ सर्वं सुरभि
गन्धावं व्यंजनन्तु मनोहरं ॥ शाकमांसादिसम्भूतं महादेव्यै निवेदयेत् ॥ आमीक्षापरमान्नञ्च दधि चापि सशर्करं ॥ महादेव्यै निवेद्यैव वाजिमे

२२६

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

धफलं लभेत्॥ शिलायुक्तं पायसं च सुरामधुसमन्वितम्॥ देवीलोके चिरं स्थित्वा राजा क्षितितले भवेत्॥ लाडुलं कमुकं दत्वा हस्तकंकरमर्द्द
कं॥ सौभाग्यमतुलं प्राप्य देवीलोके महीपते॥ माषान्मुद्गान्मसुरांश्च तिलान्माषांस्तथैव च॥ पवादीमप्यसर्व्वाणि यथा योग्यं निवेदयेत्॥ दाना
पथा भवेद्द्रक्ष्यं यद्यतद्द्रव्यं तथा तथा॥ संस्कृत्य वेशवाद्येवं महादेव्यै निवेदयेत्॥ महादेवो मुनिर्व्वापि व्राह्मणाश्चैव तरोपवा॥ यद्यद्भक्षाणि का
र्यन्नु प्रकल्प्यस्याद्यथा तथा॥ तथा तथा महादेव्यै भक्तियुक्तो निवेदयेत्॥ संस्कारान प्यसंस्कृत्य यथा संस्कारकं भवेत्॥ संस्कार्य्यं न्त्र्व तथा
५।५ तस्यात स्माद्द्यान्नयात॥ यमूर्ति गन्धसंयुक्तं दधं भोग्यविवर्ज्जितं॥ तदुकामपि नोदद्यान्महादेव्यै कदाचन॥ तां वूलं गन्धसंयुक्तं कर्पूराद्य
धिवासितं॥ सद्द्युतजलजा नान्व संस्कृतं विनिवेदयेत्॥ वलिदानेन वितताव रंतु मृगपक्षिणः॥ तेषां सामान्यसत्वानां सामान्यानि निवे
दयेत्॥ खड्गे वा धीणास छागं मांसे र्म्मिष्टीकृतं स्मृतं॥ व्यंजनं स्वादुगंधाढ्यं वासितं सुमनोहरं॥ सकृद्दत्वा महादेव्यै सार्व्वभौमन्वपो भ
वेत्॥ मूलकेरेण मासेन लोहपात्रसुसंस्कृतं॥ व्यंजनं गंधसंयुक्तं देवीलोकमवाप्नुयात्॥ खर्ज्जूरं पिण्डखर्ज्जूरं यवचूर्णं त्वसाक्षकं वे
स्म वे विनिवेद्याथ राजसूयफलं लभेत्॥ कशेरुः प्रदानेन सौभाग्यमतुलं लभेत्॥ दलैव नालिकेलाम्बु वह्निष्टोमफलं लभेत्॥ जम्बि
लं लवली धात्रीश्रीफलानि निवेद्य च॥ वह्निष्टोमफलं लब्धा देवीलोकमवाप्नुयात्॥ द्राक्षापि सिता सम्माधु कानागरंगकसंयुता॥ विनिवेद्य

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

महादेव्यै लक्ष्मीवान् रूपवान् भवेत्॥ यानाश्व पशुकं देव्यै दत्वा श्रियमवाप्नुयात्॥ इक्षुदण्डं मिक्षुदण्डं नवनीतं निवेद्य च॥ सौभा
ग्यमतुलं प्राप्य देवीलोके महीपते॥ नवनीतसमायुक्तं तिलं देव्यै निवेद्य च॥ इहकाममवाप्येव मृतामोक्षमवाप्नुयात्॥ अभक्ष्यवर्जमि
त्यन्नं व्यंजनं लवणान्वितं॥ भोजयेवल्परिकल्प्याप महादेव्यै निवेदयेत्॥ स्वादु प्रसन्नं स्वच्छं च्व सालिलं नालिकेलजं॥ क्षीराज्यमधुभि
र्मिश्रं सितं दधिसमन्वितं॥ पक्वे ऽजसेन पात्रेन प्रियं देव्यै निवेदयेत्॥ भान्ति प्रणति संयुक्तं नस्य पुराणं फलं श्रुत रफं॥ कल्पकोटिसह
स्राणि कल्पकोटिशतानि च॥ स्थित्वा देवीपुरे वीरैः सार्द्धं भोगपन्नो भवेत्॥ ततः परस्तात् कैवल्यमाप्नोति च यथ छ्रूपा॥ करवस्तनीचार्द्धं 235
कथितं दधिविस्तृतं॥ महादेव्यै च नैवेद्यं कामपि हमवाप्नुयात्॥ मरिचं पिप्पलीकोंजीरकं तुम्बमं तथा॥ संस्कारं च समक्षे च महादेव्यै पुराण
निवेदयेत्॥ तिन्त्रिणी खरउसंयुक्तं भक्तियुक्तो निवेद्य च॥ जेतिश्यामफलं लब्धो देवीलोकमवाप्नुयात्॥ राजमाषं मसुरं च्व पालङ्की वास्तुपो २२१
दिकं॥ कालशाककलायञ्च व्रालेमूलकमेव च॥ वात्तूकं चकरं बीवकटकं हिलमोचिकां॥ जुजुंविद्रुमपत्रं च तथैव च पुनर्नवां॥ शाकान्वि
तो महादेव्यै चायक्षेद्भक्ति संयुतः॥ उत्तमां श्रियमाप्नोति मम लोके महीपते॥ अन्नोपविष्टं संस्कारे भक्ति द्रव्योत्तिमं ततः॥ राजा दिव्याकुला
चितं पहिताम्बे हीनतो भवेत्॥ महाकालिकल त्राणि नैवेद्यानि कदाचन॥ देवे भ्योनोपयुञ्जीत निवेदिता नाहिता नि च॥ राजतो वा प्यसौ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वर्णीतामेव वा दारवे पिवा ॥ पद्म पत्रे प्यवा दद्यान्नैवेद्यं मत्प्रियं ॥ तैजसेषु च पात्रेषु सौवर्णे ताम्रमेव वा ॥ प्रार्घ्यं णार्घ्यमुपादद्याद्द
र्घपात्रार्थमेव च ॥ यज्ञदारुमयं वापि पात्रं मध्यममीष्यते ॥ सर्व्वालाभे तु माहेयं स्वहस्तघटितं यदि ॥ एवम्पाकल्पितौ पुत्रौ नैवेद्यं वै
स्तवीप्रियं ॥ कामाख्यायास्तथा देव्याः त्रिपुरायाविशेषतः ॥ प्रदक्षिणानमस्कारौ साम्प्रतं शृणुतं सुतौ ॥ ॥ इति श्री कालिकापुराणे
वस्त्रनिर्णय एकोनसप्ततितमोऽध्यायः ॥ ६९ ॥ ॥ प्रसार्य्य दक्षिणं हस्तं स्वयं नम्र शिराः पुनः ॥ दक्षिणं दर्शयन् पार्श्वं मनसापि च दक्षिणः ॥
स त्रिवारं ततः पूजाः सम्यक् पूजा तु जायते ॥ स च प्रदक्षिणो ज्ञेयः सर्व्वदेवौघतुष्टिदः ॥ अश्वत्थरथातं यस्तु देव्याः कुर्य्यात्प्रदक्षिणं ॥ स सर्व्वं
काममासाद्य पश्चान्मोक्षमवाप्नुयात् ॥ कायिको वाचिकश्चैव मानसं त्रिविधः पुनः ॥ नमस्कारः स्मृतस्तज्ज्ञैरुत्तमाधममध्यमः ॥ जानु
भ्यामवनीं कृत्वा शिरसा स्पृश्य पादयोः ॥ मेदिन्याश्च नमस्कार उत्तमः कायिकस्तु रः ॥ जानुभ्यां क्षितिसंस्पृष्टा शिरसा स्पृश्य मेदिनीं ॥ (
क्रियते यो नमस्कारो मध्यमः कायिकस्तु सः ॥ पुटीकृत्य करौ शीर्षदीर्घं न दीयते तथा ॥ अस्पृष्ट्वा जानु शीर्षाभ्यां क्षितौ सोधमउच्य
ते ॥ यः स्वयं गद्य पद्याभ्यां स्वयं नम्र शिराकृतिः ॥ क्रियते भक्तियुक्तेन वाचिकं त्विन मस्तुके ॥ पौराणिकैर्वैदिकैर्वा मंत्रैर्वा क्रियते नतिः ॥
सम ध्यतो नमस्कारो भवेद्वाचनिकः सदा ॥ यत्तमानुषवाक्येन नमनं क्रियते सदा ॥ स वाच्यधमनस्त्येन नमस्कारेषु एवं को ॥ इष्ट

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मध्यानि सगरो दत्तोभि प्रतिमानानि तं॥ प्रणाम इति विज्ञेयः स्वपूर्वं प्रतिपादितः॥ नैवेद्यं लभते स्वर्गं नैवेद्येनामृतं प्रवेत॥ धर्म्मा
र्थकाममोक्षाप्स्व नैवेद्येषु प्रतिष्ठितः॥ सर्व्वयज्ञमयान्नित्यं नैवेद्यं सर्व्वतुष्टिदं॥ ज्ञानदं मानदं पुण्यं सर्व्वसौभाग्यमाप्नुयात॥ म
नसापि महादेव्यै नैवेद्यं दातुमिच्छसि॥ स नरो भक्तियुक्तः स्यात् दीर्घायुः सुखी भवेत्॥ महामायातन्त्रमन्त्र मन्त्रं यि व्यापि भक्तितः॥
नानाविधैस्तु नैवेद्यैरिति विन्नाकुलस्मयः॥ स सर्वकामान् संप्राप्य ममलोके महीयते॥ मन स्वापि च यो दद्यात् देव्यै भक्त्या प्रदक्षिणं॥
सदक्षिणं यमगृहे नरकानि न पश्यति॥ देवमानुषगन्धर्व्वा यक्षराक्षसपन्नगाः॥ नमस्कारेन तुष्यन्ति महात्मानः समन्ततः॥ न
मस्कारेण लभते चतुर्वर्गं महागतिः॥ सर्व्वत्र सर्व्वसिद्धार्थं मचिरेण प्रणाश्यते॥ नत्वा विजयते लोकान् नत्वायुरविवर्द्धते॥ नमस्का 236
४ला रेण दीर्घायुरवि नलभते प्रजाः॥ नमस्कुरु महादेव्यै प्रदक्षिणमथाकुरु॥ नैवेद्यं देहि नितरामिति योजयते प्रभुः॥ सोपि कामान पुराण
वाप्येव ममलोके प्रमोदते॥ विदधाति च नैवेद्यं महादेव्यै सुभक्तिमान॥ दातुं प्रतिनरः सोपि देवीलोकमवाप्नुयात॥ इति वः कथिताः २२८
सम्यक् उपचाराः षोडशाः॥ किमन्यद्रुचितं तत्कथयामि सुनिश्चितं॥ ॥इति श्रीकालिकापुराणे षोडशोपचारपूजाविधिस
प्ततमोध्यायः॥७०॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥कामाख्यायाश्च माहात्म्यं कथ्यन्नवदामिनो॥ साङ्गं तन्त्ररहस्यं च श्रृणु वेताल भै

२५२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रव॥ एकदा गरुडेनाभ्यु विष्णुर्विष्णुपरायणो॥ गच्छन्देवीन्तु कामाख्यां नील स्यामालसा दृष्टा॥ आसाद्यतं गिरिश्रेष्ठमवज्ञाय स के
शवः॥ गच्छगच्छेति गरुडं नोदयामास संगतो॥ तं च देवी महामाया कामाख्या जगतां प्रभुः॥ गरुडेन समं विष्णुस्तं भयामास मा
धवं॥ स ड गच्छन् महामायां मायया मोहितः खगः॥ न गच्छमपवा गच्छ मन्वा क्वेयदुर्बल स्थितः॥ अथ तां गरुडं ह्यागरुडं गरु
डासनः॥ क्रुद्धस्तं पर्वतांस्त्रेष्ठमुत्मूलयितुमुद्यतः॥ ततः कराभ्यां तं शैलं क्रोडीत्य जगत्पतिः॥ अद्रिंक्षमत्त्वालयितुं मनागपि न केश
वः॥ तं उत्तारयितुं शैलं कामाख्या क्रोधतत्परा॥ सिद्धिसूत्रेण वै कुण्डं बबन्ध गरुडेश्वरः॥ तं च व्याप्तिद्धिसूत्रेण ग्राहग्राहेन महार्णवे॥ वि
क्षेपदेवया देवी संक्षेयात्पापभूतलं॥ तं सागरतलं प्राप्तं पुनरेव समाययौ॥ मत्त्वा पित्वा सभाक्रम्प जग्राह बिलसंस्थितं॥ स प्रयत्नेन म
हतानोत्पत्तिं कर्तुमिष्टवान्॥ महाबलं प्रकुर्वाणः पुनस्तद्दर्शने हरिः॥ तत्प्रसारप्रसारञ्च कामाख्या प्रबोधयेत्॥ ज्ञानोपदर्शनं तस्य प्र १
सा देवी प्रत्यवारयेत्॥ ततः संगानरहितः प्रसारासारवर्जितः॥ गरुडेन समं तोयं तलशीर्षे वितिष्ठत॥ मार्ग्रमाराज्स्कृतं अप्रसासा तन्त्ररसं
स्थितं॥ हरिमासादयामास प्रशीर्णं प्रकृतं यथा॥ तमादाय स तान्तु स्रष्टा लोकपितामहः॥ हस्ताभ्यां च समादाय दोबीलाबयितुमिष्टवान्॥
नमुत्प्लावयितुं शक्तो नाभूद्ब्रह्मा लोकपितामहः॥ स्वयं च देवीमायाभिर्बद्धः स विष्णुरुत्थितः॥ मार्गामारास्कृतौ सर्वदेवा शक्रपुरोगमाः॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

विरनवाप्यकालेन समासेदुर्जलान्तरे ॥ तमासाद्य ततः सर्वे सुराः शक्रपुरोगमाः ॥ समुत्सारयितुं यत्नं चक्रुर्नागरयश्चतत् ॥ ततः सर्वे
पिते देवाः मोहिता मायया भृशं ॥ विधिर्विष्णुस्थितौ यत्नं तत्र संस्थिताः ॥ मार्गमाणा यतो सर्वे देवाः शक्रपुरोगमाः ॥ बृहस्पतिमर्मा
हिमवत्सा संदहसानुसंस्थितं ॥ समासाद्य स देवानां वृत्तान्तं देवपूजनं ॥ एवं वान स्मादरं सम्यक् कृत्वा नत्वा यथाविधिः ॥ ॥ बृहस्पतिरुवाच ॥
महादेव जगन्नाथ नमः जगत्प्रसवकारण ॥ शक्रादीन्मार्गमाणोऽहं देवत्वं समुपास्थितः ॥ ब्रह्मा विष्णुश्च देवाश्च सदनेनापिनाकतः ॥ संस्थिता न
पिकुत्रापि ज्ञायते ह्येता यामुदा ॥ तामसं पाशजं देव किं स्थितं मम देवता ॥ कुत्र तिष्ठति कस्मात् हातथा कृत्वाद्यवस्थिताः ॥ श्रपयास्यामि 237
तां सर्वानुपदेशान्त्व प्रभो ॥ तेषां स्थितिं त्वं कथ्यय यदि ते वर्त्तते दया ॥ तस्य तद्वचनं श्रुत्वा तद्देहो महं पुनः ॥ तत्सर्वं मुक्तवान्कर्म यथा घ्राम्य पुराण
मायया ॥ श्रवता तां महादेवी महामायाजगन्मयी ॥ ते न तन्माययाविष्टा विष्णुस्तिष्ठति सागरे ॥ तं मार्गमाणा स्त्रिदशा ब्रह्मणा मायया पुनः ॥ नि २२९
पद्मा निकेतस्पृष्टिं तामस्तायथ संस्तुता ॥ तामहं मार्गमाणानां वै त्वया च भगवान्पथा ॥ वक्तुत्सेवेत्वच्चापि मायात्वं भविता पुनः ॥ तस्माज्जगा
स्मि तान्यत्वान्ते गरुड ध्वजः ॥ ब्रह्मेन्द्रस्पास्तत्थासुप्तमोच विक्षेपवतान्तकमात् ॥ स्मृत्वा गुरुत्मान्सार्द्धं संस्तूय वृषभध्वजः ॥ देवौघा
यत्र तिष्ठन्ति गतस्तत्र महेश्वरः ॥ तत्र गत्वा महादेवो विष्णुमायाभ्य देवताः ॥ सर्वान्नामारपप्रच्छ किमर्थं संस्थिताः स्थिहा ॥ गतागत
२५१

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विहीनश्च जडवत्सज्ञानवर्जिताः॥ किमर्थं भगवन्देवास्तन्मे भाषय संप्रति॥ तस्यैतद्वचनं श्रुत्वा महादेवस्य केशवः॥ शंभोर्गौमुखं वे
दब्रह्मादीनां पुरस्तदा॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥नीलकूटस्य शिखराद्दूर्द्ध्वभागेन गच्छता॥ वियता गरुडस्थेन नीलकंठेन महाशिः॥
स्थितः करेण चोद्धर्तुं गरुडेगतिधावने॥ तत्र मां सा महामाया कामाख्या कामरूपिणी॥ योगनिद्रा स्वयं धृत्वा विक्षिप्तास्तु विपु
ष्करे॥ ततोहन्तु लभोमाघतो यथा शीशवाहनः॥ पतितो निवसाम्यत्र तस्माद्द्वन्धकसूनुना॥ निवसामि चिरं कालमत्र सापारतो यके॥ नाद्यापि सा
महामायानादत्तेवा महेश्वर॥ मदर्थमागता देवा ब्रह्मेन्द्राद्याः समन्ततः॥ तेपि वद्ध महामाया मायापाशे न वै हयत्॥ तस्मान्नो यद्यनुग्रहीश्च न येदी
नीशिवालयं॥ तां च प्रसादयिष्यामः शंभो देहि महेश्वरः॥ हरेस्तद्वचनं श्रुत्वा ह्यहन्वकरुणायुतः॥ उवाच परमप्रीमा विधिविस्तु प्रतिस्व
यं॥ हीश्वर्यं कामपूर्वाया कवचं च मनोहरं॥ वद्धा शरीरे देवी प्राथपर्यश्च जछतुनां प्रति॥ अहं निवद्धकवचस्तेनाहं मायया त्विह॥ नव ध्याम
मस भाव तथैवास्ते बृहस्पतिः॥ तस्मात्स्तु पतु कवचं श्रावनुवचनान्मम॥ येन सोरव्याप्य संप्राप्य द्रष्टा मपरमेश्वरीं॥ ॐ कामाख्याकव
चस्यास्य मुनि स्यात्तु बृहस्पतिः॥ देवी कामेश्वरी तस्य अनुष्टुप् छन्द उच्यते॥ विनियोगः सर्वसिद्धौ तं च श्रावनु देवताः॥ शिरः कामेश्व
री सर्वं कामाख्या चक्षुषी मम॥ शारदा कर्णयुगलं त्रिपुरा वदनं तथा॥ कंठे पातु महामाया हृदि कामेश्वरी पुनः॥ कामाख्या जठरे पातु सार
दा पातु नाभितः॥ त्रिपुरा पार्श्वयोः पातु महामाया तु मेहने॥ गुदे कामेश्वरी पातु कामाख्योरुद्वये तु मां॥ जानुनोः सारदा पातु त्रिपुरा पातु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MIDF

कालिका० २३१

जंघयोः॥ महामाया पादयुग्मे नित्यं रक्षतु कामदा॥ केशे कोटेश्वरी पातु नासायां पातु दीर्घिका॥ भैरवी पातु संघाते मातंग्यवतु चाङ्कयोः॥
वाह्वोर्मां ललिता पातु पाण्योस्तु वनवासिनी॥ विन्ध्यवासिन्यंगुलीषु श्रीकामाख्या नखेषु च॥ रोमकूपेषु सर्वत्र गुप्तकामा सदावतु॥ पा
दांगुली पार्ष्णिभागे पातु मां भुवनेश्वरी॥ जिह्वायां पातु मां सेतुः कः कण्ठाभ्यन्तरेवतु॥ नैः पातु चान्तरे वक्षः ईः पातु जठरान्तरे॥ सामीन्दुः पातु मां सु
स्यां विन्दुर्विन्द्वन्तरेवतु॥ ककारस्त्वचि मां पातु रकारस्त्वस्थिषु सर्वदा॥ लँकारः सर्वनाडीषु ईंकारः सर्वसन्धिषु॥ चन्द्रः स्नायुषु मां पातु
विन्दुर्मज्जासु सन्ततः॥ पूर्वस्यां दिशि चाग्नेय्यां दक्षिणे नैरृते तथा॥ वारुणे चैव वायव्ये कौवेरे हरमन्दिरे॥ अकाराद्यास्तु वैष्णव्या
सौवर्णास्तु मद्वर्गाः॥ पान्तु तिष्ठन्तु सततं माँ पान्तु वालवह्नयोः॥ धुस्त्रविः पातु सततं माँ पातु सर्वतः शिवा॥ नवाक्षाणि रन्ध्रेषु शारदाम 238
श्वगोचरे॥ नवासु धातु मां नित्यं नासादिषु समन्ततः॥ वातपित्तकफेभ्यश्च त्रिपुरा तु त्रिरक्षरी॥ नित्यं रक्षतु भूतेभ्यः पिशाचेभ्यस्तथै
व च॥ रक्षेत सततं प्रीता कामाख्या मां निशाकरी॥ नमस्कारेश्वरी देवी महामाया जगन्मयी॥ याभूत्वा प्रकृतिर्नित्यं तनोति जगदम्बिका॥ का पुराण २३०
माक्षामक्षमालाभयवरदकरां सिद्धसूत्रैककहस्तां शुभ्रप्रेतोपविष्टां शशिसकलयुतां कृत्स्नमापीतवर्णां॥ ज्ञानध्यानप्रतिष्ठामतिशय
विषयां ब्रह्मशक्राद्यलिंगां गौरीं नुन्नादि मन्त्रं शिवमयविषयां नौमि सिद्धैरसिद्धां॥ मध्यं मध्यस्य भागे सततविगमितं भावतारावली
यां लीलालोकस्य कोष्ठे सकलगुणयुतां व्याप्तरूपैकनम्रां॥ विद्यां विद्यैकशान्तां सकलभयहरां क्षेमकर्त्रीं वरास्यां निपितार्भं प्राप्य

२५०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वरकरां कामपूर्वे प्रवरीनः॥ इति तद्धरेः कवचं तनुशां स्थितं प्रणामतेशामनं यथा पति॥ इति गृहीत्वा न यतस्य विमोक्षरो सहितस्तदा विधिः सह
सारतेः॥ इतीदं कवचं यस्तु कामाख्यायाः पठेद् बुधः॥ सकृत्तं तु महादेवी तनु व्रजति नित्यदा॥ नाधिव्याधि भयं तस्य न क्व्याघ्राभय
तथा॥ नाग्नितो नापि तोयेभ्यो न विप्रेभ्यो न राजतः॥ दीर्घायुर्बहुभोगी च पुत्रपौत्रसमन्वितः॥ आवर्त्तयन् शतं देवीमन्दिरे मोदते पुरे॥
यथा तथा भवेद्दुःखं संग्रामेनेत्रवाबुधः॥ तत्क्षणादेव मुक्तः स्यात्स्मरणात्कवचस्य तु॥ ॥श्रीहीश्वर उवाच॥ ॥इति श्रुत्वा तु
कवचं हरिर्ब्रह्मा सुरास्तथा॥ शक्रापि कवचं देहोन्यासं चक्रुः पृथक् पृथक्॥ तेनुविन्यस्य कवचं महामायाप्रभावतः॥ उत्तेरुः सागरा
सां भमासैः दुक्षिति मंजुसा॥ आसाद्य पृथिवीं सर्वं ब्रह्मा विष्णुदयः सुराः॥ नीलकूटसमासाद्य कामाख्या तत्र चागता॥ दृष्ट्वा का
मेश्वरी देवीं केशवाद्या जगन्मयी॥ इदमाह स्वयं ज्ञात्वा प्रभावं तत्प्रतिष्ठितं॥ त्वमेव प्रकृती देवी त्वमेव पृथिवी जलं॥ त्वमेव
च जगन्माता त्वमेव च जगन्मयी॥ त्वं कर्त्ता सर्वजगतां विद्या त्वं मुक्तिदायिनी॥ परापरात्मिका देवी स्थूलसूक्ष्मात्मिकानन
पा॥ प्रसीद त्वं महादेवी प्रसन्ना यां श्रुभेत्वयि॥ देवाः सर्वे प्रसीदन्ति चतुर्वर्गप्रदे नमः॥ इति श्रुत्वा वचस्तस्य केशवस्य महा
त्मनः॥ प्रसन्नरूपा कामाख्या हरिमाभाष्य चाब्रवीत्॥ ॥श्रीदेव्युवाच॥ ॥केशवो ब्रह्मणा साकं सर्वे देवगणोत्तम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MIDF

या॥ मद्यो निमण्डले शुद्धं स्नानपानं कुरु द्रुतं॥ ततः स्वधाम संप्राप्य बलवीर्यसमन्वितं॥ आरुह्य गरुडं यातः त्रिदिवं सह वे
धसा॥ एवमुक्तो महादेव्या केशवः सह वेधसा॥ योनिमण्डलतोयेषु स्नानपानञ्चकार ह॥ कृताप्लावास्ततो देवाः कृतस्नान
श्च केशवः॥ गता देव्या श्च संमत्या त्रिदिवं प्रति हर्षिताः॥ गच्छन्तु योदेवगणाः सहिता केशवं न्तु॥ ब्रह्मणा च तदा द्रष्टुः कामा
ख्यां विषयं गताः॥ नीलकूट सहस्राणि चिन्तितः सह तैर्गतैः॥ हुंडु योभाग योगेन दद्दृशुः संस्थितानि च॥ तानि प्रत्येकतो द
वा आरुह्यारुह्य तत्क्षणात्॥ पयुः सम्पूर्ववत्तप्रीतिमापुस्ततोन्नमं॥ निरामयास्तथाजग्मुर्विस्मयाविष्टचेतसाः॥ स्तुवन्तः प्रत्य 239
वन्त श्च कामाख्या योनिमण्डले॥ ततो देवगुरून्नत्वा मां स्कन्ध्याच मया पुनः॥ आसाद्य त्रिदिवं याता हर्षोत्फुल्लविलोचनः॥ म
हात्म्यं मीदृशं देव्याः कामाख्या यस्तु भैरव॥ कवचं परमं प्रोक्तं तत्वया साद्य पुत्रक॥ यच्चे विनियोगेन तामासाद्य सुखी भव॥ का पुराण
२३ माख्यायास्तु माहात्म्य किमन्यं कथयामिते॥ यस्यामानि शिलायोगान्नाहो घायान्ति स्वर्गतां॥ च योनिमण्डले स्नात्वा सकृत्पीत्वा च २३९
मानवः॥ नेत्रोत्पन्निनवाप्नोति परं निर्वाणमाप्नुयात्॥ ॥इति श्रीकालिकापुराणे कामाख्याकवचं नाम एकसप्ततितमोध्यायः॥७१॥
श्रीभगवानुवाच॥ ॥मातृकान्यासमधुना ष्टरण वेताल भैरव॥ येन देवत्वमायाति नरोपि विहितेन वै॥ वाग्भवं लां मुखदेवे श्रीमा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्स्काप्रकीर्त्तिता॥ तासां मध्ये तु यानि सर्वाणि व्यंजनानि स्वरास्तथा॥ चन्द्रबिन्दुप्रयुक्तानि सर्वकामप्रदानि च॥ काबित्तु मातृमं
त्राणां कुलेव परिकीर्त्तितः॥ प्रोक्तो छन्दस्तु गायत्री देवता च सरस्वती॥ शरीरशुद्धि प्रमुखः सर्वकामार्थसाधने॥ विनियो
गः समुद्दिष्टो मन्त्राणां मूनपूरसे॥ अकारेण समं कादि वर्णे यं प्रथमः स्मृतः॥ ते च चन्द्रबिन्दु संयोगे स्तंभस्येरक्ष रैरिह॥
आचार्यन्न तयोर्धार्थ मकुक्षाभ्यां नमस्तथा॥ प्रथमं मातृकान्यासं मंत्र द्वयसंन्यसेत्॥ पूर्व वर्ण रे स्वरैः सार्द्धं येवाव्यासा
सकम्मणि॥ सर्वे ते चन्द्रबिन्दुभ्यां युक्ता कार्य्या क्रमस्सर्वतः॥ ह्रस्वेकारश्च वर्णाणा दीर्घकारान्तरे च वा॥ तर्ज्जमा विन्यसे
त्सम्यक् स्वातान्तेन तु पूर्ववत्॥ ह्रस्वो कारेश्च वर्णोणादी दीर्घकारान्तरेन च॥ मध्यमा युगले सम्यक् कवर्गकेन विन्यसेत्॥
रकारादि तकारान्तु ऐं कारान्तिलकं हूं फट्॥ न्यसेदनामिका युग्मे नियतं तत्र भैरव॥ ॐ कारादि पवर्गान्तु औ कारान्ते न शेष
तः॥ चौषडन्तेक निष्ठा वा विन्यसेत्कार्य्यसिद्धये॥ अकारादि पकारादि वर्णेन स्थानकेन तु॥ अं इत्यन्ते न तलयोर्विन्यसेत्त्रासीप
यथोः॥ वषडन्ताः शेषभागे च स्वमासेनि योजयेत्॥ हृदयादि षडंगे च पूर्ववत्क्रमतो न्यसेत्॥ अंगुष्ठाद्दु कवर्गैस्तु क्रमात्स्वद्विष्ट
तद्धिधैः॥ पुनस्तत्पापादजानुष्व स्तिग्यथेषुपार्श्वयोः॥ वक्त्रे नाविन्यसेन्मन्त्रान् क्रमात्पूर्वपदक्ष रैः॥ वाहुः पार्श्वपात्तत्पा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
२३२

करोष्ठनाभौ च जठरे तथा ॥ स्तनकोरपि विन्यासं तथा सक्थिः समाचरेत् ॥ वक्त्रे च चिबुके गण्डे कर्णयोश्च ललाटके ॥ भ्रु
क्षुकक्षे च बहूके पूर्ववन्न्यासमाचरेत् ॥ रोमकूपेषु सर्वेषु गुल्फे जंघायुगे तथा ॥ कुक्षौ पादयोर्न्यासं तदा पूर्ववदा
चरेत् ॥ एवन्तु मातृकान्यासं यः कुर्याच्चरन्नमः ॥ सर्वयज्ञेषु पूजासु पूजायोग्यश्च जायते ॥ नातः परतरं मंत्रं विद्यते
कविदेव हि ॥ यः सर्वकामदं पुण्यं चतुर्वर्गप्रदं परम् ॥ वाग्देवतां हृदि ध्यात्वा पुष्पं मूर्ध्नि च सर्वदा ॥ त्रिधा च मातृकाम
न्त्रैः सकृमेरपि पूजयेत् ॥ स वाग्मी पण्डितो धीमान्जायते च नरः कविः ॥ चन्द्रविम्बसमायुक्तां मूलात्पूर्वं षडेहुधः ॥ वञ्चा
नानि तु सर्वाणि केवलानि पठेत्ततः ॥ अकारादि क्षकारान्तान्यसिद्धायैक्तपूर्वकैः ॥ जलं करतले न्यस्य पवित्राक्षरसंज्ञकः ॥
अष्टमन्त्रस्कृतं तोयं पुष्पम पूरकैः पिवेत् ॥ कुंभकेन द्वितीयन्तु तृतीयं त्वथ रेचकैः ॥ एवं सहस्रवारन्तु पीत्वा तोयं विचक्ष
णः ॥ भूत्वाऽऽज्ञ पण्डितो भूयात्पुत्रपौत्रसमन्वितः ॥ त्रिसन्ध्यमथवा पीत्वा मातृकामन्त्रमन्त्रितम् ॥ तादृशं फलमाप्नो
ति सर्वान्कामांस्तथैव च ॥ सततं कुर्वते यस्तु मातृकामंत्रमंत्रितं ॥ तोयपानं महाभागाः पूरकुंभकरेचकैः ॥ सोपू
र्वकामान् संप्राप्य पुत्रपौत्रसमन्वितः ॥ भूत्वा महाकविर्लोके वत्स वा स्तत्य विक्रमः ॥ स दिवत्र्यपद्म भो भूत्वा

240
पुराण
२३२
२४६

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चान्तेमोक्षमवाप्नुयात्॥ राजानमथवा पुत्रं मंत्रिभार्य्यामथापि वा॥ वशीकरोति नचिरान्मातृकामन्त्रपाठतः॥ न्यासक्रमेऽप्यथ प्रोक्ता
वर्गाक्रम इहैव तु॥ अक्षराणां क्रमेणाथ तोयपानं समाचरेत्॥ येयेमन्त्रा देवतानामृषीनामथ रक्षसां॥ ते मन्त्रा मातृकामन्त्रे नित्यमेव
प्रतिष्ठिता॥ सर्वमन्त्रमयं ध्यायं सर्वदेवमयं तथा॥ चतुर्वर्गप्रदं ध्यायं मातृकामन्त्रउच्यते॥ इति ते कथितं पुत्रं मातृकान्यासमुत्तमम्॥
विभागमथ मुद्राणां शृणु वेताल भैरव॥ ॥इति श्रीकालिकापुराणे मातृकान्यासविधिर्द्विसप्ततमोऽध्यायः॥७२॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥
यापोनिकथिता मुद्रा मुद्राविभजने पुरा॥ अष्टधा योनिमुद्रा स्यात् अथ मापरिकीर्त्तिता॥ द्वितीया खेचरीमुद्रा कामाख्यायाः सदा प्रिया॥
तां विधिवा कतागुह्या येन तुष्यति चण्डिका॥ अनामिकादक्षिणस्य तर्ज्जन्यां वामतो न्यसेत्॥ वामानां दक्षिणस्यास्य तर्ज्जन्यां वि
नियोजयेत्॥ तद्वत्तथा तर्ज्जनीभ्यां वेष्टयेदग्रतोऽग्रतः॥ मध्यादयत्तु विन्यस्य चोर्द्ध्व भागे त्वनामिकां॥ अनामिकादक्षिणस्य तर्ज्जन्यां वा
मतो न्यसेत्॥ वामानां दक्षिणस्यास्य तर्ज्जन्यां विनियोजयेत्॥ तदग्राग्रे न संयोज्य तथैव च कनिष्ठिके॥ अग्रतो वतु संयुक्ते मूले न्यंगुष्ठ
के न्यसेत्॥ इयंतु खेचरी योनिमुद्रा सर्वार्थसिद्धिदा॥ अस्येवाधः कनिष्ठे द्वे नियोज्य यदि युज्यते॥ गुह्या योनिरमाख्याता कामेश्वर्य्या
तितुष्टिदा॥ अंगुष्ठ पूर्ववत्स्थाप्य तथा द्वे कनिष्ठे त्वनामिके॥ अधोभागे नियोज्याथ मध्यमे चोर्द्ध्वतस्तथा॥ ततो परस्परं वापि अन्योन्यस्यपानि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
२३३

योजनात्॥मध्यमं धेतयाङ्गुष्ठेनि योज्याग्रामि योजयेत्॥योनिस्त्रिंशाकरी प्रोक्ता त्रिपुरा तुष्टिदा सदा॥मध्ये देन्तु त्त या वेद पूर्ववच्चा
पनामिके॥कनिष्ठा भ्यां पुरोमध्यस्थश्रंगुष्ठामूल योस्तथा॥मुद्रेयं सा च दी प्रोक्ता शारदा या तु तुष्टिदा॥मूलयोनि स्तक पिता वेल्ल बीतं त्वगो
चरे॥तर्ज्जन्यानामिकामध्य कनिष्ठेतिक्रमादपि॥करयोर्योजयित्वैव कनिष्ठामूलदेशतः॥कनिष्ठाग्रन्तु निःक्षिप्य महायोनिः प्रकीर्त्ति
ता॥अंगुष्ठेचाप्य संवेष्य संयोज्याप्यकांगुली॥अग्रभागैर्म्मध्यभ्रू संतनकुम्भाकारं द्वयं॥इयन्तु योगिनीनाम्वै सर्व्वासां च प्रियंकरी॥
वा५ ष्टता श्रेष्ठेऽसमाख्याता योन्यः कामेश्वरी प्रिया॥मूर्ध्नि भेदे न चाप्येषां देवानाम पितुष्टिदं॥पात्रा वांगुष्ठ विष ये वा ग्वा देकल हेतया॥अ 241
ष्टौ योनीः स्मरे यस्तु जयत्तस्य सनातनः॥विसर्ज्जने पूजने च स्मरणो कर्म्मभेदने॥एतान्योन्यः समाख्याताः प्रश्नरिष्ठ का पूजने पि च॥तत्रात्तुक पुराण
थिता योन्यः क्रमा क्रमविसर्ज्जने॥रहस्यं वामदाक्षिण्यं मन्त्र मुद्रिष्टएतद्ब्धमे॥मंत्रेण क्षिपते यस्तु शरीरं मंत्रमुत्तमं॥तद्रहस्यमिति प्रा २३३
हुर्म्मंत्रेषु मंत्रकोविदः॥कामाख्याय स्तब द्वारा मराडलस्य दलान्तरे॥त्रिधा लिखेन्मूलमन्त्रं ऊर्ध्वं त्रिध्वपि सन्धिषु॥अधस्त्रिसंधिषु पुन
र्विधिवाक्कं हरं तथा॥सन्धितस्यादने नैव लिखेदूर्ध्वं त्वचित्रिधा॥नमाक्षाय सह स्तन्तु दक्षिणो न करेण वै॥मालामपि समादाय संजपेद्गु
त्तरामुखः॥उत्तरे दक्षिधार्थ्यं वामे वा साधको त्तमः॥जपान्ते लिखितं यन्त्रं तेन सर्व्वं जपी भवेत्॥दीर्घायुः सर्व्ववशाकृत् धनधान्यसमृद्धि

३६१

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मान्॥ मतो देवीगृहं याति यत्र याति स बुद्धिमान्॥ षट्कोणान्तरं कृत्वा वेष्टितास्य दले ष्वथ॥ लिखित्वा भूर्ज्यपत्रेषु विलिखेत् पावको
दकः॥ उत्तरादिक्रमेणैव वैष्णवीं तत्र संगतान्॥ अष्टौ वर्णान्मध्यभागे पूर्ववत्कामराजतं॥ त्रिवर्णान्नेत्रवीजन्तु त्रिकोणस्याग्रतो लिखेत्॥ ए
वं त्रिधा कृतं यन्त्रं कृत्वा वामकरे पुनः॥ जपेल्लीणां सहस्राणि मालाप्रा दाय दक्षिणे॥ जपान्ते वैष्णवी रूपं ध्यायेत कुर्य्याद्विचक्षणः॥
प्राणायामसहस्रन्तु ततस्तु लिखितान्तरं॥ ग्रीवायां धारयेद्यस्तु तेन सर्व्वं जयी भवेत्॥ राजपुत्रो भवेद्राजा ततो मंत्रसचिवो भवेत्॥ द्विजता
जो भवेद्विद्वान् कविर्धीमान्विशारदः॥ राक्षसो यः पिशाचे यो भूते यो नाम्नायतः॥ साध्वंसं विद्यते तस्य न कदाचित्पराजयः॥ दीर्घायुर
तुलप्रज्ञो मतो मोक्षमवाप्नुयात्॥ संपूर्णमण्डलं कृत्वा त्वष्टपत्रं समन्वितं॥ भूर्यत्वकर्मी फलं तस्य निर्व्वासे स्तस्य मध्यतः॥ षट्कोणं वि
लिखेत्तस्य प्रागग्रेष्वथ त्रिष्वपि॥ विलिखेत्त्रिपुरवर्णान धो वीजन्तु नेत्रकं॥ दले ष्वष्टसत्पुनः वैष्णवीं तत्र गोचरान्॥ अष्टौ वर्णा विलि
खेत् तथा दिक्षु चतुर्ष्वपि॥ षट्कोणमूर्त्तिवाद्यैकमेनैकाग्रमानसः॥ उद्धृत्वा दक्षिणाकरे वैष्णवी तन्त्रमन्त्रकं॥ जप्य त्रिभिर्दिनैर्वायु
तं संपुतमानसं॥ प्राणायाम सहस्राणि त्रीणि कृत्वा तिरुर्षितः॥ सन्ध्याकालेन वम्पान्तु शीर्षेत धारयेद्बुधः॥ शतायुः सर्व्वदमनो मतिमान्स
र्व्ववित्सुधीः॥ वीर्यवान्धनवान्धीर पुत्रः पार्थिव एव च॥ प्रत्यक्षे तो महामायां कामाख्यां त्रिपुरामपि॥ नित्यं पश्यति मेधावी महोच्छाया

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका० २३४

श्वसारकं॥ रिपुव्याघ्रभयं घोरं राजेन वा तस्य हिंसकाः॥ सर्वे तस्य तनुं प्राप्य विनश्यन्ति न संशयः॥ जपहेतुर यं मन्त्रो संग्रामे शास्त्रवादतः
न विद्यते त्रिभुवने तस्मात्कुर्यात्तु यंत्रकं॥ अन्ते देविगृहं प्राप्य ततो मोक्षमवाप्नुयात्॥ मायामायावासारद[illegible]कामाख्यात्रिपुरा तथा॥ म
लोत्साहातपैतेषां मंत्राणां योगतो भवेत्॥ मण्डलेस्याष्टदलकं तन्मध्ये विलिखेत्पुनः॥ लिखित्वा पूर्ववत्पूर्वं प्रोक्तं मंत्रगणं समं॥ अस्य
वयं द्वारदेशे कोणेषु पुरतो लिखेत॥ प्रफुल्लकोशपद्मस्य वच्छिर्द्वि क्रिशिखस्यतु॥ उत्तरीयं तु पद्मं कृत्वा जपं समाचरेत्॥ कृतोपवासः
त्रिपञ्च मातृकान्यास पूर्वकं॥ पंचानामपि मंत्राणां सहस्राणि च पंच वै॥ दिवसैः पञ्चभिर्ये प्रातरन्ते तु समाचरेत॥ प्राणायामसहस्राणि पं 242
चभिः पंचभिर्दिनैः॥ अन्ते तु कर्त्तव्या सत्कान्यायन्याः समाचरेत्॥ ततस्तु मातृकामंत्रैः स्वासरोधन पूर्वकं॥ त्रिपवे त्क पिला क्षीरं पायय पुराण
सुतदानिशि॥ एवं यः कुरुते यंत्रं शरीरे सुलक्षणासस॥ सोक्षसिद्धिमवाप्नोति देवीलोकं च गच्छति॥ यउत्तरीयं विष्टपात्त दष्ट्रमन्त्रय २३४
त्रितं॥ नित्यमेव महाभाग प्रभावस्तस्य वैष्णण॥ न तस्य देहशस्त्राणि प्रविशन्ति कदाचन॥ नाग्निर्दहति तत्कायं नायः संलेदयत्यपि॥ रा
क्षसाश्चपिशाचाश्च भूतानां ये तु हिंसकाः॥ तेनं दृष्ट्वा महाभाग दूरं गच्छन्ति वै भयात्॥ जके दवारितः सोपि सर्वत्र साधकोत्तमः॥ यस्मि
न्वेशनिवसे वज्रपातोऽत्र तत्र वै॥ वशीकुर्वन्ति देवाश्च वन्यान्याश्च योषितः॥ उत्सहे यदि मे धावी वाग्मी राजा वसो भवेत्॥ चिर २५२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ञ्जिवीमहाभागो धनधान्यसमृद्धिमान्॥ कविःप्रज्ञासमायुक्तोऽप्रमेयोजायते रिपुभिः॥ यस्मिन्प्रदेशनिवसे वज्रवातो न तत्र वै॥ रोग
शरीरे वस्त्राणि दृष्ट्वा हस्तोङ्कितान्यपि॥ अपराध्यन्ति सततं तस्य सर्वे च मैरव॥ नाधयो व्याधयस्तस्य जायन्ते न कदाचन॥ देवी एवं समु
त्रिमान्मृतो मोक्षमवाप्नुयात्॥ यन्त्रं तां स्वामिने यन्त्रं यो ददाति पतिव्रता॥ पुत्रैस्स्वर्णसुखोपेतो दीर्घायुःसाधुभिर्भवेत्॥ प्रत्येकमेकसं
हस्याबद्धनो सहितेन च॥ क्रमाद्विंशति यन्त्राणि कथितानि मयेह वै॥ तानि प्रत्येकतो ज्ञात्वा योऽभ्यसेत्सर्वदा हृदि॥ लिखित्वा सर्व यन्त्राणि
विमृत्पाद्योय वागले॥ देवेन्द्रो जायते सोऽवै प्रभावात्पृथिवीतले॥ पूर्वोक्तानि समस्तानि फलान्याप्नोति तत्क्षणात्॥ विहितानस्तु लोका
स्त्री नित्यमेव प्रणस्यते॥ द्विभिः सार्द्धं यन्त्रवर्यैः समस्तैरक्षाभिर्यत्पूर्वमुक्तं सहस्रं॥ मुखैवस्त्रैर्वेष्टयित्वा स्वदेहे धृत्वा नित्यं प्राप्नुयाद्वै स
मस्तं॥ यः क्षत्रियो वै हृदये निधाय संग्रामकाले कवचे स्व धाम्नि॥ मन्त्राक्षरासीव समन्तलानि शरीरमध्ये तु प्रधार्य्यते यः॥ जले हारिंप
त्र सिवे लिखित्वा विधिं करे पुत्रपुतं महेश्वरं॥ बाहु सस्यं धोपिहितं च वै स्त्रबीबाहोक्तलक्ष्मीवसरत्वतीव॥ एवं रसाङ्गास्सन्निधाय
गात्रे स वज्रवर्म्मो भवतीहिमर्त्यं॥ लिखेच्चलाटे तिलकान्तरे सा यः समस्तमहाक्षर मन्त्रमूत्तमं॥ ततोजपेद्दक्ष धातुपाणिन्दत्वा स्वधाम
ध्॥ वे स्त्रबीतत्र मत्रं स्तु ततो गके द्रसाजिरं॥ सतुवीरो ममसमः संग्रामे ब्रजायते॥ रणाराणीव परस्त्राणि तस्याग्नो रधिष्टद्यते॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विनिस्सरन्ति रिपवस्तस्याग्रा द्रविराग्रायथा॥ सिंहाघ्रातान्नरशार्दूलो वीर्यवान् बलवान्भवेत्॥ इदं रहस्यं कथितं कामाख्यायास्तु भैरव॥ वे
दनवायंत्रैः मुखेषु त्रिपुरायास्ततः शृणु॥ तस्मात्तु सर्वमंत्राणि त्रयोदश युतानि तु॥ विंशतिस्तु सहस्राणि तत्राद्यं वाग्भवं स्मृतं॥ द्वि
तीयं कामराजाख्यं मोहनस्तु तृतीयकं॥ आद्ये द्वितं वाग्भवन्तु चतुर्थं परिकीर्त्तितं॥ नेत्रबीजं द्वितीयन्तु विसर्गं वाग्भवन्तथा॥ आद्यं त
त्पञ्चमं प्रोक्तं चतुर्भिरपि चाक्षरैः॥ नेत्रबीजं द्वितीयन्तु प्रथमं परिकीर्त्तितं॥ द्वितीयं कामराजन्तु तृतीयं वाग्भवं तथा॥ एभिस्त्रिभिस्तु
पञ्चमं तत्षष्ठं परीकीर्त्तितं॥ नेत्रबीज द्वितीयन्तु वाग्भवं तेन सप्तकं॥ तदेव वाग्भवाद्यन्तु अष्टमं परिकीर्त्तितं॥ वाग्भवं कामराजञ्च 243
तोतामपां नवमं स्मृतं॥ कामराजन्तथे वाद्यं द्वितीयञ्चैव मोहनं॥ एकादशमिदं प्रोक्तं द्वादशं मुच्यते भवेत्॥ द्वादशं कीर्त्तितं मंत्रैः शेषं तं पुराण
त्रैः पुरं महत्॥ दुःसहं त्रिपुरं चैव स्मृतं वै कामनात्विदं॥ प्राताद्धितस्य चाप्यादिर्वा हि वाग्भवसम्मिता॥ आद्यं त्रिपुर भैरव्या बी २३५
जमाद्यं प्रकीर्त्तितं॥ उपान्तष्वत दादिष्व यं जनाद्यं वृषान्तकं॥ चतुर्थस्वर बिन्दुयुक्तां षष्ठेतत् तृतीयकं॥ उपान्त ष्वतदादिष्वव
ह्निः कोष सरस्तथा॥ समाप्ति बिन्दुसहिता संहितास्तु तृतीयकं॥ एतत्त्रयं विजानाति यो नरो भूतशिरोमणिः॥ सिद्धविद्याधरो य
क्षसाधको मन्त्र यो महान्॥ एतत्त्रयोदश प्रोक्ता मंत्रा मंत्रेषु गोकलाः॥ विंशतिस्तु सहस्रेभ्योऽपव्याप्ते तत्र कीर्त्तिताः॥ विं २४३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शतैस्तु सहस्राणि माद्यमेतत्प्रकीर्त्तितं ॥ त्रिपुरायस्तु बालायां मंत्रं तच्छृणु भैरव ॥ वाग्भवं कामराजस्तु उपान्त्यादिः सविन्दुमान्
शोडस्वरसमाप्तिर्भ्यां मंत्रमेतत्प्रकीर्त्तितं ॥ एवं तु त्रिपुरबालामध्याप्रोक्ता पुरैव तु ॥ शोषा तेजस्विनी प्रोक्ता येयं त्रिपुरभैरवी ॥ म
ध्यायाः पूजनं प्रोक्तं बालायाः शृणु सांप्रतं ॥ यथा त्रिपुरभैरव्याः सर्वसिद्धिप्रदायकं ॥ विभिद्य शक्त्या शास्त्रं तु शक्तिं वापि विभेदयेत् ॥
शंभुरेव वर्णीषट्कोणकेशरंतत्रसंलिखेत् ॥ मध्यायांत्रिपुरायान्तु यादृशो द्वारमण्डले ॥ तादृशो चापि कर्त्तव्यको रोल्खालिखनं तथा ॥ पा
दोत्सारणाकर्षणादिभूतादिनां विशोधयेत् ॥ पूर्वमुत्तरतं प्रोक्तं त्रिपुरापीठभाषितं ॥ कामाख्या पूजनं प्रोक्तं त्रिपुरापीठभाषितं ॥ कामा
ख्यापूजने प्रोक्तं सर्वं कुर्य्यान्नुसाधकं ॥ दहनप्लवनादीनि प्रतिपत्तिश्च पत्रिके ॥ सवर्णपूर्ववत्कार्य्यं कामाख्या पूजने यथा ॥ देहन्यासं
ततः कृत्वा मंत्रैवर्णैस्तथाक्षरैः ॥ सर्वैः स्वरैस्तथाकाद्यैस्ततोरूपं विचिन्तयेत् ॥ चतुर्भुजां रक्तवर्णां रक्तवस्त्रविभूषितां ॥ दक्षिणे
र्द्धस्रजं चाधो विभ्रतीं पुस्तकोत्तमं ॥ अभयं वामहस्ताभ्यां वरञ्च दधतीन्तथा ॥ सहस्रसूर्य्यसंकाशां त्रिनेत्रां गजगामिनी ॥ पीन
स्तनगस्तनयुगां सितप्रेतासनस्थितां ॥ स्मितप्रभिन्नवदनां सर्वालंकारसंयुतां ॥ त्रिस्तभिर्मुण्डमालाभिः शिरोवक्षःकटीषु
च ॥ त्रिपुरां त्रिपुरी भूतेः प्रत्येकं परिभूषितां ॥ मदिरापूर्णनयनां रक्तदन्तच्छदद्वयां ॥ चिन्तयद्धरदां देवी मेवात्रीपुरभैर

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वी॥ बाला या त्रिपुरा यान्तु रूपं पूर्व्वं प्रपूजने॥ क्रमउक्तः पीठयोगेतत्रादिः प्रतएव भैरव॥ पुष्पवाणा रक्तयोपन्यस्येत्तु पुष्पशराश
सनं॥ सा पंचगणरूपा या सा बाला त्रिपुरा स्मृता॥ तन्मध्ये त्रिपुरादेवी विद्महे परमादितः॥ कामेश्वरी धिमही ति तन्नः क्लि
न्नः प्रचोदयात्॥ एषा त्रिपुरागायत्री आवाहनविशेषतः॥ स्नानाद्यैः पूजनं तस्य एकं बालामन्त्रा च भैरवी॥ अस्याः क्रमवि
शेषेण न्यासेन्योत्तरकर्म्मणि॥ तत्सर्व्वं सह मंत्राद्यैः प्रशृणु वेताल भैरव॥ प्रातर्मुहूर्ते उत्थाय चिन्तयेत्परमं गुरुं॥ ततो व्रे स्वगुरुस्
चैव ततस्त्रिपुरभैरवी॥ चतुर्भुजं श्मुक्तावर्णां वरदाभयपुस्तकं॥ अक्षमालाञ्च क्रमतो धत्ते वामे च दक्षिणे॥ सुवर्णारत्नखचि २४४
ते संस्थिते प्रवरासने॥ सौवर्णमुत्तरीयं च धत्ते सौवर्णाकुण्डलं॥ स्वगुरुं क्रमतो ध्यात्वा तथैव परिचिन्तयेत्॥ भैरवीं चिन्तयित्वा पुराण
तु ततः स्थाप्य चाचरेत्॥ पाद्यमाचमनं चैव दन्तानां धावनं तथा॥ प्रातःस्नानं तथा कुर्य्यात् त्रिपुरं पोजयेत्क्रमं॥ सर्व्वत्र देवीमंत्रेषु वै २३६
दिके स्वपि भैरवि॥ त्रिपुरं चिन्तयेन्नित्यं देवमंत्रेषु च क्रमात्॥ त्रिभिक्ती त्र्यक्षरवीजै त्रिधामंजनमाचरेत्॥ देवानामप्य सर्व्वेषु भैर
वी त्रिपुरा सदा॥ कुर्य्याद्विशेषतां नित्यं नोच्चार्य्य निर्विशेषणं॥ आपः पुनन्तु पृथिवीजप्यात्रिपुरभैरवी॥ धुः ध्यादाच मनं विप्राद्र प
दयान्तपाचरेत्॥ हृदं विष्णु भैरवस्तु विचक्रमइतीरितं॥ मूलमालतनुरूपे ता नित्यमेव उद्धारयेत्॥ गायत्री त्रिपुराणान्तु भैरवीमाहृ २२४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

येकुवं ॥ मार्त्तण्डभैरवायेति सूर्य्यायार्घ्यं निवेदयेत् ॥ उदुत्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः ॥ इहोविप्ञायसूर्य्यन्तकेबभैरवमी
रयेत् ॥ तर्प्पणादौ प्रयुंजीत तत्पत्नां बालभैरव ॥ आवाहने बस्वा पिन्नभैरवानीति कीर्त्तयेत् ॥ तत्पत्नु भैरवीमातः पिन्नभैरवत
प्पतां ॥ आदौ च त्रिपुरा पूर्व्वं तर्प्पणे पिप्रयोजयेत् ॥ ज्योतिष्टोमाश्वमेधादौ यत्रमन्त्रं प्रपूजयेत् ॥ अत्र भैरवरूपेण देवीमपि
च भैरवी ॥ मदिरापात्रमालोक्य रक्तवस्त्रस्त्रियस्तथा ॥ दृष्ट्वा नरशिरश्चैव भैरवीञ्चिन्तयेद्दिवा ॥ स्त्रियो हृष्टा हृष्यैकत्र युवतीः
सुमनोहराः ॥ ताभ्यस्त्रिपुरभैरव्याः प्रीतये चन्दनादिकं ॥ दद्याद्भक्त्या तु मनसा चिन्तयेत्रयभैरवी ॥ भैरवी प्रतिगृह्णाति भैरवोहं
प्रतिग्रहे ॥ कन्यायाभावये द्वीमान्त्रिपुराया प्रपूजके ॥ भैरवाय ददाम्यद्य देवी त्रिपुरभैरवी ॥ इतीरयेत् प्रदानेनु कन्याया त्रिपु
रोर्च्चकः ॥ तस्याः पूजोपकरणे पात्राभ्यां वामपूजने ॥ आसनान्येव सततं नोपयोज्यं कदाचन ॥ सकृदुद्वापयेदस्मै मदिरां साधकोत्त
मः ॥ मुद्रादयस्तु सततं दत्त्वा सालंबमुत्तमं ॥ एवं तु वाम्यभावेन यजे त्रिपुरभैरवीं ॥ बालात्तु वामदक्षिणाप तारामपि पूजये
त् ॥ श्मशानभैरवीन्देवीमुग्रतारान्तथैव च ॥ उच्छिष्टभैरवी चण्डी तारां त्रिपुरभैरवी ॥ एतास्तु वाल्यभावेन पूज्या दक्षिणतां विना ॥
...बीन्देवापितस्वैव मनुव्यानप्रष्टतस्तथा ॥ योजयन् पञ्च पि यजे बौणालिपरिशोधनं ॥ विविचतस्त्रानदाना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ण्यां कुर्वन्न चाद्विधिपूजनं ॥ क्रियते सा रहस्येन तु न दाक्षिण्यमिहोच्यते ॥ सर्वर्षिपितृदेवा यस्माद्भवति दक्षिणाः ॥ देवी च दक्षि
णाय स्मात्तस्माद्दक्षिणोच्यते ॥ याभुनः पूज्यमानानां देवानामप्यसर्वतः ॥ यज्ञभागं स्वयं धत्ते सा वामा तु प्रकीर्त्तिता ॥ यः पूजको
भवेद्वामतन्त्रे वसन्ततस्ततः ॥ यज्ञं यज्ञानवान् कुर्यात् कुर्याद्वामं म पूजने ॥ अन्यस्य पूजाभागं हि यतो गृह्णाति वामिका ॥ यः पूजये
द्वामभावेन तस्य कल्याणशोधनम् ॥ पितृदेवनरादीनां जायते न कदाचन ॥ योऽभ्यस्य त्रिपुरा योगं तेन योगेन संयुतः ॥ जायते च यशः
प्राज्ञः स तथा योग्यमवाप्नुयात् ॥ स च मोक्षं चिरेणैव जायते त्रिपुर पुनः ॥ कामं शोधनं यत्नश्च पापाक्रान्तस्य नैव हि ॥ इहलोके त्
रैश्वर्ययुक्तः सर्वत्र भैरव ॥ मदनोपमकान्तेन शरीरेन सुवर्चसा ॥ सरा कृत्वं च राजानं वशीकृत्य समन्ततः ॥ मोहयश्च वनिताः सर्वा
सर्वाश्च मदविह्वला ॥ सिंहव्याघ्रान्तरक्षांश्च भूतप्रेतपिशाचकाः ॥ वशीकुर्वन् प्रचरति वायुवेगोन वारितः ॥ वालाम्बा त्रिपुरां दे
वीमथ वा चाप्यथ भैरवी ॥ योजयेत् परया भक्त्यापं च दाशोपमः कृती ॥ कामेश्वरीं तु कामाख्यां पूजयन्तु यथेच्छया ॥ दाक्षिण्याद्वा
मभावाद्वा सर्वदा सिद्धिमाप्नुयात् ॥ महामायां सारदाम्बशैलपुत्रीं तथैव च ॥ यथा तथा प्रकारेन दाक्षिण्याद्देवपूजयेत् ॥ यो
दाक्षिण्यं विना भावं महामायां समर्च्चति ॥ स पापः सर्वलोके च च्युतो भवति रोगधृक् ॥ अस्मात्त शिवदूत्याद्या देव्यास्तन्त्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पूर्व्वमीरिता॥ तत्रैव रात्र्या दक्षिणां पूजितास्यात् साधकः॥ किन्तु यः पूजको वामैः सोऽहन्यो स्याद् विवर्ज्जितान्॥ सर्व्वासां पूरकस्यान्तु दक्षि
णापस्ते नउन्नमः॥ अत्र त्रिपुरभैरव्या न्यासं प्रगुणुत भैरव॥ येन विन्यासमात्रेण देववज्जायते नरः॥ भैरवीतन्त्रमंत्रस्य ऋषिर्दक्षिणा उच्यते॥ छन्दः
पंक्तिः समाख्याता देवी त्रिपुरभैरवी॥ कामार्थतो साधने नवविनियोगः प्रकीर्त्तितः॥ हकारं विन्यसेन्नाभौ सकारं नाभितो न्यसेत्॥ रकारं महावि
न्यस्य ऐंकारं च गुदे तथा॥ पुनरूर्ध्वात्तथैवाद्य जानुयुग्म द्वितीयकं॥ तृतीयजंघयोर्न्यस्य चतुर्थं पादयोर्न्यसेत्॥ षष्ठं नाभौ परिन्यस्य सचापि
त्रिविधा त्रिधा॥ त्रिविधं विन्यसेदेवं नाभ्यादेः पादसङ्कुतं॥ द्वितीयस्यान्तु वीजस्य मूर्द्धि वाह्यन्तु विन्यसेत्॥ वामे तले द्वितीयन्तु तृतीयं दक्षिणां तले॥
तृतीयं स्यात्स्यके शान्ते चतुर्थं मदरन्यसेत्॥ चतुर्थमुदरे न्यस्य यथा स्यान्तु त्रिधा त्रिधा॥ आसाद्यं दक्षिणांगुष्ठे द्वितीयं तर्ज्जनी पुनः॥ तृतीयं चैव म
ध्यमायां नामिकायां चतुर्थकं॥ द्वितीयायां कनिष्ठायां वामाङ्गुष्ठे द्वितीयकं॥ तृतीयं वामतर्ज्जन्यां चतुर्थं मध्यमाङ्गुले॥ अनामायां पंचमन्तु षष्ठंले
वेनु विन्यसेत्॥ एवंविधान्तु विन्यसेत् तृतीयमथ वीजकं॥ उभयोर्हस्तयोर्हस्तमंगुष्ठाद्यं युगंयुगं॥ तृतीयं वीजवर्णान्तु विन्यसेत्क्रमतो बुधः॥ पि
ण्डितं सर्व्ववीजन्तु विन्यसेत्तु कनिष्ठयोः॥ आद्यन्तु स्तनयोर्न्यस्य पृष्ठयोश्च द्वितीयकं॥ तालद्वयं ततो दद्याद् द्वितीयनास्त्रवेष्टनं॥ कर्णयोश्चिबु
केगण्डमुखे हृद्भागयोस्तथा॥ स्कन्धयोश्च कुकुदोह्नाजठरे शिरसमुर्द्धनि॥ पादयोः पार्श्वयोश्चैव हृदये स्तनयुग्मके॥ कराठदेशे च न्या

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्वग्यामन्त्रवर्णात्क्रमात्पुनः॥ लिङ्गे द्वाद्येन्नम इति गुडाद्येन्नवत्विन्यसेत्॥ ॐ क्लीं देव्यै नम इति हृदये विन्यसेत्ततः॥ ॐ नमो भवायेति मूर्वोंम
ध्येचैवतत्तीयकं॥ विन्यसे त्रीपुराबीजं सद्योदेवत्वसिद्धये॥ ॐ हूं ईशानरूपाय ततो मनोभवाय वै॥ नम इत्यन्ततः प्रोक्ता मूर्द्ध्नीशान्यान्यसेत्पु
नः॥ वक्त्रे तत्पुरुषं चापि बीजेन मकरध्वजं॥ हृदये घोरकन्दर्पं मायाबीजेन विन्यसेत्॥ शिश्ने वै वामदेवन्तु मन्मथं चापि विन्यसेत्॥ सद्योजातं
च वै कामवामदेवञ्च विन्यसेत्॥ ॐकारञ्च हकारञ्च रेफमेकत्र संयुतं॥ प्रान्तस्वरं वाग्भवाद्यं स्वरैः स्वैस्तत्पञ्चभिः॥ एभिस्तत्पञ्चभिर्मन्त्रैरी
शानादिषु विन्यसेत्॥ वर्गादि पूर्ववत् पञ्चसंमुखादर्णाः पूर्वतः॥ दक्षिणोत्तरयोः पश्चात् पश्चिमे वापि विन्यसेत्॥ हृदयादिषडङ्गानि दीर्घवाह्यस्व	246
रैः पुनः॥ न्यसेत्पञ्चबाणान्मूर्द्धादिमुखविन्यसेत्॥ ॐ द्रां द्रं बाणाय न्यसेन्मूर्द्धि ततः पुनः॥ ॐ ह्रीं सः क्षोभणबाणाय पञ्चाननम इतीरये
त्॥ ॐ क्लीं ह्लीं ट समावयन्तयकारन्तार्द्धचन्द्रकैः॥ वक्त्रवशीकृतं लिङ्गे संमोहनमथो न्यसेत्॥ आकर्षणं तथा वाणं हृदि मन्त्रैः क्रमान्न्यसेत्॥ वाग्भ
वाद्यं दकारान्तं भ्रबद्धारसमन्वितः॥ त्रिःशेषस्वर एवात्र मन्त्रार्द्धबिन्दुसंयुतः॥ एभिस्तत्पञ्चभिर्मन्त्रैरष्टौ शक्तिः क्रमादिमाः॥ एतेषु चाष्टस्थाने	कालि
षु विन्यसेन्मन्त्रवित्पुनः॥ शुभदाञ्च भगादेवी तत्तीयं भगसर्पिणी॥ भगमालां चतुर्थीन्तु अनङ्गकुसुमं ततः॥ अनङ्गमेखला पश्चादनङ्गमदना	२३८
न्तेनः॥ अष्टमी च तथा देवी मदविभ्रममत्सरां॥ ध्यानमात्रादयेन स्यान्नरकल्याणमाप्नुयात्॥ पूजनादपि तद्देवी सर्वकामान्ददाति हि॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यः शिवा विसृष्टं कृत्वा शिवदूतीं शुभप्रदां॥ प्रणम्य सा च कोमन्त्रयात सा कामः करः स्थितः॥ यदा पञ्चाननयुता रक्तवीजवधाय वै
महादेवी महामाया तदा सा कामतः स्मृताः॥ दूतं प्रस्थापयामास सा शिवं जम्भायसात दा॥ तेन सा शिवदूतीति देवैः सर्वैः प्रगीयते॥
क्षेमंकरी शान्ता चचद माता महोदरी॥ कराला कामदा देवी भगास्या भगमालिनी॥ भगोदरी भगावाह भगाजिह्वा भगारत्या॥ एता
वा दश योगीन्यः शिवदूत्याः सदैव हि॥ चिन्तयन्ति स्वयं देवी यत्रतत्रैव गच्छति॥ योगिन्यो व्यवसरवः सुः यथा मासान्तथा पुनः॥
च तिङकापास्तयोगिन्यः सरवान्त्र परिकीर्त्तिताः॥ इति तौ त्वङ्मन्त्राणि कथिता निसमन्ततः॥ कामाख्या याश्च माहात्म्य कल्पं मन्त्र
व दाम्यतो॥ ॥इति श्री कालिकापुराणे उत्तरतन्त्रे त्रिसप्तितमोध्यायः॥ ७३॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥ कामानुमागता
यस्मान्मयासार्द्धं महागिरौ॥ कामाख्या प्रोच्यते देवी नीलकूटे रहोगता॥ कामगा कामिनी कान्ता कान्ता कामाङ्गशालिनी॥ कामाङ्ग
नाशिनी यस्मात्कामाख्या तेन चोच्यते॥ एतस्याः परमं माहात्म्यं कामाख्यायाविशेषतः॥ यासाप्रभृति रूपेण जगत्सुविनियोजयेत्॥ म
धुकैटभनाशाय महामायाविमोहितः॥ यदा स युयुधे विष्णुस्तदैवामोहये द्धरिः॥ दैन न्दिने तु प्रलये प्रसुप्ते गरुडध्वजे॥ तस्य पद्मस्थिताविर्भ
ज्ज्ञाता वसुरौ मधुकैटभौ॥ कूर्मपृष्ठगता पृथ्वी विलीनैवाम्भ ज्जलैः॥ तां विकीर्त्ता योगनिद्रां महामायां बलोकयेत॥ तावेद्धनतरां ए

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ध्वीकर्तुं मुपतित देश्वरी ॥ उपायं चिन्तयामास कथं पृथ्वी भवेत् दृढा ॥ इदानीमप्सु मीथ्यो प्रहत कोमलैर्जलैः ॥ सृष्टिकाले जला
न्तःसोढुं कथं शक्ता भविष्यति ॥ इति संचिन्तयां माया जगतां सृष्टिकारिणी ॥ उपगम्य तदा विष्णुमासस्थादसुनिद्रितं ॥ तन्तु सुप्तं समा
साद्य जगन्नाथं जगत्पतिं ॥ वामहस्तकनिष्ठाग्रं तस्य कर्णे प्रवेशयेत् ॥ निवेश्य पनस्वराग्रेन प्रोद्धृत्य प्राव र्ता मलं ॥ चूर्णीन्व कारसा देवी
योगनिद्रा जगत्प्रभुः ॥ तत्कर्णमलचूर्णोत्थो मधुनामासुरो भवत् ॥ ततो दक्षिणहस्तस्य कनिष्ठाग्रन्तु दक्षिणे ॥ कर्णे निवेशयामा
स तस्मात्पुद्धृतं मलं ॥ तच्चापि क्षोभयामास करशाखाद्वयेन तु ॥ ततो भूत्वैटभो नाम बलवत्सासुरो महान् ॥ उत्पन्नः स च पानार्थं यस्मा
न्नम्टगितवान्मधुः ॥ सुतस्तस्य महादेवी मधुनामाकरोत्तदा ॥ उत्पन्नकीटवच्चाति महामाया करे यतः ॥ प्रसक्तो कैटभाख्यन्तु स्वयं देवीत
दाकरोत् ॥ तावुवाच महामाया युध्येतां हरिणा सह ॥ युवा नो प्रद्धये वात्र भवन्तौ दैतदा युवां ॥ तदा युवां प्रभावेया प्रावां विष्णुर्वि
धानतो ॥ तदादेवो युवां हन्तां मवधारी हरिष्यप ॥ महामायामोहितौ द्वौ विष्णुगात्रे तदा बहु ॥ भ्रमममातो दृश्येते तन्नाभिपद्मस्थि
तं विधिं ॥ तामूचतुस्तस्मै धातारं हनिष्यद्वेद्य पार्थिव ॥ त्वं जागरयवै कुराठय दिजीवितु मिच्छति ॥ ततो ब्रह्मा महामायां योग
निद्रां जगत्प्रसु ॥ स्तुपतो ध्यानतश्चैव यथा त्रिपुरभैरवी ॥ ललाटभ्रूमध्यभागा मुखकर्णान्तकराठकं ॥ हन्नाभिलिंगे स्थे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गात्रन्यस्तमथाचाष्टशक्तयः॥ शिरोललाटभ्रूयुग्मकर्णनेत्रद्वयेषु च॥ गण्डयोरथ नासायां मन्त्ररिक्षे मुखे तथा॥ चतुर्द्दशाथ रेखे न्य
स्यन्तु दशस्वरान्॥ चिबुके हनुग्रीवायां कण्ठदेशे पार्श्वयोः॥ स्तनयो ---- वापिकपोलौ हस्तयोस्तथा॥ तत्पृष्ठयोस्तथा नाभौ लिंगे
चोरुयुगे तथा॥ स्त्रीवर्गोजंघयोश्चस्फीतौ पादमूलयोः॥ चरणांगुलयोः कादिकाद्यवर्गान्तु विन्यसेत्॥ मेखलायां कण्ठदेशे बाहुभू
षणाङ्गतः॥ हारेषु जिकुण्डले च केशवं धेतथैव च॥ चूडामणौ च न्यस्तव्या लकाद्याः क्रमात्पुनः॥ मन्त्राक्षराणि त्रीतेष वसन्धितानि पुनस्त
था॥ प्राग्मुखादिषु संन्यस्य मन्त्रैमूर्द्धा त्रिधा पुनः॥ अमृतां योगिनीं सिद्धां चाक्षराणि क्रमात्पुनः॥ ततो वीजत्रयक्षराणि मूर्द्धि वा हो तथा हृदि॥
विन्यसेत्पूर्ववत्पूजामारभेन्मन्त्रवित्सुधः॥ पूर्ववत्पूजयेद्देवीपीठदेवविनिर्जितं॥ विशेषतो ह्यष्टशक्तयाः क्रमात्सुभगादिकाः॥ मण्डलस्या
ष्टदिग्भागे पूर्वादौ परिपूजयेत्॥ त्रिकोणाग्रेमृता चास्तु संपूर्णा तु त्रियोनयः॥ मध्ये तु भूषणाम्येव पूजयेद्दन्ततः पुनः॥ ईशानादीनि वक्त्रा
णि मम भैरवमध्यतः॥ पूजयेत्तु तथातत्र मनोभवमुखानपि॥ अनन्यच्च पूजने न्यत्र क्रमः पूर्वादितस्त्वयः॥ स एव सततं ग्राह्यं त्रिपुरायाश्च
पूजने॥ निर्माल्यधारिणी चैव तस्या श्रीचण्डभैरवी॥ विसर्जने चोत्तरस्यां त्यक्ता निर्माल्यमाचरेत्॥ त्रिमुहूर्त्ते पूजयेत्तु देवीं त्रिपुरभै
रवीं॥ न जपेत्त्रिंशतान्यूनं साधकस्तु कदाचन॥ अंगुष्ठमध्यमानामादगुलीभिःक्ततिस्रभिः॥ सदापुष्पादिकं दद्यात्मालास्त्र त्रि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका०
२४०

गुरुं चरेत्॥ चर्म्मासनमधिष्ठाय पश्चात्कृत्वा पदद्वयं॥ पूजयेत्तु निर्ज्जने देशे साधको नान्यमानसः॥ आसादयेत्तु पुष्पाणि नैवेद्या
दिव यो द्भवेत्॥ तद्वामहस्तमुद्रेण सततं साधको बुधः॥ त्रिछित्वा त्रिपुराप्रोक्ता नसंम्यक्पूजिता यदि॥ शरीरे निश्चितव्याधिर्जायते स्वल्प
मेव हि॥ अवश्यं पुत्रदाराश्च भृत्याद्याश्च भवन्ति हि॥ शस्त्राघाता भवेत्सम्यक् प्राणत्यागो न संशयः॥ त्रिच्छिद्रदायिनी चैव मन्यथा पूजि
ता यदि॥ इतः प्रकारान्सततं सम्यग्वेतालभैरवः॥ एषा च त्रिपुरादेवी याश्चान्याः पूर्व्वभाषिताः॥ सर्व्वास्ता महामाया योगनिद्रा जगत्प्र
सुः॥ तस्याः प्रपञ्चरूपेस्तु वहुभिर्द्दिव्यमूर्त्तिभिः॥ महामाया मूलभूता तंत्रतु सारदा परा॥ उमा ततः शैलपुत्री मत्प्रिया यास्तत स्त्विमे॥ 248
उग्रचण्डा प्रचण्डाद्याः त्रिपुराद्यास्तथैव च॥ तस्याश्चापि स्वदेवांहं महाभैरवरूपधृक्॥ नायकः व्रतवास्ताभिर्न्नित्यं नित्यं वसेद्बुधः॥ म उग्रा
म भैरवरूपस्य मन्त्रं पूर्व्वं मयोदितं॥ रूपं चोक्तं पूजने तु त्रिपुरावत्क्रमः पुनः॥ महाभैरवविद्महे कालरुद्राय धीमहि॥ तन्नः कामो भैरव २४०
प्रदान्नित्यं प्रचोदयात्॥ एषा भैरवरूपस्य गायत्री मे प्रतिष्ठिता॥ यथेष्टं मांसमद्यादिभोजनाय मया धृतः॥ महाभैरवरूपो यं पयपाली
न तिसंगमे॥ अयं तु वामभागेन पूज्यो मद्यादिभिः सदा॥ वामः कायो ब्राह्मणोपि मांसमद्यादिभुक्तये॥ ततो महामोहनामा सर्व्वकार्यादिव
र्त्तकः॥ विख्यश्च कामिकामूर्त्तेर्न्नरसिंहाह्वयो भवेत्॥ सतु दाक्षिण्यवामाभ्यां पूजनीयः सदा बुधैः॥ तथैव वालगोपालो मूर्त्तिर्या दं वंश

२३८

तः॥ मद्यमांसाशनो भोगी लोलुपः स्त्रीषु सर्वदा॥ वध्यस्त्वच रिडका देव्या वामिकामूर्त्तयंमृताः॥ लक्ष्यास्त्वा वामिकामूर्त्तिः सिद्धलक्ष्मी
परात्मिका॥ उग्रचण्डा छिन्नमस्ता रक्तादशनभैरवी॥ अग्निदाह पुरग्राममन्दिरेषु करोत्ययं॥ अपूजितमहालक्ष्मी देहमासस्तु पूजयेत्॥
वाग्भैरवी सरस्वत्या वामिका वाग्गतारका॥ नीलपूर्वा च वागेश्वरी रिरिकावाक्प्रदायिनी॥ तस्यामंत्रं पुरा प्रोक्तं प्रसून्नो वर्णानुसारमृता॥ मध्या
यस्त्रिपुरायास्त्वरूपवत्प्रानमिष्यते॥ पूजाक्रमस्तया चोक्ताः सर्वत्रैवतु भैरव॥ मार्त्तण्ड भैरवीनाम मूर्त्तिस्तूर्णरूपकीर्त्तिता॥ गणेशस्याग्निवे
तालः कथितो वामनाशकः॥ एते वामेन भावेन पूजनीया विशेषतः॥ त्रिपुरायास्तु यथा पूर्वं नमये वलये त्वया॥ वान्ते द्विरेफैः सर्वत्र यथा हृत्वा
तथा तथा॥ अनुस्वारविसर्गाभ्यां प्राक् शेषो परिकीर्त्तितो॥ मध्ये तु केवलापूर्व्वे सानुस्वाराणि रक्षिभिः॥ पश्चाद्धृति क्रमाद्येषु वर्णैरेकेन चैव
हि॥ वस्तेः समस्तैरपि च ह्रीकारसंयुतैर्युतः॥ आद्या याः त्रिपुरायास्तु मन्त्रमन्या जिते त्वया॥ तथा त्रिपुरभैरव्या मन्त्रचर्चाक्षरैरपि॥ त्रिष्व
तुर्दशभिः सत्वातादीनयास्तु विचारयेत्॥ द्वितीयं त्रिपुरां हृत्वा शेषे चाद्ये च योजयेत्॥ विंशति तत्सहस्त्राणि शेषे चापि त्रयोदश॥ आद्य
माद्यन्तत प्रोक्तं वाग्भवाद्यं तृतीयकं॥ एवं चापरमप्येवं मन्त्राणां च तुष्टयं॥ एतत् ज्ञात्वा नरः कामान्त्रखिलान्प्राप्य संगतः॥ मृतो देवीपुरं या
ति क्रमाद्वेताल भैरवः॥ यः सकृत्पूजयेदेतत्सकलं मन्त्रसंशयम्॥ प्रथमं कामतो प्यस्य साधकस्त्रिभिर्नरेः॥ चिन्तयन्मनसा देवी सम्यक्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्रिपुरभैरवी॥ सकामानखिला प्राप्य स्वरूपो मदनोपमः॥ धार्म्मिकान्तपतिर्भूत्वा ब्राह्मणो द्विजवाग्भवेत्॥ आराधितशरीरस्तु पिशाच
द्येत्तदेव हि॥ निरोगश्च चिरायुश्च निरावाधश्च जायते॥ एवं त्रिपुरभैरव्या मया प्रोक्तं स्वयं क्रमः॥ वैष्णव्यास्तु महादेव्याः सहस्राणि
तु षोडश॥ स्पष्टाभैरवमन्त्राणि शिवैकाग्रमनाः पुनः॥ अष्टोत्तरसहस्रन्तु चतुःषष्टिस्तथापरः॥ मन्त्राः प्रोक्ता महादेव्या मूर्त्तिभेदेन ताः शृ
णु॥ अनुस्वारविसर्गाभ्यां द्विगुणास्तु पुनः समाः॥ कादिव्यंजनसंयोगाद्भूर्द्ध्वाधावास्तु भावतः॥ द्वाभ्यां द्विभिश्च वशाततमुद्गरेत्मन्त्रविन्तु
नः॥ अष्टाविंशोत्ततः कृत्वा समस्तव्यस्तसंयुतैः॥ विस्वरैः सस्वरैश्चापि सानुस्वारविसर्गकैः॥ केवलैरर्पितैश्चैव द्विव्यस्तद्वन्तरैस्तथा॥ ए
वमष्टोत्तरं पावत्संयोगो योगभावतः॥ देव्यास्तु षट्सहस्राणि सहस्राणि तथा दश॥ मन्त्राश्च संख्यया ख्याता क्रमाद्वेतालभैरव॥ सम
स्तव्यस्तरूपेण वैष्णव्याये मयोदिताः॥ तानुज्ञात्वा नरो याति मम वै सदनं प्रति॥ अष्टम्यां वा नवम्यां वा शाहस्राणि तु षोडश॥ आजपेन्मन्त्र
वीजानि सकृद्देवन्तु भैरव॥ ध्यायस्तु वैष्णवीमूर्त्तिं तदेकाग्रमनाः स्पृशन्॥ नरराजा भवेद्भूमौ मंडितश्चाति हर्षितः॥ चिरायुः सुखभोगी स्या
द्दृप्तो बलवाहनैः॥ नाम्पेव चाष्टधा जप्त्वा सार्वभौमोन्तपो भवेत्॥ जरामृत्युक्षोभ्यतः सिध्यातपेत मुक्तिमाप्नुयात्॥ इति सकलगुणोप
येद्वर्गादोषस्य नित्यं भवति कलुषहीनः श्रीविष्टद्रे स्वमंत्रः॥ सकलमखिलवेत्ता सोभवेदेतयोस्तु सर्वभयतिजितारी रोगशोक

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रसुतः॥ ॥इति श्रीकालिकापुराणे त्रिपुरभैरवीबालात्रिपुरकल्पचतुःसप्ततितमोध्यायः॥ ७४॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥त्रिखण्ड
वद्वादशभिर्बिल्वक्षेत्रैर्मन्त्रजपैस्तथा॥ पुनः श्रोत्रसाधकस्तु कामसिद्ध्यै प्रिहेतवे॥ जातीपुष्पञ्च बकुलं मालतीपुष्पमेव च॥ नद्यावर्त्तं पाट
लञ्च शितपद्मं मतः परं॥ आज्यमन्नं पायसञ्च दधिक्षीरं तथा मधु॥ लाजाश्चापि सकर्पूरा अमीश्च चतुर्द्दश॥ पुरश्चरणसंभाराः परि
पुराप्यः प्रकीर्त्तिताः॥ द्वादशामेव लक्षेषु जपेषु विरसाधकः॥ एतानि सर्वद्रव्याणि जुहुयादनलेज्वले॥ लक्षत्रयन्तु यो जप्त्वा पुरश्चरणमाच
रेत्॥ स तु सजपं सकलपुरं जुहुयात्तु चतुःसतं॥ दशभिर्बिल्वक्षेत्रैस्तु द्रव्यैरन्यैः पुरश्चरेत्॥ जप्तेषु चाष्टभिः षट्सु सर्वं सर्वत्र चाभवेत्॥ हस्त
मात्रन्तु कुण्डं स्यात् षट्कोणं षडङ्गुलाधिकं॥ त्रिपुरायास्तु बालाया मध्यायाश्च सदैव हि॥ यथा त्रिपुरभैरव्याः कुण्डमानं प्रकीर्त्तितं॥ चतुःको
णं भवेत्कुण्डं हस्तमात्रं द्वयेषु च॥ अष्टाङ्गुलाधिकं प्रोक्तं वैल्लव्याश्च पुरश्चरेत्॥ त्रिकोणं हस्तमात्रन्तु कामाख्यायास्तु कुण्डकं॥ एवं सद्वि
प्रपञ्चानामायासापि तथा तथा॥ यः कुर्य्याद्दनलश्चैव विविधिवद्दत्वं विहुतो॥ कामाख्यायास्तथाश्चापि ज्योतिषोमादिवत्स च॥ आदौ
त्रिपुरभैरव्याश्च तुर्भिर्द्दशभिस्तथा॥ जुहुयात्तं ज्वलनेवह्नौ आहुतीनां चतुर्द्दश॥ पश्चात्तु मूलमन्त्रेण चाष्टोत्तरशतत्रयं॥ होमखण
डं च वातेन शतानि द्वादशाथवा॥ जपान्तेतु वलिं दद्याद् वैल्लव्याव लिक्षानत॥ रत्नसौवर्णमुक्ताश्च प्रदेया गुरुदक्षिणा॥ अलाभेदा पिपुष्प

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चैलाजैर्देव्याः पुरश्चरेत्॥ लाभे ष्वत्तु ईशाद्रमैः कुर्य्याच्चदधिपूर्वकं॥ अस्या यन्त्रं रहस्येन भ्रष्टाग्नवेताल भैरव॥ यन्त्रे तेवा रिखलात्कामा छ्न्
भते नरस त्तमः॥ षट्कोणमण्डलं कृत्वा तुर्द्धकोणत्रयं लिखेत्॥ मन्त्रं त्रिपुरभैरव्या त्रिवर्णा पात्तत त्त्व धः॥ आद्याद्यायास्त्रिपु
रायास्तु त्रिवीजानि लिखेन्ततः॥ मध्यवीजत्रयं मध्ये लिखित्वा पीतवस्त्रके। सर्व्वैस्तु मातृकामन्त्रैः स्त्रिधासं वेष्टयेदनु॥ ला
क्षारसे लिखित्वा तु त्रिलोहे वेष्टयेत्ततः॥ तद्धार्य्यं मूर्द्धि सततं तेन सर्व्वजयी भवेत्॥ रूपवान् गुणवान् वाग्मी धनरत्नयुतः सदा॥
दीर्घायुः कामभोगी च सुप्रजः स च जायते॥ मध्यवीजं लिखित्वैवं मूर्द्धि वा धस्तया परेः॥ आद्यायास्तु हृदे वा त्रै भैरव्यैस्तु त
देव हि॥ इमानि बहु यन्त्राणि कुर्म्मं वेताल भैरव॥ पूर्व्वं वद्द्व ष्टपित्वा तु अष्टत्रिकोणेतु मातृकें। वामवाहो दक्षिणे च हृदि कोरो
तथा कुरे॥ मूर्द्धि धार्य्याणि क्रमतः फलमेतत्त्वत्तु ष्टयं॥ संपत्सौभाग्यसंस्तम्भः वशीकरणमोहनं॥ कवित्वमप सर्व्वत्र भवेदे
तन्न संशयः॥ यन्त्रं मन्त्राणि तन्त्राणि त्रैपुराणि तु भैरव॥ नव पञ्च सहस्राणि पंचाधेस्त्रीगणीकृतेः॥ तत् ज्ञात्वा पूजको धीमा
न् परत्रेह न सीदति॥ मन्त्रोपेस्तत्र मंत्रेच विचलितपदं त्रैपुरं वस्तु धाम॥ वा हि प्राद्यैर्यद्यपि विगत भयपदं यत्कवित्वं प्रदात्॥
त्रैविंशं हात्स्रूपं त्रिदिवमपपुरा यंत्रमंत्रत्रयापि॥ भंगो नास्ति पदं तत्सकलशुभमभयं त्रैपुरा रव्य प्रधानं॥ कवचं त्रैपुराया

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्तुष्टस्तु वेताल भैरव ॥ यत्ज्ञात्वा मंत्रराजस्य फलमाप्नोति पूजने ॥ उपचाराः पुराः प्रोक्ता येतन्त्रे वापि पजने ॥ प्रीतिपत्निस्तमेगात्रकीर्त्ति
तानित्यपूजने ॥ कवचस्यतु माहात्म्यं सहस्रास्यो च केशव ॥ वक्तुं शेषमस्तु नन्तोपि वहुजिह्वः कदाचन ॥ कथ्याद्रयेन तेवा ध्यानस्यातोयपरिस्तु
वे ॥ कवचं स्मरणादेव सर्व्वकल्याणमाप्नुयात् ॥ ॥ ॐ त्रिपुराकवचस्यास्य ऋषिर्दक्षिणाउच्यते ॥ छन्दोऽस्त्रिनाहुयं प्रोक्तं देवी त्रिपुरसुन्द
री ॥ धर्म्मार्थकाममोक्षाणां विनियोगस्तु साधने ॥ यथा याः त्रिपुरख्याता वीजानि क्रमतस्तथा ॥ वामतो वाग्भवादीनि कीर्त्तितानि पुरा मया ॥
तथा त्रिपुरभैरव्या वीजनामपि नामतः ॥ वाग्भवः कामराजश्च तथा त्रैलोक्यमोहनं ॥ सवले सकले साईं वाग्भवं वाचस्वामुख्यं निखिलचरित
कामान्कामराजो ददातु मे ॥ सकलकरणरक्तो वामरः पातु नित्यं तनुगतवहुतेजो वर्द्धपर्वृद्धिहेतुः ॥ कूटैकरूपं च मिरितं गदितं सयंत्रं मंत्रं तनो
तु सततं ममतेजमुग्रं ॥ तेजोमयं परमरूपमयं च नित्यं तन्मे हृदि परिसरे सततं च मुद्धो ॥ आधारे वाग्भवं पातु कामराजस्तथा हृदि ॥ भ्रूवो
र्म्मध्ये वशीवैच पातु त्रैलोक्यमोहिनी ॥ विततृकुलकरणखा कालिनी भैरवाख्या त्रिपुरपुरमदाख्या सर्व्वलोकस्य माता ॥ वितरतु मम नि
त्यं नाभिपद्मे सकुक्षौ गणसततवनिता सा रोगहानिं सुखं च ॥ योगोऽर्जगद्विपरि मोहयतीव नित्यं योगर्त्ति या त्रिपुरभैरवितारिणीति ॥
सा पञ्चतारकनिभा मम पञ्चभागे नासाक्षिकर्णरसना स्थित पातु नित्यं ॥ आद्यानु त्रिपुरा येयं मध्याया कामदायिनी ॥ त्रिधा तनवता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नित्यं सो मे त्रिपुरभैरवी ॥ उदव्यां दिशि सदा मां पातु बालां तमाता यमदिशि मम भुद्धां भद्रमुग्रं विदध्यात् ॥ ग्रुरु नापवराका छामध्य
तो भैरवी मामवतु सकलरक्षां कुर्वती सुन्दरी मे ॥ महायोनिर्म्मही यो निर्विप्रव योनिः स्वदेवत ॥ सापातु त्रिपुरा नित्यं सुन्दरी भैरवी तथा ॥
ललाटे सुभगा देवी पूर्वस्यां दिशि कामदा ॥ नित्यं तिष्ठतु रक्षन्ती सदा त्रिपुरसुन्दरी ॥ भ्रूवोर्म्मध्ये तथाग्नेय्यां दिशि मां त्रिपुरा भगा ॥ वर्द्धय
न्तीभवं गुह्यं पाता त्रिपुरभैरवी ॥ वदने दक्षिणस्यान्त्व दिशि मां भगसर्प्पिणी ॥ त्रिपुरा नेत्रयोः पातु शिवदूतिच नाशिकां ॥ कर्णयोः पश्चिम
स्याञ्च दिशि मां भगमालिनी ॥ सुखोपिता जगत्योनिर्या बाला त्रिपुरा मता ॥ अनंगकुसुमा कराठप्रतीच्यां दिशि सुन्दरी ॥ त्रिपुरा भैरवी माता
नित्यं पातु महेश्वरी ॥ हृदि मारुतकाष्ठायां देवी चानङ्ग मेखला ॥ नाभौ उदीच्यान्त्व दिशि मातङ्गी त्रिपुरा मता ॥ अनंगमदना देवी पातु त्रिपु
रभैरवी ॥ ऐशान्यान्दिशि लिंगे च मदविभ्रममन्थरा ॥ वागवादिनी रक्षतु मां सदा रक्षतु भैरवी ॥ गुडमे धान्तरे पातु रति स्त्रिपुरसुन्दरी ॥
मुष्क्को वजगद्योनि बाला मां त्रिपुरा वतु ॥ हृदयाभ्यन्तरे प्रीतिः पातु त्रिपुरसुन्दरी ॥ भूनाशा योर्म्मध्यदेशे नित्यं पायात्महेश्वरी ॥ द्रावि
विनी प्रत्रंष्ठ तः पातु बाणो मां दुर्गा मूर्द्धनि ॥ क्षोभनो मां सदा पातु क्रमाद्यो निष्ठुभीतितः ॥ वशीकरण बाणो मां मग्नितः पातु राजतः ॥ आ
कर्षणा हृयो बाणो मां पातु रास्त्रघाततः ॥ मोहनसर्व्व भूतेभ्यः पिशाचेभ्यो जलात्तथा ॥ नित्यं पातु कामबाणस्तावानः काममुत्तमं ॥ मनो मां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ज्ञानविषयेशास्त्रेवादेसदामतः॥पुस्तकंपातुमामस्मिन् संकल्पंवर्द्धयेन्मनः॥करःपातुसदाचास्तिव्रामतेजोविवर्द्धयन्॥श्रमयंच
भयंयन्नांसर्व्वभ्योमूर्तिभावनं॥उर्द्धेधोभावभूताद्रवतकरराजापुस्तकीलाग्रचक्राकालाग्निःप्रखरोचिसकलसुरगरोरक्षितो
मुराडमाला॥ज्ञानेध्यानेकयतान् प्रवलवराकरंतत्वभूताप्रतिष्ठं।पाताद्दुर्द्धतप्याधसकलमयच्छतोभोगभीरोःसविद्या॥फ्रूंःपातु
हृदिमांनित्यंसशीर्षेपातुनित्यसः।वंपातुगुह्यदेशेमांसैंःपातुकरान् पार्श्वेयोः॥वकारोममनाभीतुशिरादौपातुसर्व्वदा॥शक्रंपातुसदा
कंठेवृत्लारक्षतुसर्व्वदाः॥विद्याविद्याभाविनीकामरूपास्थूलासूक्ष्मामायमादिव्यरूपा॥व्रतेन्द्राघेरक्षिताभीतिहन्त्रीरक्षांकुर्व्यात्सर्वतो
भैरवीमां॥आद्यामध्याभाविनीनीतियुक्तासम्पकज्ञानज्ञेयहृत्पापराया॥आदावन्तेमध्यभागेचताराग्पातादेवीभैरवीत्रैपुरीवा॥यन्मन्त्रंतं
त्रयन्त्रानांमन्त्रानामपिकेशवः॥व्रलरुद्रश्चजानातितत्वंनाप्योनमोस्तुतां॥लंब्राह्मीत्वंभवानीत्वमसिचगिरिजायोगिनीसिद्रिलक्ष्मीत्वं
वाग्मीत्वंभगाख्याभगवतिगिरिजाकुब्रिकाचर्चिकात्वं॥वर्णास्त्वंसिद्विरूपात्रिविधपुरगताकामदाकामरूपा॥ऐंक्लींसौत्रिपुरेकावि
त्वंममत्वंसौभाग्यमुच्चैःकुरु॥इदंतुकवचंदेव्यायोजानातिसमन्त्रवित्॥नाधयोव्याधयस्तस्यनभयञ्चसदाक्वचित्॥इतितेपरमंगुह्यंका
माख्याकवचंपरं॥त्वंभजस्वमहाभोगतनाप्सिद्धिमवाप्स्यसि॥इदंपवित्रंपरमंप्रतापकीर्तिविवर्द्धनं॥त्रिपुरायाःत्रिमूर्तेस्तकवचंय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कालिका० मकोदितं॥ यः पठेत्प्रातरुत्थाय समाप्नोति मनोगतं॥ लिखितं कवचं यस्तु करोऽठ गद्भ्रातिम च्चावित्॥ न तस्य गात्रं कृतन्ति रिपोश्श
२५५ स्त्राणि भैरव॥ संग्रामे शास्त्रवादे च जयस्तस्य प्रजायते॥ इदं कवचमज्ञात्वा यो जपेत् त्रिपुरां नरः॥ सद्यः शस्त्र घातमाप्नोति भैरवी सुन्द
रीमपि॥ वीजमुच्चारयेन्नस्यो भवान्दोषविनिश्चयः॥ संतोषनो गः प्रत्येकः भेदश्च वर्णगोचरः॥ तस्यै वजायते सम्यक् प्रज्ञादिदो
षवर्जितः॥ यस्योच्चारणकृत्वे तु संयोगावोधभूषणं॥ प्रत्येकभिन्नभावोपि सकुष्ठिजायते नरः॥ मासानां प्रचुरत्वे तु फलानामपि भूषितं॥
उक्तन्यासो न हित्वाज्यो ह्यधिकं तु समाचरेत्॥ मयोक्तं न्यासमज्ञात्वा न कुर्याद्याप्रमादतः॥ यः कुर्यात् पूजनं देव्या न्यासपूर्वं समग्रमंद॥
मंत्राक्षरस्य विन्यासो सर्वमंत्रेषु कीर्तितं॥ वैष्णव्याश्चोपरुद्रेषु महाभागे ध्यवाप्नुनः॥ मंत्रेकलेवरगते महामाया प्रपूजने॥ मन्त्र 252
न्यासे न वा कुर्यात् यदा नेत्रेन चाचरेत्॥ मल्लिकामालतीकुरण्ड कुर्याज्जाम च चोच्चरेत्॥ अगुरुं केषु सिंदूरं पानेषु मदिरां तथा॥ रक्त पुराण
वस्त्रन्तु कौशेयं त्रिपुराप्रीतिदं मतं॥ न योदीपः प्रदातव्यः पञ्चवासप्त भैरव॥ इतो न्यूनं प्रदातव्या त्रिपुरायै कदाचन॥ मल्लिकामाल २५५
तीकुन्दं वकोद्दोणः सिताम्बुजं॥ मुलकपुष्पे बुत्रिपुरा प्रीतिदानि सभैरव॥ रक्ताम्बुजं जवा रक्तः करवीरोयकोमलः॥ रक्तत्रिपुर भैरव्याः
प्रीतिदा सहकाञ्चनैः॥ इदन्ते कथितं पुत्र संक्षेपादेव भैरव॥ अवाप्यासि द्विविपुलांस्वर्पविस्तारयिष्यामि॥ आराध्यतां महामायामवाप्य

292

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

वगलेशातां ॥ कल्पमंत्राद्यमंत्राणां भविष्य सि वितानकः ॥ अस्या त्रिपुरभैरव्याः शुक्लरूपाणि यानितु ॥ तानि सारस्वताख्यानि मं-
त्रा स्व समुदीरिता ॥ सरस्वती चया देवी वीणा पुस्तक धारिणी ॥ सकमण्डलुहस्ता च दक्षिणे शुक्लवर्णिका ॥ मणावेलक एवे
वशित पद्मा परिस्थिता ॥ शुक्लवस्त्रा शुक्लवर्णा शुक्लाभरणभूषिता ॥ तस्यास्तु वाग्भवाभाव्यां नेत्रवीजं तृतीयकं ॥ द्विः कृत्वा तु
नियोज्येत मंत्रं प्राक्कथ तिपादितं ॥ वरदाभयहस्ता च माला पुस्तक धारिणी ॥ शुक्ल पद्मासन गता सा परा च सरस्वती ॥ माला वी-
जाद्य स्वरस्त्र दितकं वाग्भव दुकं ॥ मंत्रमस्याः तु एः प्रोक्तं तत्रैसा माम [illegible] मीरितं ॥ एषा तु सारकवर्णा मुण्डमालाविभूषिता ॥
तस्या स्त्वोक्तः पुरा मंत्रैः मातु ह्रा सरस्वती ॥ अघो मंत्र तपे तस्या स्त्रयोदश निरूपणं ॥ एताः कविलस्या [illegible] क्तो घेतत्वपाद विधि-
स्वये ॥ कुरवस म्प त्कराः प्रोक्ताः नित्यमेव तु भैरव ॥ अस्या वक्तः समस्तैश्च शुक्लार त्वादि भेदतः ॥ वक्तुः षष्टि मूर्त्तय श्चैव पुराचाथ
भैरव ॥ महामाया योगनिद्रा मूलभूता जगत्प्रसूः ॥ जगन्माता जगद्धात्री विद्या विद्या परात्मिका ॥ तस्या एवमहाभागा त्रिपुराद्या विभू-
तयः ॥ दृष्टुं नामा तु बोधितं भास्वयन्त्रां तमेव हि ॥ इतिते कथितं पुत्र महादेव्या मनोहरं ॥ रहस्यं वाम दक्षिणापं मंत्रशुद्धिं प्रशृ-
ण्व मे ॥ ॥ इति श्रीकालिकापुराणे त्रिपुराकवचं पंच सप्ततमो ध्यायः ॥ ७५ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ मंत्रशुद्धिमवे क्षैव

कालिका ज्ञप्नी यात्म व्रक्ष्तमं ॥ तत्र सिद्धिस्तु सिद्धिंवसा ध्यहात्र वमेव च ॥ मंत्रचतुष्पं प्रोक्तं नदिवाक्षर भेदतः ॥ वर्णात्मकमशाश्वत नु
२४५ योमयाभाषितंपुरं ॥ तमादौभैरवंज्ञात्वा पश्चान्मंत्रं प्रकल्पयेत् ॥ वर्णानान्तु पृथग्दीनां वैस्वतीतत्त्वसंज्ञकं ॥ यः प्रोक्तो भून्महामंत्र
स्तत्रयाम दशालितु ॥ मूलभूतानि तान्येव ततो न्यानि च वर्द्धयेत ॥ अकारश्च ककारश्च षठकारो जपेव च ॥ तकारो पक्षाकारश्च
वर्णाद्याश्च प्रकीर्त्तिताः ॥ आ ई उ ऋ लृकारश्च दीर्घाद्वीव चतुः स्मृताः ॥ एतो वो वौ च वर्गश्च विन्द्वादि जंशिकस्तथा ॥ ध्या
नन्तरज श्चेति कीर्त्तिता स्तसुराश्रमी ॥ खकारश्च गकारश्च घ ङो वर्गाः प्रकीर्त्तिताः ॥ व्यंजनादी ककारादि रुजो यान्नो परस्मृ 253
तः ॥ ठकारश्च डकारश्च चकाराद्यादिरेव च ॥ एकरान्तश्च भूतोयं बहुस्यादि प्रकीर्त्तितः ॥ खकारश्च दकारश्च वर्म्मशब्दादिरेव च ॥ प्रराण
नवशब्दस्य चैवादि चतुर्थो वर्गा उच्यते ॥ फलशब्दादि यंत्रादि बहुशब्दादिरेव च ॥ नकारो मनुशब्दादि पंचमो तर्गौ उच्यते ॥ यका २४५
रश्च वकारश्च नकारो रस्तथैव च ॥ एभिश्चतुर्भिर्वर्गोयं षष्ठस्तु वर्ग उच्यते ॥ शषसाहक्षकारश्च संयोगः परिवेदकः ॥ पंचभिः शेष
वर्गोयं सप्तमः परिकीर्त्तितं ॥ संयोगायोगसंलोम प्रतिलोम विशेषतः ॥ वर्णाः सर्व्वे तु नामादौ वाग्मात्रे पि च भैरव ॥ चतुर्वर्गप्रदा वर्णाः
सुखदुःखकरास्तथा ॥ बोधेभे बजसंपूज्यापूज काः परिकीर्त्तिताः ॥ अहं विष्णुश्च ब्रह्मा च गायत्री ब्रह्ममातृका ॥ अपरं ब्रह्म वर्णा २९२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्तु परं ब्रह्मसुखप्रदं ॥ अपरं ब्रह्मकुशालं परं ब्रह्मादिगह्वति ॥ बडक्षरशिवोवर्णाजगतीछंदथापुनः ॥ ससर्ज्जे समवक्त्रे तान् ब्रह्मर
न्ध्रे चवैमथानं ॥ अहंनुसकलं वर्णा नमपंचैरवतन्त्रकं ॥ अकाद्यं वकुलं प्रब्रह्मज्ञानमार्गाविवर्द्धयन् ॥ तदमेगतितावर्णामयावर्णा
विनिश्चये ॥ मन्त्रमुद्रिविवेकार्थं वर्णातन्त्रं ततः स्फुटं ॥ शक्तिशंभुस्वरूपितोपारे रेखेद्वप्रथमं न्यसेत् ॥ तन्मध्यतः पुरोरेखे विस्तुलक्ष्मीत
लेतथा ॥ तयोस्तु रेखयोर्मध्ये रेखासमतामसेत् ॥ तस्य वक्तस्य चारे बुवास्ततत्सरिसंरवया ॥ वतस्वस्तु पितोपारे रेखेद्वप्रथमंन्यसेत् ॥
तन्मध्यतः पुरोरेखे विस्तुलक्ष्मीतलेतथा ॥ तयोस्तु रेखयोर्मध्ये रेखसमतोन्यसेत् ॥ तस्य वक्रस्य चारे बुवास्ततत्परिसंवतस्तु ॥
प्रदत्तं स्याः स्वरमध्ये बुमेरवः ॥ भिन्नानाष्चवत्तयाता सालक्ष्यवोक्तोप्रकीर्त्तिताः ॥ नेमपवस्कचतस्रोत्पल। मिमध्ये बुकीर्त्तिता ॥ अस्वा
रसंयुतचक्रं लिखेद्भूमौ सुदक्षुरवः ॥ प्राङ्मुखं विलिखेच्चक्रं चतुर्त्रैमिस [illegible] प्रान्वितं ॥ वहिर्वेष्टनसंयुक्तं वर्णाज्येष्ठं प्रकीर्त्तितं ॥
मेषादीनां नुतशीनामुदयाय प्रकीर्त्तिता ॥ इदमेवभवेच्चक्रं ज्ञान [illegible] स्त्रीवृद्धिकारकं ॥ इदं च चक्रं लिखित्वा तु समभौमौ मुदङ्मुखः ॥ प्रा
ङ्मुखो वा लिखेद्धीमान् मुक्तिः स्तनप्रणामनगुरू ॥ प्रदक्षिणं विलिखेत् वर्णान्ते ब्येतउत्तरे ॥ पुरोरेखावकारं च तन्त्र्यापिक्रमशो
लिखेत् ॥ ककारं वर्ज्जयदीर्घमीकारं च तु रेसवे ॥ अकारादिक्षकारान्तं रुद्धतं च णवर्ज्जितं ॥ प्रदक्षिणाक्रमादेव लिखित्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दशसंचयं ॥ स्वनामाद्यक्षरं बुलकुर्य्यात्तु गणनक्रमं ॥ मंत्रस्याद्याक्षरं यावत् सिद्धाद्यं तत्र योजयेत् ॥ नवैकपञ्चके सिद्धः साध्य षट्दशु
त्रमर्पंक्तिषु ॥ हूँकारं वर्जयेद्दीर्घमिकारं स्वसुरे स्वरि ॥ अकारादि क्षकारान्तं ङ ञ नकारवर्जितं ॥ प्रदक्षिणक्रमादेव लिखित्वा वर्णसञ्च
यं ॥ स्वनामाक्षरसं गृह्य कुर्य्याच्च गणनक्रमं ॥ मंत्रस्याद्याक्षरं यावत्सिद्धाद्यं तत्र योजयेत् ॥ त्रिसप्तैकादशे चैव साध्य सिद्धः परिकीर्त्तितः ॥
द्वादशाष्टचतुर्थे च वशात्रुवः परिकीर्त्तितः ॥ सिद्धेन चाचिरात् सिद्धिः साध्यं कालेन सिध्यति ॥ कामान्नाशयते शत्रुः सुसिद्धिः सिद्धिदा चि
रात् ॥ एवं मंत्रक्रमः प्रोक्तो मंत्रदाक्षिण्यगोचरे ॥ वाम्यारधनमंत्रेषु क्रमं स्यादावहभैरवा ॥ क्रमच्छृयंतं च एञ्च वर्णाश्च वर्णगोचरे ॥ लिखि 254
खित्वा क्रममेतेन वर्णास्तु मंत्रवर्णवित् ॥ नृसिंहार्कवराहाणां प्रासादप्रणवस्य च ॥ एकाक्षरस्य वर्णानां न सिद्धादिविचिन्तनम् ॥ वीजेषु
चापि सर्वेषु दीर्घेष्वेषु च भैरव ॥ सिद्धादिचिन्तलोकानां ग्राह्यान्तु न तद्वशपकं ॥ सुसिद्धकामदं ग्राह्यं साध्यसिद्धिविचारणात् ॥ नग्ना
ह्यं शास्त्रवित् धीमान् गृहीत्वा प्रोतिचापदं ॥ यो यस्यैकाक्षरो मंत्रः स तन्नाम्ना सन्निगद्यते ॥ सहितश्चन्द्रविन्दुभ्यां तद्बीजमिति गम्यते ॥ त
थाशक्रोरकारस्य सार्द्धचन्द्रः सविन्दुकः ॥ स एव शाकवीजः स्यान्न याम्यत्रापि जयेत् ॥ मंत्रो द्वारेषु सर्वत्र परतः पुरतः पुनः ॥ पूर्वतोपि पर
तायमनुर्ज्ञो पूर्वपक्षकं ॥ यदा षोडशसाहस्त्रं वै स्वमा मंत्रपञ्चकं ॥ चक्रेनिरीक्ष्यते तत्र षोडशारस्तु चक्रमं ॥ विंशतीस्तु सहस्त्राणि चि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पुरा पापदष्णते ॥ द्वात्रिंशदारं तच्चक्रं लिखनीयं सदाबुधैः ॥ इदमेव महच्चक्रं षोडशारोदिकं कृती ॥ कुर्य्याद्दधिकरे बाभिर्म्मंत्रं प्रपु
ष्पान्तरे शुच ॥ इयन्तेक पिता पुत्र मंत्रमुष्टि भी भिदा ॥ जानाति सस्य कृपद्रमांसजपी काममापुयात ॥ रहस्यं परमं पुत्र प्रयोगादि प्रका
रतः ॥ वक्ष्यामितन्त मासेन षण्मुवे तालभैरव ॥ दन्तः पक्ष विताजस्य तदन्यपरिवेष्टितः ॥ निर्म्माल्पे नतुवै हन्यात्तत्संवे ष्टचगुसात्रयं ॥
न वांदासन षुत्रस्यव छात्तं मंत्र मंत्रितं ॥ गृहीत्वा दक्षिणे पाणौ मंत्रात्मा गत मादितः ॥ सजपेदथ वेहन्तव्याम्र स्य स्मांत्रियते ध्रुवः ॥
ततस्तद्दक्षिणे बाहौ धार्य्य मन्त्रो तमंतु धैः ॥ तत्तां द्वादशालि छिः स्पाद्वन्ताचेन्ताभि तिन्निडी ॥ जयः संग्रामवादे घुतशीरस्पापयोगि
ता ॥ वणकृद्राज पुत्राणां राज्ञामपि वसन्ततं ॥ भूतप्रेतपिशाचास्तु नाथान्ति प्रेतगोचरं ॥ पोषितं समदानान्तु वसकृत् छिद्रसन्ततः ॥ रु
धिरांतं च मांसानां धात्री णागाम्भु ष्टमिष्टये ॥ तेजसांस र्वकष्वेवच क्षुस्तेजः प्रदस्तया ॥ मूर्द्धिपक्षे विताजस्य हस्तं दत्वाशतत्रयं ॥
वैष्णवीतंत्र मंत्रस्त्क जप्तातं स्यापयेद्गृहे ॥ तं विडालन्तु यापश्यन्मलिनीव नितासुचा ॥ नापुत्री साभविन्त्रीतु कदाचिदपि भैरव ॥ ता
दृक्पक्ष विडालस्त्क कराचिदपि भैरव ॥ मृतापत्या पिताडहे जीव पुत्रा प्रजा यते ॥ कोकिलामंगराजो वा चकोलो बाभ्रुको पवा ॥
वैष्णवीतंत्रमंत्रेतामंत्रितेपत्र तिष्ठति ॥ विष्णुः सुमन्दिरे तस्य भवितं सुप्रजाभव ॥ न संतानत्र गच्छन्ति गताः खादन्ति मानवा

रः॥ नारीनरशतं तस्य मन्दिरे हि प्रजायते॥ पञ्चमूर्त्तिष्वरिडकायानि मर्म्मस्थानि च पंजयः॥ तासां वर्त्तीनां मांसानि स्थाल्पं पक्का
दिनत्रयं॥ अष्टम्यां नतु नैवेद्ये दत्वा तन्मंत्रमंत्रितैः॥ तोयैरभ्युक्ष्ये पुष्पैश्च मनसा चिंतयेच्छिवं॥ तस्मिन्न प्रकेतु दीघीपुराजा
पापविवर्जितः॥ तेजस्वी शत्रुदमनः कविर्वाग्मी च जायते॥ ललाटे मूर्द्धि कण्ठे वा बाहु पारोपास्तथा हृति॥ वैष्णवी तन्त्रमन्त्रस्य
यानि चाष्टाक्षराणि तु॥ लिखित्वा तानि चैतेषु स्थानेषु मन्त्रविद्बुधः॥ कुंकुमक्षीरमलयजातपंकेन जाचकैः॥ अष्टम्यां च
समीभूत्वा नवम्यां प्रयमनरः॥ प्रतिस्थानेषु सकरमष्टौ सं पूजयेद्बुधः॥ आवर्त्तनेन मन्त्राणां ततोनु पूजयेच्छिवां॥ ततस्तस्मि प्रराण
न्दिने देव्यै द्वितीजाती पकं बलिं॥ दत्वा सहस्रं मंत्रस्य संख्यापाजपमाचरेत्॥ जपान्ते तु हविर्भुक्त्वा संयतो रजनीं नयेत्॥ एवं २५१
सकृत्कृते पुत्र राज्यपतस्य पराजयः॥ कदापि च न यो भूयान्नैव वादे न शास्त्रतः॥ विधिनैवं सकृत्कृत्वा रणे ज्ञान यथा तथा॥ सदा 255
लिखेद्धात्रिपत्रे विजयाय रणेषु च॥ अपरन्तु रणाभ्रांगं गृह्यमेतत्प्रकीर्त्तितं॥ अनेनैव तु गुह्येन विजयी त्वं भविष्यसि॥
इति वः कथितं सर्वं गुह्याद्गुह्यपरात्परं॥ सुखसम्पत्करं मंत्रं यंत्रं मंत्रसमन्वितं॥ यं प्राप्य त्रिदशाः सर्वे नित्यं वांछन्ति
वाञ्छितं॥ तदिदं ते समाख्यातं तन्त्रं वेताल भैरव॥ एतत्सर्वं नरो ज्ञात्वा तत्वतः पुत्र भैरव॥ सकामान खिलान्प्राप्य ३९५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नित्यं कैवल्यमाप्नुयात्॥ स्मरणोत्तिजः सहृदितं कथ्यमानं द्विजोत्तमः॥ नतं स्त्राविघ्नुजायन्ते ना पुत्रत्वं नुजायते॥ दीर्घायुर्बलपु
त्रैश्वर्यानित्यं प्रमुदितो कृतिः॥ वांछितान्समवाप्येह देवीगृहमवाप्नुयात्॥ गच्छन्तं कामरूपान्ते पीठं नीलाचलाह्वयं॥ कामाख्या
निलयं गृह्यकुब्जिकापीठकच्छपं॥ आकाशगंगा यत्रास्ति तज्जलेनाभिषिच्यते॥ तत्राराधयतं पुत्रम हामायां जगन्मयीं॥ सु
प्रसन्नाचिरा देवी वरदाने भविष्यति॥ ॥श्रीर्वउवाच॥ ॥इत्युक्ता वृषभारूढस्तत्र वेतालभैरवौ॥ सपुत्रौ संपरित्यज्य तत्रैवान्त
रधीयत॥ ततस्तेनाठकं शैलं परित्यज्य तपस्विनौ॥ आजग्मतुर्महात्मानं वशिष्ठं ब्रह्मणः सुतं॥ स हि संध्याचलगतस्तौ दृष्ट्वा समुप
स्थितौ॥ संभाजयामास मुनिस्तस्मिन्नद्रौ हरात्मजौ॥ ततस्तस्यापदेशेन वशिष्ठस्य महात्मनः॥ जग्मतुस्तौ तदा शैलं कामाख्यामराड
लंगतं॥ तत्र गत्वा महात्मानौ वेत्तवीतं त्र गोचरे॥ सदा यजगतां देवीं महामायां जगन्मयीं॥ भैरवाख्यस्य लिंगस्याग्निकटस्याहरा
त्मजौ॥ आकाशगंगामाप्य यत्स्थिरिडले मराडलोत्तमे॥ निधाय नलशार्दूलं जग्मतुर्मन्त्रमुत्तमं॥ तं जप्त्वा विधिवत्सम्यक् सिद्धिमप्याप्त
रात्मकं॥ वेतालस्य यथा शंखं भैरवास्य महामतिः॥ त्रिभिर्वर्षसिधुलक्षोतांच तुर्णां मन्त्रतां गतः॥ त्रिधा पुरश्चरणं श्वनौ भक्तयास
मकुर्वतां॥ यद्यदीन्तरतत्त्वो यंकल्पात पूजने कृतं॥ तत्तत्सर्वं चकन्तौ तु तत्रिहायनमध्यतः॥ कामाख्यात्रिपुरादीनाम मायासाम पिपू

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जनं॥ स कृत्वा पीठयात्रायां चरन्तु विधिवत्तदा॥ एवतौ वत्सकश्चौकतन्मासोहान्मजौ॥ सुप्रीता चानुजग्राह महामाया तथ्यैतदा॥
ध्यानस्थयोस्तु जपतोर्जायते च जगन्मयी॥ शिवलिङ्गं विनिर्भिद्य तदा प्रत्यक्षतां गता॥ तस्याश्चिन्निर्गतायास्तु शिवलिङ्गं द्विधाभवत्॥
भैरवो भैरवी चेति भेतकप्य तथा त्रपः॥ तान्ददर्श तदा देवी वेतालभैरवास्तथा॥ यथा ध्यानगतान्दृष्टाव हि स्थापित पातथा॥ तां दृष्ट्वा
वात्सर्वाङ्गीं पीनोन्नतपयोधरां॥ वरदाभयहस्ताञ्च सिद्धसुत्रासि धारिणीं॥ रक्तपद्मप्रतीकाशां सितप्रेतासनस्थितां॥ निमीलनयन
द्वं तदा वेतालभैरवौ॥ त्राहि त्राहि महामायेत्युचतुस्तौ मुहुर्मुहुः॥ ततस्तया महादेव्या तेजसाप्यायतौ नुतौ॥ पस्पर्श परहस्तस्य चाग्रभागे
न वैस्तवी॥ आप्यायतौ ततस्तौ तु पद्मो चापितया पुनः॥ श्वासेदन्तश्च देवत्वं मनुष्यत्वं विहाय च॥ देवभूतौ तदा तौ तु महामायां जगन्म
यीं॥ स्तुतिभिर्न्नमभिष्टुवतितयातुस्त्तपतुः शिवां॥ ॥वेतालभैरवावुचतु॥ ॥जय जय जय महामाये देवि सुरगणार्च्चितपदपंकजे वि
श्वविभूतिभाविनि शशिमौलिकेलिभाविनि शिवेऽपनेत्रये निर्जितकमले विभव पूर्वे सुरर्जितकान्तिकमलेश्वा॥ मधुपनेत्रनत भ्रूभंगु
रु भक्तरक्तपरिसेवित गुहायक विमलजे॥ आज्ञाचक्रकान्तशान्ततरणिस्फोटिकराटिकन्तस्य कान्तशान्तधरे॥ बहुनायकाय भोगयोग
धर्म्मसारा रे साम्परत प्रसरे॥ त्रिनाभिनीडविमधवक्त्रचिविकेव भस्मभस्व न्नसमाधान परे॥ विविधरत्नविनोद विश्वमूर्त्ति महा

२९२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मापरमित वेदक परे॥ आदि षोडश चक्र चूंबित चारु देह। पीन तुंग कुच वल्गित नभ्र॥ भव ... नाक लोक गते॥ सिद्ध बुद्ध वराभया सि
राग पातक पंकज तार्क्ष मूल मणि चतुर्विकृ पते॥ ... न नालक मन्त्र तन्त्र योगि योग निबद्ध सार वभूत भंग विनोद कृते॥ आत्मतत्व परे तसाय
तु गहार कमु ... विवेक सेवक सित प्रेत रते॥ रत्नसार समस्त संगत तरंग नागिव योगमन्त्र शा ... स्व पूर विशेष कृते॥ योगिनी गण ... त्व भाम
तीव मनि वद्धरत्न हार कटु णामुख ब्रह्म ... पापरे॥ लास हास विमोद मुक्त केलि निरंग देह परे॥ देवि ... देवि विशोक मोचन पापदग
पा ब्रह्मे वाठे॥ सर्व विद्यात्मिकां भूत्वा मंत्रयंत्री मयोशितां। प्रणामामि महामायां लोके वंदे ... कीर्तितां॥ परा परात्मिका नित्यां सा व्या
वो वेकरे स्थितां॥ कामाख्या दकरी कांतां तां माभि जगन्मयी॥ प्रपंच पंच भुवनां जगदं ... विवर्द्धने॥ स्वभावे नाद्र रक्षा ... देवि तत्वं
नमोस्तु ते॥ कामाख्या नित्यरूपाख्या महामाया सरस्वती॥ पाल क्ष्मी ... वक्ष स्यात्वां नमो वोहितां शिवां॥ मंत्राणि यस्य ते
जाणि सहस्त्राणि तु षोडश॥ मंत्र तंत्रात्मने तुभ्यं नमोस्तु मम पार्वति॥ इति स्तुत्वा ततस्ताभ्यां महामायां जगत्प्रसूं॥ उवाच मुदिता चेति
वरं वरय तं सुतां॥ प्रत्यक्षतो महामायां पूर्व वज्ञानगोचरां॥ तो दृष्ट्वा भर्गतनयो प्राह तुष्टेद मुत्तमं॥ ॥वेतालभैरवावुचतुः॥
देव्यनेन चारीरेण भवत्याः शंकरस्य च॥ प्रार्थय स्वास्वती सेवां नित्यं पावद्दिवि शाश्वती॥ नान्यं वरं साधया वोमाये त्वाज्ञाजग

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्मयी॥ अथ सा तु भक्तो वः स्वामान्योनिगिरिमंदिरे॥ एवमुक्ता तनस्ताभ्यां महामायां जगन्मयीं॥ एवमस्त्विति वै वाच भवत्वेवंमु
क्रमुहुः॥ एवं स्मितं जगद्धात्री प्रोक्ता सास्वं चुचुम्ब के॥ निःपीड्य सादयामास क्षीरधारां स्वयं गिरा॥ ततस्तु निःसृतं क्षीरं पाययामास भैरवं॥ वेतालं च महाभाग पयस्तौ तदा नृप॥ पीत्वा तौ तु तदा क्षीरं दिव्यं प्राप्य सात्वतं॥ अजरौ चामरौ भूत्वा तौ महातेजस्वि
नौ प्रभो॥ तस्यास्तु क्षीरममृतं तत्पीत्वा तौ महाबलौ॥ पीत्वा तौ तु महाक्षीरं सर्वज्ञौ संबभूवतुः॥ पीयूषपानात् संजातौ ततस्तौ प्राहवेद्म
वी॥ जगन्नाथ देव देवानां भवतश्चाधिपो ध्रुवं॥ तास्यौ च नित्यमास्त्र योनि दीर्घ भक्ती भवत्सु तौ॥ ॥ और्व उवाच॥ ॥ इत्युक्तौ हरसम्भ
त्या महामायां जगन्मयीं॥ योगिनीगणसंयुक्ता तत्रैवान्तरधीयत॥ अंतर्हितायां तस्यान्तु तदा वेतालभैरवौ॥ मुदितौ परमप्रीतौ कृ
तकृत्यौ बभूवतुः॥ अथागच्छन्देवगणैः सार्द्धं सप्रमथा हरः॥ सम्पूजयितुमत्यर्थं पुत्रौ वेतालभैरवौ॥ तदा सा तु महादेव तदानी
लोकुयं गिरिं॥ सकलं दर्शयामास पीठस्थानं भेदतः॥ कामाख्यायाश्च हं तत्र दर्शयित्वा मनोभवान्॥ ततः स्वीयां कामगुहां
वापाकूटं स्वकालयं॥ स्वकीय पंचमूर्त्तीनां स्थानं चाप्य दर्शयत्॥ कामरूपं तु सकलं पीठमेवमयं तथा॥ प्रत्येकं दर्शयामा
स कमतश्चिपुरान्तकः॥ प्रथमं करतोयाभ्यां सत्यगङ्गां सदाशिवां॥ पुरापते य मंजुघ्नां दक्षिणस्यैकागामिनीं॥ ततस्तु कामरूप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्वधायश्चां त्रिपुरान्तकः॥ आत्मनो लिङ्गमतुलं जल्पीसाख्यमनुत्तमं॥ यत्र नन्दी समाराध्य महादेवं जगत्पतिं॥ अभिन्नेन शरीरेण
गाणापत्यमवाप्नुयात्॥ नन्दीकुण्डं महाकुण्डं यत्र नन्दीपुराकरोत्॥ अभिषेकं लब्धवरं पुरा पतो यमनुत्तमं॥ यत्र स्नात्वा च पीत्वा च स्मृ
त ह्यत्यो नरो भवेत्॥ हरस्य सदनं याति नन्दिनो पि महाप्रियः॥ तस्यासन्न महादेवी नातिदूरव्यवस्थितां॥ सिद्धेश्वरी योगिरूपां महा
मायां जगन्मयीं॥ अंबिकोदर्शयामास भैरवाय महात्मने॥ यत्र नन्दी महामाया वाक्यराशिधारिणः॥ स्नातिभिन्नं तिहिं पूज्यो गाण
पत्यमवाप्नुयात्॥ सुवर्णमानसस्तत्र नदप्रख्यो मनोहरः॥ नन्दिनो नुग्रहा यातु मानसाख्यं सरस्तथा॥ आगत्य स्याज्ञ पाद्यांभोः पूर्वमेव
तपस्यतु॥ यत्रो प्रवाततत्र नदी हिमवत्प्रभवां शुभां॥ यस्यां स्नात्वा नरः पुत्रमाप्नोति जाह्नवी समं॥ गौरी विवाहसमये सर्वमातृगणैः कृतः॥
जलाभिषेको भर्गस्य जटाजूटेषु यः पुरा॥ तेस्तोयैरभवद्यस्या जटादा ख्यातास्ततः॥ चैत्रमासि सिताष्टम्यां यस्यां स्नात्वा नरो
बुजेत॥ पूर्णायाम्वा नरः श्रेष्ठः शिवस्य सदनं ययौ॥ द्वापरस्य तु या गंगा तिस्रो नाख्या सरिद्वरा॥ हिमवत्प्रभवा शुभ्रा चन्द्रबिम्बा
स्मा० २ विनिर्गता॥ यस्यां ता महामाया मातृयोनौ न जायते॥ चन्द्रसूर्यग्रहे स्नात्वा कैवल्यं प्राप्नुयान्नरः॥ शितप्रभा नाम नदी महादे
वावतारिता॥ हिमवत्प्रभवा सापि सितासापि समुद्रगा॥ तस्या दशहरायान्तु दशम्यां शुक्लपक्षके॥ स्नात्वा विष्णुपुरं याति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नरो विमुक्तपातकः॥ करतोया नाम नदी ततः पूर्वं व्यवस्थिता॥ नरं नवं च नं नित्यं पार्वती सा पुनाति हि॥ नवतोया ततः प्रोक्ता हिम
वत्प्रभवा सा॥ तस्यां स्नात्वा महामायां नरो गच्छति देवतां॥ संपूर्णा मा चैस्नात्वा तु नरो विष्णुगृहं व्रजेत्॥ कार्त्तिकस्य सकलं मासं
योगद्वारव्य महानदे॥ स्नानं करोति मनुजस्तस्य पुण्यफलं शृणु॥ इह लोके वियोगः स प्राप्यते चोत्तमं सुखं॥ तासां नदीनां
तु पतिरगदो नाम वै नदः॥ शेषे ब्रह्मगृहं प्राप्य ततो मोक्षमवाप्नुयात्॥ नन्दिकुण्डे नरः स्नात्वा नक्तं कुर्यात्तथा निशि॥ ततः
परेस्मिन् दिवसे गच्छेज्जल्पीशमन्दिरं॥ तत्र स्नात्वा महानद्यां जल्पीशं प्रतिपूज्य च॥ तस्मिन्निशि हविष्याशी यतात्मानं नि
शां नयेत्॥ ततोनु दिवसं प्राप्य गच्छेत्सिद्धीश्वरी शिवां॥ तां पूजयेत्तथा सम्यक् उपवासी तथाचरेत्॥ चतुर्भुजा तु सा देवी पीनो
नत पयोधरां॥ सिंदूरपुंजसंकाशा धत्ते कर्त्री च खर्परं॥ दक्षिणे वामबाहुभ्यां मभीतिवरदायिनी॥ जटामस्तुत शीर्षा च रक्तप्रे
तोपरि स्थितां॥ पंचाक्षरजपान्नादिमंत्रोस्यापरिकीर्त्तितः॥ कामाख्यातंत्रमेवास्याः पूजने तंत्रमीरितं॥ एवं कृत्वा नरो धीरः
पुनर्योनौ न जायते॥ यामदग्न्यभयाद्भीताः क्षत्रियाः पूर्वमेव मे॥ म्लेच्छच्छद्मामुपादाय जल्पीशं शरणं गताः॥ ते म्लेच्छवाचः सततं
मार्य्यवाचश्च सर्वदा॥ जल्पीशं सेवमानास्ते गोपायन्ति च तं हरं॥ तत्र चत्तुर्गणास्तस्य महाराज मनोहराः॥ नो वा पित्वा प्यतास

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वीन्रजल्पीशं पूजयेन्नरः॥ वरदाभयहस्तोयं द्विभुजं कुन्दसन्निभं॥ तत्पुरुषस्यतु मंत्रेण पुजयेद्देवमुत्तमं॥ एवं पुराप करः पीठे
जल्पीशस्य महात्मनः॥ एतज्ज्ञात्वा नरो याति शङ्करस्य लयं प्रति॥ ॥इति श्री कालिकापुराणे भैरववेतालसिद्धिनाम सप्तस्व
वोध्यायः॥ ७९॥ ॥श्रीमार्कण्डेय उवाच॥ ॥एतच्छ्रुत्वा तु संवादमत्र मं शंकरस्य च॥ भैरवस्य तु वेताल सहितस्य महात्मनः॥
भूयश्च सगरो राजा मुनिमौर्वं महामतिं॥ पप्रच्छ मोदसंयुक्तः प्रदेहः सन्नतमुत्तमं॥ ॥सगर उवाच॥ ॥विचित्रमिदमाख्यातं
भगवन्मुनिसत्तम॥ कामरूपस्य पीठस्य संस्थानं निर्णयं तथा॥ भूयश्च श्रोतुमिच्छामि विस्तरेण महामतं॥ वायव्यस्याप्यम
स्य पूर्वभागस्य निर्णयं॥ यथा यस्मिन्स्थितो स्ति महादेवो म्बिका तथा॥ तत्सर्वं द्विज शार्दूल कथय श्रोतुमुत्सहे॥ ॥औ
र्वउवाच॥ ॥उक्तो वायव्यभागस्य निर्णया नृपसत्तम॥ नैऋत्योत्तरमध्यादेः प्र शिवदाने म्बिनिर्णयं॥ ब्रह्मरो का नाम नदी क
रतोया प्रदक्षिणं॥ उत्तरस्राविनी चास्ते तन्मूर्धं कामरूपकं॥ सुरसो नाम जीमूतः कामरूपान्तरः स्थितः॥ निःसृता बहवो नेति
नदी तस्याद्भुतप्रदां॥ आसने सुरसारव्यस्य शिवलिंगा महाद्भुताः॥ माहण्वरीत त्रदेवी योनिं मण्डलरूपिणी॥ स्वा
त्वातु बहवो कायामारुह्य स्वरसाचलं॥ महाह्वब पूजयित्वा महादेवं महेश्वरीं॥ धूतपापा जितद्वद्वः पुनर्योनौ न जा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कालिका
२५१

यते॥ चतुर्भुजा वृषारूढा वरदाभयशूलधृक्॥ शुद्धस्फटिकवन्मूर्त्तिर्जटारस्यात्महावृषा॥ अघोरस्य तु मंत्रेण पूजास्य परिकीर्त्ति
ता॥ कामरूपस्वरूपस्थाः स्वरूपेण महेश्वरस्य प्रकीर्त्तितः॥ पूजापित वृदवस्यां तु फलप्रदायिका॥ तत्रावाशिष्ठकुण्डन्तु वशिष्ठमुनिमीरितं॥
तत्रास्थित्वा गति प्रक्तुं नरके न निवारितः॥ अग्रप्यंगन्नजीमूतं नीलारव्यस प्रवान् शुभं॥ स्वस्यानार्थं कृतं तत्र कुण्डं देवगणार्च्चितं॥ य
त्र स्नात्वा न एवातिनाकपृष्ठं यचेष्टया॥ सुरसस्य च पूर्वस्यां कीर्त्तिवासा कृपोनिनिः॥ कीर्त्तिवासाः स्वयं तत्र कुण्डं देवगणार्च्चितं॥ यत्र स्नात्वा
नं तो यातिनाकपृष्ठमवाप्नुयात्॥ कीर्त्तिवासाः स्वयं तत्र समाप स्वस्वयं पुरा॥ चंद्रिकावनदी तत्र तस्यां स्नात्वा दिवं व्रजेत्॥ चान्द्रिकायां
नरः स्नात्वा सं पूज्य कीर्त्तिवाससं॥ भाद्रशुक्लचतुर्थ्यां तु निःकलं को भवेन्नरः॥ पूर्णिभाद्रनवम्यां तु चण्डिकायां नरोत्तमः स्नात्वा त्वागच्छति भूतेशं पुराण
दृष्ट्वा वैकृत्तिवाससं॥ उत्तरस्याविणी नित्यं चण्डिकासा सरिद्वरा॥ नातिदूरे चन्द्रिकायां पूर्वस्यां दिशि फेनिला॥ संज्ञयासा सरित् स्रोतसा २५१
तानन्त्यावतारिता॥ ब्रह्मणा दुहिता सा तु गाङ्ग पर्वतसम्भवा॥ फेनिलायां नरः स्नात्वा पूर्णिमायाः प्रयत्नतः॥ फाल्गुणे मासि नरकं जित्वा स 259
र्गमवाप्नुयात्॥ ततः सिता हूयापूर्वं सरिद्वरगामिनी॥ यस्यां स्नात्वा महाष्टम्यां श्रीगङ्गास्नानफलं लभेत्॥ ततः पूर्वं तु मदना योजनद्वित
यान्तरे॥ नदी जनक राजेन समासाद्य वृषध्वजं॥ हिताय भैरवारव्यस्य सती स्नाता देवतारिता॥ श्रुती ... गिरिमारुह्य स्नात्वा तु मद

२९८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नाजले ॥ माघ शुक्ल चतुर्थ्यां तु पूजयेद्धामेश्वरं ॥ संप्राप्य सकलान्कामान् शिवलोकाय गच्छति ॥ एतान्न घः कामरूप नैऋत्यां तु
नरश्रवाः ॥ पीठस्तत्र पूर्वं तत्तत्र त्रिपुरा यत्र पूज्यते ॥ एवन्ते कथितं राजन् महापुराप दस्तमं ॥ कामरूपस्य नैऋत्यां यत्र शंभुः सहाम्बिका ॥
पुनरेव महाएजजानदाद क्षिराश्रवा ॥ हिमवत्पुलयाव ध्याः कमशाःप्र गुभूपते ॥ अग दसपातद् हेवा [illegible] भद्रा ध्यान् महानदी ॥ माघ
कामेचतु ईश्वरां तस्यां स्नात्वा दिवं व्रजेत् ॥ ततः पूर्वं सुभद्रा स्नान दीपुरापन मासदा ॥ वैशा खस्य तु तीर्थायां यस्यां स्नात्वा दिवं व्रजेत् ॥ ततस्तु
मानसा नाम नदी पुराणत मा परा ॥ सरस्वती नाम सारख्याता [illegible] विन्दुवतारिता ॥ वैशा खं सकलं मासं तस्यां स्नात्वा [illegible] नमः ॥ विष्णु
लोकमवाप्नोति च ततो मोक्षमवाप्नुयात् ॥ हिमवाद्रिके शैलं विभ्राजा रव्या महाद्युतिः ॥ यस्मिन्वसति भूतेशः सदा भैरवरूपधृक् ॥ तस्मान्नु भैर
वीनाम नदी पुराणदका शुभा ॥ प्रागमान सायाः स्रवति गंगेव फलदायिनी ॥ तस्या वसन्तसमये स्नात्वा गच्छन्ति वैदिकं ॥ यस्यां संपूज्य कामाख्या
मिष्टज्ञानमवाप्नुयात् ॥ संपूज्य यमकामायां त्रिपुरां प्राप्नुयात्फलं ॥ उद्गन्ता देवगंगा च ब्रह्मनाख्या सरिद्वरा ॥ हिमवत्प्रभवा नित्यं फलदा मानु
सोयमा ॥ शुभ प्रद्या तुयापोक्ता वर्णनान्ना सरिद्वराः ॥ हिमवत्प्रभवास्ता स्तु सर्वा स्त्रैवेगो नर प्रवाः ॥ पूर्वं सुमदनाया स्तु प्रल [illegible] पश्चिमे ॥
मही क्षेत्रं यत्र देवश्चादं तं संसततं स्थितः ॥ भैरवस्य हितार्था य यथा पूर्वं सुरा स्थिताः ॥ कामरूपे महापीठे ब्रह्मेन्द्र वरुणादयः ॥ तदा तदा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कृपंशैलं श्रीसूर्येपि व्यवस्थितः॥ विशोतानामयस्यापितनादि पूर्वदिग्विस्थिताः॥ कापोतं करतां पश्चाद्यस्य कुण्ड द्वयं स्थितं॥ का
पोतकुण्डे विधिवत् स्नात्वा करणाकुण्डके॥ ऊर्द्ध्वं च लं समारुह्य सं पूज्ये चन्द्रिकाकरं॥ सकृद्देवनरो याति भास्करस्य गृहं प्रति॥ सूर्यर
श्मिसमुद्भूतं कापोतं करणामृतं॥ प्रणतो यमहातीर्थे कापोतं वा तके हरे॥ स्वेनेन नु मंत्रेण स्नात्वा कापोतसंवरे॥ करणां समुपस्पृश्य पन
तुशैले वलिं जपेत्॥ त्रिविधं ब्रह्मबीजं तु सकृ प्रपदमन्ततः॥ रक्षमथेति चतुर्थं तु देविजाया मुचे ततः॥ अङ्गबीजमिति प्रोक्तं आ पुराण
दित्यस्यादिकामदं॥ पद्मासनः पद्मकरः पद्मगर्भसमद्युतिः॥ सप्ताश्वः सप्तरज्जुश्च द्विभुजो भास्करः सदा॥ वर्तुलं मण्डलं वास्य आ
रूपत्रसमद्युतिं॥ अंगुष्ठाद्यङ्गुलीनां तु हृदादीनां तथा च षट्॥ अङ्गमंत्रेण सहितः उपान्ते व्रीसंयुतः॥ सर्वमासे समुद्दिष्टो मंत्रः स २५२
र्वफलप्रदः॥ हृत्किरक्तशिखा कवचं नेत्रास्त्रादरप स्वतः॥ बाहूः पाराोपाङ्गे घयोश्च पाद योश्चापि विन्यसेत्॥ जंघनेच समस्ता ते 260
कमान्मंत्राश्च तालितु॥ क्रमचोत्तरमंत्रो ऽतः पूजनेस्य प्रकीर्तितः॥ विसर्जनं तथैवास्यां विधा च्छादयाचक्रपः॥ निर्मालयं चण्डतेवैवण्डमा
धवाय्यात्मापो हिंलिषः॥ विजमन्तरतंत्रस्य पूर्वतः प्रातपादितं॥ अनेन विधिना तात पूजयित्वा नरोत्तमः॥ कामान्नाम खिलांश्चाप इह लोके तु
उत्तमः॥ सुरवीशेषे ततो गच्छे भास्करस्यालयं प्रति॥ नातदूरे भास्करस्य दक्षिताःस्यां मुभाकृपं॥ तस्योर्द्ध्व सानौ वसति लिङ्गं चाद्भुत २८०.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मुत्तमं ॥ परिवार्य्य सदा यान्तु मातृकाः यास्त्र वानराः ॥ परिवार्य्याव तिष्ठन्ति सेवमाना स्व शंकरं ॥ त्रिस्रोतायां नरः स्नात्वा यः पशुपतेस्तु प्रभा
वलेत् ॥ महादेवं महात्मानं काम्यपिष्टमवाप्नुयात् ॥ तत्र पूर्व्ववरं नदी नाम्ना कुसुममालिनी ॥ क्षीरोदा चापरा तस्मात् तेन तेदक्षिणास्त्रवे ॥
एते च ऋषिमराजपुत्राः तोयमततस्रवे ॥ तयोः स्नात्वा नरो याति शंकरस्यालयं प्रति ॥ ततोपि पूर्व्वतो देवी नीलाख्या चापरा नदी ॥ तस्यां स्ना
त्वा महात्मा याति शिवलोकाय गच्छति ॥ ततः पूर्व्वं शिवा चण्डी चण्डिकाख्या महानदी ॥ निर्य्याति धवलाख्याति पर्व्वतात्सुमनोहरात् ॥
लिङ्गं शैवं ध्रुवं तत्र नातिदूरे व्यवस्थितं ॥ गोलोकस्याप्यथं गीव क्रोशमात्रान्तरस्थितः ॥ चण्डिकायां नरः स्नात्वा आरुह्य धव
लेश्वरं ॥ दाक्षायणीसागरं वीक्ष्य स्मृत्वा गोलोकशंकरं ॥ ततोवतीर्य्य च पुनः स्फटिकाग्रं भूमिपीठगं ॥ शिवपूजाविधानेन पूजयित्वा महे
श्वरं ॥ अश्वमेधस्य यज्ञस्य फलं सम्प्राप्य मानवः ॥ सर्व्वान्कामानवाप्येह अन्ते शिवपुरं व्रजेत् ॥ एतास्यः केपिता नद्यः सर्व्वा वेदस्त्रि
तास्त्रवाः ॥ अस्मादीशानकाष्ठायां पर्व्वतो गन्धमादनः ॥ यत्र स्वर्गद्युतिलिंगं लिंगस्यान्ते महत्तरं ॥ पश्चपर्व्वतमेत्र श्रुः प्रासाः सन्त्र
स्य पश्चिमेः ॥ दृष्ट्वा वुल्लशिलां देवी सावित्रप्रतिगामिनी ॥ गन्धमादनकस्यान्ते भृंगेनास्तत्पदद्वयं ॥ एवं गंगाजलस्यान्ते मुत्तरालं वृषाकरः ॥
वृषध्वजपदानां तु संयोजयमहावृषः ॥ इत्येनेन तु मंत्रेण स्नानं कृत्वा तु राजले ॥ भक्त्या देवं ततः पश्चपतकुंजपीठान्तवासिनं ॥ महि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कूटस्या पगिरे र्गान्धमोदनकस्य च॥ मध्ये भवति लौहित्यो ब्रह्माग्नि समुत्थितः॥ वराणां दक्षिणस्यां च लौहित्यो नाम साग
रः॥ मणिकूटः ततः पूर्व हयग्रीवो हि विर्यतः॥ सहयग्रीव रूपेणापि विष्णुर्भूत्वा जरास्वयं॥ निहत्य च हयग्रीवं क्रीडाये यत्र संस्थितः॥ हत्वा
जलं तथा विष्णुस्तत्र वासं तथाकरोत्॥ नरदेवासुराद्वीनां यस्या भवति वैहितं॥ जरेणापीडितं तं तु जरं हत्वा महासुरं॥ सर्वलो
कहितार्थाय सागरस्थानमाहरेत्॥ आगदस्थानसंभूतं संजातश्च महासुरं॥ तस्य रूपं हयग्रीवो नाम चक्रे पुनर्भव॥ न पुन
र्जायते तस्मात् तत्र स्नात्वा नरोत्तमः॥ अपुनर्भव शाङ्क्षन्तु सुरैस्तु परिकीर्त्तितं॥ मणिकूटे चलो विष्णुर्हयग्रीवः स्वरूपधृक्॥ शत ५एए
व्याम प्रमाणेन विस्तारेणोवकीर्त्तिता॥ तस्मात् पूर्वं पद्मकाशः पूर्वतस्तु त्रिकोणकः॥ यत्र कामह ये नाम शिवलिंगो व्यवस्थि २५२
तः॥ तस्यास नैर्दक्षिणस्यां येपुनर्भव कुण्डके॥ अपुनर्भव सरस्तीरे पर्वते भङ्गनाशने॥ हरेविनीति विख्याता शिला वृत्त स्व
रूपिणी॥ तत्र योगी महादेवो योगज्ञो ध्यानतत्परः॥ यं दृष्ट्वा योगतामेत्य परमं तां मोक्षमवाप्नुयात्॥ तस्यामेव शिलायान्तु गोक 261
र्णो नाम शंकरः॥ गोकर्णोनिहतो येन अन्धकस्यासुरवापुराः॥ गोकर्णस्य तु पश्चाद्भागे केदारं शंभुरन्ततः॥ ततोन्यः कमलः प्रोक्तः कमला
कर भाग धृक्॥ पश्चात्तिशंभुकेदारः सगिरिमदनाह्वयः॥ तत्रैव कमलः प्रोक्तः समहात्मान्वयः प्रदः॥ केदारकमलौ दृष्ट्वा तु २८२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्रिमार्गीधवदर्शने॥ स्नात्वा पुनर्भवजले दृष्ट्वा गोकर्णियोगिनो॥ दृष्ट्वा तु माधवं देवं ततः कामं विलोकयेत्॥ कामं विलोक्य
तत्र स्थानिरीक्षेत् पुनर्भवं॥ एवं कृत्वा पीठयात्रामनेन क्रमयोगतः॥ सप्तपूर्वान्सप्तपरानात्मानं दशपंचच॥ पितृन्तु उद्धृत्य स्व
र्वादिवं नयेत्सपुरुषोत्तमः॥ विष्णुस्थानसमुद्भूता पुनर्भवहरिप्रवरः॥ पापं हरेत्स्वर्गहेतोर्ज्जितगंगामहादधे॥ अनेनैव तु
मंत्रेण स्नात्वा धीरः पुनर्भवे॥ हयग्रीवस्य तत्त्वं तु पुरैव प्रतिपादितं॥ रूपं प्रति महावीजं चिन्नपत्रस्य यादृशं॥ कर्पूरकुंडधव
लः शतपत्रोपरिस्थितः॥ चतुर्भुजकुण्डलादिनानाभरणमण्डितः॥ वरदाभयहस्तस्तु वामहस्तद्वयेन तु॥ पुस्तकं शितपद्म
धृतहस्तद्वयेन तु॥ श्रीवत्सकौस्तुभोरस्कः चिह्नगरुडासनः॥ सर्व्वत्र भवतं चोक्तं कमाग्रायः प्रपूजने॥ तत्र सैलो हयाविष्णु
निर्माल्यधृग्विसर्ज्जने॥ शिलारूपप्रतिष्ठत्र सदात्तिगरुडध्वजः। क्रीडमानो यगन्धर्वैः स्थितो लोकहिताय च॥ हयग्रीव
स्यमंत्रस्य शिखिलक्षद्वयेन तु॥ पावकैः पायश्री राज्यं होमं कुर्वन्तु रश्वरेत्। एकेनैव तु राजेन्द्र पुरश्चरणकर्मणा॥ इह सिद्धि
मवाप्नोति विष्णुलोकमवाप्नुयात्॥ मंत्रेस्तु पंचवक्त्राणां पंचमूर्त्तिसदार्च्चयेत्॥ पूर्वतत्पुरुषादीनां कामादीनां च पूजयेत्॥ को
मस्तत्पुरुषो ज्ञेयो यो अघोरो ईशानः प्रकीर्त्तितः॥ अघोरो ह्यथ गोकर्णः केदारो वामदेवकः॥ सद्योजातस्तु कमलः चतुर्मूर्त्तिं प्रपूज

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का॰लि॰का॰
२५४ पेत्॥ पर्व्वतश्चापि कैलासः शिवलिङ्गोप्यकामिका॥ हयग्रीवस्य पूर्व्वस्यां केदारस्यापि पश्चिमे॥ का वा भोगा हयस्थाने पुरी भोग
वतीतथा॥ योगछेत्मानकूठारव्यं कौतुकाश्चापुनर्भवे॥ ससर्व्वतीर्थयात्राणां फलमाप्नोति मानवः॥ ज्येष्ठमासि सिते पक्षे
पंचदश्यां समीक्षच॥ स्नात्वा पुनर्भवजले यः पश्येद्विधिवद्धरिं॥ ससर्व्व फलमुत्सृज्य विष्णुसायुज्यमाप्नुयात्॥ ज्येष्ठन्तु सक
लं मासं नित्यं पश्येत्तमो हरिं॥ हरो विलासतां याति ससर्व्वैः सहितः कुलैः॥ एतद्वः परमं पुण्यं मणिकूटद्वयं परं॥ वाराणस्याश्च
द्ध्याधिकं सिद्धिविद्याधरार्च्चितं॥ य एतच्छृणुयान्नित्यं मणिकूटस्य निर्णयं॥ ससर्व्ववेदस्य फलं प्राप्नोत्येव न संशयः॥ ॥इ
ति श्रीकालिकापुराणे मणिकूटनिर्णयसप्तसतितमोध्यायः॥ ७७॥ ॥श्रीऔर्व्व उवाच॥ ॥ततः पूर्व्वं महाराज दर्प्पणो नाम प पु॰णा
र्व्वतः॥ कुवेरो नाम वसति धनपालः समं सदा॥ यस्मिन्नात्तमध्यभागे रोहलोतोहितात्कृतिः॥ यस्मिन्देहादिकं स्पृष्ट्वा पूर्णतां या २५४
ति तत्क्षणात्॥ यन्नातिदूरवसति दर्प्पणो नामवैष्णवः॥ हिमाद्रिप्रभवो नित्यं लोहित्यस्सदृशः फले॥ समुत्पन्नो हि रोहित्यं स 262
र्व्व ईश्वागरो हरिः॥ सर्व्वतीर्थ्यादकैः सम्यक् स्थापयामास तं सतं॥ तस्य स्थानसमुत्कृत्य पापदर्प्पस्य पाटलः॥ तेनापं द
र्पयो नाम पुरा देवगणैः कृतः॥ तस्मिन्स्नात्वा नदवरे योर्व्वयं दर्प्पणाचले॥ कुवेरं प्रति पत्ति पश्यां कार्त्तिकेशुक्लपक्षतः॥

२०२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सप्तातिव्रललदनेमिहम्रूतिश्चासैर्युतः॥ दर्पणाख्यि गिरिं पूर्वस्यामग्निनामा हृयो गिरिः॥ सर्वाकारेःशतव्योमदीर्घोच्छ्रितः स्मृतः॥
तत्र तिष्ठति वैवह्निः स्थूलभागोग्निमण्डले॥ सिंदूरपुंजसंकाशश्चारुदावासिलो तलो॥ तस्मिन् गिरिन्द्रोपवह्निर्नित्यमव्यापिकामते॥ भै
रवस्याहितार्थाय कामारव्यापरिसे वने॥ पूर्वमेव स्थितस्तत्र साक्षाद्धव्यकृगणैः सह॥ लोहितपाण्डुरिस्तात्वा वह्निमालाद्वयं गिरिं॥
श्वारुह्यवह्निसंस्पृष्टमोदते विष्णुमन्दिरे॥ पुरस्तादग्निमानस्य कुण्डकं वारुणाह्वयं॥ तस्य तीरे गिरिप्रस्थे नाम्नाकं सहरः पुनः॥ वरु
णास्तत्र वसति नित्यमेव जलाधिपः॥ तस्मिन् कं सहरस्सम्यक् पूजयित्वा प्रचेतसं॥ स्नात्वा च वारुणे कुण्डे वारुणे लोकमाप्नुयात्॥ सम्यगर्च
जनमेवात्र पञ्चमस्वरसंयुतं॥ शक्तिचूडाशिखायुक्तं कोवेरं वीजमुच्यते॥ श्रीसप्तमोयः प्रकारस्यास्मिन् चन्द्रार्द्धसंयुतः॥ वह्निवीजमिति ख्या
तं तेन वह्निं प्रपूजयेत्॥ मकार पंचमो मासो विन्दुनावारुणः स्मृतः॥ एभिर्मन्त्रैरिमान्देवान् नित्यमेव प्रपूजयेत्॥ वायुकूटं नाम गिरिः पूर्व
स्यां वरुणाचलात्॥ द्विखण्डावायुवीजेन मण्डलेन समन्वितः॥ वायुलोकं स्थितस्तत्र यस्यान्निःसृत्य मारुतः॥ नद्याधो भावमासाद्य नि
त्यं वहति भूपते॥ तत्र वायुं समभ्यर्च्य वायुलोकमवाप्नुयात्॥ पूर्वे वायुगिरेः शैलश्चन्द्रकूट इति स्मृतः॥ त्रिकोणश्चाप्संकाशस्तद्धूम्रंच
न्द्रमण्डलं॥ द्वितीयवर्गस्याद्यं द्विविद्यासमलंकृतं॥ चन्द्रवीजमिति प्रोक्तं तेन चन्द्रं प्रपूजयेत्॥ अद्यापि प्रतिदर्शेन्तु पर्वतं तं विशांपतिः॥
प्रदक्षिणां करोत्येव दशभिश्चाश्वभिर्युतः॥ तस्यैव पूर्वभागे तु सोमकुण्डाह्वयपरः॥ तत्र स्नात्वा च पीत्वा च नरः कैवल्यमाप्नुयात्॥ स्वर्ग

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका २५५

दवभूतश्चन्द्रः कामाख्यासेवने यदा॥ तदा तद्रश्मिसंहातान्विसृष्टतस्ततो पराशयः॥ तेस्तायेर्यासदः कुण्डमकरोदिन्दुचन्द्रयोः॥ मध्येपु
रापतमस्तानेस्वयंवृत्ता शिलोपरि॥ चन्द्रवापुसमुद्भूतचन्द्रकुण्डमहोदधेः॥ सुधामृवणसंक्रान्तं चन्द्रकलुषंहर॥ इत्यनेन तु मंत्रेण यः स्ना
त्वा चन्द्रपाप्यसि॥ चन्द्रकूटं समारुह्य पूजयेद्वास्त्कृतं नरः॥ स विधि [illegible]त्रासत्तनिस्कसुकान्ता तस्पज्यते॥ परत्र चन्द्रभवनं भित्त्वा याति परं प
दं॥ तीरे तु चन्द्रकूटस्य नन्दनो नाम वै गिरिः॥ तस्मिन्नयातिशक्रस्तु कामाख्यांसेवने वलः॥ यं यं भवि समासाद्य सर्वदेवे सुराहरिः॥ सेवितु
त्रीदशेशानी सततं वर्ततेनरः॥ चन्द्रकूटस्य तु गिरेर्नन्दनस्य तथा गिरेः॥ प्रतिदर्शं कबा चन्द्रः प्रदक्षिणयति द्विधा॥ चन्द्रकूटजले स्नात्वा पुराण
समारुह्य पनन्दनं॥ आराध्य शक्रलोशं महाफलमवाप्नुयात्॥ चन्द्रनात पूर्वभागे तु तस्माद्भिरोमहागिरिः॥ यः स्वयं भद्ररूपं च मया २५५
तो स्पणान्तमुत्तमं॥ दक्षिणे भस्मकूटस्य देवीपीयूषधारिणी॥ उर्वसी नाम विख्याता शङ्कप्रीतिकरी सदा॥ देवैर्यस्या पितं पूर्वममृतं भोजना
पदै॥ कामाख्यायेस्तदा दाय स्वयं तिष्ठति चोर्वशी॥ शिलारूपेहरस्ता तु समारुह्य वति भूति॥ सा चैवामृतराशिं तु कृत्वा किञ्चनकिञ्चन॥ 263
उपस्थापि पते नित्यं कामाख्यायोनिमण्डले॥ सुधाविनान्तरस्या तु उर्वशीकुण्डवासिनी॥ उर्वशी भस्मकूटस्य मध्ये कुण्डं सदामृतं॥ द्वि
धिं शाद्वलवाकीर्णं पञ्चाशद्धवायतं॥ तत्र स्नात्वा च पीत्वा च नरो मोक्षमवाप्नुयात्॥ कामाख्यायोनिवैशानां द्विशां पातिसदेव हि॥ भ
स्मकूटं प्रविशति उर्वशीमपि योगिनी॥ आप्यायिता चाप्यते न नित्यं देहि प्रमोदते॥ योदमुत्काम ह्न देवी कामेन रमते सदा॥ भस्मकूट २६२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्य चैवाग्न्यां मणिकूटे महागिरिः॥ मणिकर्णी नाम हरस्तत्र तिष्ठति लिङ्गकं॥ स्वयमेवोद्भूतरूपस्तु मणिकर्णेश इतीरितः॥
स द्योजातस्य मंत्रेण पूजितव्यः सदाशिवः॥ चन्द्रतीर्थजले स्नात्वा स्पृष्ट्वा चन्द्रसरोवरं॥ मणिकर्णेश्वरं दृष्ट्वा मूर्त्तिभस्मा
वलङ्कृते॥ प्रेता श्वेतास्तु वधवोदशार्द्धहोमभूषितः॥ गदापाणि द्विबाहुश्च कर्त्तावरदः शशी॥ सहस्रनेत्रैर्दशार्द्धद्विभुजो
नामहस्तकं॥ वज्रंगजांकुशश्चैव धत्ते दक्षिणेनापि पाणिना॥ ऐरावतगजस्यन्तु वामभूरीव धन्वनः॥ धनुश्च कक्षे गृह्णाति
सेवमानो महेश्वरी॥ ढकारानन्तरो वर्णश्चन्द्रबिन्दुसमन्वितः॥ शक्रबीजमिति प्रोक्तं शक्रात्तेन प्रपूजयेत्॥ नाम्ना हेमनदी गङ्गा हि
मपर्वतनिर्गता॥ पूर्वस्य मणिकूटस्य सदा स्रवति शोभना॥ मणिकूटसमारूढा यत्ता पशुपतिर्वै नदी॥ स गङ्गास्नानजं पुण्यमवाप्य त्रि
दिवं व्रजेत्॥ मणिकूटाचलात् पूर्वे मत्स्यध्वजकुलाचलः॥ निर्दग्धो यत्र मदनो हरनेत्राग्निना पुनः॥ शरीरं प्रापतपसा समाराध्य वृ
षध्वजं॥ तत्र मत्स्यस्वरूपस्तु कामदेवो रतिस्थितः॥ अधित्यकायं पृथिवी विश्रमानो ह्यनन्ततः॥ नदीनु शाश्वती नाम तत्रास्ते दक्षि
णाश्रवा॥ एवः कामध्वरो नाम यस्मिन्काले व्यवस्थिते॥ शाश्वतां विधिवत्स्नात्वा पीत्वा कामप्रवाम्बसि॥ विमुक्तपापः शुद्धात्मा
शिवलोके महीयते॥ गंधमादनपूर्वस्यां सूकान्तो नाम पर्वतः॥ तत्र प्राप्ते वा सर्वं कुण्डवासवाप्नत भोजनं॥ यत्रास्थित्वा दक्षिण

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्यां पुरा शक्रः शचीपतिः॥ अमृतम्प्राप्त देवलोका महत्पात्रे ददौ॥ सा त्वानुवासवित्कुण्डे समारुह्य सकानकं॥ वासवस्य प्रियो भू
त्वा शक्रलोकमवाप्नुयात्॥ पूर्व्वस्यां तु सुकान्तस्य रत्नकूटाह्वको गिरिः॥ यत्रास्ते च सती दारा नीऋर्ती राक्षसेश्वरः॥ रवकूहस्ताम हामा
यावामेचर्म्मधरस्तथा॥ जटाजूटसमायुक्तः पांशुकेशाचलोपमः॥ द्विभुजः कृष्णवासास्तु गर्द्दभोपरिसंस्थितः॥ प्रान्तोपान्तौ विन्दु
सकूसहितावाद्विवेवतः॥ नैरुर्त्यं संकल्पितं बीजं तेन तं परिपूजयेत्॥ रक्षकूटं समारुह्य निरृतिं राक्षसेश्वरं॥ यः पूजयेद्विधानेन भरिड
कारक्षसेश्वरी॥ न तस्य राक्षसेभ्यो स्ति भयं न्यपकदाचन॥ राक्षसाश्च पिशाचाश्च वेतालागणनायकाः॥ तं दृष्ट्वा पुरुषं राजन् सर्व्व देवप्रवि 264
त्यति॥ रक्षःकूटात्पूर्व्वदिशि भैरवो नाममाधवः॥ पाण्डुनाथ इति ख्यातो नागा वरूपेण संस्थितः॥ तं पाण्डुनाथं सततं महापक्षरभयान्तरं॥
तेनैव पूजयेद्देवं पाण्डुनाथाह्वयं गिरिं॥ वर्णेन रक्तगौराङ्गो गदापद्मधरः कविः॥ दक्षिणे च करे शंखं च गरुडं स्थाप्य विभृतं॥ चतुर्भु पुराण
जं रक्तपद्मसंस्थितं मुकुटोज्वलं॥ कुण्डले विभृतं शुभ्रे श्रीवत्सो रस्कमुत्तमः॥ नमो नारायणायेति मूलबीजेन वाहवे॥ एवं संपूजये २५६
द्रूपवनुर्व्वर्गस्य सिद्धये॥ पाण्डुनाथस्योत्तरस्यां ब्रह्मकुण्डाह्वयं सरः॥ ब्रह्मणा निर्म्मितं पूर्व्वं स्नानार्थं स्वर्गवासिनां॥ आयामेनैकशत
कोमं। विस्तीर्णं स्वेतदर्द्धकं॥ सर्व्वपापहरं पुण्यं देवलोकासमागतं॥ कमण्डलुसमुद्भूतं ब्रह्मकुण्डाम्हतेश्वरं॥ हरमेसर्व्वपा 258

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पानिपुराणंस्वर्गंचविसाध ... पः॥ इत्यनेन तु मंत्रेण स्नात्वा नस्मिन्सरोजले॥ पाण्डुनापंचसंपूज्य विष्णुसायुज्यमाप्नुयात॥ ब्रह्म
कुण्डजलैःस्नात्वा पूजयित्वा उमापतिं॥ वायुकूटंसमारुह्य नरो मुक्तिमवाप्नुयात्॥ पाण्डुनाथात्पूर्वदिशि गिरिश्चित्रवहो हरिः॥
सततं यत्र वसति विष्णुर्वाराहरूपधृक्॥ ततस्तु नीलकूटाख्यं कामाख्यानिलयं परं॥ तत्पूर्वभागे वसति ब्रह्मा ब्रह्मगिरिः पुनः॥ ब्रह्म
शैलस्य पूर्वस्यां भूमिपीठ व्यवस्थिते॥ चारुनिम्नं प्रभावर्त्तं कामाख्यानाभिमण्डलं॥ ततोग्रतारारूपेणारमते परमेश्वरी॥ तत्र तेनैव
रूपेण पू ... जिता शुभात्मिका॥ तस्यास्तु वीजं पूर्वस्मिन्नुत्तरं प्रतिपादिते॥ रूपं स्तु तैतरस्त्रे षं येन ध्येया सदाशिव॥ कृष्णा लंबोद
री दीर्घा विरला रक्तदन्तिका॥ चतुर्भुजा कृशाङ्गा तु दक्षिणे करखर्प्परे॥ खड्गदेवीधरं वामे श्री र्षचकजटापुरे॥ वाम पादं सम
स्यार्द्धनिधा पाद्यो तु दक्षिणं॥ शवस्य हृदये मस्य साट्टहासं प्रकुर्वती॥ नागहार शिरोमाला भूषिताका मदापुराः॥ त्रिकोणाम
ण्डलं ज्वास्या हुंकारमध्य वीजकं॥ वाले नानायोगिनीनां नाम्नामस्यास्तु तंत्रके॥ स्तेयाति न रस्ता हि लयत ब्रा क्रुं वाम्य गोचरे॥
उर्द्धस्यां विधिवत्स्नात्वा स्पृष्ट्वा पाण्डुशिलातथा॥ नीलकूटंसमारुह्य पुनर्यौनौ न जायते॥ पुरंदरपुरा याते वाराणस्यां क
लापिके॥ सुधासङ्कीर्णतोयौघे पापं हर ममोर्वशि॥ अस्मिन्नास्तनास्तो सत्यदोहिदे हिनमोर्वशि॥ पुरंदरप्रिये देवि वाराणस्या

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका मयाम्बिके॥ लौहित्यनदसंकीर्णं पापं हरममोर्व्वशि॥ इत्यभिःस्तुतिभिर्मंत्रैः स्नात्वा पुरातोर्व्वशीजले॥ सर्व्वपापविनिर्मुक्तो
२५७ विष्णुलोके महीयते॥ उर्व्वशी द्विभुजा प्रोक्ता स्वर्णकङ्कणधारिणी॥ सुवर्णपात्रमध्यन्तं ग्रावण्णाय विभर्त्ति वै॥ मुक्तावस्त्रा
गौरवर्णा पीनोन्नतपयोधरा॥ सर्व्वाङ्गसुन्दरी सुप्रासर्व्वाभरणभूषिता॥ श्रीनरसिंहसेनस्याक्षरमिदंनभूषिता॥ ए
तन्त्रामाद्यक्षरन्तु मंत्रमस्याः प्रकीर्त्तितं॥ उमातन्त्रमृदितं नमंत्रमस्याः प्रकीर्त्तितं॥ गणेशः पूर्व्वद्वारस्थः कामाख्याप
र्वतस्य तु॥ तत्रैव चाग्निवेतालः स्थितो द्वारि मनोहरः॥ तपेत्स्पञ्च मन्त्रञ्च यथोक्तं शस्तना पुरा॥ तदहं तिप्रवक्ष्यामि म
हाराज शृणुष्व मे॥ ॐ नमः उल्कामुखायेति मूलबीजादिसङ्गतं॥ मंत्रसिद्धगणेशस्य द्वारस्थस्य प्रकीर्त्तितं॥ स्वपतस्य प्रव 265
क्ष्यामि गजवक्त्रं त्रिलोचनं॥ लम्बोदरं चतुर्बाहुं व्यालयज्ञोपवीतिनं॥ सूर्य्यवर्णं ठहन्तुराडमेकदन्तं पपूदरं॥ दक्षिणे पुराण
चक्रे द्राडमुत्पलं च तथापरे॥ लड्डुकं परशुं चैव वामतः परिकीर्त्तयेत्॥ वृहद्वाक्षिप्तगगनं पीनस्कन्धाक्षिशिनं॥ २५७
पुक्कवुद्धिकुबुद्धिभ्यामधस्तान्मूषिकान्वितं॥ तंत्रस्वयाहराप्रोक्तः पंचवक्त्रस्य पूजने॥ स एव तं त्रोग्राह्यस्तताद्दिग्वि
धिनिबेधनं॥ द्विभुजः पीतवदनो रक्तनेत्रभयङ्करः॥ तुण्डिकान्दक्षिणे पाणौ वामे रुधिरपात्रकं॥ दंष्ट्राकरालवद २८५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नः कृशो धूम्रतिश्रांत तः॥ जठं दीर्घ्या पूरिभूत् घोरा वपुतरस्तथा॥ पञ्चतुर्थापि वीजेन षष्ठस्वरविभूषितः॥ अग्नि
वेतालवीजोपं सर्व्वत्र भयनाशकः॥ यः पूजयेन्नस्य पुनर्भूतादिभ्यो भयं न हि॥ अष्टानाम प्यमंत्राणि योगिनीनां क्र
मान्नृप॥ शैलपुत्री प्रमुख्यानां मंत्राणि प्रोक्षराणि तु॥ वैस्तवीतंत्रमंत्राणि पूर्व्वप्रोक्तानि तानि तु॥ शैलपुत्र्यास्तथा वाङ्मंत्रं प्राक्प्र
तिपादितं॥ तत्प्रसादरूपवर्णानां योगितिनां विशेषतः॥ प्रत्यक्षरे रावीजेन दुर्गातंत्रेण वा उमाः॥ नेत्रवीजेने वपूर्यौ गिन्योन्नृप सत्तमः॥ का
त्यायनीप्रदे दुर्गा दुर्गातंत्रेण पूजयेत्॥ तद्देवपूजनं रूपं तत्पूर्व्वं प्रतिपादितं॥ कालरात्र्यस्तमंत्रेण कालरात्रीं प्रपूजयेत॥ कालरात्र्यास्तु रूपमं
त्रो पूर्वे व प्रतिपादतौ॥ महामायातंत्रमंत्रैः पूजयेद्भुवनेश्वरीं॥ एतास्तु सर्व्वास्तु योगिन्यः कामाख्यावत् फलप्रदाः॥ विशेषयन्त्रनेवोक्ता रूपे तंत्रे च वा६
पूजने॥ दुर्गातंत्रेण रात्रूपेण तत्र पूजां समाचरेत्॥ प्रत्येकं योगिनीयस्तु पूजयेन्नृपसत्तम॥ नीलशैलस्वरूपस्य स्वरूपं प्रतिपादितं॥ नाभिमराड
ल पूर्व्वसां भस्मकुटस्य दक्षिणां॥ पूर्व्वस्यां कपटोनाम पर्व्वतोयस रूपधृक्॥ तत्र यास्य शिलाकृष्णा नीलाञ्जनसमप्रभा॥ अधीत्यकायां राजेन्द्र
याम पंचधनुविस्तृता॥ पूजयेत्तत्र शामलं पारोणे दण्डसदैवयः॥ धत्तेन्तु पाणिना नित्यं प्राणादण्ड स्व साधनं॥ कृष्णवर्णं तु द्विभुजं किरीटीमुकुटो
ज्वलं॥ दधत्तं वासिपत्री च वाम पाणौ सदैव हि॥ कृष्णवस्त्रं स्थूलपदं वहिर्न्निस्सृतदन्तकं॥ भयाभयप्रदं नित्यं दंष्ट्रा महिषवाहिनं॥ पूजये

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मरणं भवत्याथ यमवीजेन साधकः॥ तप न्तिवर्गस्यादिर्यो वर्णो विंदिन्दुसंयुतं॥ यमवीजमितिख्यातं यमस्य प्रीतिकारकं॥ अनेनवतु मंत्रेण याम
नं पूजयेत् नरः॥ कर्प टाख्या वलवरेनायमन्तु समभ्युयात्॥ पूर्वस्याक र्पटाख्यातु शैलाख्य इतिस्मृतः॥ यः पूर्व भागप्रान्तो मृद्दिक्पाग्रे व्या
मव स्थितः॥ पीठस्य वलवक्त्र सपुर पर्वततञ्च्यते॥ तस्मिन्वसन्ति सततं ग्रहानव यथेच्छ्य॥ तत्र तान् पूजयेद्यस्तु सनाप्नोत्यापदं क्वचित्॥
रूपं मंत्रस्य सूर्यस्य चन्द्रस्य प्रतिपादितं॥ सप्तानामितरेषांतु मंत्रं रूपं शृणुष्व मे॥ रक्ताम्वरः धरः शूली शक्तिमांश्च गदाधरः॥ चतुर्भु
जा मेषरथो वरदो मङ्गलामतः॥ पीताम्वरः शूली पीतमाल्यानुलेपनः॥ खड्ग चर्म्मगदा पाणिः सिंहस्थो वरदो बुधः॥ स्वर्ण गौरः पीतवासाः
स्वर्णपर्य्यङ्क संस्थितः॥ मालाकमण्डलुं दण्ड वामेन वरदायकं॥ चतुर्भुजं सुसम्पन्नं चिन्तयेद्देवतीर्थकं॥ सर्वै देवगणैर्न्नित्यं नम्यमानं म 266
नोहरं॥ शुक्लवस्त्रं शुक्लवर्णा शंखनागोपरिस्थितं॥ चतुर्भुजं चाक्षमालांपुस्तकं चाभयं तथा॥ क्रमाद्दक्षिणावामाद्याधत्ते दैत्यगुरुः
सदा॥ इन्द्रनीलनिभः शूली वरदो गृध्रवाहनः॥ पाशवाणाशन धरो ध्यातव्यार्कसुतः सदा॥ कामदेवस्य वीजन्तु मंत्रमस्य कीर्तिता॥ दुर्गापा पुराण २५८
नेत्रवीजस्यचन्तु मध्याक्षरं शुभं॥ तं मंत्रं शशिपुत्रस्य सर्वकामफलप्रदं॥ तकारं पंचमो विन्दुचतुर्थस्वरसंयुतं॥ गणेशवीजंतु इदं
गुरोर्म्मंत्रं प्रकीर्त्तितं॥ विन्दिन्दुसंयुतञ्चापि पूर्ववर्णद्वयं पुनः॥ सप्तमस्वरसंयुक्तो भकारस्त्वादिरंतरं॥ प्रान्नव द्वाघक्षरन्तु विधि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्दुभिः समन्वितं ॥ तावत् षुत्कारस्य विजन्तुः सर्वकामसमृद्धिदं ॥ अग्निवह्न्यक्षरं तु बन्धुबिन्दुसमन्वितं ॥ आद्यमंत्रस्तोपेतं देवेत्वा सिद्धसंयुतं ॥
रानेश्वरस्य मंत्रोयं सर्वदोषविनाशकं ॥ चन्द्रबिन्दुसमायुक्तं नामाद्यक्षरमेव च ॥ नेत्रांस सर्वग्रहाणाम मंत्र म ज्ञी प्रकीर्त्तितं ॥ शान्तिकं पौ
ष्टिकं कार्ये एते मंत्रे ग्रहाणि मानः ॥ पूजये सर्वदा धीरो भूतिकामो महामतिः ॥ वरदाभयहस्तश्च खड्गचर्मधरस्तथा ॥ सिंहासन
गतः कृष्णो राहुर्वा रः प्रचक्ष्यते ॥ धूम्रवर्णो विशालाक्षः पुरुरूपी चतुर्भुजः ॥ खड्गचर्मगदाबाणपाणिः केतुः शरासनः ॥ उपा
न्तादित्यादीशान्तस्वरेणा सहितः पुरः ॥ उपान्तपंचमेनेन्दुबिन्दुभ्यां सहितावुभौ ॥ मंत्रोयं मंत्रलोमेन राहोः केतो विलोमतः ॥ आद्य प्रारं
पूर्ववन्मंत्रमुक्तमयोमयाः ॥ एवं विधो शैलवारं पूजयित्वा नवग्रहान् ॥ अभीष्टान्लभते कामान्नरः शान्तिनर्ष्योत्तमं ॥ चित्रकूटानु
पूर्वस्यां कञ्जलाचलउत्तमः ॥ सर्वविघ्नहराद्यास्तत्र सन्ति देवयानपः ॥ तं पर्वतं समारुह्य प्रणम्य सकलान्सुरान् ॥ स्वर्गा
यातिनरश्रेष्ठ इह चापुत्रमाप्नियं ॥ कञ्जलाचलशैलात्तु पूर्वस्मिन् शुभपर्वतः ॥ शय्यासार्द्धपुरा रेमे यत्र शंकरः सुरेश्वरः ॥ तत्पू
र्वस्यां महादेवीनदीकपिलसंज्ञिका ॥ तस्यां स्नात्वा नरो गंगास्नानजं फलमाप्नुयात् ॥ कामारव्यानिलयात्पूर्वदक्षिणस्यां तथा दिशि ॥
विद्यते महदावर्त्त भूरिवृक्षविलंबहत ॥ पंचविंशतिमानेन योजनानां नरेश्वर ॥ तस्मादायाति सनदी सिता ओपमते विभाक ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कालिका कोब्रह्मकीर्त्तितो देवैर्यस्मात्तस्याः शिलास्मृता ॥ गङ्गेवफलदा यस्मात्तस्मात्कपिलसंज्ञका ॥ स्नात्वा कपिलगङ्गायां पूर्वमनोत रा
२५९ च ॥ नरः स्वर्गमवाप्नोति ब्रह्मलोकं ततो व्रजेत् ॥ श्रद्दीप्यतां नदी पूर्वभागे दमनिकाह्वया ॥ नदीमहत्कस्मतोयापायस्पदम
नीतथा ॥ स्वप्नहृयानाम चाभूदपरा सरिदुत्तमा ॥ तस्यान घाः पूर्वभागे गङ्गा वत्फलदायिनी ॥ माघं तु सकलं मासं तत्र स्ना
त्वा नरोत्तमः ॥ तथानन्दनिकायाश्च परं निर्वाणमाप्नुयात् ॥ ततः पूर्वं परा देवीनाम्रासा सरिदुत्तमा ॥ महती दिव्ययमुना यमुना
वत्फलप्रदा ॥ दक्षिणे त्रिसमुद्भूता दक्षिणोदधिगामिनी ॥ तस्यां तु कार्त्तिकं मासं स्नात्वा मुक्तिमवाप्नुयात् ॥ इह वै वोत्तमा 267
न्भोगान्भागधेयान्प्रतिष्ठितान् ॥ तत्रश्रीभैरवो देवो भगः संभोगसम्भवः ॥ दुर्जयाख्येवरगिरौ स्वस्य पत्स्यगभूमिगः ॥ पुराण
चोसौ सरभस्तस्य मध्ये रवराडिति भैरवः ॥ स एव भैरवारव्यो यं पंचवक्त्रस्य मन्त्रकैः ॥ संपूज्य तत्र मतिमान्नलयाति शिवलो २५९
कतां ॥ कामेश्वरस्य या पूजा कपिता नीलनिर्णये ॥ संपदुःपर्वतान्ते दुर्जयेचाचलोत्तमे ॥ तत्र भैरवगङ्गाख्ये सरोवे भै
रवाह्वयं ॥ तपोः स्नात्वा नरो याति शिवलोकादमर्त्यतां ॥ दुर्जयायस्य पूर्वस्यां पश्चाम्रवतः स्सनं ॥ तद्दक्षिणो महाशैलः क्षोभ
को नाम नामतः ॥ तस्मिन् गिरौ शिलापृष्ठे वक्रोदेवी व्यवस्थिता ॥ पंचपुष्कारणी नाम्ना पंचयोनिस्वरूपिणी ॥ एकत्र पंच २५७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भिर्दुर्गा योनिभिः पञ्च वक्त्रकं ॥ स्थितार मयितुं तत्र नित्यमेव हि मा द्विजा ॥ तस्यैव पूर्वभागे तु कान्ता नाम महानदी ॥ दक्षिणे सा
गरं याति पंच पंचाशुवेश्वरा ॥ दिव्यकुण्डं महाकुण्डं तस्यै लोपतका क्षितौ ॥ संस्थितं तत्र स्नात्वा तु तां देवीं परिपूजयेत् ॥ दिव्य कुं
डे नरः स्नात्वा पञ्चपुष्करिणीं शिवां ॥ यः पूजयेन्महाभागः स योनौ न हि जायते ॥ पंचयोनिः पुष्करिणीः पंचैते परिकीर्तिताः ॥ पु
नस्ततः पंचरूपाः पंचपुष्करिणी मताः ॥ यथावन्फल पुष्पाणि तन्मैता पंचयोनयः ॥ पंचपुष्करिणी देव्याः प्रचण्डाः सर्वकामदा ॥ त्रिपु
रायास्तु तत्वेण सा पूज्या साधकोत्तमैः ॥ कामेश्वरीतंत्रगतेर पवा पूजयेद्दिवं ॥ बाला या त्रिपुरायास्तु मंत्र मस्याः प्रकीर्तितं ॥ का
मेश्वर्यास्तु वामेन पूजनस्याः प्रकीर्तितं ॥ उग्रचण्डा प्रचण्डा च चण्डोग्रा चण्डनायिका ॥ चण्डा चेति च योगिन्यः पंचास्याः परिकीर्ति
ताः ॥ शिवलिंगं च तत्रास्ति शिलाया हेरुकारकं ॥ देवीदक्षिणे पूर्वस्यां नायकं तु प्रपूजयेत् ॥ भैरवस्य तु मंत्रेण पूजयित्वा दिवं व्रजेत् ॥ नि
र्मोलधारिणी देवी चण्डगौरीति कीर्तिता ॥ एतस्या नरशार्दूल पुराभ्यर्चिता भाविता ॥ कान्तायाः सलिले स्नात्वा वसंते मानवोत्तमः ॥ रूपवान् गु
णवान् भूत्वा शिवलोकाय गच्छति ॥ भौमकारव्यां महाशैला देशान्यापर्वतोत्तमः ॥ तुंगसंध्याचलो नाम वशिष्ठो यत्र सप्रवान् ॥ निमिना
त्मक राजर्षेः शापा द्युलसुतस्तपा ॥ वशिष्ठो जागरी शेरे भूधापाद्विनिमिनस्तथा ॥ ततो ब्रह्मापदेशेन विजने कामरूपके ॥
संध्याचलतपस्तेपे तस्य विष्णुरभूनदा ॥ प्रतप्य तस्य देवस्य वरदानात् महामुनिः ॥ असृतारमतायाश्च कुण्डं कृत्वा गिरेस्तटे ॥ तत्र स्नात्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चपीत्वा च शरीरं प्राप पूरितं ॥ तस्मादमृतकुण्डाख्या नु संख्याता या नदीवरा ॥ विष्टतां तत्र चापूज्य वितथरोगदो भवेत् ॥ तस्मात्पूर्वं तु ललि
ता ललिताख्या सरिद्वरा ॥ साजराद्दक्षिणात्पूर्वं महादेवावतारिता ॥ वैशाखस्य शुक्लपक्षस्य तृतीयायां वरस्त्रयः ॥ कुर्याद्वै ललितास्नानं
स शास्तसदनं व्रजेत् ॥ ललितायां पूर्वतीरे भगवान्नाम पर्वतः ॥ स्वयं विष्णुर्लिङ्गरूपी तत्रास्ते भगवान् हरिः ॥ ललितायां नरः स्ना
त्वा द्वादश्यां शुक्लपक्षके ॥ भगवन्तं समारुह्य योपयजेत्परमेश्वरीं ॥ स याति विष्णुभवनं शरीरेण विजानता ॥ एताः पूर्वोदितान द्यः
पूर्वस्रोतोवाहा नरेश्वरः ॥ क्रमानुदक्षिणां यान्ति सागरं जाह्नवीसमाः ॥ कामाख्यां प्रथमं दृष्ट्वा स्नात्वा चैवोर्वशीजले ॥ य एतासु चरेत्स्ना
नं संपुण्यमवाप्नुयात् ॥ ॥ इति श्रीकालिकापुराणे कामरूपनिर्णये सप्तसप्ततितमोऽध्यायः ॥७८॥ ॥ और्व उवाच ॥ ॥ शाम्बतीक 268
पितायां तु नदी मत्स्यध्वजागता ॥ तस्याः पूर्वं समाख्याता नदी दीपवती मता ॥ एषा च हिमवज्जाता छिन्दती दीपवत्तमः ॥ तेन देवम २६०
नुष्येषु नदी दीपवती स्मृता ॥ दीपवत्याः पूर्वतस्तु शृङ्गाटो नाम पर्वतः ॥ तत्र देवस्य भर्गस्य लिङ्गमेकं प्रतिष्ठितं ॥ स विष्णुसिद्धत्रिस्रो
ता दक्षिणोदधिगामिनी ॥ शृङ्गाटकस्य सततं स्वनन्ती प्राग्ज्यपादतः ॥ दक्षिणं सागरं याति भर्गस्य प्रियकारिणी ॥ शालीले यो नरः स्ना
त्वा त्रिस्रोतायां नरोत्तम ॥ शृङ्गाटकं समारुह्य पूजनं लिङ्गशंकरं ॥ सं दीर्घकायः सुखात्मा प्राप्य कामानिहातुला ॥ अन्ते भर्गगृहं या
ति ततो मोक्षमवाप्नुयात् ॥ हरस्तु द्विभुजस्तस्मिन् रसदा वृषभवाहनः ॥ उमया रमते सार्द्धं वामदेवस्य मन्त्रकैः ॥ तत्रैव पूजयेद्देवमु २६८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मामंत्रेगाचरिडकां॥ तत्पूर्वतोपि म्रगातुनिस्रुता वृहद्देविका॥ तस्यां स्नात्वा फलं महादेविकास्नानजं लभेत्॥ ततो भट्टारिकाए महि
मशैलस्रप्रभवा॥ महानन्दीदेवगुणौ यां सदा पाश्यते सुखं॥ तस्यां च कुरुते स्नानं निम्नगादिचनुर्व्व पि॥ सयाति परमं स्थानं तद्विष्णोः
परमंपदं॥ अस्ति पान्नुवशैले तु सरोनाम सपन्वितं॥ यत्रसा इंद्रशैलप्रआजल क्रीडां सदा हरः॥ कुरुते नल शार्द्दूलसुमा पङ्कजशो
भिते॥ तस्य पंचाम ध्यपूर्व भागयस्त्व सरिद्वरा॥ अवतीर्णा पुया सेवदक्षिणांसागार प्रति॥ तस्य पश्चिमभागे तु नदी दिकरिका
ह्वया॥ मध्यमागाम्रतोयानुशंकरेणावतारिता॥ वृद्धगंगा च्चयासा तु गङ्गेवफलदायिनी॥ पानियुता पूर्वभागो तस्या
ङ्गिरिवरा नदी॥ सुवर्णश्रीरितिख्याता सागङ्गासदृशी फले॥ कुर्वन्त्याः सरसि स्नातुः पर्व्वत्या द्याः शरीरतः॥ निस्रुताः स्वर्णकनि
कास्ता वहन्ति जलैरिमाः॥ क्रीडार्थं रागत्क नागाच्च कालकामिः श्रमाश्रिता॥ तस्मांनां तत्र संलग्नास्ता त श्च न्दन बिन्दवः॥ ता
उमा या शरीरात्तु संस्त्रवंति जलैः सह॥ ततः स्वर्णवहा नाम स्वर्णः श्री सर्व्वतो धिका॥ एतासु चैत्र सामा मस्नात्वा मर्त्यो नर
र्ब्बभ॥ कृष्णपक्ष चतुर्द्दश्यां त्रिकालं सततमानसः॥ चिरं शिवपुरे स्थित्वा शेषवुल्लो गन्हं व्रजेत्॥ भूयोचरण पुंःप श्वातला
र्द्धभोमन्द्रपो भवेत्॥ वृद्धगंगा जलस्नानः तीरवुलसुतस्य च॥ विश्वनाथः ह्रूयादेवः शिवलिङ्गसमन्वितः॥ विश्वदे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

२६१ वीमहादेवीयोनिमण्डलरूपिणी॥ हयग्रीवेणपुपुधे तत्र देवीजगद्धृतिः॥ हयग्रीवं पत्र हत्वा मणिकूटपुरान्तगमत॥ तत्र यः
पूजयेद्दुर्गांसारदातंत्रमन्त्रकैः॥ हयग्रीवस्य मंत्रेण तन्त्रेणागरूडध्वजं॥ कामेश्वरस्य मंत्रेणतंत्रेण पिवशङ्करं॥ योजयन्पूज
याभक्त्या घादरूपांसमुपागतः॥ अष्टसप्याम्बा चतुर्दशरूपां तस्ययुगप्फलं श्रृणाम्॥ कल्पकोटित्रयं स्थित्वा शिवगेहं गच्छेद्धरेः॥
तावन्तं संस्थितं कालं तावन्तं चरिणा वा गच्छेत्॥ शोषेतु वंसमासाद्य वेदविद्ब्राह्मणो भवेत्॥ नद्याः स्वर्णास्त्रियाः पूर्वे वेदीकामाह्व
याख्या॥ कामाख्यायाः पूर्वभागेनदी सोमाश्वलाकया॥ सोमाश्वलाकयापूर्वे वेदीनाम्ना हषादका॥ ततः पूर्वकामरूपपीठ 269
न्तेजगतां प्रभुः॥ जगन्माया महामाया देवी दिक्करवासिनी॥ एतायाः कथितान्यद्यः सकलादक्षिणस्वराः॥ आसुस्नात्वा चार्पत्वाच पुराण
स्वर्गलोकमवाप्नुयात्॥ प्रान्ते दिक्करवासिन्या सदाहरति स्वर्णदी॥ ललितं गंगाभयान्तोकेसाक्षाद्दुर्गाफलप्रदा॥ साभूमिपीठसं २६१
हि३ स्थानी देवी करवासिनी॥ अन्तर्जलैः प्रावयन्ती यातिप्रत्यक्षसेसुरैः॥ सितगंगाजले स्नात्वा हृष्टाशक्तिं हरिं विधिं॥ हृद्यूलललितं
कान्ताख्यां पुनर्योनौ न जायते॥ लिङ्गस्वरूपी भगवान्शंभुस्तत्र स्वयं स्थितः॥ विष्णुः शिलास्वरूपेण बुलालिङ्गस्वरूपधृक्॥
पीठे दिक्करवासिन्या द्विरूपा वसते शिवा॥ तीक्ष्णाकान्ताह्वया त्वेका योगतारा प्रकीर्तिता॥ परा ललितकान्ताख्या या श्रीमङ्गलच २८८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रिउका ॥ तस्यास्तु सततं तीक्ष्णां कान्ता हृदयनयो नमः ॥ कुलाल म्बोदरी पातु यान्याने कजता शिवा ॥ तेन रूपेण तां देवी सततं परि
पूजयेत ॥ अङ्गाङ्गि संतरूपं च तस्याः प्राक् प्रतिपादितं ॥ त्रिकोण मण्डलं चास्याः विधि कर्त्तव्य पूर्वकं ॥ आदौ रोरवततः पश्चान्स
रोरव तिपदं ततः ॥ तथा पदं ना धिगासते बुद्धि त्रिपदं ततः ॥ मण्डलस्यास्य मंत्रो यंतीक्ष्णायाः परिकीर्त्तितं ॥ नव त्रिपुर देवादि यमामे
तालदुर्द्धरः ॥ गणा एते घन्तकान्ता द्वारपालाः प्रकीर्त्तिताः ॥ एता स्तु पूजयेत्सम्यक् मण्डलस्या ष्टदिक्षु वै ॥ आदौ संम्बाधनं कृ
त्वा रक्तपुष्पं ततः परं ॥ वह्निजाया स्ततः पंचा मनुमेषा प्रकीर्त्तितं ॥ पात्रो पिकरणा दीनां स्थानस्यास्य च सर्व्वतः ॥ सर्व्व मुक्तरत त्रो
पंगाद्यं रूपं द्वयो पिच ॥ चामुण्डा च कराला च चण्ड भाभी षणा भगा ॥ विकटे पिच योगिन्यः प्रोक्ता स्तस्या स्तु संख्यया ॥ हे भगवत्ये
कजटे विद्याहपद मन्ततः या विकट प्रधीमही तिः तन्नास्ता धिप्रचोदयात् ॥ एषा तु तीक्ष्णा गायत्री पीठ देव्याः प्रकीर्त्तिता ॥ निर्म्मा
ल्पधारिणी चास्या देवी विकट चण्डिका ॥ मालातुन्मयं प्रोक्ता रुद्राक्षे संभवा पिवा ॥ विशेषए षादे व्यास्तु पूजनं परिकीर्त्तितं ॥
उपचारादिकं सर्व्वं वलिदानं जपादिकं ॥ सर्व्वं तु पूर्व्ववज्ज्ञाद्यं कामाख्या पूजनं यथा ॥ पानेषु मदिरा स्नस्ता नरो वलिषु पारि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

व॥ मोदकोनारिकेलं च मांसं व्यंजनमिष्टव॥ नैवेद्ये बुप्रियकरा स्त्री क्ष्मायाः परिकिर्त्तिता॥ येबाललितकान्नारव्या
देवीमङ्गलचण्डिका॥ रक्तपद्मासनस्थानुमुकुटकुण्डलमण्डिता॥ रक्तकौषेयवसना स्मितवक्त्रा शुभानना॥ नवयौवन
संपन्ना चार्वङ्गी ललितप्रभा॥ उमाया भाषितं मंत्रं पत्पूर्वत्त्वेकमक्षरं॥ मंत्रमस्यास्तु तं ज्ञेयं तेन देवीं प्रपूजयेत्॥ नाराय
णोविद्महे वाचचण्डिकायै नु धीमहि॥ तन्नो ललितकान्तेति तन्नः पश्चात प्रचोदयात्॥ एबाललितगायत्री देव्याः इष्टेप्रकी 270
र्त्तिता॥ लोहिताङ्गस्य दिवसः प्रिया स्त्वाः परिकीर्त्तितः॥ कालो वसन्तकामश्च लरश्चापित्त पंचमः॥ अष्टम्यां च नवम्यां च
पूजा कार्या विभूतये॥ निर्माल्यधारिणी त्वस्या देवी ललितचण्डिका॥ दुर्वाङ्कुरैः समायुक्तमक्षतं प्रतिदं परं॥ अग्रमस्या २६२
विशेषस्तु पूजनं परिकीर्त्तितः॥ वैष्णवीमंत्रतंत्रस्यतन्त्रग्राह्यं तु पूजने॥ उपचारो विधिश्चास्या विहितो यः क्रमः पुरा॥
महामायामहादेव्यास्तन्ज्ञाह्यं परिपूजने॥ षष्ठे शुप्रतिमायाम्वा घटे मण्डले चण्डिकां॥ यः पूजयेन्नो मद्दिने शुभे
दुर्वाक्षतैः शिवां॥ सततं साधकः सोपि काममिष्टमवाप्नुयात॥ एवं दिकरवासिन्याः कथितः पूजितः क्रमः॥ एकुत्वा

3८0

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

नाभ्रु भेकिञ्चित्तनामेति भ्रवणोरन्तः ॥ दिक्कुरस्तलक्षणः प्रोक्तस्तथा शक्तश्च दिवुकः ॥ तस्मिन्नध्युषिता देवी तस्माद्दिक्कुरवासि
नी ॥ जगत्त्रयेपि यस्यास्तु सदृशी कोपि सुन्दरी ॥ नान्यास्तु ललिता तेन देवी ललितकान्तिका ॥ शङ्करस्य पुरा प्रोक्ता या ह्यावे पूजनक्र
मः ॥ श्रुत्वा राजत्ववहितो ब्रह्मणः पूजनक्रमः ॥ ब्रह्मबीजं पुरा प्रोक्तं तन्मन्त्रं सर्वतश्चरेत् ॥ तेनैव तं नुसं पूज्य परं निर्वाणमाप्नुयात् ॥ एत
स्य चाङ्गमंत्रं तु यथा भर्गेण भाषितं ॥ वेतालभैरवाख्यातं क्रमश्च श्रणु भूमिप ॥ प्रभूतीयश्च वाहुश्च शेषस्वरसमन्वितः ॥ चन्द्र
विन्दुसमायुक्तो ब्रह्मतन्त्रे प्रकीर्तितं ॥ अनेनैव तु मंत्रेण ब्रह्माणं यः प्रपूजयेत् ॥ स कामं विपुलं प्राप्य ब्रह्मलोके प्रमोदते ॥ ब्रह्माक्षमण्डलु
धरः चतुर्वक्त्रश्चतुर्भुजः ॥ करात्विभक्तकमले हंसारूढः कदाचन ॥ वर्णनिरक्तगौराङ्गः प्रांशुस्तुङ्गीतयोन्नतः ॥ कमण्डलुं वामकरे स्रुवं
हस्ते तु दक्षिणे ॥ दक्षिणाधस्तथामाला वामाधश्च तथा स्रुवः ॥ आज्यस्थाली वामपार्श्वे देवाः सर्वे यतस्थिताः ॥ सावित्री वामपार्श्वे
सदादक्षिणस्था सरस्वती ॥ सर्वे चक्रवयोह्यग्रे कुर्यादिभिश्च चिन्तनं ॥ चतुष्कोणं चतुर्द्वारं मध्ये पद्मसमन्वितं ॥ चतुःकोणे ब्रह्मतन्त्रेस्मि
न्मण्डलमग्रस्तु वै ॥ सम्मार्जनादिकं सर्वं यथा स्थानाः प्रतिपत्तयः ॥ ग्राह्या आश्चान्तरं तन्त्रोक्ता योगपीठाङ्गिकादिकाः ॥ आधारशक्तिप्रमुखा
स्तथा सर्वत्र पूजयेत् ॥ अष्टपत्रे च पद्मस्य दिक्पालांस्तत्र पूजयेत् ॥ पद्मासनाय विद्महे हंसारूढाय धीमहे ॥ तन्नो ब्रह्मश्चिति पदेन
तः पश्चात् प्रचोदयात् ॥ एवन्तु ब्रह्मगायत्री पूजयेदनया विधिं ॥ निर्माल्य धारिणी नस्य मनसः सारउच्यते ॥ उपचारैः पूर्ववत्तु नैवे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कालिका रंजनमंजिता॥ रक्तकौषेयवस्त्रेस्तु ब्रह्मप्रीतिपरं परं॥ आज्यं चपायसं सर्पिस्तिलयुक्तं चपायसं॥ सितरक्तसमायुक्तं चंदनं परिकी-
२६३ र्त्तितं॥ पार्श्वयोः शङ्करं नित्यं पूजयेत् पूजयेत्परः॥ अश्वादीन् करसंस्थान्तु मण्डले परिपूजयेत्॥ सरस्वतीञ्च सावित्रीं हंसपृष्ठं तथैव च॥
अयं विशेषः कथितः प्रणामश्चास्य दण्डवत्॥ पद्मवीजोद्भवा माला जपकर्मणि कीर्त्तिता॥ पूर्णिदसोतिथिंग्राह्य पूजाकर्माणि स-
र्वदा॥ क्षीरेणार्घ्यं प्रदद्यात्तु सर्वदा प्राप्तलोन्नप॥ अयनेकथितो भूप यदा भैरवाभाषितः॥ दर्शयतास्त्वपुत्राभ्यां कामरूपाह्वयं श्रु-
तं॥ यत्र तत्र विधिं चैव साधकः परिपूजयेत्॥ पीठे समर्च्य पूजयित्वा परं निर्वाणमाप्नुयात्॥ कथितास्तु ततः पूजापूजनं श्रुणु
भैरव॥ वीजन्तु वासुदेवस्य पुरैव प्रतिपादितं॥ तदङ्गमंत्रराजेन्द्र द्वादशाक्षरमुच्यते॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय वै पदं॥ अङ्गप्रत्यङ्ग
तंत्रस्य वासुदेवस्य कीर्त्तितः॥ अस्य प्रत्यङ्गरूपस्तु दधिवामनसंज्ञकं॥ तस्य मंत्रं नरश्रेष्ठ स्वर्णाभुनाभाषितं शृणु॥ ॐ नमो विष्णवे पूर्वप 271
दं तस्य प्रकीर्त्तितं॥ पदस्वरपत --- चतुर्थान्तमहावलं॥ स्वाहान्तं हृदयासन्नं प्रत्यङ्गं वै स्त्रवीमतं॥ मंत्रत्रयन्तु पावेदवीजं प्रत्यङ्गम-
त्रकं॥ स्वप्नमात्रेदेवकार्यस्तु तस्य भूयो न जायते॥ सर्वमुत्तरतन्त्रोक्तः क्रमोग्राह्यः प्रपूजने॥ त्रिषु मन्त्रेषु चत्वु धैविशेषं श्रुणु भूपते॥ स्व- पुराण
पन्तु वीजमंत्रस्य पुराणं संसृणु भूपते॥ पूर्णचन्द्रोपमः शुक्लः पक्षिराजोपरिस्थितः॥ चतुर्भुजः पीतवस्त्रैः स्त्रिभिः संवीजदेहभूतः॥ दक्षिणे
र्द्धगदां धत्ते तदधो विकचाम्बुजं॥ वामार्द्धे चक्रमत्युग्रं धत्तेधः शंखमेव च॥ श्रीवत्सवक्षाः शततं कौस्तुभं हृदि चांशुमत॥ धत्तेव क्षेह्यु- २६२
धो वामे भूनीरं गारापूरितं॥ दक्षिणे कौमलं खड्गं नन्दनं शार्ङ्गकार्मुकं॥ शिखे किरीटं सघातं कर्णयोः कुण्डलद्वयं॥ आजानुलम्बि

२६२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तंपुष्पं वनमालासमवस्थितं॥ ध्यानं दक्षिणे देवीश्रियं पार्श्वे तु विभ्रतं॥ सरस्वतीवामपार्श्वे चिन्तयेद्वरदं हरिं॥ बीजमंत्र
स्वरूपंतु कथितं नव पार्थिव। द्वादशाक्षरमंत्रस्य रूपमन्यच्छृणुष्व मे॥ नीलोत्पलदलश्यामं तद्वेव च चतुर्भुजं॥ दक्षिणोर्द्ध स्थि
तं पद्मं गदां चोधः प्रयोजयेत्॥ वामे धश्च क्रमतुलं मूर्द्धे शंखस्तु विभ्रमं॥ चिन्तयेद्वरदं देवं सर्वमन्यच्च पूर्ववत्॥ अष्टादशाक्षर
स्यास्य प्रवक्ष्यामि च चिन्तनं॥ मृगराजनलवाहितो दारिद्रभयनाशनं॥ पूर्णेन्दुसदृशं कामं प्रज्वलितं विचिन्तयेत्। करे विचिन्तयेद्वामे पीयूष
पूरितं घटं॥ दक्षिणे च खड्गसंयुक्तं दक्षिणे स्वर्णभाजनं॥ पद्मासनगतं देवं चन्द्रमण्डलमध्यगं॥ शुक्लवस्त्रधरं देवं प्रणमेद्वामनं सदा॥ ईषद्धा
स्यसमायुक्तं त्रिलोकेशं त्रिविक्रमं॥ चिन्तयेद्वरदं देवं सर्वकामफलप्रदं॥ दन्तलवनादौ च पूर्वतन्त्रोदिता यथा॥ तथा मन्त्राः परिग्राह्यास्तथा चो
त्तरतंत्रगाः॥ मण्डलस्य क्रमं तस्य मत्स्य भगेण भाषितं॥ रेखया नित्यपूजासु रजोभिः पंचभिस्तथा॥ नैमित्तिके यथाकार्यभेदामेदेनसास्त
ते॥ हस्तमानं चतुर्द्वारं वहलाम्बुजसंयुतं॥ चतुःष्कोणे चतुर्भिश्च शंखैर्युक्तं मनोहरं॥ चतुर्द्वारं दिक्पतिनामायुधैः करणेस्तथा॥ अष्टासु दि
क्षु शिचितं सर्वहिर्वेष्टपद्मकं॥ एवं यथा रजोभिस्तु कार्यं यच्छृणु पार्थिव॥ सितैः पीतैस्तथा रक्तैः श्यामैः कृष्णैः क्रमादिभिः॥ रजोभिर्म
ण्डलं कुर्याद्यथा न समाचरेत्॥ चतुर्हस्तं त्रिहस्तं वा द्विहस्तं हस्तमात्रिकं॥ सर्वत्र मण्डलं कुर्यात्प [illegible] ध्योक्र खाधिकं पुनः॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

२६७ राजसूयाश्वमेधादौ चतुर्हस्तादिकम्मतं॥ कल्याणानि क्रमाद्रूपयथोक्तं यंत्रे तंत्रे च॥ दिक्पालायुधपद्मानांपूर्व्ववल्लिखनंक्रमः॥
सितैरजोभिः कर्त्तव्यं मध्ये पद्मं सुवर्त्तुलं॥ कर्णिकां पीतवर्णास्य केशरायं तु याक्रमा। रक्तैः पीतैः पूजयेत्तु बहिः प्रलस्य सर्व्वतः॥ वज्रशक्तिम
हादण्डखड्गपाशध्वजागदा। मूलमष्टदिशी चाराणामायुधानि क्रमात् पुनः॥ संतः शौरिस्तथा ब्रह्मा रामः कृष्णस्तथैव च॥ रजःसु सततं पू
ज्याः संस्थिताः पंच देवताः॥ न च काचिद्बुधः कुर्य्यान्नु शास्त्रशोर्णाविवोजनं॥ वियोगे तु कृते पूजा निष्फला तस्य जायते॥ विच्छिन्नमूर्द्धि
भूतंनु पूजितं गर्भमेव च॥ यसेन्नु मण्डलस्यास्य रजोदोषं विवर्जयेत्॥ सर्व्वत्र मण्डलं कार्य्यं वासुदेवस्य पूजने॥ एवमेवन्त पद्मस्य मिश्चक्र २७२
लं चाम्ययेतरं॥ बलं भद्रश्च कामश्च अनिरुद्धस्तदुद्भवः॥ नारायणस्तथा ब्रह्मा विष्णुः षष्ठ प्रकीर्त्तितः॥ नरसिंहो वराहश्च योगिभ्यो ह्येषु पुराण
कीर्त्तिताः॥ पूर्व्वाद्यष्टदलेष्वेतान् क्रमतो मंत्रतः पृथक्॥ विमलानाधिकातस्य वासुदेवस्य कीर्त्तिताः॥ वलभद्रमुखानान्तु योगिनीः शृणु पा २६७
र्थिव॥ आदावुत्कर्षिणी ज्ञेया ज्ञानातस्थ्या तक्रियापरा॥ योगाप्रह्वीतथा शानी अनुग्राही तथाष्टमी॥ सर्व्वा ध्वजभुजाः प्रोक्ताः शंखच
क्रगदाधराः॥ योगिभ्यो वलभद्रं तु कामं विविधमब्ते तथा॥ विधिरूपन्तु पूर्व्वोक्तं हलं च मुशलं वलः॥ चक्रशंखश्च धत्ते स सदा पाश्वेस्थि
तं तदा॥ कामस्त्वपुष्पकोदण्डन्नु वामेन पाणिना॥ गदां शंखं च धत्ते सव्यः पाणिभिः च पुनः पुनः॥ पार्श्वे पद्मं तथा धत्ते सर्व्वे सास्त्र

२६२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्य पूर्ववत्॥ चक्रशंखवराहस्य दक्षिणोपरि कीर्त्तिते॥ नृसिंहस्य पुनश्चक्रं शंखो दक्षिणवामयोः॥ शंखं पद्मं तथा विष्णोः पाणौ पा
दक्षिणयोः स्थितं॥ गदा शंखे वामेः तस्तु नारायणाकरस्थितौ॥ दक्षिणे गदां धत्ते ह्यनिरुद्धो नरोत्तम॥ सितरक्ते तथा पीत
भिन्नाञ्जननिभस्तथा॥ नीलोत्पलदलश्यामस्तथा रक्तघनप्रभः॥ भ्रमरः श्यामलः पीतः स्वर्णगौरः क्रमादिमे॥ वर्णितो यो
गिनः प्रोक्ताः वासुदेवस्य पार्थिवः॥ याद्दृग्वर्णं यथा नम्यं यस्य यस्य च योगिनः॥ याद्दृश्यो योगिनीस्तस्य चिन्तेत् समीपगाः॥ आ
धारशक्तिप्रमुखाः सर्वाश्चासनदेवताः॥ ग्रहाश्च सर्वदिक्पाला ध्यानतो मन्त्रतन्त्रथा॥ पूजनीयाय थादेशमण्डलस्य च क्रो
मं त्रण॥ देवस्याचिन्तितं वक्ष्ये शरीरे कमलादिकं॥ ध्वजास्त्र वज्रशादि गरुडादीश्च पूजयेत्॥ वनमालां शास्त्रमतामासाद्य क्र
मयोगतः॥ आद्याद्द्वितीयक्रमतो गदादीनाम्नुमंत्रकं॥ पंचरात्रोदिते भागेनादरेन यथोदितः॥ मंत्रश्चैव गदादीनां ग्राह्यः स
र्वत्र पूजने॥ जाहृत्या सूर्यसंकाशा गदा कृस्नायसी पुनः॥ सरस्वती शुक्लवर्णा लक्ष्मी हेमप्रभा सदा॥ मध्याह्नसूर्यप्रति
मं चक्रं तु परिकीर्त्तितं॥ संपूर्णचन्द्रप्रतिमः शंखस्तु परिकीर्त्तितः॥ कौस्तुभो ह्यरुणाः प्रोक्तः श्रीवत्सो ह्यरुणद्युतिः॥ आर
क्तकोक्षमोज्ज्ञेया माला द्विजा प्रकीर्त्तिताः॥ विद्युत्प्रभाः सर्ववाणाः शक्रचापप्रभं धनुः॥ स्वर्णचूर्णप्रकाशं तु वस्त्रमस्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
२६५ प्रकीर्त्तितं॥ बालसूर्यस्य सदृशे कुण्डले चाप्यथोदिते॥ सूर्यस्य सदृशं शीर्षकिरीटं परिकीर्त्तितं॥ एवमुक्ता समता भूप ये मर्त्या
सेर्विष्णुरूपधृक्॥ साधकस्तु भवेन्नित्यं स्वर्गमोक्षप्रदायकं॥ न्यासस्तु प्रथमं कुर्यान्मंत्रविद्द्वादशाक्षरैः॥ वासुदेवस्य वी
जं तु वीजेष्वेव च योगिनां॥ ततो न्यसेन्महामंत्री ततश्चाद्वादशाक्षरैः॥ ततस्तु हृदयादीनां षड्भिर्मंत्रैर्द्विधा पुनः॥ एवं चतुर्भि
र्न्यासैस्तु पूजामेकां समाचरेत्॥ प्रथमं दक्षिणाङ्गुष्ठे न्यसेदाद्यक्षरं बुधः॥ द्वादशाक्षरबीजस्य कोषबीजानि तु क्रमात्॥ त
र्ज्जन्यादौ दक्षिणस्य वामाङ्गुष्ठान्तमेव च॥ कोषाक्षरद्वयं पश्चात् न्यसेत्पाणितलद्वये॥ हृद्शीर्षशिखायां च वर्म्मान्नेकिपश्चि 273
राडयोः॥ पृष्ठे तु भुजयोः पार्श्वपार्ज्जंघयोः पादयोः क्रमात्॥ द्वादशाक्षरमंत्रस्य बीजानि च ततो न्यसेत्॥ अंगुष्ठयोस्तु प्रथमं वा पुराण
सुदेवस्य तत्वकं॥ तर्ज्जन्यां योगिनीनास्तु वीणामेशेषु न्यसेत्॥ शिरोललाटगास्यकंठहृन्नाभिगुह्येषु जानुनोः॥ पादयोर्वासुदे २६५
वस्य योगिबीजानि विन्यसेत्॥ मंत्राणि हृदयादीनां पञ्चमुक्तानि पुरा न्यप॥ तानि न्यस्याङ्गुष्ठमुखाङ्गुलीषाते द्वये द्वये॥ वाम
दक्षिणयोरापास्तु कोषस्य तत्तलयोर्न्यसेत्॥ हृदयाद्यन्तपर्यन्तं पुरस्तानिक्रमान्न्यसेत्॥ अष्टादशाक्षरस्यादिनववर्णा
न्यसेद्बुधः॥ शिरोनेत्रादिपृष्ठान्तेन वबीजस्य गोचरे॥ शेषा नववर्णान ङ्कर्णपार्श्वे च नितंबको फस्फि॥ कण्ठारूढबीजं
२६३

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यथोक्तन्न्यसेत्पादाङ्गुलीषु च ॥ यस्य मंत्रस्य तंत्रे तु या पूजा यत्र चोदिता ॥ तस्य मंत्रे च तंत्रे च न्यसेन्मंत्रं समाचरेत् ॥
अथ वैकल्पसर्वेषां न्यासं कुर्याद्विचक्षणः ॥ चतुर्विधैः कृतैर्न्यासैः पूतात्मा धूतकल्मषः ॥ साक्षाद्विष्णुर्भवेत्सम्यक्
पूजाफलं लभेत् ॥ विना तु पूजनं यस्तु न्यासं कुर्याच्चतुर्विधं ॥ शरीरो विष्णुसायुज्यमाप्नोति परमां गतिं ॥ योगपीठं ततो
ध्यात्वा गरुडञ्च चक्रं शंखं च को ॥ गदां लक्ष्मीञ्च वाक्पुष्टिक्रमादेते भुवि न्यसेत् ॥ पूर्वदक्षिणकोवेरपंचकोणेषु चक्रमा
न ॥ दक्षिणे चोत्तरे वापि न्यसेद्देवं मंत्रवित्सुधीः ॥ वनमालां पद्ममध्ये श्रीवत्सं कौस्तुभं मणिं ॥ बिम्बस्य दक्षिणे तस्य न्यसेन्सा
ङ्गशरासनं ॥ तूणीवयुगलं वामे खड्गं दक्षिणतो न्यसेत् ॥ वामे च सन्निधायाप्युनत्र कुर्यात्सरस्वतीं ॥ पूजयित्वा च सर्वाणि त
तो मुद्रां प्रदर्शयेत् ॥ मुद्राः संपुटाद्याः प्रोक्ता विष्णोर्याश्चापि योगिनां ॥ ग्रहाणां दिक्पतीनां च मुद्रास्ता दर्शयेत् पृथक् ॥ निर्मा
ल्यधारी विष्णोस्तु विष्वक्सेनश्चतुर्भुजः ॥ शंखचक्रगदापाणिर्दीर्घश्मश्रुजटाधरः ॥ रक्तपिंगलवर्णस्तु सितपद्मप
रिस्थितः ॥ यत्तृतीयः स्वरान्तेन संयुक्तो बिन्दुरेन्दुना ॥ कीर्तितस्तस्य मंत्रोयं तेनैनं परिपूजयेत् ॥ विसर्जनं तथा विष्णोश्चैव शा
न्यां परिकीर्तितं ॥ अन्ये वामनसा कुर्याद्धूलादीनां विसर्जनं ॥ एवं यः कुरुते पूजां विष्णोः शास्त्रविधेः सकृत् ॥ पीठे दिक्षुर

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वासिष्ठाः सयाति परमं पदं ॥ यत्र यत्र भवेद्विष्णोः पूजनं न्टपसत्तम ॥ तत्र तत्रैव मन्त्रोयं ग्राह्यो वैवैष्णवेर्बुधैः ॥ संक्षेपेणोक्त
तंतेण पूजनं [illegible] चिवामन ॥ हृदयाद्यंगः पूजानुनकर्त्तव्यास्य पूजने ॥ संक्षेपेर्निवृत्तरैर्लोपि वासुदेवं प्रपूजयेत ॥ रक्तकौशेयवस्त्रं
च पीतं शुक्लं तथैव च ॥ प्रीतिदं वासुदेवस्य वस्त्रमेतत् प्रकीर्त्तितं ॥ घृतप्रदीपो दीपेषु गन्धेषु मलयोद्भवः ॥ पाद्यार्घ्ये तोयपात्रे
षु नातं प्रीतिकरं सततं ॥ किरीटं कुण्डलं हारो भूषणेषु विभूषितः ॥ शंखस्थानीयपात्रेषु हस्तग्रगुरुरेव च ॥ प्रीतिदो वासु
देवस्य सततं परिकीर्त्तितं ॥ कदम्बं कुब्जकं जाति मल्लिका मालती तथा ॥ पंकजं चेति पुष्पाणी च विष्णोः प्रीतिदा मताः ॥ नि 274
र्जनं स्य रिउ लं स्यानं तीर्थतोयमथापि वा ॥ तद्विष्णो रिति मंत्रस्तु प्रीतिपुष्टबहूदिताः ॥ शाल्योदनं हविष्यान्नं पायकं पुरुषा
पायसं घृतं ॥ कृत्स्नवर्णं तथा मुद्गमन्येषु क्षीरमिष्यते ॥ दलेषु तुलसीपत्रेष्व [illegible] त्वामलमेव च ॥ हरेः प्रीतिकराण्येष्तुरे २६६
तानि न्टपसत्तम ॥ सर्वाणि परकीयानि तानि तानि च वर्जयेत ॥ एवं यः पूजयेद्विष्णुं सततं नरसत्तम ॥ कुलकोटिं समुद्ध
त्य सस्वयं स्याज्जनार्द्दनः ॥ इदं ते कथितं भूप वासुदेवस्य तन्त्रकं ॥ पीठस्य कामरूपस्य संक्षेपान्निर्णयं तथा ॥ इति स
र्व्वकामरूपपीठं शास्त्रर दर्शयेत ॥ पुत्राभ्यां च पुरस्ताभ्यां कैलासं प्रययौ गिरिं ॥ तत्र गत्वा यथायोगं निधायात्तं न

२८६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

योस्त्वकौ॥ विमुक्तशापास्तेजाताः शास्त्रगिरिसुतां यथा॥ वेतालभैरवश्चैतिरूपसत्तम निर्जराः॥ इदं यो म
हदाख्यानं श्रृणोति सेकाग्रमानसः॥ शापेभीतिर्न तस्यास्ति व्याधयस्तस्य नाधयः॥ पुत्रपौत्रधनैश्चैव पियु
क्तः सर्वत्रवल्लभः॥ सर्वकल्याणसंयुक्तो दीर्घकालं सजीवति॥ कामरूपमहापीठं यो जानाति नरोत्तमः
॥ स दिव्यज्ञानसम्पन्नः परं निर्वाणमाप्नुयात्॥ यः कामरूपे सकले पीठयात्रां समाचरेत्॥ आसाद्य सक
लान्पीठान्पूजयेत्सर्वदेवताः॥ दश पूर्वान्दश परान्नात्मानं श्चैकविंशकं॥ दिव्यज्ञाने विधाया शुसर्वै
मुक्तिमियात्स ह॥ ॥ इति श्रीकालिकापुराणे कामरूपिनिर्णये एकोनाशीतितमोऽध्यायः॥७९॥ ॥ और्व उवाच॥ ॥
कामरूपमहापीठस्था तापी त्वा च देवता॥ पूजयित्वा विपुलान्भोगान्भुक्त्वा परायणः॥ केचिन्नजग्मुर्निर्वाणं केचिच्च यातिस्म कृतान्तां
न यमस्तान्वारयितुं नेतुं च निजमन्दिरं॥ क्षमोऽभून्नरक्षा ईलशिवाद्यायातसा व्यसनः॥ यमस्य तन्त्रयान्नं वा धर्मेशाद्भूतगणाः॥
नते क्रियास्तत्र यान्ति समभूत्ताः प्रमोदिताः॥ अथ यादृष्ट्वार्थी विमलः स क्रियापरिवर्जितः॥ विधातारं समासाद्य वचनं चेदम
ब्रवीत्॥ विधातः कामरूपे स्मिन्स्नात्वा पीत्वा च मानवः॥ कामाख्यागतानां यान्ति तथा शक्रपाणोमतां॥ तत्रैव नाधिका

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रोक्तिनतावान्रयितुं क्षमः॥ विधान्गोत्रोवीतान्निति पूज्यते पदिगोचरे॥ तस्यतद्वचनं श्रुत्वा ब्रह्मालोकपितामहः॥ जगाम
विष्णुभवनं सहैवं समवर्तिना॥ समासाद्य तथाप्राह विष्णवे सस्मभाषितं॥ यथावत्स र्वलोकेशस्सतेतद्वाक्यमग्रहीत्॥
सहब्रह्मयमाभ्यां घविष्णुशंक्रूपयोततः॥ सत्कृतेस्तेन पूज्य श्च प्राहेदं भाषितं मतं॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥सदेवेस्स
र्वतीर्थेश्च सर्वक्षेत्रत्तपेव च॥ एतच्छ्राप्तंकामरूपं नातोन्येविद्यते परं॥ इदानीपीठमासाद्य देव त्वं यातिमानवः॥ श्रमष्ट
तत्वंगणोत्वं चतत्रशक्तोयमा नहि॥ तस्मात्कुरुमहादेवयथातस्याक्षमोयमः॥ यमेनिरस्तेयत्रास्ति सयीदानीं विवत्स्यते॥ ए 275
तद्विष्णुवचःश्रुत्वा विधिना सहितस्पतु॥ अङ्गीचकार हृदये तद्वचः सा ध्वसाधने॥ विसृज्य तान्ब्रह्मविष्णुयमान्वृ पुराण
षभवाहनः॥ आदाय त्वगणान्वार्वान्कामरूपान्तरं ययौ॥ उग्रताएततोदेवीगणेश्च प्राह शङ्करः॥ उत्सारयन्तु सकलान्नि २६
मांत्राका लनान्तुतं॥ उग्रतारे महादेवि त्वं चापुत्सादये द्रुतं॥ ततो गणाः कामरूपादेवी चाप्यपराजिता॥ लोकानुत्सादयामासुः पी
ठकर्तुरहस्यकं॥ उत्सार्यमाणे लोकेनु चतुर्ध वर्णद्विजातिगाः॥ हंश्चावलगामो विप्रो वशिष्ठः अपितो मुनिः॥ सा पुग्रतारया देव्या उत्सा
रयितुमीश्वरः॥ गणैः सह ष्ठतः प्राह शाप कुर्वन्नसुदारुणं॥ यस्मान्निःस्पं ष्ठलो वामे त्वयोत्सार यितुं मुनिः॥ तस्मान्नुवास्य भा

२२५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वेन पूज्या भवमतं द्विकाः ॥ भूमन्ति म्लेच्छवर्गस्याङ्गणानां मन्दबुद्धयः ॥ भवन्तु म्लेच्छास्तस्माद्वै भवन्तः कामरूपके ॥ महादे
वोपि यस्या वाति स्मर पितृमुग्धतः ॥ तपो धनं मुनिं दान्तं म्लेच्छवद्वेदपारगान् ॥ तस्मान्म्लेच्छप्रियो भूयाद्वैकङ्करश्चास्थि भ
स्म धृक् ॥ एतत्तु कामरूपाख्यम्लेच्छेकृतं भवद्वरं ॥ स्वयं विष्णुर्नवा याति यावत्कालमिदं पुनः ॥ विरला ह्यागमाः सन्तु जप
न्त्रप्रतिपादकाः ॥ विरलं यन्तुजानाति कामरूपगमन्तुयः ॥ स एव प्राप्तकालेपि संपूर्णफलमाप्स्यति ॥ एवमुक्त्वा वसिष्ठश्च
तत्रैवान्तरधीयत ॥ तेगणा म्लेच्छतां याताः कामरूपेप्रवालये ॥ वामा भूर्दुर्गतारा पिशं भुम्लेच्छरतो भवत् ॥ ह्यागमा विरला
ह्यासन् क्षेत्रस्य प्रतिपादकाः ॥ वेदमंत्रविहीनन्तु चतुर्वर्गविवर्जितं ॥ कामरूपं क्षणाज्जातं यद्यमेनात्मसाधितं ॥ ह्यागते
पि हरौ मुक्तेशा पापीठे फलप्रदे ॥ यथा नसम्प्रकुर्व्याप्यन्ति तत्पीठं देवमानुषाः ॥ गुप्तये सर्वकुण्डानां ब्रह्मोपायं तथाकरोत् ॥
श्च मोघ्याघाः शान्तनानु भार्यायातनयं स्वकं ॥ जलरूपं समुत्पाद्य जामदग्न्येन धीमता ॥ अवतार यत्र दुर्गं प्लावयेत्कामरू
पकं ॥ सतु ब्रह्मसुतो धीरः प्लावयन्कुण्डसंचयं ॥ सा छाघसर्वतीर्थानि गुप्तिं वि गुप्तानि चाकरोत् ॥ लोहित्यमात्रये केचिज्जान
न्ति तद्वदनराः ॥ ते लोहित्यस्नानमतं प्राप्नुवन्ति श्रुति स्थितं ॥ न जानन्ति च कुण्डानि ये पि तीर्थानि चाम्बया ॥ वशिष्ठस्य वदनं तु प्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
२६८

हत्तं तीर्थगोपनं॥ यःकश्चित्तत्र जानाति तीर्थानां च विशेषतः॥ स समाप्नोति तत्स्नानफलं सम्यङ् नरोत्तम॥ सर्वा नदीः समासाद्य
सर्वतीर्थानि सर्वतः॥ लौहित्यो ब्रह्मणः पुत्रो याति दक्षिणसागरं॥ एवं ते कथितं राजन् कामरूपस्य कीर्त्तनं॥ यदन्यच्चापि तेनु-
ष्टं तत्पृच्छ निगदामि ते॥ ॥इति श्रीकालिकापुराणे कामरूपपीठनिर्णयश्चाशीतितमो ध्यायः॥८०॥ ॥श्रीमार्कण्डेय
उवाच॥ ॥और्वस्य वचनं श्रुत्वा सगरस्तं मुनिं प्रति॥ पप्रच्छेदं द्विजश्रेष्ठ हर्षसंपूर्णमानसः॥ ॥सगर उवाच॥ अमोघायां
कथं जज्ञे लौहित्यो ब्रह्मणः सुतः॥ कथं वा तत्तनुजायायां रतः स कमलासनः॥ पारं वैणे यपुत्रो वा कथं जज्ञे पितामहात्॥ तत्सर्वं
श्रोतुमिच्छामि कथयस्व द्विजोत्तम॥ ॥और्व उवाच॥ ॥शृणुष्व राजशार्दूल कथयामि महत्तरं॥ आख्यानं ब्रह्मपुत्रस्य
लौहित्यस्य महात्मनः॥ हरिवर्षे महावर्षे शान्तनुर्नाम नामतः॥ मुनिरेसि महाभागा ज्ञानवान्स तपोरतः॥ तस्य भार्या महाभागा
अमोघाख्या महासती॥ हिरण्यगर्भसम्भाने त्वरण विन्दुः स्मसोद्भवा॥ तया सार्द्धं स कैलासमर्कादापर्वतेऽवसत्॥ लौहिता
ख्यस्य सरसस्तीरे वै गन्धमादने॥ एकदा स तपोनिष्ठो निजपुष्पाद्रिगोचरे॥ जगाम वनमध्यं तु विचिन्वन्बहुफलानि च॥
अस्मिन्नवसरे ब्रह्मा सर्वलोकपितामहः॥ ततो जगाम यत्रास्ति अमोघा शान्तनोः प्रिया॥ तां दृष्ट्वा देवगर्भाभां युवतीमिव

276
पु॥॥
२६८
२२५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सुन्दरी॥ मोहितो मदनेनाशु तदाभूद्भुवि नोन्वयः॥ उदीरितेन्द्रियो भूत्वा जिघृक्षुस्तां महासती॥ अथा धावत्तदा ब्रह्मा म-
न्मथो मदनार्दितः॥ धावमानं महात्मानं दृष्ट्वा सा पद्मा महासती॥ मेवमेवमिति प्रोक्ता पर्णशालां प्रलीयत॥ इदं चोवाच
धातारं पद्मा चैव कुपिता तदा॥ पर्णशालां ततो गत्वा द्वारमावृत्य तत्क्षणात्॥ अकार्यं न मया कार्यं मुनिपत्न्या विगर्हितं॥
बलात् प्रमथ्य चाहं च त्वयाद्य वशमाप्स्यहं॥ अन्यामयाचेवमुक्तो विधातुश्च तदन्तरूपः॥ रेतसः स्कन्नं तत्रैव पञ्चमे
शान्तनो मुनेः॥ श्रुते रेतसि धातापि हंसयानः समुत्थितः॥ लज्जातिपरिताप्राक्षन्नैव स्वपाश्रमं ययौ॥ गते च धसिशा
तनुश्च निजस्याश्रममागतः॥ आगत्य दृष्ट्वा हंसयानं पद्मा क्षोभं तदा भवे॥ तेजश्च पतितं भूमौ विधातुर्ज्वलनोपमं॥
अमोघापरिपप्रच्छ पर्णशालान्तरे स्थिता॥ किमेतदत्र सुभगे पृष्टं त्वं हरपतेन्नु यत्॥ पद्मिनी च पद्माभं तेजश्च
दृष्ट्वा कीदृशं॥ सा तस्य वचनं श्रुत्वा शान्तनं मुनिसत्तम॥ महर्षितं वक्ष्य गद्गदाकुला विकलानना॥ हंसयुक्तः स्यन्द-
नेनागत्य चतुर्मुखः॥ कमण्डलुमरातीव रतिं मांसमयाचने॥ ततो मया तार्जितस्य तत्कृत लान्तरलोलया॥
प्रच्यावितेजः संजातो मम शापभयादितः॥ कुरु तत्र प्रतीकारं यदि शक्तोसि शान्तनो॥ नत्विमा धधरा सोढुं कश्चि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

२६२ छक्रोतिजीवततत॥ सततस्य वचनं श्रुत्वा स्वयं ब्रह्मा समागतः॥ इति निश्चित्य मनसा तपो ध्यानपरो भवत्॥ दिसज्ञाने

न सर्वज्ञात्वा देवकार्यमुपस्थितं॥ तीर्थावतारं तां चापि हिताय जगतां मुनिः॥ ज्ञात्वादरं चिन्तयित्वा स्वभार्यामिदमब्र

वीत्॥ इदं तेजो ब्रह्मणस्त्वं पिबामोघममाज्ञया॥ हिताय सर्वजगतां देवकार्यसुसिद्धये॥ भवत्यनिकटं ब्रह्मा स्वयमेव स

मागतः॥ त्वया प्राप्य महाकान्तं मा वृथा दुःखमर्पय॥ ततो निजां पदां भर्तुः कर्तुमर्हसि मद्वच॥ नकुत्वा शान्तनोर्वाक्यममो 277

घानीवलज्जिता॥ सात्वयं निरतां प्राह प्रतिमत्वा महासती॥ नान्यस्य तेजो धास्यामि नवितंचि मनक्षता॥ अवश्यंप

यदि कर्तव्यं पीत्वा तं मयि चोत्सृजे॥ ततस्तस्या वचः श्रुत्वा प्रतीतं तथ्यं वशान्तनुः॥ त्वयं पीत्वा चतत्तेजो भार्यायां पावा पुराण

त्यसेवयेत्॥ संक्रामिते शान्तनुना तेजोभिर्ब्रह्मणः सुतः॥ गर्भं दधारामोघाख्याहिताय जगतां ततः॥ तस्याः कामान्ते २६२

संप्राप्ते सजातो जलसंचयः॥ तन्मध्ये तनयश्चापि नीलवासाः किरीटधृक्॥ रत्नमालासमायुक्तो रत्नगौरश्च ब्रह्म

वत्॥ चतुर्भुजः पद्मठत्या ध्वजशक्तिधरस्तदा॥ शिशुमारशिरस्थश्च — — नुल्यजलौत्करैः॥ नचातं वत प्राजा

तं शान्तनुर्लोकशान्तनुः॥ चतुर्णां पर्वतानां च मध्ये दत्तोमवीविशाल॥ कैलासस्यान्तरे पार्श्वे दक्षिणे गन्धमा २६३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दनः॥ जावरःपश्चिमेशैलः पूर्वसंवर्त्तकाहृयं॥ तेनाम ख्येस्वयं कुरांडपर्वतानां विख्येःश्रुतः॥ कृत्वा तीरे वशिनिसंहारदं
वनिशाकरः॥ तत्कार्यमध्यगपुत्रमासाघ्य दुहिणःश्रुतं॥ कस्मतः तस्य संस्कारान् कर्णे देहशुद्धये॥ अन्यकाले वहुतिथेव्य
तीते ब्रह्मणः श्रुतः॥ तोयराशिस्वरूपेणावहृद्धे पंचयोजनात्॥ अस्य देवावपुः संस्थु द्वितीय इव सागरे॥ शीतामलज
लेकस्मैदं पश्चात्संसागरौ॥ तस्मिन्नवसरे रामो जामदग्न्यः प्रतापवान्॥ वक्रे मातृवधं घोरमयुक्तं पितुराज्ञया॥
तस्य पापस्य मोक्षाय स्व पितुश्चोपदेशतः॥ सजगाम महाकुरांड ब्रह्माख्यं स्नातुमेकदा॥ तत्र स्नात्वा च पीत्वा च मातृ
हत्यां व्यपानयत्॥ वीर्यौपरशुना कृत्वा तं च रूपामवतारयत्॥ ॥सगरउवाच॥ ॥जमदग्नेः सुतो रामः किमर्थं निजमा
तरं॥ जघान तस्य माता किं नाम्नी कस्य चात्मजा॥ मुनेः पुत्रेक पंतात तथाकुरेमहावलः॥ योयुद्धकुशलो वीरो राज
न्यान्समपाययत्॥ तदहं श्रोतुमिच्छामि तत्त्वतो मुनिसत्तम॥ कथयस्व महाभाग यदि गुह्यं तपापि मे॥ ॥श्रीवसिष्ठ
उवाच॥ ॥श्रृणु राजन्नवहितो जमदग्नेः सुतस्य वै॥ चरितं सयथा जग्ये परं कुरं तत्त्व्यसः॥ वुधपुत्रो भृगुर्नाम ऋचीक
तन्सुतो भवत्॥ सभार्यानीचवद्भूमौ कान्यकुब्जगतः श्रुत॥ ददर्श चारराणगतं जह्नौ ध्वक्रूसमुद्भवं॥ कौशिकस्य सुतं गाधयू

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यस्य न पसत्तमे ॥ अपरापत्यस्य तस्याथ पुत्रकामस्य भूभृतः ॥ सभार्यस्य सुता जज्ञे देवकन्यासमा गुरोः ॥ ऋचीको भृगुपुत्र
स्तां भार्यार्थं समयाचत ॥ गाधिन्नृपतिशार्दूल सचोवाच नृपो मुनिं ॥ दातुं योग्या सुता मेत्य त्वद्विधाय महात्मने ॥ किंत्वेकः कुल
धर्मो मे विद्यते शुल्कसंग्रहे ॥ एकतश्चक्रकर्णानां श्वेतानां चन्द्रवर्चसां ॥ सहस्रमेकं यो दद्यात्तस्मै पुत्री प्रदीयते ॥ ॥ ऋची
कउवाच ॥ ॥ तस्या श्याश्चसहस्रं तु नव राजेत्यपा विधाः ॥ कश्चित्कालं प्रतीक्षस्व यावत्तदहमानये ॥ एवमस्त्विति तं गाधिरुक्त्वा च
भृगुसुनवे ॥ गङ्गातीरं कन्यकुब्जमागच्छत्स्वसाधने ॥ तत्राराध्य भृगोः पुत्रो वरुणं यादसां पतिं ॥ तेन दत्तं तथा लेभे सहस्रं वाजि
नां मुनिः ॥ तेन तत्र तदा लब्धो अश्वप्रवाहान्नृपसत्तम ॥ तदश्वतीर्थं विख्यातं महाफलकरं परं ॥ गङ्गाजलादुत्थितं तद्दत्तं सम्यकु
प्रचेतसा ॥ आदायाश्वसहस्रं स मुनिर्गाधिमथोपयात् ॥ तानश्वान्गाधिराजाय पुत्रीं सत्यवतीं स्वकां ॥ ऋचीकाय ददौ
लक्ष्मीं केशवायेव सागरः ॥ ऋचीको गाधितनयां लब्ध्वा भार्यां मनस्विनीं ॥ मुदितः स तपोरेमे यथाकामं समाश्रये ॥
कृतदारं सुतं श्रुत्वा द्रष्टुं पुत्रं सुषां भृगुः ॥ आयाजगाम मतिमान्सुषां द्रष्टुं नन्दनं च ॥ दंपती तं समासीनं भृगुं देवगणार्चि
तं ॥ पूजयित्वा समासीनं तस्थतुस्तौ कृताञ्जली ॥ ततो भृगुः सुषां स्नेहात्प्रीत इदमब्रवीत् ॥ वरं वृणीश्व दास्यामि वाञ्छि

त्वा

278

पुल्ला
२७०

२६९

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तं वरं वरिणि नि ॥ अदेयस्त्वक्षरं वापि यच्चान्ते विद्यते स्पृहा ॥ ततः सत्यवती पुत्रं तपमास्थाय पावनं ॥ मातुश्च वीरमतुलं पु
त्रं वरमयाचत ॥ एवमस्त्विनुक्त्वैव भूत्वा ध्यानपरस्तदा ॥ विश्वमार्थं स मनसा चत्राकु संससर्ज सः ॥ तस्य निःश्वास
वातानुनिःसृतं वै चरुद्वयं ॥ तस्यैतं द्वितीयं दत्वा भृगुस्तामिदमब्रवीत् ॥ चरुद्वयं गृहाणेदं लुबे सत्यवती स्वयं ॥
स्नात्वा सुतो ऋतीमातातदात्वचकरिष्यथ ॥ आलिंगथाश्वत्थवृक्षं ते बालपुंसवनाय वै ॥ चरुमारम्भकवेमं सा भो
क्ष्यति सुतस्ततः ॥ त्वं चाप्युदुम्बरवृक्षं तु तमालिंग्य मितं चरं ॥ भोक्ष्यसे तव पुत्रस्तु भविष्यति सनातनः ॥ एवमुक्त्वा भृगु
र्याता व ये हंसापि सम्मतं ॥ अथवा पमात्रास हिता तत्रापि भावभाविनी ॥ अथ स्नानदिने तस्य मालिंगप रक्तकंत
तु ॥ आदाय सत्यवती तस्या माता पृगुशितं चरुं ॥ परिवर्तनं सुतं स्नात्वा दिव्यज्ञान भृगुर्मुनिः ॥ अथागत्य पतयामा
सुर्वचनं चेदमब्रवीत् ॥ विपर्ययस्त्वया भद्रे वृक्षालिंगनके कृते ॥ तथा च प्राशनं भद्रे तदन्ते च भविष्यति ॥ ब्रा
ह्मणः क्षत्रियाचारस्तव पुत्रो भविष्यति ॥ क्षत्रियो ब्राह्मणाचारो मातुस्ते भविता सुतः ॥ इत्युक्त्वा भृगुणा सा ध्यात

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कालिका
२७२

दासत्सावति स्मति ॥ पुनः प्रमदवारां स पुत्रो मे त्विति तां दृढां ॥ एवमस्त्विति स प्रोक्तस्तत्रैवान्तर्दधे भृगुः ॥ अथ लेभे सुतं
दीप्तं जमदग्निं च गाधिजा ॥ सषुवे जननी तस्या विश्वामित्रं तपोनिधिं ॥ जमदग्निस्ततो वेदांश्चतुरः प्राप माचिरं ॥ प्रह
तास धनुर्वेदं स्वयं तस्मिन्महामुनिः ॥ विश्वामित्रोपि सकलान् वेदानापत ध्याचिरात् ॥ धनुर्वेदं तथा कृत्स्नं तपश्चाभू
तपोधनः ॥ आज्वलमानस्तेजस्वी जमदग्निर्महातपाः ॥ देवित्तपोभिः स मुनीनस्य कामयथ सूर्यवत् ॥ ॥ इति श्रीकालि 279
कापुराणे जमदग्न्युपाख्याने एकाशीतितमोध्यायः ॥ ८१ ॥ ॥ श्रीमार्कण्डेय उवाच ॥ ॥ अथ कालेव्यतीते तु जमदग्नि पुराण
र्महातपाः ॥ विदर्भराजस्य सुता मा श्रमानान्तनतः स्वयं ॥ भार्यार्थे प्रतिजग्राह रेणुकालं क्षणान्विता ॥ सतस्यां सुषुवे पुत्रां २७१
श्चतुरो वेदसम्मितान् ॥ कमरोत्न सुषेणं च वसुं विश्वावसुं तथा ॥ पश्चात्तस्यां स्वयं जज्ञे भगवान्मधुसूदनः ॥ कार्त्तवीर्य्यव
धायाशु शक्राद्यैः सकलैः सुरैः ॥ याचितः पंचमो भूत ते बांवासा रूपन्तु सः ॥ भारावतरणार्थाय जातः परशुना सह ॥ सहजं
परशुस्तस्य तं जहाति कदाचन ॥ अयं निजमिता महेय चरु भुक्ताविपर्ययात् ॥ ब्राह्मणः क्षेत्रियाचारे रामो भूत्तवकर्म्मणा ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स वेदानखिलान्ज्ञात्वा धनुर्वेदञ्च सर्वशः॥ चतुरः कृतकृत्योभूत्स वेदविद्याविशारदः॥ एकदा तस्य जननी स्नानार्थं रे
णुका गता॥ सा तु तोये तत्पश्यन्नाम्ना चित्ररथं नृपं॥ भार्याभिः सहस्त्रीभिश्च जलक्रीडारतं युतं॥ सुमालिनं सुवक्षाणं वत
रुणं चन्द्रसन्निभं॥ तथाविधं नृपं दृष्ट्वा संजातमदनाश्रयं॥ रेणुकास्पृहया मासतस्मै राज्ञे सुवर्जये॥ स्पृहा युता यातस्या
नु संक्लेदः समजायत॥ विचेतना हन — ज्ञात्वा तत्राश्रमपर्ययौ॥ अथ बोधे जमदग्निस्तां रेणुकां विकृतां तथा॥ धिक् धिक्
पापरते त्वेवं निनिंद परमन्नतः॥ ततस्त्रं तनयान्प्राह सनतं प्रार्थनं मुनिः॥ कमण्वन्प्रभु रवान् पूर्वमेकैकं क्रमतोद्रुतं॥
छिन्धीमां पापनीरतां रेणुकां व्यभिचारिणीं॥ ते तद्वचो नैव चक्रुर्मत्ते श्वासन्जडा इव॥ कुपितो जमदग्निस्तान् शशापा
ति विचेतना॥ सुपन्नव धनुविवाजल राशीविवर्द्धिता॥ अथाजगाम चरणे जमदग्न्योतिवीर्यवान्॥ तञ्च रामं पिता प्राह पापिष्ठां
छिन्धि मातरं॥ स्वभ्रातॄंश्च तथा भूतान्सुमाचालविवर्जितान्॥ पित्राशप्तान्महातेजाः परं परशुमाच्छिनत्॥ रामेन रेणुकां छि
न्नां दृष्ट्वा सक्रोधनं भवत्॥ जमदग्निस्तु प्रसन्न इति राममुवाच ह॥ प्रीतोस्मि पुत्र भद्रं ते यत्त्वया मद्वचः कृतं॥ तस्मादिष्टान्वरा
न्कामान् त्वयैव वद समाहृतं॥ स तु रामो वरान्वव्रे मातुरुत्थानमादितः॥ अत्र वरं परं तां तस्या भ्रातॄणां शापमोचनं॥ मातृ ह

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्वा ऽपनयं पुत्र सर्वत्र वैजयं ॥ आयुः कल्पान्तपर्य्यन्तं कामादेव नृपसत्तम ॥ सर्व्वान् वारान् स प्रददौ यमदग्निर्म्महातपाः ॥ सु
तेऽस्थिते वज्जनन्नीरे एकाकी चाभवत्तदा ॥ वेध्यं न चापि तस्मात् सहजः प्राकृतं ततः ॥ पुत्रेजयांविराप्तुब्धं लेभे रामस्तदैव हि ॥ मातृ
हत्यापपोह्याय पिता तं वाक्यमब्रवीत् ॥ नपुत्र वरदानेन मातृहत्यामपोहसि ॥ तस्मात्त्वं ब्रह्मकुण्डाय गच्छ स्नात्वा तु वनज्जले ॥ तत्र स्ना
त्वा मुक्तपापो न चिरात्तु नरेऽमनि ॥ जगाद्गितायस्तु त्वं ब्रह्मकुण्डं ब्रज द्रुतं ॥ ततस्य वचनं श्रुत्वा रामः परशुधृक् तदा ॥ उपदेशा
त्पितुर्यातो ब्रह्मकुण्डं ह्वबोदकं ॥ तत्र स्नानं च विधिवत् कृत्वा चाधोपरश्वधं ॥ शरीरान्निस्सृतां मातृहत्यां सम्यगलोकयत् ॥ जातः सं 080
प्रत्ययः सोऽथ तीर्थमासाद्य तद्वरं ॥ वीथिं परशुना कृत्वा ब्रह्मपुत्रमगाहत ॥ ब्रह्मकुण्डात्ततः सोऽपि कासारे लोहिताह्वये ॥ कैलासो
पत्यकायां तु न्यपतद् ब्रह्मकासुतः ॥ तस्यापि सरसस्तीरं समुत्थाय महावरः ॥ कुठारेण दिशं पूर्वां मानयद् ब्रह्मणः सुतः ॥ ततोऽपरत्रापि २१२
गिरिं हेमप्यृङ्गं विभिद्य च ॥ कामरूपान्तरं पीठमवाहयदमुं हरिः ॥ तस्य नाम स्वयं चक्रे विधिर्लोहित्यगङ्गकं ॥ लोहितात्सर
सो यातो लौहित्यापस्तदाभवत् ॥ स कामरूपमखिलं पीठमाप्लाव्य वाहिनः ॥ सोऽपनत्सर्वतीर्थानि रद्धिं एं याति सागरं ॥ कै
वल्यक्षिजमुत्तसात्य तत्काब्रलरः सुतं ॥ पुनः पतति लौहित्यगत्वा द्वादश योजनं ॥ चैत्रमासि सिताष्टम्यां यो नरो नियते पुरा ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हन्ति धीरो जांमदग्न्यो यस्मा घाकुर कर्म्म शान्त॥ इदं तु माहदाख्यानं यः पठेन्नित्य दिने दिने॥ सदीर्घायुः प्रमुदितो धनवान्
भिजायते॥ इति ते कथितं राजन् शरीरद्वयं यथा द्विज॥ शङ्करांशेन वेताल भैरवौ च यथा हुयौ॥ अस्य वा नन्तनयो जातौ यथा
ज्ञानी गणेशता॥ किमन्यत्कथयेत्तु भ्यं तद्वदस्व तपोनम॥ ॥श्रीमार्कण्डेय उवाच॥ ॥इत्यौर्वस्य च सन्ध्या दःसगरेणम
हात्मना॥ योसौ कायाद्व्रहरेणशंभो गिरिजया कृतो॥ स वा घ कथितं विप्राःप्रष्ट पश्चान्मदन्तम॥ सिद्धिश्च भैरवाख्यस्य पीठ
नां च विनिर्णय॥ भृङ्गिशश्च यथा त्यात्ति महाकालस्य चैव हि॥ तत्र तवः किमन्येन तु पृच्छतु द्विजसत्तम॥ इति सकलं श्रुत त्वः तंत्र
मंत्रानदानं वहुतरं फलकालि प्राप्तानि ध्यायतव्य॥ उपनिषदं मंत्र घे मनसा चैकतानं सुरति परह हनित्यं यः पठे तन्त्र मेतत्॥
॥ ॥इति श्रीकालिकापुराणे तंत्रद्विशतितमोध्यायः॥ ८२॥ ॥ऋषय ऊचुः॥ ॥कथितं भवता वंशांसंशयाच्छा तिशान्तिता॥ त्वत्प्र
साद महाभाग कृतकृत्या वयं गुरो॥ भूयश्च श्रोतुमिच्छामो वयमेत द्विजोत्तमः॥ कोसौ भृङ्गि महाकालौ यातौ तात्या भृतेगुरो॥ भृ
ङ्गिचापि महाकालौ जातौ वेतालभैरवौ॥ वेतालं च महाकालं भैरवं भृङ्गिरातया॥ एतच्छ्रोतुं द्विज ह्याहुल कथा मे ब्रूवनु च्छ्रयं॥
मार्कण्डेय उवाच॥ ॥भवकृतं महाकालमानुवास्ये च भृङ्गिने॥ वेतालभैरवाख्येनु याभूत्तो द्विजोत्तमाः॥ वरलव्धे च वेता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लभैरवो तेन सङ्कृते॥ अन्धकं तपसा युक्तं भृङ्गिणं चाकरोद्भवः॥ अन्धकं त्वहरं पूर्वं विहृत्या पक्षमागतः॥ पश्चाद्वरं समाराध्य
पुत्रीभूतस्य सोऽसुरः॥ भृङ्गिसेहाद्भृङ्गिणा तं संज्ञा यां चाकरोद्भवः॥ सेहनं तु महाकालं वाणं वलिसुतं हरः॥ विष्णुनाक्षि-
प्तवाहुं तु महाकालमथाकरोत्॥ एवं मुनिवरास्तेषां संज्ञा तेवस्य तु च्युयं॥ वेतालो भैरवी भृङ्गी महाकालेत्यनुक्रमात्॥ ॥
ऋषय ऊचुः॥ ॥यत्त्वं सगरेणौर्व मुनिर्मोर्व महाधिपं॥ नित्याचाये तथा भार्या सुतवात्मा पवागुरौ॥ राजनीतौ सनातना
मौ सदाचारे च ये स्थिता॥ विशेषास्तेन ये प्रोक्ता और्वेणासुमहात्मना॥ स विशेषं विदुश्चैष श्रोतुं सम्यक् तपोधनः॥ इच्छा 281
मस्तान्महाभाग कथयस्व जगद्गुरो॥ ॥मार्कण्डेय उवाच॥ ॥ये ये विशेषाः कथिता और्वेणासुमहात्मना॥ तद्वः सर्वं प्रव-
क्ष्यामि शृणुत मुनिसत्तमाः॥ श्रुतेमं सगरो राजा मंत्रकल्पादिकं पुनः॥ विशेषं परिपप्रच्छ नीत्यादीनां महामुनिः॥ ॥ पुराण
सगर उवाच॥ ॥यथा नीत्या प्रयोक्तव्यः सुतं वात्मा प्रियं तथा॥ तेषां विशेषैः सहितं सदाचारं वदस्व मे॥ ॥और्व उवाच॥ ॥ २९३
क्रमेण शृणु राजेन्द्र यथानीत्या नियोज्यते॥ आत्मा सुतो वा भार्या वा तद्विशेषं शृणुष्व मे॥ ज्ञानवृद्धांस्तपोवृद्धान्व-
योवृद्धान्सुदक्षिणान्॥ सेवेत प्रथमं विप्रान् श्रुतयात्मादि वर्जितान्॥ तेभ्यश्च शृणुयान्नित्यं वेदशास्त्रविनिश्च

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ये॥ गुरुवृत्तेव तत्कार्य्यं प्राप्ते श्वेतन्तपश्चरेत॥ पंचेन्द्रियाणि पंचाख्याः शरीरस्य यदुच्यते॥ आत्मा रथीक संज्ञानां सारथि
र्मन उच्यते॥ आम्नान सुदांतानकुर्वीसारथिश्च मनोवशी। कषाहृता सर्वकार्येश्शरीरस्थितस्तथा॥ अदांताननुसमा
रुह्यसेनवासन्दनीयथा॥ अश्वानाभिद्रुयाद्रुक्स्वपथप्रतिपद्यते॥ तद्वद्वशगाः सारथिस्तु स्वेच्छयाप्रेरयान्नृहयान्॥
नयेत्परवशं सम्यक् प्रार्थितं वीरमप्युत॥ तथेन्द्रियाण्यरूपति विषयानां स्वविग्रहे॥ अवश्यानिप्रकुर्वीत मनोज्ञान
हतं यथा॥ ज्ञानेदृढे कषाया स्वाद्दृढाधारन्यसत्तम॥ सारथिः स्ववशो दान्ता नरेसः प्रेरितु हयान्॥ मतोनृपः स्वेन्द्रियाणि
रसोकृत्वा मनस्तथा॥ ज्ञानमार्गमधिष्ठाय प्रकुर्वीतात्मनोहितं॥ मोक्तव्य स्वेच्छया भूपोन कुर्य्यान्नोस्य पावनां॥ इष्टमप्रिति
दृष्टं चनदृष्टं च स्वेच्छया॥ श्रोतव्यमिति श्रोतव्यं नाधिकं श्रवणोचरेत॥ शास्त्रतत्वमते धीर इत्यतिरथ्याभवेन्नहि॥
एवघ्रातं त्वचं वापि कशीलता दयान्नृप॥ स्वेच्छायैवा पयुंजीत नादद्यं विषमं व्रजे॥ एवं यदि भवेद्राजा तदा सस्याज्जि
तेन्द्रियः॥ जितेन्द्रियत्वहत्त श्वशास्त्र वृद्धोपसेवनं॥ अवृद्धसेवया शास्त्रज्ञोनृपः शत्रुवशं भवेत॥ तस्माच्छास्त्रमधि
ष्ठाय भवेद्राजा जितेन्द्रियः॥ धृतिःप्राणान्तंमुत्साहावाक्पाटुत्वंविरेचनं॥ दक्षत्वं चापमिष्टत्वं दानं मैत्रीकृतज्ञ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ता॥ दुष्टशासनता सत्यं शौच मर्मातिविनिश्चयं॥ पराभिप्रायवेत्तृत्वे चारित्र्यानुर्यसापाहिः॥ केशधारी च शास्त्रिण्य
२७४ गुरुदेवद्विजार्चनं॥ अनुसृत्य ह्यकोपित्वं गुणानेतान्नृपो भवेत्॥ कार्याकार्यविभागं च धर्मात्मो काममेव च॥ दान
स्य विषये साम योगमेवापलक्षते॥ सततं प्रतिवोधेत कुर्यादेवशरे पितन्॥ साम दानं च भेदं च दण्डं चेति चतुष्ट
यं॥ ज्ञातोर्पयस्तु तस्याने तानुपायान्प्रयोजयेत्॥ सास्त्रस्तु विषये भेदो मध्यमः परिकीर्तितः॥ दण्डस्य विषये दानं 282
न दत्त्वा च मतद्यते॥ सामतस्तु गोचरे दण्डो हेष मा मध्यमः स्मृतः॥ सोऽजन्मस ततंज्ञेयं भूभृता भेददण्डयोः॥ साम्राज्ञा दानस्य
चतस्यासौ जनसंयातिगोचरे॥ कामः क्रोधश्च लोभश्च हर्षो मानो दमस्तथा॥ एतानभिशाया राजा शत्रुंश्च रोगविशा पृ०
तयेत्॥ सेव्यस्तु काले पुत्रा यत्नो भगवी विवर्जयेत्॥ तेज एवं दुपाणां तु तीव्रं सूर्य्यवरे यथा॥ यत्नगवी रोगयुक्तः २७४
कापरस्थितं तंत्यजेत्॥ आखेटकास्तथा सेवापानं चैवालद्वयं॥ वाग्दण्डयोश्च पारुष्यं तत्पैतानि विवर्जये
त्॥ परस्त्रीषु निरक्तानु सेव्यमेकांततस्त्यजेत्॥ अभीक्ष्णं निजनारीषु कुल्याकुर्व्यान्निषेवनं॥ रतिपुत्रफ
ला दारास्तास्तु नैकान्तनत्यजेत्॥ तयोः सिद्धे स्त्रियः सेवामर्जयित्वाति संततां॥ द्यूजपातु प्रमादानां

302

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

यं॥ पुरुषुक्तिवत् कार्यं प्राणैरपि न तत् परिहरेत्॥ पंचेन्द्रियाणि पंचाश्वाः शरीरं रथ उच्यते॥ आत्मा रथीक संज्ञानां सारथि
र्मन उच्यते॥ आप्तवान् सदा ज्ञानं कुर्वीत सारथिं च मनो वशं॥ कबाहुढ सर्वकार्ये शरीरस्थिरतां तथा॥ आदानांतु समालक्ष्य सै
न्यवास्यन्दनी यथा॥ अश्वानामिक्षुयागकुत्स्व पथं प्रति पद्यते॥ नद्मावशगाः सारथिस्तु स्वेक्षया प्रेरयान् हयान्॥ नयेत्परव
शं सम्यक् प्रार्थितं वीरमप्युत॥ तथेन्द्रियाणि नयन्ति विषयानास्व विग्रहे॥ अवशपानि प्रकुर्वीत मनो ज्ञानं दृढं तथा॥ ज्ञाने दृ
ढकषावाम्बादृढा यान्तप सन्नम॥ सारथिः स्ववशो दान्ता नो सः प्रेरितुं हयान्॥ अतोन्तःपः स्वेन्द्रियाणि रक्षेत् कृत्वा मनस्तथा।
ज्ञानमार्गमधिष्ठाय प्रकुर्वीतान्मनो हितं॥ श्रोत्रं त्वक्संस्य कुयाभूयो न कुर्यान्नो स्पर्शावना॥ दृष्टव्यमिति द्रष्टव्यं न द्रष्टव्यं च स्वे
च्छया॥ श्रोतव्यमिति श्रोतव्यं नाधिक श्रवणे चरेत्॥ शास्त्रतत्वमते धीरः क्षतिरण्वा भवेन्न हि॥ एवं घ्राणं त्वचं चापि वशीकृ
त्वा दयान्तप॥ स्वेच्छया नैवोपयुंजीत नाद्यं विषमं ब्रजेत्॥ एवं यदि भवेद्राजा तदा सम्पार्जितेन्द्रियः॥ जितेन्द्रियस्य हस्त ग्वरा
त्वद्वृद्धोपसेवनं॥ अहर्द्रसेव्य शास्त्र तोन्तपः शक्य वशं भवेत्॥ तस्मात् शास्त्रमधिष्ठाय भवेद्राजा जितेन्द्रियः॥ धृतिः प्राग
ल्भ्यमुत्साहा वाक्पाटुत्व विरेचनं॥ दक्षत्वं धायमिक्षत्वं दानं मैत्री कृतज्ञता॥ दृढशासनता सत्यं शौचं धर्मविनि ग्वय॥

पाणि प्रापयेत्तं चारित्रानुर्यसा पहि ॥ केशधारी वशाक्तिश्चगुरुदेव द्विजार्च्चनं ॥ अनसुपा ह्यकोपित्वं गुणानेतान्
न्नृपो भवेत् ॥ कार्य्याकार्यविभागं च धर्मात्मा कामेव च ॥ दानस्य विषये साम । योगमेवा फल दर्शने ॥ सततं प्रतिषेधे
त कुर्य्याद् देवशारे पितत् ॥ साम दानं च भेदं च दण्डं चेति चतुष्टयं ॥ ज्ञातोपयत्क्तन स्थाने तानुपायान् प्रयोजयेत् ॥ सा
डस्तु विषयो भेदाय धमः परिकीर्त्तितः ॥ दण्डस्य विषये दानं तदभ्य ध मउ-अते ॥ साम्रस्त जो वरेद्द ताडोहे ध मा मधमः
स्मृतः ॥ सौजन्यसततं ज्ञेयं भूप्यता येद दण्डयोः ॥ सा प्रादानस्य वत थ्या सोजमं वा तिगो वरे ॥ कामक्रोधश्च लोभश्च हर्षो
मानो दमस्तथा ॥ एतान् पिशपाद्राजा शत्रूणे व धिशात्तये त् ॥ सेवस्तकाले पुंकाम तल्लो भगवौ विवर्जयेत् ॥ नेज एवन्न 283
पाणां जुती वृं सूर्व्य वरे यथा ॥ पवगर्वैरोग युक्तः कायर स्थनत त्यजेन् ॥ श्रारवेटका – स्त्वां सेवापान चैवाल दूषणं ॥ वा पुराण
ग्दण्डयो श्च पारुष्यं न प्रैनः निर्विवर्जयेत् ॥ परस्त्री बुनिरक्तानु सेवामेकान्तत त्यजेत् ॥ अभीक्ष्ण निजनारीषु कुल्पा २७५
कुर्य्या न्निषेवनं ॥ रति पुत्र फलादारास्तास्तु नैकांततस्त्यजेत् ॥ तयाः सिद्ध्यै स्त्रियः सेवा मर्जयित्वा तिसक्ततां ॥ मृगयानु
प्रमादानां स्नानं नित्यं विवर्जयेत् ॥ अक्षांस्तथा न कुर्वीत सत्कार्याद्याक्तिनाशनं ॥ अन्यैः कृतं कदाचित्तु सेवेतात्मना

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चरेत्॥ अकार्यकरणे वीर्यं कृत्वा नांच विसर्जने॥ अकालमंत्रभेदे च कलहं संहृदि क्षये॥ वर्जयेत्सततं पापं शौचमङ्ग
लमनाशनं॥ अन्नस्य च कृतिनिस्यंत्येजेच्चैवान्न दूषणं॥ अतिदुष्टवृत्तचौरेषु घातकेष्वाततायिषु॥ सततं पृथिवीपा
लो दण्डपारुष्यमाचरेत्॥ नामन्त्र्य दण्डपारुष्यं कुर्य्यान्नृपतिसत्तमः॥ वाक्पारुष्यं तु सर्वत्र नैव कुर्यात्कदाचन॥ रक्षणी
यं सदा सत्यं सत्यपेयं कृपरायणं॥ क्षमा तेजस्विनां श्रेष्ठा वृत्तस्याराधनं पमाचरेत्॥ यानासनाश्च द्वैधाश्च मनुजो विग्रहस्त
था॥ अध्यक्षेषु सज्जुगणेनं तस्ते श्रास्थानं वशगत्वतं॥ यः प्रमानेन्न जानाति स्थाने हृद्वोतथा क्षये॥ कोषेजनपदे दण्डे चैकैकवत्र
यंत्रयं॥ प्रस्तारा द्विनियुंजीत राजं नैकान्ततस्तिवान्॥ मित्रे शाखा मृदुतासीनं प्रभावविग्रहपीरयेत्॥ उत्साहो विजिते श्रावा धर्म्म
हत्य षड्वर्गके॥ शरीरयात्रानिर्वाहे क्रियेत कृततं नृपैः॥ मंत्रानि श्च यसं भूतिं बुद्धिं सर्वत्र योजयेत्॥ अमात्यशास्त्रे राज्ये
पुरेष्वंतः पुरेषु च॥ हस्तिदुर्गं च वाणिज्यं रथवस्मानां करसाधनं॥ कृष्यादानं सैन्यवरं पोर्वश्वतं गजवाजिनोः॥ शूरःसंप्रमुख
नां च योजनं संततं जनैः॥ प्रयाणं सारसेनूनां चक्रं चेति चचा श्रमं॥ एतदृष्ट्वा स्ववर्गे वै वाचासम्यक्प्रयोजयेत॥ कार्याकार्य
विभागाय वाभवे दौबकारिणं॥ अष्टो वारात्रि पुंजीया दष्टवीर्बुधा र्थिवः॥ दर्शस्वमेव युंजीतक्रमनः स्मरणेनानिमे॥ स्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ातिका २९६

भिवध्येनराज्ञा निमित्रकोशो वलं तथा॥ दुर्गं तत्सम्प्रमाज्ञे पराज्याङ्गगुरुभाषितं॥ दुर्गमुक्तं चाततं वर्जे चान्यमात्यानि
योजयेत॥ तस्मादिमानि दोषाणि पंचवर्गप्रदानिच॥ मन्त्रांते वपुत्रेषु कुप्रगादो महानसे॥ शत्रुत्वं शील योष्वा
पिवलावल विनिश्चये॥ अस्यादशासु मेत्रेषु परान् राजा प्रयोजयेत॥ नयत्र काराजानीय तत्त्वचारे निरूपयेत॥ निरूपे
नत प्रती काले वस्य किं दः तत श्चरेत॥ यथा नियोगमेतेषां यो यो यत्रावस्था चरेत॥ ज्ञात्वा न तं नृप श्चारैद दण्डयेद्वा
थियोजयेत॥ राजा तु मंत्रिणा सार्द्धं रहस्य संस्थितेन्नृपः॥ प्रदाय समरे पदके न्तदा नीमेव मारयेत॥ स्वपुत्रे चानुसिक्षाते
पेन चाण महानसे॥ नियुक्तास्तानमध्य मादो पदक से चापि मंत्रिणा॥ एतां श्चारान् स्वयं पश्येद् यति मंत्रिणा विना॥ अन्यां 284
स्तु मंत्रिनोसार्द्धं निरूप्य प्रदिशेत्फलं॥ नैकैवेशावर श्चारो नैको नोत्साहवर्जितः॥ सक्तनो नैहि सर्वत्र नातिदीर्घेन वामन प्राण
नः॥ सत नन्दिवचारो नरोगानाप्यबुद्धिमान्॥ नावित्त विभवे हीनो न भार्या पुत्रवर्जितः॥ कार्यं चारो नृपतिना गुप्तत्व २९६
विनिर्णये॥ अनेकवेशग्रहणा समं भार्या पुते पुतं॥ वहुदेशाव वोभिज्ञ परामि प्रायवेदकं॥ दृढभक्तिं प्रकुर्वीत चारशा
तमसाधस॥ अयिचितिस्तत्त्व पं राजा कोषिमा मनसमेत्त थ्या॥ वाणिकपश्चनु दुर्ग दौतभृशक्तान्वि योजयेत॥ अन्तः ३०३

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पुरे पितुस्तुल्यान्धीतान्वृद्धान्नियोजयेत् ॥ अराजन्परराजस्तथा वृद्धास्त्रियायाः बुद्धितत्पराः ॥ पुत्रास्तु दारि भुंजीयात्
स्त्रियो वृद्धममतो षितो ॥ नैकः स्वयं कदाचित्तु नैको भुंजीत पार्थिवः ॥ नैकाकि नो तु महीबी पुजे मे त्रायने ककः ॥ आमा
त्यानुपधास्तु ब्रान् भार्यापुत्रांस्तथैव च ॥ प्रजुर्यात्सततं भूपः सप्रसादं समाचरेत् ॥ धर्मार्थकाममोक्षैश्च प्रत्येकं परिशोध
नैः उपेत्य धीयते यस्मादुपधा सा प्रकीर्त्तिता ॥ अनुकामो पधाद्युस्तु भार्यापुत्रस्तु शोधयेत् ॥ धर्मोपदाभिर्विप्रास्तु सर्वा वि
सचिवान् पुनः ॥ एभिर्यन्त्रैस्तथा दानैः छेदैश्च उपताभवेत् ॥ तस्मात्तवास्त्र राजा यो धर्ममेवं समाचरेत् ॥ अनेनैवाभ्यन्तरेण
यन्त्रैर्वा पार्थिवो ह्युपः ॥ प्राणान्त्यक्षाभिराजात्वभिविष्यसिन संशयः ॥ इति धर्मोक्तमस्यैव ग्रन्थमेधाधिकस्त्वयः ॥ स्वयं
न कुरुते भूप तस्मात्त्वं कुरु सत्तमाः ॥ एवं मंत्रै मंत्रयित्वा नृपः द्वात्रिंशतिका द्विजाः ॥ तेरक्षान्स्वयं ज्ञात्वा गृहीयात्तस्य तेऽर्म
नः ॥ यदि राज्याभिरामेन सचिवा धर्मतां चरेत् ॥ नृपतो बाधकं कुर्याद् धर्मत्वहीनतां नयेत् ॥ आभिचारिकमन्त्रैश्च कुर्वा
णं तु विघातयेत् ॥ प्रसवात्स द्वालिशात्तु पार्थिवास्माभिचारितं ॥ एषा धर्म्योपधा ज्ञेया तैरमानसुतान्त्यजेत् ॥ एता
दृशीं तथैवान्यानुपधान् धर्मेत्तश्चरेत् ॥ कोशाध्यक्षानमात्यान्स्त्र राजामात्यान्परीक्षयेत् ॥ पुत्राश्च विप्रतितथामंत्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

संवरणः क्षमा ॥ अवहिस्रुङ्गः कोषो यदा पत्नीं नरेन्नेमा । आनयेत वसमत्या यदि त्व परिरक्षसि । तदा नलग्नादस्मा
दजीवनं त्वभविष्यसि ॥ त्वचापि प्रभुरैः कोषैः किंकिं वा न करिष्यसि ॥ एवमन्यैः श्चाकगात्तै रूपायैन्नपसत्तमः ॥ पुत्रामा
त्यादिकान्सर्वान्सततं परिशोधयेत् ॥ कोषदोषकरान्तुल्यात्कर्तुं मिक्षसि धारयेत् ॥ द्वेधचिन्तावनिर्मस्य कुर्याद्द्वेषो
बलक्षणं ॥ दासीश्च शिल्पिनीवद्धमेधाध्वतिमतिस्त्रीयः ॥ अनुबुद्धिश्च मायाप्तिविदिताः सचिवादिभिः ॥ तां राजारह
सिस्थित्वा भार्यादिभिरररक्षितः ॥ प्रतिमंत्र नसमन्येत् प्रक्षयेत्साचिवान्प्रति ॥ आगत्य हृदयेबुद्धा स्त्रियो वेशान्ततरण । म
हिषीप्रभुरवः राज्ञस्था त्वेकामयेप्रभा ॥ तत्राह योजयिष्यामि यदि ते विद्युत्ते स्पृहा ॥ सचिवस्त्र्यां कामयेत तां योऽप्याव
रवर्णिनी ॥ तसङ्कमयितुं शान्ताय दिस्पृहा तवाप्यहं ॥ इत्यनेन प्रकारेण वोपायैश्च तत्पेतरैः ॥ भार्यापुत्रदुहितृन्पश्च त्वया-
स्तु बान्तथा ॥ शोधयेत्सचिवान् पुत्रान् पुत्रादीन् सेवकास्तथा ॥ कामोदधादिभुक्तांश्च घातयेदविचारयन् ॥ स्त्रियः पक्षयो
ग्यादण्डेन ब्राह्मणस्तु प्रवासयेत् ॥ यो क्षमामार्गवसतं तु लिंगो पैरल्पवर्जितः ॥ क्षमैकसारान्सचिवान्नृपतिः परिवर्जये
त् ॥ मोक्षमार्गावसक्तस्तु दाण्ड्यान्न विनदण्डयेत् ॥ समबुद्धिस्तु सर्वत्र तस्मात्तम्परिवर्जयेत् ॥ इति सुत्रं चाप

3.4

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धानमुपधामुपधापुनः॥ विरेचिता वोद्यानसातछाक्षतनुवो धयेत॥ विग्रहं सततं एजानपुनः सम्प्रयोगो चरेत॥ भू
मिष्टमित्रलाभेषु निश्चिते ष्वेव विग्रहः॥ सप्ताङ्गेषु प्रसादश्च सदा कार्यो नृपोत्तमैः॥ कोषस्य संचयं रक्षासन
तं सम्प्रयोगाचरेत॥ मंत्रिणस्तु नृपः कुर्याद्विप्रान् वेदविशारदान्॥ विनयज्ञानशीलश्च धर्म्मार्थकुशलान्नृजन॥
मंत्रयेत्तैः समं राजा नैकान्ते नात्यवक्रुभिश्चरेत॥ एकैकेनैव कर्तव्यं मंत्रस्य तु विनिश्चयं॥ यत्तैः समस्तैश्चाथ श्चैव पदेशान्ततनत्ततः॥
स्वस्व मंत्रं मंत्रगढहस्यूलंवारुहमंत्रयेत॥ अरण्ये निःशलाके वा न यामिश्रो कदाचन॥ शिरूहनशारवामृगान् पलान् खगा
न्नैसारिकास्तथा॥ वर्जयेन्मंत्रगेहेतु मनुष्यांश्च कृतान्तया॥ दूषणं मंत्रभेदेतु यज्ञाणांं च तुजापते॥ न तच्छक्यं समाधातुं
दन्नैर्नृपशतैरपि॥ द्वयेस्तु दण्डयेद्दण्डैरदण्ड्यादण्डयेन्न हि॥ अदण्ड्यान्दण्डयन्नृपो दण्ड्यांश्चाप्यदण्डयन्॥ नृपति वा
प्रतांप्राप्यवीरंकिल्विषमाप्नुयात॥ दुर्गान्तु सततं कुर्यात प्रधावान्द्वारतोरणं॥ भूषितानगरे राजा दूरे दुर्गाश्रयं चरेन्न॥
दुर्गमूलं नृपानान्तु नित्यं दुर्गं प्रशस्यते॥ शतमेको योजयति दुर्गस्थ्यो योद्धृन्न दूरः॥ शतं दशसहस्राणि तस्माद्दुर्गं विशिष्य
ते॥ जलदुर्गं भूमिदुर्गं वृक्षदुर्गं तथैव च॥ अरण्यं वरदुर्गं च शैलजं परिखाद्भवं॥ दुर्गं कार्यं नृपतिना यथा दुर्गं स्वदे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रतः॥ दुर्गं कुर्य्यान्नरं कुर्य्या त्रिकोणं धनुराकृतिः॥ वर्तुलं वा चतुष्कोणं नान्यथा नगरे वरेत्॥ मृदङ्गाकृति दुर्गन्तु सतत
तं कुलनाशनं॥ यथाण्डास राजस्थलं कादुर्गा सितासुण। बलः पुरं शोणिता रख तेजो दुर्गे प्रतिष्ठितं॥ तध्वस्मा ध्वज
नाकारमंत्रो दुष्टः प्रियान्वलिः॥ शोभा रवशानु राजस्यनगरं पंचकोणकं॥ दिवि पद्धत्ते तेराजन्न - ईभुर्भ विष्पति॥
पञ्चापो ध्याहयं भूप पूरुशिष्वाकुभूभृतां॥ धनुराकृति तत्स्थापि ततो भूरिजयप्रदं॥ दुर्गं भौमो जयदुर्गा दिक्पालश्चै
व द्वारतः॥ पूजयित्वा विधानेन जयं भूपः समाप्नुयात्॥ ततो दुर्गं नृपः कुर्यात्सततं जयवृद्धये। नद्या लक्षणसंद्वाराजाकेना २८६
प्यपमना कृता॥ अपमाम नृपो विप्रान् प्रत्यहं दुःखभाग्भवेत्। नवा धन्नुतिभिः कार्यः स्वामिते बांनचादद। कृत्यका ७ए
लेष्युसततं तानेव परिवर्जयेत्। नैषां निन्दां प्रकुर्वीत नाघ्नुयांसमाचरेत्॥ एवं नृपो महाबुद्धिः मृद्गमराडलसं
यतः॥ अप्रमादी चारचक्षुर्गुणवान्नष्टप्रियम्वदः। प्रत्यहं महतीं सिद्धिं प्राप्नोति सुखभोगवान्॥ येर्गुणैर्योजितं २१८
स्थान्मातैः पुत्रानपि योजयेत्॥ नृपस्य किं त्वतं चत्वं सततं वा विनाशयेत्॥ स्वतंत्रो भूत पतनं वा विकारं याति निश्च
यं॥ निर्विकाराय सततं तं मध्यैः परियोजयेत्। भोजने वसने मार्ग पुरुषाणां च वीक्षणे। नियोजयेत्स दाचार

३.६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रन्धः कार्य्यो विचक्षणैः ॥ अस्वतंत्राः स्त्रियः कार्याः सततं पार्थिवेन तु ॥ ताः स्वतंत्राः स्त्रियो नित्यं प्रालयेसं भवंति हि । तस्मात्कुमा
रमहिषीमुख्याभिर्म्मनो हरेत् ॥ शोधयित्वा नियुंजीयात्तयोरन्योन्यबोधयेत् ॥ अन्तःपुरप्रवेशे तु स्वतंत्रत्वं निषेधयेत् ॥ भूपपुत्र
स्य भार्याया वहिःसारेत्तथैव च ॥ अयं विशेषः संक्षेपोन्तःपुरस्य मयोदितः ॥ तत्राणां गुणविस्तारो भार्याणामपि भूपतेः ॥
उशनाराजनीतौ नानंत्राणि तु वृहस्पतिः ॥ वकार राजविशेषानु तयोस्तत्र बुधो धये ॥ एवं राजा महाभागो राजनीतिविशेषतः ॥ कु
र्वन्प्रसीदति सदा भूयः श्रियमश्नुते ॥ ॥इति श्रीकालिकापुराणे राजनीतिविशेषो नाम सप्ताशीतितमोध्यायः ॥ ८३ ॥ ॥ और्व
उवाच ॥ ॥सदाचारं तु राजेन्द्र विशेषान्छृणु संप्रति । यानवत्रयं नृपः कुर्वन्नाप्नोति सकलं फलम् ॥ साधवः क्षीणदोषाश्च
सच्छब्दः साधुवाचकः ॥ तेषामाचरणं यत्तु स दाचारः स उच्यते ॥ आगमं तु पुराणेन्तु संहितासु यथोदिता ॥ यथावत्तु सदाचा
रान्नतानच्छृणु याजहस्यावत् ॥ ऋषीन्यजेद्देवपाठैर्वलिहोमैश्च पूजयेत् ॥ श्राद्धैः पितॄंस्तर्पयेच्च भूतानि वलिभिस्तथा ॥ मे
त्रप्रसाधनं स्नानं दंतधावनमंजनं ॥ सर्वं गृहस्थवल्गु पात्रिसेकाद्य पूर्वाविधि ॥ वधूसंविभजेनिभुंजीत राजा विप्राणां समन्ततः ॥ त
थैव स्वविपादीस्तत्त्वत्त्वकर्म्माणि योजयेत् ॥ यः स्वधर्मं परित्यज्य परधर्मं समाचरेत् ॥ तत्रातेनन्दोपाद राज्ञः पुनस्तास्मि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

नियोजयेत्॥ सांवत्सरेषु कृत्येषु विशिष्य तान् समाचरेत्॥ प्रवर्षं पार्थिवो राजा नानाविशेषान् स्नानमेवमे। शरत्काले
महाष्टम्यां दुर्गायाः परिपूजयेत्। नीराजनं दशम्यां तु कुर्याद्बलवृद्धये॥ पौर्णमासि तृतीयायां कुर्यात्पुष्याभिषेचनं॥ पूज
यित्वाश्विनं देवीं पंचम्यां नप्रस्वरेत्॥ श्रीयशोधनधान्यश्च वृद्धये नृपसत्तम॥ ज्येष्ठदशहरायां तु विष्णोरिष्टिं नृपस्त्व
रेत्। रवौ हरिस्वापकारे पार्श्वपूजां तथाचरेत्॥ विशिष्टैतांस्तु नृपतिः कुर्याद्यज्ञान्बहून्व्ययैः॥ एभिः कृतैर्यैर्नराज्यं को
षं वापि विवर्द्धते॥ अकृतेष्वेषु यज्ञेषु दुर्भिक्षं नरकस्तथा॥ जायन्ते — वेद्यत्माचाविशिष्टेनास्तनमचरेत्॥ शरत्कालेम
हाष्टम्यां दुर्गायाः पूजने। विधिः॥ पुरा प्रोक्तस्तु विधिना तेन कार्यस्तु पूजनं॥ विधिर्नीराजनस्यापि कथ्यते पार्थिवसत्तम॥ कृतेन
येन चाश्वानां गजानामपि वर्द्धते॥ आश्विनस्य शुक्लपक्षे वा तृतीयायां तियोगिनी॥ ऐन्द्राभ्यां स्वपुरस्यैव कृत्वा स्थानमुत्तमं।
नीराजनं ततः कुर्यात्संप्राप्ते दिवसे शुभे॥ नीराजनस्य कालस्तु पूर्वमुक्तो मया तव॥ विधानमात्रं कथ्यते मे कृतकृत्यो भविष्यसि॥
एकहस्तमहासत्वं मनोहरमेव वा॥ पूजयेत्सप्तदिवसान् गंधपुष्पांशुकादिभिः। नीयमानो न गच्छेत्तु महीपाल मरणं भवेत्॥ तृ
तीयादौ पूजयित्वा नयेत्तं यत्नमराङ्पं॥ वेशानिरूपणेनास्य जानीयात्तु शुभाशुभं॥ परराष्ट्रावमर्दः स्यादश्वे यदि पलायते॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

म्रियते राजपुत्रस्तु यदि वाथ न विमुंचति ॥ नीयमानो न गच्छेत्तु महीपाप मरणं भवेत् ॥ तथैव मुखनासाक्षिशब्दं
कुर्याद्भयाय यदि ॥ यत्काथाभिमुखं कुर्या न्नृत्काथां योजयेद्द्विपून् ॥ उत्क्षिप्य दक्षिणाग्रं तु परमेका भवेत्तु रः ॥ तदा यदि
समस्तांश्च नृपतिर्विजयेद्द्विपून् ॥ प्रातर्न्नीराजनं कुर्याद्दशम्यां नृपसत्तम ॥ तथा प्राप्तेनु द्वादश्यां तस्यामेव समाचरेत् ॥
कार्त्तिके पंचदश्यां वा तत्राभावे तु पार्थिव ॥ ऐ — — खपुरस्योत्तरे हस्तमानेन षोडशाः । दसहस्तं तु विपुलं कुर्याद्वैतत्र तोर
णं ॥ द्वात्रिंशद्धस्तदीर्घं तु हस्तषोडशविस्तृतं । यज्ञार्थं मराडपं कृत्वा मध्ये वेदीं विनिर्द्दिशेत् ॥ वेद्याश्चोत्तरतश्चाग्र
वेदीं कुर्यादनुत्तमं ॥ तत्र संस्थाप्य भोगस्तु पूजितव्याः पुरोहितैः ॥ सज्जोदुम्बरशाखानामर्जुनस्याथवान्नृपा । मत्स्य
शंखांकिता चक्रैर्ध्वजैश्चापि विभूषयेत् ॥ तोरणं कनकैर्वस्त्रैस्तथा नानाविधायुधैः ॥ मन्त्राटकं शालिकं घं सिद्धार्थसै
न्धवस्यं तु ॥ करादर्शो निवन्धीयात् पुष्पिनान्यं मेव च ॥ वैत्लवं मराडलं कृत्वा दिक्पालांश्च नवग्रहान् ॥ विश्वेदेवांश्च
मंत्रेण विष्णुमुख्यान् प्रपूजयेत् ॥ आज्येस्तिलैस्तथा यवैश्चामिश्रीकृतं पुरोहितः ॥ रवेस्तु वरुणस्यैव प्रजेशस्य तथैव च ॥
पुरुहूतस्य विष्णोश्च होमं सम्यक् समाचरेत् ॥ एकैकस्य सहस्रं वाप्यष्टोत्तरशतं च वा ॥ कुर्यात्तु प्रत्यहं होमं चतुर्वर्गस्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शान्तये॥ समिधश्चापि होतव्याः पराशं खदिरादिभिः॥ औदुम्बरं वकारमर्ध्यमपश्चन्यं च पुरोहितः॥ सो वर्णान्राज
तान्वापि मार्त्तिकान् वाय येच्छया। कुर्यात्तु कलशान् षष्ठी चूतपल्लवयोजितान्॥ क्षिपेत्तेषु घटेष्वेव समङ्गा ह
रितालकं॥ चन्दनं च तथा कुष्ठ प्रियङ्गुं च मनःशिला॥ अञ्जनं च हरिद्रां च श्वेतां तन्दीतथैव च॥ सहस्राटकं पूर्वके
षं सहदेवी सतावरी॥ वचां च नागकुसुमां सोमराजीश्च मुद्रिकां॥ मुधां चक्रवीरं च तुलसीदलमेव च॥ एतानि निःक्षिपेत्स
र्व्वो कलशानां पुरोहितः॥ कनकैर्व्वा पुजैर्युन्तु दारुभिः कुम्भैस्तथा॥ कर्त्तव्यं शान्तिकामेन नीराजन विधिं न्नृप॥ एवं स २४४
प्ताह पर्यन्तं पूजाभिर्हवनैस्तथा॥ पूर्वोक्तान् पूजयित्वा च नृपः सप्ताह मा चरेत्। यावन्नीराजनं कुर्यात्तावद्राजा वसेद्गृ ७ल्ल
हे। एवं न पद्मभूमौ तु निवसेच्छान्तिमिच्छुकः॥ न वाहयेत्तु तुरङ्गं गजं वा तत्र पार्थिवं॥ यावत्सप्ताह पर्यन्तं पानेनान्येन वेव्र २८०
जेत्॥ भक्ष्यैर्नानाविधैश्चैव मधुपायसपायकैः॥ साद्रके वीं बलिं कुर्याद्दन्तधावनसंभवैः। पूर्वोक्तानां तु देवानां सप्ताहं
यावदुत्तमः॥ सप्तमो दिवसे मंत्रं पूजये त्तोरणान्तरे। रूपं पुरं महाबाहुं द्विभुजं कलचोज्वलं। ज्वलन्तं मुकुटं वस्त्रेण केशा
न्नतथ्यपाशसता॥ कृपाणं वा म करे बिभ्रं दक्षिणे तु करे पुनः॥ नखाङ्कपलेव द्वाशीतमेव वंशासंस्थितं॥ एवं विधं च 3.9

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वेशं च प्रतिमावां घटे पिवा॥ सूर्यपूजाविधानेन पूजयेत्तोरणान्तरे॥ पूजयीत्वा तुरे मन्त्रं द्विरदं तुरगं तथा॥ ब्राह्मं
स्वरसम्वीतं सकङ्कन समन्वितं॥ सुवर्णवह्नि भिस्त्रिंशास्य वल्पशापनादिभिः॥ सकलं तु होमकुण्डस्य ऐशान्यामं
स्ववेदिकां। पूर्वं कृतानपेदश्च गजपालौ पृथक् पृथक्॥ गीयमाने गजे चाश्वे पूर्वोक्तं तु निमित्तकं॥ यस्मा द्वीक्ष
नम्पतिः फलंचैवाव धारयेत्॥ होमकुण्डे चोत्तरस्यां वै याघ्रचर्मणि स्थितः॥ नैव विंदा चाश्व विंदा महिषीवो
क्षसेन्धवं। नीतामुत्तरमाया शुभरूपीतां प्रगान्वित्तां॥ दद्यात्तुरे हितस्तत्र सम्म्य शान्तिर्ब्रवेः॥ भक्षणाद्यदि
जिघ्रेतु तद्दर्शनीयात्तु यस्यच॥ तदास्यात्सर्वकल्याणं विपरीतमतोन्यथा॥ शाखामोदुम्बरीतां मूंसरणं च च
वेदकैः॥ आश्राप्य तुरगान्सर्वान् यानं भूपं चसैनिकां॥ रथांश्च सस्य शोभमन्त्रैः शान्तिकैः पौष्टिकैस्तथा॥ शेषचे
ऽहितैर्बिप्रैश्च तुरङ्ग पुरोहितः॥ दिक्पालानां ग्रहाणां च मंत्रैश्चैव वचैस्तवैः॥ वहुधा चाभिषिच्य ततः सौ
वर्णादर्पणां॥ वीक्षयित्वा नृपं चैव ततो मंत्रिणामेव च॥ राजपुत्रं तथामात्य मप्यासामपि सैनिकां॥ कल्पये द्वि
जश्रेष्ठः सर्वान्नेव तु वेदवित्॥ चतुरङ्गस्यत्व स्वामि कृत्वं वशान्ति पौष्टिके॥ स्कन्मयं शान्वं कृत्वे – – बो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

विक मंत्रकैः॥ स्तदिग्पालेन विज्ञातं शिरः स्वकं न केदपेत॥ आचार्यः कीर्त्तिं पश्चाद हिमंत्रान्हवा पयेत्॥ ऐन्द्रैः प्र भाप
रै मंत्रैर्दध्याद्व कैवुएं पुनः॥ तमनेन तु मंत्रेण एसमारु ह्य रूपस्तदा॥ गजं तु रंगपूर्वाक्त दिशं सर्व्वं वलैर्वृतं॥ ऋत्विक
पुरोहिताचार्याः सर्वेरेव नृपं तदा॥ अनुगच्छेयुरव्यग्रा निमित्तानि विलोकयेत्॥ वादित्रघोषैस्तु महैरातपत्रैश्च तैस्त
था॥ गजस्त्री राजनेराजा दारपत्निवमेदिनी॥ मणिविद्रुममुक्तादिरत्नैरलंकृतः। कोश पात्रं ततो गत्वा पूर्वद्वारेण
पार्थिवः॥ स्वपुरं प्रविशेद्विप्रैर्ब्राह्मणपामपुरोहितः॥ तत्र गत्वा दक्षिणांतु हिरण्यगोतथापि तिलं। दत्वाप श्चाद्विजेभ्यः स्त्र्यादघा
दानानिशक्तितः॥ एवं नीराजनं राजा बलानां च महीक्षितः॥ प्रत्येहं च स्थिरा हत्वा शमीं नरपतिः प्रापयात्ततः॥ लमग्रा म
त संज्ञा न सा जपेन्नरसैन्धव। येन सत्येन वल्को येन शाकं तेने हमावह॥ येन सत्येन रे मन्त्रं येनसमेनभास्करं॥ वह सते न
सतेन विजयाय वहस्व मां॥ आभ्यास्तु मंत्राभ्यां पंग्रारोहणमाचरेत्॥ आरूह्या गेमहिष्यांतु प्रख्यातेन स्वयं
ततः॥ महिषीच ततो भूपं पर्यङ्कोपरि संस्थितं॥ उर्व्वीसनेः सामि द्राथैः स्त्रीभिः सहसम र्च्चयेत्॥ कृतेतु भूमिग हणे तु तो
यापानिराजने॥ सूतकं यदि जायेत तद्दहस्पति के बलं॥ सुतकीमृतकीवापि पार्थिवस्तु पयातपा॥ वलंनीराजनं कृ

289
उएए
२८९

3०८

त्वादिश्राद्धं च विशेषतः॥ तस्मात्शौचं भवेद्राज्ञो व्यवहारं विलोकयेत्॥ तथा चैकासिते पक्षे १२ए प्रविमर्दिने॥ अयं ते कथितो रा
जन्नीराजनकर्मोत्तमम्॥ पुष्पस्नानविधानं च शृणु पार्थिवसत्तम॥ ॥इति श्रीकालिकापुराणे गजवाजिनीराजनावि
धिः चतुरशीतितमोऽध्यायः॥ ८४॥ ॥और्व उवाच॥ ॥शृणु राजन्प्रवक्ष्यामि पुष्पस्नानविधिक्रमं॥ येनाविज्ञातमात्रे
णापि प्राप्नुवन्ति संततं॥ पौषे पुष्यर्क्षगे चन्द्रे पुष्पस्नानं विधीयते॥ सौभाग्यफलदं तावत्करं दुर्भिक्षमारकापहं॥ धिष्ण्यादि
दुष्टकरणे व्यतीपाते च वैधृतौ॥ वज्रमूले हर्षणादौ योगेन्द्र यदि लभ्यते॥ तत्तोयात्पुष्यर्क्षे रवौ शौरिकुजाहनि॥
तदा समस्तदोषाणां तत्स्नानं हानिकारकं॥ ग्रहदोषा न्वजायन्ते यदि राज्ञो ध्रुवेत्तयः॥ तदा पुष्यर्क्षजं स्नानं कुर्यान्मासान्त
रेपितं॥ इत्यनुग्रहणा शान्तिरुद्दिष्टा गुरवे पुरा॥ शक्रायं सर्वदेवानां शान्त्यर्थं च जगत्पतिः॥ तुषकेशास्थिवल्मीककीट
शादिवर्जिते॥ शर्कराकृमिभस्माङ्गारवर्दुर्गन्धविवर्जिते॥ काकोलूकक – हतककोलैर्गन्धवर्जनकैः॥ वर्जिते कण्टकिकुले
विभीतकविवर्जिते॥ शिग्रु लेष्मान्तकाम्पानुजलौकाद्यैर्विवर्जिते॥ तुस्थाने चम्पकाशोकबकुलादिविभूषिते॥
हंसकारण्डवाकीर्णे सरस्तीरे यथाम्बुचो॥ पुष्पस्नानाय नृपतिर्गृह्णीयात्स्थानमुत्तमं॥ ततः पुरोहितो राजा नानावादित्र

शान्तिका
२८२

निःस्वनैः॥ प्रदोषसमये गाकंनै स्थानं पूर्ववासरे॥ तस्य स्थानस्य कोवेर्य्या दिशाछित्वा पुरोहितः॥ सुगन्ध चन्दनैः पावैः क
र्पूराद्याधिवासितैः॥ गोरोचनादि सिद्धार्थैर्दन्तैः प्रवफलादिभिः॥ गन्धवारे निमंत्रैर्जलैः स्वच्छैः सुवासितैः॥ आधिवास्य
तु तत्स्थानं पूजयेत्तत्र देवताः॥ गणेशं केशवं ब्रह्मा ॐ ब्रह्माणं चापि शंकरं॥ उमा च सहितं देवं सर्वाश्च गणदेवताः॥ मातृ
श्च पूजयेत्तत्र नृपतिः सपुरोहितः॥ मङ्गलालंकृता कृत्वा नाना नैवेद्य पंचमं॥ प्रदद्यात्सायसं त्वाडु फलमोदकपाव
कैः॥ अधिवास्य च तत्स्थाने दुर्वासिद्धार्थकादिभिः॥ तस्मात्स्थानन्तु भूतानि सारयेन्मंत्रमीरयेत्॥ अपसर्पन्तु ते भूता २९०
ये भूता भूमिपालकाः॥ भूतानामविरोधेन स्थानमेतत्करोम्यहं॥ ततः कोष्ठीकृत्यमंत्रानेन पार्थिवः॥ आवाहयेद्दिशा गएए
न्देवान् पूज्या पुष्पाभिषेकतः॥ आगच्छन्तु सुराः सर्वे पत्र पूजाभिलाषिनः॥ दिशाधिपाश्च शक्रा सर्वे ये चात्मे यज्ञभागिनः॥ २८२
ततः पुष्पांजलिं दत्वा पुनर्मन्त्रं पठेदिदं॥ अद्यदि संतु विबुधाः स्थान मासाद्य मामकं। लब्ध्वा पूजां प्राप्य वाता रोकृत्वा
शांतिं महीभुजे॥ तत्र स्थाने नृपतीन रात्रि त्रये तत्र पुरोहितः॥ स्वप्ने शुभाशुभं विद्यात् स्वपंतु सपुरोहितः॥ कृत्वा पूजां तु देवानां
रात्रौ स्थाने स्वपेत्स्वपेत्॥ शुभाशुभफलं स्वप्ने विज्ञेयं दोषसंमते॥ दुःस्वप्नदर्शनं चसाद्यदा पुष्पाभिषेचने॥ होमं च

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तु स्वयं कुर्य्याद् दृष्ट्वा चापि गवां रतं ॥ गोवाजिकुंजराणां तु प्रासादस्य गिरेस्तथा ॥ आरोहणं शुभकरं राज्यश्रीवृद्धि
दायकं ॥ दधिदेवसुवर्णानां भुजङ्गस्य च दर्शनं ॥ रत्नानि दुर्गाक्षतफलपुष्पच्छदविलेपनं ॥ शीतांशुछत्रसत्रं पद्म
स्य सुहृदां तथा ॥ लाभः श्वेतपकरेः शङ्खो रत्नं कीर्तितं ॥ पूर्वं तस्य तथा नद्याः प्राकारः शत्रुकर्त्तनं ॥ स्वपुत्रमारतां चैव
पानं रुधिरमद्ययोः ॥ भोजनं पायसस्यापि मनुष्यारोहनं तथा ॥ कल्याणसुखभोग्यो च राजा शत्रुक्षयस्तथा ॥ एतेषु
स्वप्न कथितो सर्वकार्य्येषु वैन्टप ॥ खरोष्ट्रमहिषाणां तु आरोहो राज्यनाशकः ॥ नृत्यं गीतं तथा हास्यं पाठं वा पप्रु
म प्रदं ॥ रक्तवस्त्रपरीधानं रक्तमाल्यानुलेपनं ॥ रक्तां कन्यां स्त्रियं चैव कामयन्तु मवाप्नुयात् ॥ कूपान्तरे प्रवेशः स्वदशि
ता शाश्वतिस्तथा ॥ पङ्के निमज्जनं स्नानं भार्य्यामित्रविनाशनं ॥ नाभौ यस्य तरूत्पत्तिर्भवेत् स्वप्ने नृपस्य तु ॥ आतप
मर्गनाडीं तु सकुलो जाति शत्रुतां ॥ स नु राज्यान्तरं प्राप्य महाकल्याणमाप्नुयात ॥ दीर्घं विंशति हस्तां तु हस्तषोडश वि
स्तृतं ॥ कुर्य्यात् तु लक्षणोपेतं यज्ञमण्डपमुत्तमं ॥ ततो परे ह्नि पूर्वाह्णे मातृकापूजनं चरेत ॥ कुण्डं लग्नं वसोर्द्धा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

२८३ एंहृद्विप्रान्त्रतयैवच ॥ चन्दनागुरुकस्तुरी चूपकर्पूरचूर्णिकैः ॥ संपूज्य मराडपस्थानं तस्मिन्नहोमं समाचरेत् ॥ अ
स्वाय फट् इत्येवं लिखेत्मन्त्रं बुधः ॥ मन्त्रवित्मराडलं यन्त्रसूत्रैः कंपलसंभवैः ॥ कोशेयैर्वास्त्वित्तिकास्वं प्रथ
मं मराडले लिखेत् ॥ चतुर्हस्तप्रमानं तु मराडलं विलिखेत्ततः ॥ हस्तप्रमानं पञ्च तु मराडलस्य प्रकीर्त्तितं ॥ द्वारा
णाम हहस्तानि कर्णिका केशरोज्वलं ॥ सितेरक्तोऽन्वे पीतम्ने कृष्णं हरितमेव च ॥ शालिचूर्णै श्च कौसुंभै
र्हरितेहरितोद्भवैः ॥ कुर्य्यात्तथांजने चूर्णो राजा मराडलं हृदये ॥ पश्चात्ततः समारभ्य नासापद्मि मगामीनी ॥ 291 २८३
मध्यिम द्वारमध्येन शतहस्तां विनिर्दिशेत् ॥ प्रत्येकद्वारमध्ये तु पञ्चवेदा सपत्रकं ॥ कुर्यात्मराडलभा
गज्ञः चूर्णैरेव पृथक् पृथक् ॥ चूर्णैस्तु मराडलं कृत्वा सुत्रानुच्चारयेत्ततः ॥ उक्ताप्य सूत्रं प्रथमं मराडलं पू
जयेत्ततः ॥ भवनापनेमर इति ततो हस्तविद्याजयेत् ॥ सव्याप लं अहस्तं तु रजःपातं समाचरेत् ॥ मध्यमा
नामिकांगुष्ठेरूपविष्टसुखेच्छया ॥ षधामुखांगुलिं कृत्वा पातयेद्विचक्षणाः ॥ समरेखा तु कर्तव्या

३०११

क~

विच्छिन्ना उच्चवर्ज्जिता॥ अंगुष्ठपर्व्वनेत्रणा समाकार्य्या विजानता॥ संसक्तं विषमस्थानं विच्छिन्नं कारावृतं॥ पर्य्य
न्तमपितं ह्रस्वमालिखेच्चक्रकद्वयं॥ ससक्तौ रहं विघाद् दूरे खोतु विग्रहं॥ अतिस्थूल भवेद्व्याधिस्तु पीडा विनिःसृते॥ वि
च्छिन्ने भयमाप्नोति शत्रुपक्षान्न संशयः॥ करणाश्चैव हानिः स्यात् क्रिन्नीयामरणं भवेत्॥ वियोगं वाथ वेत्तस्य इष्टद्रव्य सुत
स्य वा॥ अविदित्वा वरे यत्तु मण्डलन्तु यथेच्छया॥ सर्व्व दोषानमाप्नोति ये दोषाः पूर्व्व भाविनः॥ शितासर्व्व पदं द्वीद्वारे
खा कार्य्या प्रमानेतः॥ विमलं विषमं भद्रं परिमाणं शुभ पदं॥ वर्द्धमानञ्च देवं च नतारव्यं कामदं शिवं॥ रूचकं त्वस्तिकाख्यं
च द्वादशैतेति मण्डलाः॥ यथास्थानं यथायज्ञे योजनीया विचक्षणैः॥ सागरे मथ्यमाने तु पीयूषार्थं सुरोत्करैः॥ पीयू
नि४ षार्थैः रणार्थौ निर्म्मिता विश्वकर्म्मणा॥ कलाकलास्तु देवानां निर्म्मितास्ते पृथक् पृथक्॥ यतः कोशास्तु कलशास्ततस्ते
परिकीर्त्तिताः॥ नवैव कलशाः प्रोक्ता नामतेषां निबोधमे॥ गोह्यापगो ह्योमहत्तो मयूषश्चतथा परे॥ मनोहारखलभद्र
श्च विजयस्तनु दूषकः॥ इन्द्रियघ्नाश्च विजयो नवमः परिकीर्त्तितः॥ तेषामेव क्रमाद्रूपनव नामानि यानि तु॥ पृथुस्ताम
प्राप्नैव शान्तिदा मपराणि वै॥ द्वितीयः प्रथम प्रोक्तः द्वितीयो जलसंभवः॥ पवना उन्नीततो वोनु यजमानस्ततः परः॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कोरवसम्भवना मातु बधु स॰ परिकीर्त्तितः॥ सोमस्य स प्तमः प्रोक्तो आदित्यस्तु तथाष्टमः॥ विजयो नाम कलशो यो
सौनव मउच्यते॥ स तु पंचमुखः प्रोक्तो महादेवस्वरूपकः॥ पार्श्वेपंच वक्त्रेषु पंच वक्त्रस्वयं तथा॥ वथा कामं स्थितः
सम्यग्वामदेवादिनामतः॥ मराउलस्यतु पश्चात्तः पश्चिवक्रघटं यजेत्॥ क्षितौन्द्र पूर्वतो मध्ये पश्चिमे जल सम्भवं॥ वाय
वे वायवं मध्ये आग्नेय्यां ह्यग्निसंभवं॥ सोमसुत्तरतो योज्यं सूर्यं दक्षिणतो न्यसेत्॥ मध्ये वं कलशाग्ने व तेषु चैतानि
चिन्तयेत्॥ कलशानां मुखे ब्रह्मा ग्रीवायां शंकरः स्थितः॥ मूले तु संस्थितो विष्णुर्मध्ये मातृगणाः स्थिताः॥ दिक्पाल दे 292
वताः सर्वे वेष्टयन्ति दिशो दश॥ कुक्षौ च सागराः सप्त सप्तद्वीपाश्च संस्थिताः॥ नक्षत्राणि ग्रहाः सर्वे तथैव कुलदेवताः॥
गंगाद्याः सर्वनद्यश्च वेदाश्चत्वार एव च॥ कलशेषु संस्थिताः सर्वे तेषु तानि विचिन्तयेत्॥ रत्नानि सर्वबीजानि २८४
पुष्पाणि च फलानि च॥ रत्नं वैडूर्य्य मुक्तानि मत्स्य पद्मे तु स्फाटिके॥ सर्व रत्नमयं विल्वं नागरे तु म्बरस्तथा॥ बी
जपूरकबीजानि कामाका म्रातदाडिमो॥ यवं शालि च्च नीवारं गोधूमं सित सर्षपं॥ कुंकुमागुरु कर्पूरं मदं नरोचनं त
था॥ चन्दनं च तथा सार्द्धी मेला कुष्ठं तथोत्तमं॥ कर्पूरं चन्द्रपत्रञ्च जलं निर्यास का ख्जं॥ शैलेयं चन्दनं जातिपत्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्रीवृक्षपार्थिवः॥ निमित्तानि निमित्तानि लक्षयेत्तत्र विद्भिः॥ दैवज्ञः कंचुकामात्यावन्दिपौरजनैर्वृतः॥ वादित्रघो
षैस्तु मुलैस्तथा तौर्य्यत्रिकैः शुभैः॥ कृत्वाशेषे पुनः शान्तिमाशीर्वाचं च्चरे द्विजान्॥ पूजयित्वा विधायतस्मान्तु द
क्षिणां कनकाम्बुतः॥ धान्यानि वाथ वासांसि दत्वा कुर्य्याद्विसर्जनं॥ ततः शेषजलैः सर्व्वानमात्यादीन्नृपो हितः॥
सेचयेत्तु रंगानि सेनां चापि स्वराष्ट्रकं॥ एवं कृत्वा नृपः पुष्याच्त्रिरात्रं संयतो भवेत्॥ मांसमैथुनहीनस्तु कुर्य्यान्नं मंग
लसेचनं॥ पुष्यान्यत्र शुक्लानुक्रतीयाय दिलम्यते॥ तस्या पूज्यास्सदा चण्डी शक्रेण सदेवतु पञ्चालिकाविवालासैः शिशुना कौतु
केस्तथा॥ वैवाहिकेन विधिना मोदयन्त्र गिंडकां शिवां॥ चतुःपथेषु सर्व्वेषु देवदेवीगृहेषु च॥ एवं कृत्वा महाशान्तिं यागपुष्याभिषेचनं॥ च
तुरङ्गैः समं राजा भार्य्याभिस्तेन पैः सह॥ राज्यमण्डलसंयुक्तः परत्रेह च मोदते॥ नातः परतरो यज्ञो नातः परतरोत्सवः॥ नातः परतरा शान्तिर्ना
तः परतरं शिवं॥ अनेनैव विधानेन नृपतेरभिषेचनं॥ युवराज्याभिषेकं च कुर्य्याद्राजपुरोहितः॥ नृपाभिषेककरणमादौ यदि समाचरे
त्॥ अनेनैव विधानेन स्थिरस्स्यात्स नृपात्तदा॥ अयं यज्ञः समुद्दिष्टः शक्रार्थं च ब्रह्मणा पुरा॥ एवं यज्ञं नृपो कृत्वा परत्रेह न सीदति॥ ॥
इति श्रीकालिकापुराणे पुष्याभिषेक पञ्चाशीतितमोध्याय॥८५॥ ॥श्रौर्व्व उवाच॥ ॥अथातः सम्प्रवक्ष्यामि राजेन्द्र शक्रोत्थान ध्वजोत्सवं॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

यस्मात्तस्मान्नृपतिर्व्याति न कदाचित्पराभवं ॥ रवौ हरिस्थे द्वादश्यां श्रवणेन विडौजसं ॥ आराधयेत् नृपः सम्यक् सर्व्वविघ्नोपशा-
न्तये ॥ राजोपरिश्वसेनामसुवस्त्रासोपरस्त्रयः ॥ नृपस्तेनोदमस्त्रिलोयत्नतः प्रवर्त्तितः पुरा ॥ प्रावृट्काले च नभसि द्वादश्यामशितेतरे ॥
पुरोहितो वृधुविधैर्वाद्यैर्गीतैः समन्वितः ॥ प्रथमं शक्रकेतत्वर्थं वृक्षमामन्त्र्य वर्द्धयेत् ॥ साम्वत्सरो वर्द्धकिश्च कृतमंगलकौतुकः ॥ उ-
द्यानदेवतागारे विमाने साधुमध्यतः ॥ ये जातास्तरवस्तास्तु वर्ज्जयेत्तान्सदा ध्वजे ॥ वहुवल्लीस्फुभं स्फुलं वहुकराटकसंयुतं । कुब्जं वृक्षा-
दनीयुक्तं लताछन्नं तरुं त्यजेत् ॥ पक्षिवाससमाकीर्णं कोटरैर्वहुभिर्युतं । पवनानलविध्वस्तं तरुं यत्नेन वर्ज्जयेत् ॥ नारीसंज्ञाश्च
ये वृक्षाश्चातिह्रस्वाश्चातिकृशाः ॥ तान्सदा वर्ज्जयेद्धीरः सर्वदा शक्रपूजने ॥ अर्ज्जुनोश्वत्थकर्णश्च प्रियकोधव एव च ॥ उदुम्बरश्च पञ्चै-
ते केतवर्थे उत्तमाः स्मृताः ॥ श्मशानदेवदार्वाद्याः शालाद्यास्तस्तथा ॥ प्रशस्तास्तु परिग्राह्या नाप्रशस्ताः कदाचन ॥ गत्वा वृक्षं ततो राज्ञो
स्पृष्ट्वा मंत्रमिमं जपेत् ॥ यानि वृक्षेनुभूतानि तेभ्यः स्वस्ति नमो नमः ॥ उपकारं गृहीत्वेमं महेन्द्रध्वजगम्यतां ॥ पार्थिवस्त्वां वजय-
ति स्वस्तिते स्तुनगोत्तम ॥ ध्वजार्थं देवराजस्य पूजेयं प्रतिगृह्यतां ॥ ततो परेह्नि तं छित्वा मूलमष्टांगुलं पुनः ॥ जले क्षिपेत्तथाग्रस्य छि-
त्वैवं चतुरंगुलं ॥ ततो नीत्वा पुरद्वारं केतुं निर्म्मायतन्नवै ॥ शुक्लाष्टम्यां भाद्रपदे केतुं वेदीं प्रवेशयेत् ॥ द्वाविंशद्धस्तमानं तु अधमः के-

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पुष्पैत पैवच॥ वचा धात्रीसमंजीष्टांतुरुष्कं मकुलाष्टकं॥ दुर्वांलोहनिकां भद्रांतालमूल शतावरी॥ वर्णानांश व
लां क्षुद्रांस हदेत्वाग जांकुशा॥ पूर्वकोबांधितां गाढं गुञ्जां मुरिलिकालसो॥ रूपामाकं गज दन्तं चव्रतत पुष्पं पुनर्न
वा॥ ब्राह्मीदेवी शिवां रुद्रां सर्वगन्धा निकान्तथा॥ एभिः सहस्र मुभाने तान्कलशेषु विधापयेत॥ कलशेषु यथोद्दिष्टं वि
ष्णुं भगदाधरं॥ यथाक्रमं पूजयित्वा शंभुं मुख्यान्तथा यजेत॥ प्रासादेन तु मन्त्रेण शंभुं तत्रेण शंकरं॥ प्रथमं पूजये
न्मध्यमानानैवेद्य वेदनैः॥ दिक्पालानां घटेष्वेव दिक्पालानपि पूजयेत॥ पूर्ववाहः स्थापितेषु गृहाणां कलशे
ग्५ षु च॥ नवग्रहान्नजयित्वा मातृन्मातृघटेषु च॥ सर्वदेवा घटे पूज्या घटाश्च वा पृथक् पृथक्॥ नवैव तत्र पूर्वोक्ताः
सूक्ता मुख्यतमान्तप। मत्स्यैर्भोज्यैश्च पेयैश्च पुष्पैर्नानाविधैः फलैः॥ यावकैः पायसैश्चापि यथासंभव योजितैः॥ पु
ष्पमालानावन्दपतिः पूजयेत्सकलान्सुरान्॥ दक्षिणे मण्डलस्याथ कुण्डनिर्मां यथाबलैः॥ समिद्भिः शाल्मलिसिद्धार्थै
घृतैर्द्रवीक्ष्यते तत्पया॥ केवलैश्च तथा राजैः पूजितात्कलशान्सुरान्॥ होमेन तोषयेद्भक्त्या स्वपत्सहितपुरोहितः॥ होमान्
ते मण्डले दिव्यावेदिकायां सपादुका॥ रोचनां क्षमलंकान्तां तथा सर्वांन्त्रि योजयेत॥ ह्यमां च कुल मंगुल्यादि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
२८५

कुर्य्याप दिगन्तप्या॥ चतुरस्रं चतुर्द्वारं पद्मकं त्रिसंज्ञकं॥ त्रिलेशान पद्ममध्यगो मुष्टिकविनायकैः॥ श्रीःश्री वृक्ष
धरीरो तालखामीदेवसुतान्विताः॥ रत्नैः सर्वैरलंकारैः पट्टिकापर्य्यं द्विहस्तकं॥ हस्तविस्तारमुक्तायं नवहस्तं दशाङ्गुलं॥ स्या
नार्थं सा द्विहस्तैस्तु पद्मवृत्तासनान्वितं॥ सप्याचतुर्ङ्गुलादीर्घा धनुर्म्मानन्तु पीठकं॥ गजसिंहकृतापेपंहे मरत्नविभू
षितं॥ सिंहारव्य साद्र्धवित्तारदाडोसनमथापिवा॥ व्याघ्रचित्रकपट्टैर्वा उपधानानि कारयेत्॥ श्वमैर्वानिर्म्मितैः श्वे
वमष्टधूलकपूरितान्॥ सप्पादैर्घ्याधविस्तीर्णाश्चतुर्हस्तामुलक्षणा॥ विस्तारस्याधिकमिकृत्तिरूपस्पगुरुविद्यया॥
श्वद्व्रचन्द्रसमं कुर्य्यात् यानमाचतुरस्रकं॥ उपधानानि सप्पा पांरत्नादिमूलभेदतः॥ बोडशैवतु कार्य्याणि वर्णविचित्र
सुतानि च॥ यानं सिंहासनं पट्टशय्यापकरणादिकं॥ राज्ञो नूतनयोग्यन्तु वेद्याउन्तरतो न्यसेत्॥ तेषामनुपश्चिमस्वर्ण
रत्नौघ निचितेवरे॥ पर्य्यङ्कं पञ्चदैर्घ्या यानि मितन्तु महातेरे॥ दुर्गांछादनसंयुक्तं चर्म्मावृतं चतुष्पदं॥ वृषभस्य
तप्योर्णायांसिंहशार्दूलयोरपि॥ पादपीठं रत्नपीठे पादावेति यथापिवः॥ तस्मिन्पर्य्यङ्कुषु शे च चर्म्मखण्ड चतुष्पदे॥
नानालंकारभूषाढ्यं नृपतिरत्नमालिनं॥ स्नापयेव्रालतो ज्ञाद्वराजानं सुखसंगतं॥ सन्वीतकम्बलं हृष्टरत्न

294
कालि
२८५
३१२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वस्त्रावशोभितं॥ कलशोर्द्ध्वलिपुष्पाद्यैः सर्पिःपूर्णैस्तु स्थापयेत्॥ अष्टौ षोडशाविंशाश्च शतमस्माधिकं चव॥ कलशानां
समाख्याता स्त्राविवात्पोत्तरोत्तरा॥ जयकल्याणदं सम्यक् वैर्मङ्गलाश्चेष्वशां भवेः॥ वेद्मवेरण्य दिक्पालैर्ग्रहमन्त्रैश्च मात-
केः॥ आज्यं तेजः समुद्दिष्टं माज्यं पापहरं परं॥ आज्यं सुराणामाहारं सर्व्वमाज्ये प्रतिष्ठिताः॥ भौमान्तरीक्षं दिव्यं वा यत्ते
कल्मषमागतं॥ सर्व्वं तदाज्यसंस्पर्शा प्रणाशमुपगच्छति॥ ततो पञ्चोपमाचारान्तु कम्बलं वस्त्रमेव च॥ कलशैः स्थापयेद्
पं पुष्पैस्त्वानाम्बुपूरितैः॥ एभिर्मन्त्रैर्नरश्रेष्ठ नत्वतत्वार्प्य साधकैः॥ ॥मन्त्रः॥ ॥ॐ सुरास्त्वामभिषिञ्चन्तु ये च सिद्धाः
पुरातनः॥ ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च दिक्पालाः समरुद्गणाः॥ आदित्या वसवो रुद्रा अश्विनयोः भिषग्वरौ॥ अदितिर्देव
माता च स्वाहा लक्ष्मीः सरस्वती॥ कीर्त्तिर्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधा सिनीवाली कुहूस्तथा॥ दितिश्च सुरसा चैव विनता कद्रुरेव च॥
देवपत्न्यश्च लोके या देवमातर एव च॥ सर्व्वास्त्वामभिषिञ्चन्तु शुभाश्चाप्सरसा गणाः॥ नक्षत्राणि मुहूर्त्ताश्च पक्षा-
होरात्रसन्धयः॥ सम्वत्सरा दिनेशाश्च कलाकाष्ठाक्षणा लवाः॥ सर्व्वास्त्वामभिषिञ्चन्तु कालस्यावयवास्तथा॥ वैमानि-
काः सुरगणाः सर्ण सि सागरैस्सह॥ सरितश्च महाभागा नागाः किंपुरुषास्तथा॥ वैखानसा महाभागा द्विजा वैहायसाश्च

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पे॥ कश्यपः सपुदारश्च धुर्वंस्थानानियानितु॥ मरीचिरत्रिपुलहः पुलस्त्यः क्रतुरङ्गिराः॥ भृगुः सनत्कुमारश्च सनक
स्तु सनन्दकः॥ सनातनः सनन्दश्च जैगीषव्यो भनन्दनः॥ एकतश्च द्वितश्चैव त्रितो जाबालिकश्यपौ॥ दुर्वासा दुर्विनीत
श्च करावः कात्यायनस्तथा॥ मार्कण्डेयो दीर्घतपाः शुनःशेफो विदूरथः॥ और्वः समवर्तकश्चैव च्यवनो हि पराशरः॥ द्वैपा
यनो यवक्रीडो देवराः तः सवानुजः॥ एते चान्ये च बहवो वेदव्रतपरायणाः॥ सशिष्यास्त्वाभिषिञ्चन्तु सदा राज्ञस्तपोधनाः॥ पर्वता
स्तु रवौ रम्यः पुण्यान्यायतनानि च॥ प्रजापतिः दितिश्चैव गावो विश्वस्य मातरः॥ तापना निचसर्वाणि दिव्यालोकाश्च 295
रा श्च राः॥ अग्नयः पितरस्तारा जीमूताः खं दिशो दश॥ एते चान्ये च बहवः पुण्यसंकीर्तना शुभाः॥ तोयैस्त्वामभिषिञ्चन्तु ज्योति
सर्वोत्पात निवर्हणैः॥ इत्येवं शुभयैर्मन्त्रैरेतैर्हुत्वैस्तपापैरेः॥ सोऽरैर्न्नो राघणो मन्त्रैर्वृत्ते न्द्रेतै इसंभवैः॥ आपो हि ष्ठा हिर २८६
ण्य पतिशं भवे तिसुरे ति च॥ मानस्तोके ति मंत्रेण गंधद्वारेत्यनेन च॥ सर्वमङ्गल मंगल्यैः क्वीश्चते ग्रह योगिभिः॥ इत्येवं
स्नानमासाद्य गात्रमावर्त्य कम्बलैः॥ सर्वमङ्गल मंत्रेण वस्त्रकाण्यासकं च पात॥ आचम्य च ततो देवं गुरुं विप्रांश्च पूज
येत्॥ ध्वजं छत्रं चामरं च चराणन चानर गजस्तथा॥ मंत्रं जप्त्वा धारयेत्तु ततो गच्छे हुताशनं॥ तत्र गत्वा वह्निमध्ये वह्नेः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तुरूच्यते ॥ दाविंशानुतनाज्यायान् द्विचत्वारिंशादेव तु ॥ ततोधिकः समाख्याता द्वापंचाशन्नतो मत [illegible]ः ॥ कुमार्य्यः पंचकर्त्तव्या
शाक्रस्यान्तपसन्नम ॥ शालमर्य्यास्तुताः सर्व्वाश्चपरोः शाक्रमातृकाः ॥ केतोः पादप्रमाणेन कार्य्या शाक्रकुमारिकाः ॥ मातृका द्रंपु
माणास्तु मंत्रहस्तच्चूपतथा ॥ एवं कृत्वा कुमारीश्च मातृकाः केतुरेव च ॥ एकादश्यां सिते पक्षे पष्ठिन्तामधिवासयेत् ॥ अधिवास्यंत
पर्णिगन्धद्वारादिमंत्रकैः ॥ द्वाराश्रया मण्डलकृत्वा वासवं विस्तृतात्मकं ॥ अश्रुतं पूजयित्वा तु शाक्रपश्चात्प्रपूजयेत् ॥ शाक्रस्य प्रति
मां कुर्य्यात्काञ्चनीं दारवीं च वा ॥ अग्नितेजसमूता घ्यासर्व्वाभावेन्तु मृन्मयी ॥ मण्डलस्य च मध्येतु पूजयित्वा विधानतः ॥ ततः शुभेमु
हूर्तेनु केतुमुत्थापयेन्नृपः ॥ वज्रहस्तसुरारि च्चू वहुनेत्र पुरन्दर ॥ क्षमार्थं सर्व्वलोकस्य पूजये प्रतिगृह्यताम् ॥ एह्येहि सर्व्वामरसिद्धसा
ध्योर् अभिष्टितो वज्रधरो महेन्द्र ॥ सम्प्राप्तस्त्वं अग्नवणाय पादे गृहाणे पूजां भगवन् नमस्ते ॥ एवमुक्त्वा रत्नत्रोत्नै दहन प्लवनादिभिः ॥ इन्द्रमंत्रे
णातंत्रेणानानानैवद्यवेदनैः ॥ अपूपैः पायसैराजैगुडै अन्नाभिरेव च ॥ भक्ष्यै भोज्यैश्च विविधैः पूजयेच्छ्री विवृद्धये ॥ घटेषु दत्वा दिक्पा
लानग्रहांश्च परिपूजयेत् ॥ साध्यादीन्सकलान् सर्व्वा मातृः सर्व्वास्तु पहत् ॥ ततः शुभमुहूर्तेनु ज्ञानि वृद्धिकसंयुतः ॥ केतुस्थापन भू
मिन्तु पञ्चवेद्याश्च पश्चिमे ॥ विप्रैः पुरोहितैः सार्द्धं गच्छे द्राजा सुमङ्गलैः ॥ रज्जुभिर्व्वहुभिर्व्वद्ध्वा यन्त्रं भिः सुसमाटकं ॥ कुमारीभिस्तु सं
युक्तां दिक्पालानां च पट्टकैः ॥ वृहस्पतिरनन्तस्य नानाद्रव्य सुपूजितैः ॥ यथा वर्णा यथा देशं पोजिते ध्वज वेष्टितैः ॥ युक्तं तं किं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
२८८

किणीजालसहस्रैश्च चामरैः॥ भूषितं मुकुलै रम्यैर्माल्यैर्बहुविधैस्तथा॥ बहुपुष्पैः सुगन्धैश्च भूषितं रम्यमालया॥९
चित्रमाल्याम्बरैश्चापि चतुर्भिः परितोरणैः॥ उत्थापयेन्महाकेतुं राजकीयाः शनैः शनैः॥ तमुत्थाप्य महाकेतुं पूजितं मण्डलान्तरे॥
प्रतिमां तां नयेन्मूलं केतोः शक्रं विचिन्तयेत्॥ यजेत्तु पूर्ववत्तत्र शचीं मातरमेव च॥ पुष्करं वज्रपत्रं च वज्रमैरावतं तथा॥ उग्राश्चाप
प्यदिक्पालाः सर्वाश्च गणदेवताः॥ अर्घ्यपाद्यैः पूजयेत्तु बलिभिः पायसादिभिः॥ पूजितानां च देवानां तेषां होमं समाचरेत्॥ होमान्ते तु ब
लिं दद्याद्वासवाय महात्मना॥ तिलाज्यतश्चाक्षतश्च पुष्पं दुर्वति पैव च॥ एतैस्तु जुहुयात् देवान् स्वैः स्वैर्मन्त्रैर्नरोत्तमः॥ ततो होम 296 पुल्ला
वसाने तु भोजयेदपि सद्द्विजान्॥ एवं संपूजयेद्देवान् सप्तरात्रं दिने दिने॥ ब्राह्मणैः सहितो राजा वेदवेदाङ्गपारगैः॥ सर्वत्र शक्रपूजासु के६
यत्नः सुपरिकीर्तितः॥ त्रातारमिति मन्त्रो वै वासवस्य प्रियः परः॥ एवं कृत्वा दिवाभागे श्राद्धोत्थापनमादितः॥ श्रवणर्क्षयुतायां २८८
तु द्वादश्यां पार्थिवस्स्वयं॥ अन्त्यपादे भरण्यास्तु निशि शक्रं विसर्जयेत्॥ सुप्तेषु सर्वलोकेषु यथा राजा न पश्यति॥ षण्मासात्मृत्युमा ९८५
प्नोति राजा दृष्ट्वा विसर्जनं॥ शक्रस्य नृपशार्दूल तस्मान्नेक्षेत तं नृपः॥ विसर्जनसमं त्रायं सुरादिभिरुदीरितः॥ सार्द्धं सुराः सुरग
रोः पुरन्दरस्य शतक्रतोः॥ उपकारं ग्रहणे नमं महेन्द्रध्वजगम्यतां॥ सूतकेतु सुपक्षेवारे भौमस्य वैश्वानेः॥ भूमिकम्पादिकोत्पाते वास
वन्न विसर्जयेत्॥ उत्पाते सम्प्राप्ते तु तथा पल्लवदर्शने॥ अतीत्य यामिनीं यामाहोत्यर्क्षेपि विसर्जयेत्॥ सुतकत्वपसंप्रा

३१५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रव्रतीते मृतके पुनः॥ यस्मिन्नस्मिन् दिने चैव सूतकान्ते विसर्जयेत्॥ तथारक्षेन्द्रकेतुपतनिशकुलान्नथा॥ नकेतोन्ट
पश्चाद्दलयावन्न हि विसर्ज्जनं॥ शनैः शनैः पातयन्तु यथा स्थापनमादितः॥ हतं तथाङ्ग्यथा भग्ने केतौ मृत्युमवाप्नुयात्॥ विसृ
ज्य शक्रकेतुं तु सालंकारं तथा निशि॥ क्षिपेदनेन मन्त्रेण त्वगाधसलिले न्टपः॥ तिष्ठ केतो यथाकालं यावत्संवत्सरं पुनः॥ भवाय
सर्वलोकानामन्तरायविनाशने॥ उत्थापयेत्तु ध्यय देवैः लोकस्य वै पुनः॥ रहोविसर्जयेत्केतुं विधमायप्रपूजने॥ एवं यः कुरुते पू
जां वासवस्य महात्मनः॥ स चिरं पृथिवीं भुक्त्वा वासवलोकमाप्नुयात्॥ न तस्य राज्ये दुर्भिक्षं नेतयो नाप्य धर्म्मकृत्॥ स्यात्तस्मि
न्निमृत्युर्नाकाले जनानां तत्र जायते॥ न तु स्मः कोपि नाम्यास्ति प्रियः शक्रस्य पार्थिव॥ तस्य पूजा केशवाद्या केशवाद्या प्र्व
तत्रगा॥ सकलकलुषहारी व्याधिदुर्भिक्षनाशं सकलभवनिवेशं सर्वसौभाग्यकारि॥ सुरपतिगृहगामी द्यर्चनं
राक्रकेतोः प्रतिशरदमनेकैः पूजयेच्छ्रीविवृद्ध्यै॥ ॥इति श्रीकालिकापुराणे शक्रध्वजाबद्धसीतितमोध्यायः॥ ८९॥
और्व उवाच॥ ॥ज्येष्ठं दशहरायां तु विष्णोरिष्टं नृप स्मृतम्॥ येन वा विधिना कार्य्या से विष्णोर्नृपैः सदा॥ प्रसन्नं पार्थिवं कु
र्य्यात् स्तुति मां कांचनी हरेः॥ अश्मते जोमयी वापि दारवी वा शिलामयी॥ तां प्रतिष्ठाप्य विधिना मानोमानैः स्तुशिल्पिभिः॥ प्रतिष्ठा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विधिवत्तस्याः कुर्य्याद्विप्रपुरोहितैः ॥ तां स्वस्थापस्वगात्रेषु प्रतिमां निम्नगादिषु ॥ वासुदेवस्य वीजेन पूर्वोक्तविधिनाल्प
प ॥ सर्व्वोपचारैर्भक्त्यानुवासुदेवं प्रपूजयेत ॥ पूजान्ते संस्कृते वह्नौ कुण्डमध्यस्थितो द्विजः ॥ आज्यैः सहस्रं जुहुयादाहुती
नां हरेः प्रियैः ॥ संपूज्य वासुदेवन्तु होमं कृत्वा ततो द्विजः ॥ नृपस्यानुमते तान्तु प्रतिमां मण्डपे नयेत् ॥ प्रतिमायाः कपोलौ द्वौ स्पृष्ट्वा
दक्षिणपाणिना ॥ प्राणप्रतिष्ठां कुर्व्वीत तस्य देवस्य वै हरेः ॥ कृतायान्तु प्रतिष्ठायां प्राणानां नृपसत्तम ॥ विष्णुप्राणास्ताः प्रति
माः प्रयान्ति नियतं स्वयं ॥ प्राणेष्वपागतेष्वस्यां देवत्वं नियतं भवेत् ॥ प्रतिष्ठायान्तु प्राणानां कर्त्तव्यं प्रतिमासु च ॥ यथापूर्व्वं तथा भ
वः स्वर्णादीनां न विच्युता ॥ अन्येषामपि देवानां प्रतिमासु च पार्थिव ॥ प्राणप्रतिष्ठा कर्त्तव्या तस्या देवत्वसिद्धये ॥ सुवर्णान्तु सुवर्णा
स्यान्तथा दारुशिलाजिना ॥ अमन्त्रमुद्ररूपं वा प्राणस्थाने मृते सदा ॥ वासुदेवस्य वीजेन तद्विष्णोरितपनेन च ॥ तथैवांगानि मं
त्राणि प्रतिष्ठायां समुच्चरेत् ॥ तथैव हृदयं गुह्यं दत्वाशाप्य च मंत्रवित् ॥ एभिर्मन्त्रैस्तु हृदये प्रतिष्ठान्तु समाचरेत् ॥ अस्मै प्राणाः
प्रतिष्ठन्तु अस्मै प्राणाः क्षरन्तु च ॥ अस्यै देवत्वसंख्यायै स्वाहेति यजुरुच्चरन् ॥ अङ्गमन्त्रैरृङ्मन्त्रैर्वैदिकैरितपनेन च ॥ प्राणप्रति
ष्ठां सर्व्वत्र प्रतिमासु समाचरेत् ॥ प्रतिमापूजने कुर्य्यादनेनापि च मन्त्रवित् ॥ प्राणप्रतिष्ठां प्रथमं पूजाभावविशुद्धये ॥ अस्मिं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्राणप्रतिष्ठान्तु प्रतिमापूजनादृते ॥ नक्तं विष्णुवुधः कुर्य्यात्स्नात्वा सन्तुमवाप्नुयात् ॥ विष्णोरिष्टिमिमां कृत्वा ह्यादर्शपार्थि-
वोत्तमः ॥ तस्यामेव तु पूर्णायां प्रतिमां स्थापयेद्वुधः ॥ एवं दशाहरायां तु कृत्वेष्टिं पार्थिवोत्तमः ॥ सर्वान्कामानवाप्नोति निर्विघ्नो
पि सजायते ॥ श्रीपञ्चम्यां शिवदेवीकुन्देः संपूजयेत्तदा ॥ वासवं गजराजस्थमुपहारैस्तोषयत्नमैः ॥ लक्ष्मीतन्त्रे रामतन्त्रे वा वासुदेवं
पुरोहितं ॥ अत्रापि पूजने ग्राह्यं मराडलादिकमन्यथा ॥ एवं कृते पूजनेतु पञ्चम्यां च विशेषतः ॥ श्रीयुतोन्नपतिर्भूत्वा न श्रीहानिमा-
वाप्नुयात् ॥ सदाचारे विशेषेतु कथितस्तव पार्थिव ॥ निषेधेषु विशेषाणां मत्कृणुपेन प्रियस्यति ॥ संयुज्य च तथा विष्णुं शिवमग्निं
पुरन्दरं ॥ अदत्वा च तपादानं न भुंजीत नृपः क्वचित् ॥ हाययेदग्निहोत्रं तु नित्यमेव पुरोहितैः ॥ अकृत्वा ह्यग्निहोत्रं तु भुंजन्नरकमाप्नु-
यात् ॥ नारदितिगृहे राजा रत्नदीपविवर्जिते ॥ त्वयेत्तथा स्त्रिया सार्द्धं न कदाचन सम्विशेत् ॥ भुंजानः श्रीफलं नाद्यात्तथा धात्रीफल-
न्नृप ॥ वुद्धिक्षयकरा ह्येते माषश्चासवमृत्तिकाः ॥ निष्पावा तररवन्नाश्च वुद्धिवृद्धिकरा मता ॥ वुद्धिक्षयकरं त्रिंशत्यजेद्राजा च भो-
जने ॥ भक्षयेदम्बहं वुद्धिवृद्धिहेतुं नृपोत्तमः ॥ न पर्य्यान विहीनन्तु प्ररोहेदासनं नृपः ॥ न पारं न गजं नाश्वमारोहेदासनं शनैः ॥ नैक-
स्तु विचरेद्राजा कदाचिदपि निर्ज्जने ॥ मदहेतुं न भुंजीयात्कदाचिदपि भोजनं ॥ कदाचिन्नोपसेवेत ह्युष्ट्रमांसं मांसमेषुन ॥ दर्शस्ना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

नंगयाश्राद्धे तिलैस्तर्पणमेव च॥ न जीवत्पितृको भूपः कुर्य्यात्कृत्वाथ माप्नुयात्॥ न क्षेत्रजापीन्द्र तनयान्राज्ये राजाभिषेचयेत्॥
पितॄणां श्राद्धपिण्डेषु औरसे तनये सति॥ औरसः क्षेत्रजश्चैव दत्तः कृत्रिम एव च॥ गूढोत्पन्नापविद्धश्च भागाश्चैते तनया इमे॥ का
लीनश्च सहोढश्च क्रीतः पौनर्भवस्तथा॥ स्वयंदत्तश्च दासश्च षडिमे पुत्रपांसुलाः॥ अभावे पूर्वपूर्वेषां परान्समभिषेचयेत्॥ पौ
नर्भवं स्वयंदत्तं दासं राज्ये न योजयेत्॥ दत्ताद्याश्चापि तनया निजगोत्रेण संस्कृताः॥ आयान्ति पुत्रतां सम्यक् अन्यबीजसमुद्भवाः॥ पितुर्गो
त्रेण यः पुत्रः संस्कृतः पृथिवीपते॥ आचूडान्तं न पुत्रः स पुत्रतां याति चान्यथा॥ चूडाद्या यदि संस्कारा निजगोत्रेण वै कृताः॥ दत्ताद्यास्त
नयास्ते स्युरन्यथा दास उच्यते॥ ऊर्द्ध्वन्तु पञ्चमाद्वर्षान्न दत्ताद्याः सुता नृप॥ गृहीत्वा पंचवर्षीयं पुत्रेष्टिं प्रथमं चरेत्॥ पौनर्भवन्तु तनयं जा
तमात्रं समानयेत्॥ कृत्वा पौनर्भवं स्तोमं जातमात्रस्य तस्य वै॥ सर्व्वस्य कुर्य्यात्संस्कारान् जातकर्म्मादिकान्नरः॥ कृते पौनर्भवे स्तोमे सुतः
पौनर्भवः सुतः॥ एकोद्दिष्टं पितुः कार्य्यं न श्राद्धं पार्वणादिकं॥ क्रीडायावनितामूल्यैः सा दासीति निगद्यते॥ तस्यां योजायते पुत्रो दासः
पुत्रस्स उच्यते॥ न राज्ञो राज्यभक्तस्या विप्राणां नापि श्राद्धकृत्॥ अधमः सर्व्वपुत्रेभ्यः तं तस्मात्परिवर्ज्जयेत्॥ पुराणे सर्व्वशास्त्राणि सं
हितास्सुमुनिभिस्तान्॥ नाध्यापयेन्नृपः शूद्रैर्विहितानि यतेक्रुधा॥ यस्य राज्ये सदा शूद्रः पुराणं संहितां यथा॥ पठितं स्यात्स हीना

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मातृ नु

षु राजा राष्ट्रेन सान्वयः॥ यो ह्यन्यकामतः शूद्रं पुराणं संहितां स्मृतिं॥ पठन्नरकमाप्नोति पितृभिः सहबन्धुकुलं॥ शूद्रो ह्याविहितं ये यस्प
मंत्रउदाहृतः॥ न च यं विप्रवचं ज्ञा ह्यः शूद्रैस्स दैवहि॥ न योजयेन्नृपः शूद्रं स्ववहारस्य [illegible]ने॥ नियोजनतत्रेन भूपतामि श्रोतेन प
रूपते॥ दीर्घायुष्व भवे ल्लोके राजा चापि सहान्वयः॥ कांशं अङ्गमयं त्रेवा न हिंसाम जितेन्द्रियं॥ न क्रूरत्वं व्याधितं वापिन्नृपः कुर्यात्तु
रोहितं॥ कृपनस्य धनं राजा न गृह्णीयात्कदाचन॥ न द्विजानां न ध्यारजा धना नि च वकुन्यपि॥ नारोहेत्कामुको मत्तं गजं कुर्यात्त
दाचन॥ आरूढ्यकामुकं तत्तु परत्र न विषीदति॥ अनायुष्यं न कुर्यात्तु कर्म भूपः कदाचनः॥ सततं चायुषो वृद्ध्यै यजेत सकलैर्नरैः॥
नक्रूरं वारेनाष्टम्यां न च क्यान्नृपसत्तम॥ अञ्जनाभ्यञ्जने कुर्यात्ताम्बुलस्यापि भोजनं॥ अतिसूक्ष्मं तथा पूर्णां ग्रहणं चन्द्रसूर्ययोः॥
न लोकयेत्स्वयं धीमान्नरो भूपतयैव च॥ उत्पातं जायते तत्तु दिव्यं भौमं स्वशाप्रवतं॥ न्नेक्षेत यस्मान्नृपतिर्द्दष्टुनाशाय तस्य हं पुनः॥ स
र्वदामङ्गलं कार्यं धारयेत्सह दूर्वया॥ अवस्त्रां कादितं गात्रं नाविप्रेभ्यः प्रदर्शयेत्॥ न तोयेषु सुखं पश्येत्त्राद्यान्मांसानि पर्वसु॥ नारो
हयेत्खरोष्ट्रं च न नारीमपि गुर्विणी॥ एवं नयपुता राजा चतुरङ्ग विवर्द्धयेत्॥ आत्मानं सततं रक्षेत्॥ सदा वीर्यं विवर्द्धयेत्॥ वीजपू
यकं राजा भक्ष्यं भोज्यं च पानकं॥ वर्जयेत्क्षारशाकाद्या मत्पन्नं वकुलिकं॥ कांस्यराजनराङ्कस्य तोये पाने व्यवर्द्धनं॥ सुत्रातेसूत्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वद्वीर्यक्षयकाणि विवर्जयेत् ॥ तामापः स्वर्णशीलानां पात्रस्य फलवर्म्मगोः ॥ भुक्त्वा हृद्विकरं तोयं न तु पाना यय त्वतः ॥ सर्व्वमूलेन
गुह्येषु सदाचारेषु निष्ठितः ॥ भुक्त्वैरु विविधान् भोगान् निन्द्रस्थानं व्रजेत् परे ॥ ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ ॥ एवमौर्व्वस्तु सगरं शंशं
समुनिपुङ्गवः ॥ शास्त्राणि चैव सर्व्वाणि सदाचारान् सगुह्यकान् ॥ बहुशः कथयामास सगराय महात्मने ॥ नवास्ति यत्तु और्व्वेणाक
थितं सगराय वै ॥ राजनीतिः सभानीति यच्चाम्य च्छास्त्रविस्तरं ॥ संहितासु पुराणेषु यच्चागमचयस्थितं ॥ सर्व्वमुक्त्वा स सगरायमुख्वा
दौर्व्वस्य धीमतः ॥ तेषां तु कथितं किञ्चित् तद्युष्मात् द्विजसत्तमाः ॥ विष्णुधर्म्मान्तरे पूर्व्वमयाऽहसि भाषितं ॥ राजनीतिं सदाचारं वे
दवेदाङ्गसङ्गतं ॥ रहस्यं सततं विष्णोः [illegible] द्विजसत्तमाः ॥ यच्चात्र दिन मन्त्र गदितं वार संज्ञायः ॥ शंशायच्छेदनन्तेषु युष्म
भ्यं कथितं मया ॥ अनुकं शंशयच्छेदि पुराणं कालिकाहृयं ॥ योऽभ्यसेत् सततं विप्रः सवेदानां फलं लभेत् ॥ ॥ इति श्री कालिका
पुराणे राजनीतिसदाचारविशेषादिकं समाप्तोऽध्यायः ॥ ८१ ॥ ॥ अथ धत्तुः ॥ ॥ संक्षेपतः सदाचारं विशेषं राजनीतिषु ॥ श्रु
त्वात द्वद्न्नाद्यैर्व्वः सगराय प्रोक्तवान् ॥ विष्णुधर्म्मोत्तरे तं त्रै वा फलं सर्व्वतः पुनः ॥ इम अं च सदाचारा दृष्टवानौ प्रसादतः ॥ भूये
न संशयाच्छिन्नि तयाऽउक्तस्त्वयाऽपुरा ॥ किञ्चिद्विप्रेन्द्र [illegible] कामः परं कौतूहलं च नः ॥ अवतस्य गति [illegible] वते च दलो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कयो॥ वेतालभैरवौ यातौ पुरैव तपसोन्वितं॥ सर्वथैव कृतदारौ तौ तयोः पुत्रा न चाच्युतौः॥ नजातोप्यपवायातो यदि यातो द्विजोत्तम॥
ते चानु सम्प्रति द्विजोत्तमः स्नातुं संस्थानमद्भुतं॥ ॥मार्कण्डेय उवाच॥ ॥अपुत्रस्य गतिर्नास्ति निश्चितम्वेति सत्तमाः॥ अपुत्रैर्ब्रान्त्य पुत्रैर्वा
प्रभवन्ति दिवङ्गताः॥ जाता न यौ च तौ विप्रा धीरौ वेतालभैरवौ॥ तयोर्वंशान् प्रवक्ष्यामि शृणुराव नृचमहर्षयः॥ सम्पन्नौ सिद्धिमवाप्येवय
यौ वेतालभैरवौ॥ हरस्य मन्दिरं यातौ कैलासं प्रतिहर्षितौ॥ तदा हरस्य वचनान्नन्दितौ रहसि द्विजाः॥ प्राहेदं वचनं तथ्यं शान्त्वयन्निव
बाधकृत्॥ ॥नन्दी उवाच॥ ॥अपुत्रौ पुत्रजनने भवन्तौ शङ्कुरात्मजौ॥ यतस्तांजात पुत्रस्य सर्वत्र सुखभागतिः॥ पुत्रामनरकं पुत्रं विही
नः परि पश्यति॥ न तपोभिर्न धर्म्मैर्वा तस्मा चयितुमीश्वरः॥ केवलात् पुत्रजननान्तस्मान्मोक्षः प्रजायते॥ तदुत्पादयतं पुत्रान् भवन्तौ ८५
देवयोनिषु॥ अमर्त्यौ तां तु युवयोः क्षीरपानाद्जायते॥ कात्यायन्यां ततः पुत्रान् मर्त्या सु संसमाहितौ॥ तस्मा द्यथा तथ्या पुत्रानुत्पाद्य
सुरभी विषु॥ प्रियौ भवन्तौ सुरयोर्भवतान्नचिरादिभिः॥ ॥मार्कण्डेय उवाच॥ ॥तस्येति वचनं श्रुत्वा नन्दिनः प्रीतिमानसौ॥ एव
मेवं करिष्याव नन्दिनं प्रत्यभाषतां॥ ततस्तौ वचनं कृत्वा नन्दिनो वचनो हृदि॥ अवेक्षतां सुपुत्रार्थे व्रजन्तौना वितस्ततः॥ अथैक
दा भैरवौ सोऽउर्वशीमप्सरावरां॥ हिमवत्पर्वतः प्रस्थे ददर्श सुमनोहरां॥ अथ तां कामुको भूत्वा यथा चेसुरतोत्सवं॥ वेश्याभावा स्वसुप्री

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

के-

तासाय येस्व मुवाचतं ॥ ततस्तस्यां भैरवस्तु चकार सुरतोत्सवं ॥ प्रीतायामुर्वशी देव्यां सुप्रीतो भूत् ... लिभिः ॥ सुप्रीतायां मच्योर्वशीरूपां तेजोभि
भैरवस्य तु ॥ सद्यो जातो भवत्पुत्रो बालसूर्यसमप्रभः ॥ तं पुत्रं च परित्यज्ये ययौ स्वस्थानमुर्वशी ॥ आदाय तनयं पश्चात् भैरवः स्वपदं य
यौ ॥ संस्कृत्य तनयं तत्तु भैरवो मोदसंयुतः ॥ सुवेशमिति तन्नाम्ना चकार सगणाधिपः ॥ अथ तं जातवयसं बालसूर्यसमप्रभं ॥ विद्याध
राधिपस्यैव सुवेशमतस्य बेवयेत् ॥ स तु विद्याधराध्यक्षस्तनयामतिसुन्दरी ॥ कामां गन्धर्वराजस्य चतरो ग्राहयस्य तु ॥ तस्यां त्व
स्य सुतो यज्ञे तरुत्रीमयमहारथा ॥ तरुष्वतनयो बाहुसनाग्यागति जायता ॥ बाहोस्तु पुत्रश्चत्वारः तपनो कुमुदेश्वरः ॥ कुमुदाभूत्कनीया
न्तु पार्थ्वतां सुमनोहरः ॥ कुमुदस्य सुतो यज्ञे देवसेनो महाबलः ॥ स देवसेनः पृथिवीमवतीर्य मनोहरः ॥ मान्धातुर्यौवनाश्वस्य तनयां केशिनी
वधु ॥ वरवामास भार्यां थीमत्कुङ्कीमयस्तःसमी ॥ यौवनाश्वोपि मान्धाता शक्रस्य वचनाद्ददौ ॥ केशिनीमुपगम्याथ देवसेनातया सह ॥
वाराणस्यां शम्भुपूर्ये हरमाराधये च्चिरं ॥ आराधितो हरः प्रीतस्तस्तः प्रददौ वरं ॥ सोप्याह देहरात्रुसमादिष्टमेव हरद्वयं ॥ यावच्चन्द्रश्च सूर्यो
भविता भवति वनुसन्ततिः ॥ अस्यावेलगता जन्मशद्रुतस्ये वराजतं ॥ समन्तो मम वंशात्वं नित्यमेव भविष्यति ॥ इत्यादाय वरं सोपि
देवसेनो महाकृतिः ॥ शंकरस्य प्रदानेन चिरं तां बुभुजे पुरी ॥ देवसेनापि केशिन्यां जनयामास पुत्रकं ॥ स प्लुतास्कराव तो पूर्यना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मनः कीर्त्तितस्तथा॥ सुमनाबृहद्दानश्च क्रतधीकास्तुबलः कृती॥ नीतौ विवेकी यते वै सर्वशास्त्रविशारदौ॥ सर्वे वंशकराः पुत्राः दे
वसेनस्य सत्तमाः॥ अ[illegible] यकालेतु संप्राप्ते देवसेनापि भार्यया॥ पुत्रेषु राज्यं निःक्षिप्य स्यातो विद्याधरः क्षयं॥ ततस्तेतस्यतन
याः कृत्वा सुमनसं नृपं॥ वसुराना दयः सर्वेतु भजुश्चोत्तमां श्रियं॥ जातः सुमनसेः पुत्रो स्त्रयः शूरा महाबलाः॥ सुमतिश्च विरू
पश्च सद्यः शास्त्रेतु पारगाः॥ सुमतेरभवत्कन्याः सुतः सद्यस्य डिंडिमः॥ विरूपस्य भवत्राविर्गोवे र्भित्रो भवत्सुतः॥ तेषांकलो
भवद्राजा कश्मानुविजयो भवत्॥ यो विजित्य क्षितिं सर्वां पार्थिवान् भूरितेजसा॥ शङ्करस्यानुमते चक्रे खाराडवं शतयोजनं॥
न तस्य सासीद्दहनपावकुपुत्रैः प्रतापवान्॥ आव हत्पर मां श्रीतिं ज्वलनस्य प्रतापवान्॥ ॥ अथ यतुत्तुः॥ ॥ स खपं खाराड
वं चक्रे विजयः शतयोजनं॥ तद्वृतं श्रोतुमिच्छामः कथयस्व तपोधन॥ ॥ मार्कराडेय उवाच॥ ॥ सोमवंशो भवद्राजा म
हासत्वो महाबलः॥ धीरः सुदर्शनो नाम चारुरूपः प्रतापवान्॥ ममवैरिरतानास्ति दूरे नातिमहाबलं॥ सिंहान्व्याघ्रा
न्स नुत्तार्थकचित्स्थापित पोधनान्॥ खाराडवी नाम नगरी मकरोन्नत्र शोभनां॥ त्रिंशद्योजनविस्तीर्णामायातं त्रातयोजनं॥
तत्र प्राकारसंयुक्तां आदीनाम्बुजतोरणाम्॥ निम्नाभिरति दीर्घाभिः परिखाभिः समावृतां॥ दीर्घिकाभिश्चोपवनै

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका
२९३

र्वकुभिश्च सरोगलैः ॥ श्चाकीर्णा चतथा राष्ट्रे रत्नैरपि मानवैः ॥ सोत्सेवाः सततं यत्र जना देवाद्दिविस्थितान् ॥ स्पर्द्ध
न्ते च मुदा युक्ताः सर्वभोगसमन्विताः ॥ स वै सुदर्शनो राजा खात्वा भूमिं विदार्यते ॥ गंगां कनखलां देवीवाहयामास खा
ण्डवीम् ॥ अप्राप्य खाण्डवीमध्ये तेन खाते च वर्षिभिः ॥ वक्रानुवक्रा सा भूत्वा पातितश्चीतां नदी प्रति ॥ सा जित्वा सकलाल्लोकान्पान्
वित्वा मोहतसभूमिपः ॥ राष्ट्री चकार खाण्डव्यामध्ये रत्नैरनेकशः ॥ अमेयां नगरे यस्तु जनानानीय भूपतिः ॥ खाण्डवीं वासया 301
मास हृष्टादित्सुदर्शनः ॥ देवदानवगन्धर्वान् जित्वा जित्वा युवा कृती ॥ देवद्वन्द्वं देवरत्नं देवीन्द्रपितधौषधी ॥ खाण्डव्याएपया कालिका
[illegible]स भूपाले च सुदर्शनः ॥ स सहिष्णुरजिष्णुश्च भूपतिं तं सुदर्शनं ॥ कृत्वा पकारं वसुधां देवानाञ्चतथा न्ऽतां ॥ जगाम सा पतिं २९३
वीरं विजयं जयशालिनं ॥ सन्ध्या पहृत्वा सा वित्तं तद्वैरे सम्प्रयोजयेत् ॥ विजयं विरोत्वा महाबलपराक्रमः ॥ सुदर्शनस्य नृपते
रव स्कन्दमथाकरोत् ॥ वामहंसोल्पमेव स्कन्दं विजयश्च सुदर्शनः ॥ चतुरङ्गबलेनाथ युद्धायाभिमुखो भवेत् ॥ विजयो रथमारु
ह्यनियोज्य चतुरङ्गिणीं ॥ सेनां सुदर्शनं योद्धुं संमुखोभवदंजसा ॥ तदा महद्युद्धमासीद्विजयेन महात्मना ॥ सुदर्शनस्य नृप
तेर्वृत्रवासवयोरिव ॥ सुदर्शनस्य सेनानीर्हमन्त्रामात्यवीर्यवान् ॥ काञ्चनं रथमारुह्य विजयं संमुखो ययात् ॥ अक्षौहि
३२०

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रापात्तु सभास्य परिवाय समन्ततः॥ रुमन्तेशत्रुसेनानि मद्रु वन्तु घतायुधाः॥ विजयस्य च सेनानी संजयः परिवंजयः॥ नगानांकेन
जग्राह रुमन्तं सह सैनिकं॥ तयोर्म्महदभूत् युद्धं सेनान्योर्वीरयोर्म्महत्॥ ववर्षशरवर्षेणारुमत्वानथ सञ्जयं॥ कुर्वन्नपिम
हानादं गजें दृष्ट्वेव केशरी॥ रुमत्वानाय विंशत्या वाणैर्विव्याध सञ्जयं॥ क्षुरेप्रणा धनुस्तस्य विच्छेद शतहस्तवत्॥ सोपिका
र्मुकमादाय तदान्यत् संचयस्त्रिभिः॥ वाणैर्विद्धास्य भल्लेन धनुश्चिच्छेद तत्क्षणात्॥ शताश्वं च नागानां सहस्राणि
वपंचव ट॥ पत्तीनां वाजिनां त्रीणि सहस्राणि मनुत्तमः॥ सञ्जयो निजघान प्र वाणवर्षैः सुदारुणैः॥ अथान्यो द्धनुरादा
य रुमत्वान् कुपितो भृशं॥ भल्लेन सारथेरस्य शिरःकोपादपाहरत्॥ हयांश्चास्य चतुर्भिश्च वाणैर्निन्ये यमक्षयं॥ चतु
रःपंचभिर्विद्धा तौरविव्याध्यापि सञ्जयं॥ संजयोप्यतिवेगेन गदामादाय तत्क्षणात्॥ अवतीर्यारथात्तस्थ्या रुमन्तम
प्यधावत॥ अधावन्तं सञ्जयन्तु रुमत्वान् कृतहस्तकः॥ शरवर्षेण संछाद्य वारयामास तत्क्षणात्॥ गदयाभ्रामयन्ना
सोनिवार्य्य शरवर्षिणं॥ आससाद मरुत्वन्तं केशरीव महागजं॥ आसाद्य तां गदां गुर्वी माविव्याती व सञ्जयः॥ एकेनै
व प्रकारेण सरथं तं व्यपोथयत॥ स पपात महावीरः पृथिव्यां गदयाहतः॥ वज्राहतो यथा शैलः पृथुनावलमध्यगः॥ रुमं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्वन्नं निपतितं दृष्ट्वा राजा सुदर्शनः॥ शोककोपसमाविष्टमधुमद्दवणवकः॥ जज्वालाकुलदेहोपि क्रोधेनातीवसंयुतं॥ स्रा
त्र सजवनैरश्वैर्युक्तं वैयाघ्रकृत्तिना॥ रथं कांचनचित्राङ्कं सिंहध्वजविनिस्वतं॥ आयुक्तो धनुरादाय विस्फार्य च पुनःपुनः॥
स सैन्यं सञ्जयं राजा समाद्रवत वेगवान्॥ अथास्य निशितैः शास्त्रैः सेनामयृगतां भृशं॥ स हनत् सकलान् राजा मृगानिव मृ
गाधिपः॥ एकामक्षौहिणीमग्रगामिनीं विपुलौजसं॥ क्रोधदृप्येनस हनन्नमांसीवदिवाकरः॥ हत्वा द्युसो हणीमेकामासा
द्य संजयं नृपः॥ वाणैः षड्भिश्च विव्याध ध्वजमेकेन चिच्छिदे॥ स जयोप्यथ विंशत्या हृदि विव्याध सुदर्शनं॥ ललाटे चैकवाणेन
प्राविध्य हातहस्तवत्॥ क्षुरप्रेणासिकोदण्डं भित्वा वाहुः प्रतापवान्॥ सारथिं दशभिर्वाणैः पुनर्विव्याध सञ्जयं॥ कोदण्डम
न्यमादाय ततो राजा सुदर्शनः॥ नरदेवेणभीमेनाववधातीव संजयं॥ तयोर्महदभूद्युद्धं वलिविस्मयकारकं॥ शस्त्रैरस्त्रैत्सं
न्नैः क्षोणैर्वलिर्वासवयोरिव॥ ततः सुदर्शनो राजा भल्लेनास्य दृढं धनुः॥ चिच्छेद सारथिं चास्य जघान निशितैः शरैः॥ स्वयं सं
जग्मवाहान्तसंजयः परवीरहा॥ धनुरन्यत्समादाय परिकार्य सुदर्शनात्॥ विव्याध दशभिर्वाणैर्धनुरप्यच्छिनत् दृढं॥ श
रासनान्नरं राजा समादाय सुदर्शनः॥ सञ्जयस्य चतुर्वाहान् शरानैर्निमे यमक्षयं॥ अथो धनुश्च चिच्छेद तवैव्याध प

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तंत्रिभिः॥ विरथश्छिन्नधन्वा च सञ्जयः खड्गचर्म्मभृत्॥ आदाय स सुरवेगात्ते ह्युद्रवत्कुपितोऽभ्यशं॥ तस्यापततं खड्गं क्षुरप्रेण सु
दर्शनः॥ द्विधा चिच्छेद भल्लेन चर्म्म चाप्यच्छिन्नत्तदा॥ अथ धृतं नदेघ्मेत सञ्जयः स्यन्दनोत्तमं॥ सुदर्शनस्य सूतं तु करेणाभ्यापा
तयत् क्षितौ॥ रथाभ्यासगतस्याशु संजयस्य सुदर्शनः॥ शिरः विच्छेद खड्गेन ततो सोभ्यपतत् भुवि॥ सपपात ततस्तस्य रथाभ्या
से महाबलः॥ कृत्तस्त्रपश्च नो रसोप्युभिन्नः सालवृक्षवत्॥ सञ्जयं पतितं दृष्ट्वा विजयः क्रोधसंयुतः॥ महता शंखनादेन
श्रापूर्य्य धुलभंस्थलं॥ रथेन स्वर्णचित्रेण आघुचर्म्म विराजता॥ केतुना वृषभेनाथ योजना द्वौ छिन्नेन च॥ नादयन्ककुभः
सर्व्वा रथो घपरिवेष्टितः॥ विमुञ्चन शरवर्षेणि समासदे सुदर्शनं॥ आसाद्य तं रूपोभूयो विजयः परवीरहा॥ हृदि विद्धा
त्रिभिर्बाणैस्तिष्ठ तिष्ठेति चाब्रवीत्॥ सुदर्शनोपि विजयं नदन्तं कुञ्जरोपमं॥ दशभिर्निशितैर्बाणैर्विद्धा चिच्छेद तद्धनुः॥ अ
थ छिन्नधनुर्बाणं यतः कमेरा त्रिभिः शरैः॥ निर्भिद्य त्वा थमहानादं ननादाति सुदर्शनः॥ सोपि धनुः समादाय कङ्कपत्रैस्त्रिभिः
शरैः॥ विव्याध हृदये वीरो विजयोपि सुदर्शनं॥ ततस्तु तं समुद्दिश्य महाशक्तिं सुदीपितां॥ नागकन्यां कोपयुक्तां लेलिहानामि
वातुलां॥ स्वर्णदण्डां सुतीक्ष्णाग्रां तैलधौतां सुनिर्म्मलां॥ समुद्यम्य विजयः क्रोधाद्दवं प्रति॥ सुदर्शनस्य हृदये सा शक्तिः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रविवेश ह ॥ स विह्वलो रथोपस्थे धावन्नेव पाविशत ॥ तस्मिन्रथे हसमाने च्छन्नपनौ च सुदर्शने ॥ तस्याग्रे तत्क्षणात्पार्श्वे ये
स्थितां तत्र सैनिकाः ॥ तान्सर्वान्महन् क्षाजा क्षणमात्राद्द्विजोत्तमाः ॥ रथानां दशसहस्राणि तावन्त्येव च दन्तिनाम् ॥ पंचविंशत्
सहस्राणि वाजिनां च तपस्विनां ॥ लक्षत्रयं तु पत्तीनां क्षणमात्रा साधयो पययेत् ॥ स तु लब्ध्वा ततः संज्ञां धनुरादाय वेदहं ॥ शर
वर्षेणा विजयं सव वर्षसुदर्शनः ॥ निवार्य शरवर्षेण विजयन्तु सुदर्शनः ॥ भल्लेन कार्मुकं सज्यमस्य चिच्छेद तत्क्षणात् ॥ सा
रथेस्तु शिरःकायाद्भल्लेनापाहरत्ततः ॥ हयांश्च चतुरश्चास्य प्रेषयामास मृत्यवे ॥ अथैनं विरथं भूपं दशभिः कंकपत्रभिः ॥ 303
बिभ्याध हृदयप्रदेशेननादं च सुदर्शनः ॥ स छिन्नधन्वा विरथो गदामादाय वेगवान् ॥ विजयो विजयाकांक्षी सुदर्शनमधावत ॥
आपतन्तं महावीरं बाणैर्बैः सुदर्शनः ॥ ववर्ष वर्षासु यथा वारिदः पृथिवीधरं ॥ विजयः शरवृष्टीं तां प्रोक्षाद्य भ्रामरेण नचे ॥ २९५
गदाहस्तो रथारूढमाससाद च नन्त् क्षणात् ॥ आसाद्य तं महावीर्यं विजयो पसुदर्शनं ॥ अत्वेः प्रष्ठ ह च गदापातयामास भू
तले ॥ गिरेः शृङ्गं यथा तुंगं वज्राशनिविदारितं ॥ यथासुदर्शनो राजा दारितो गदया पतत् ॥ तस्मिन्निपतिते भूपः सेनापतिः स
सैनिकः ॥ भयात्संप्राद्रवन्त्सर्वा दिशश्च प्रादिशत्तथा ॥ नष्टेषु तस्य सैन्येषु विजयः खाण्डवीपुरीं ॥ प्रविश्य दहृणे तत्र राशी भू ३२२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तान्गिरीनिव॥सुवर्णानाञ्च रत्नानां राशञ्च यान्बहुशः पुरः॥ दृष्ट्वा सरांसि तत्राथ प्रफुल्लकमलानिव॥ हंसकारण्डवानादैर्नो
दितानि समन्ततः॥ राशीन् सुवर्णरत्नानां पर्वतानिव विस्तृतान्॥ पुष्पितान् देववृक्षांश्च भ्रमद्भ्रमरभूषितान्॥ प्रासादविपु
लान् शुभ्रान् कैलाशसदृशान् भुजान्॥ विस्फुटांश्च सुगन्धाढ्यां प्रतिगेहे व्यवस्थितान्॥ उत्फुल्लनयनो राजा विजयः परवी
रहा॥ मेने मए वतीस्तानु पुरीं क्षितिगतामिव॥ तं वीक्ष्य तं नरपतिं नगरीं तां सुरेश्वरः॥ सभेत्य विजयं प्राह शान्तवंश्च क्षमायाचि
त॥ ॥इन्द्र उवाच॥ ॥राजन् सहासीद्देवानां गरातानामपि चोत्तमं॥ नरगन्धर्वयक्षाणां मुनीनाञ्च मनोहरं॥ सर्वानुत्साध्य देवीश्च
मम वापि प्रियेरतः॥ अक्षावलामिदं गुह्यं श्वाक्षाद्य च तपोधनं॥ रेवाराउवीं नगरीं चक्रे इह राजा सुदर्शनः॥ तादिदं पुनरेव त्वं व
नं कुरु नरोत्तमे॥ तत्राहं विहरिष्यामि तक्षकेन समं हरः॥ मुनीनाञ्च तपस्थानं मुक्तं लन्ते प्रसादतः॥ भविष्यति च यक्षाणां किंव
राणाञ्च पार्थिव॥ ॥मार्कण्डेय उवाच॥ ॥एतच्छ्रुत्वा वचस्तस्य शक्रस्य विजयस्तदा॥ वनमेवाकरोद्राजन् रेवाराउवीं शक्रगौर
वात्॥ गच्छन्तु भोगयास्यान्न प्रजाः सर्वा यथेच्छया॥ येषां वाह्या त्रिलोकानां यथा जन्मगमने पुनः॥ गता रासी नेगच्छन्तु मयैव प्रति
पालिताः॥ ततस्तस्य वचः श्रुत्वा जनाः केचित् द्विजेपदं॥ जग्मुर्वाराणसीं केचित् द्विजयेनाभिपालिताः॥ ततो धनानां तान् राशी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

नरनारान्त्र पृथक् पृथक्॥ अन्यानां मङ्गलान्त्र कूप्यानां विजयस्तदा॥ दीर्घे दीर्घाहयामास पुरीं वारणसीप्रतियाग
स्वर्गानाञ्च देवानां यदानीतं हठात्पुरा॥ इत्येवमादिकं यत्नु विजयस्तत्प्रसादतः॥ तेस्ते त्रीतं च खाण्डव्याः स्वस्थानप्रति
भूषितैः॥ विंशद्योजनविस्तीर्णां त्रिंशद्योजनमायतां॥ तां पुरीं विजयश्चक्रेन चिरदेववैवनं॥ तस्मिन् शक्रस्य सम्मत्या त
क्षकः सहितो गुरोः॥ उवास सुचिरं तत्र ततो वै निर्जनं वनं॥ ततो देवाश्च गन्धर्वाः क्रीडन्त सरसाकुनाः॥ अन्ये सन्त विजयं भू
पवने सुविजयावहं॥ अष्टाविंशतिमे प्राप्ते युगे द्वापरशेषतः॥ वह्निर्ब्राह्मणरूपेण भिक्षां जिष्णुमयाचत॥ दातुमङ्गीकृतं भि 304
क्षां तदा पाण्डुसुतेन वै॥ वह्निरूपं समास्थाय जिष्णुं वचनमब्रवीत्॥ अहमग्निः पाण्डुपुत्र यज्ञभागाति भोजनात्॥ व्याधि पुराण
तोहं तपोव्याधि ममत्वं नाशयाधुना॥ खाण्डवं नाम विपिनं सपक्षिमृगराजकं॥ यदि मां भोजयिष्यसि त्वं शक्रोपि श्वेतवा २९६
हन॥ तदा समेत्य गोव्याधिवर परास्यतिनोच्चरणेत॥ पुरानु विजयो राजा खाण्डवीनाम तां पुरीं॥ भुक्त्वा वनं यतः चक्रे तेन नतं
त्खाण्डवं वनं॥ तदर्थं देवविहितं वनं तच्छ्वेतवाहनं॥ विरोधात्तत्र शक्रस्य न स्वयं भोक्तुमुत्सहे॥ तस्मात्त्वाहि महाभाग यत्नं
तस्मिन्नियोजये॥ यथैतत्त्वं वनं भोक्तुं प्राप्नोमि त्वत्प्रसादतः॥ तस्य तद्वचनं श्रुत्वा सव्यसाची महाबलः॥ दाहयामा

३२३

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सषिविपिनं तत्सर्वं प्राणि संयुतं ॥ देवकीतनयेनासौ वासुदेवेन पालितः ॥ खाण्डवं दाहयामास ज्वलनस्य
हितेरतः ॥ सुप्रीतः प्रददौ तस्माऽज्ज्वालाय महात्मने ॥ वह्निर्धनुश्च गाण्डीवं वारणां देवनिर्म्मितं ॥ अक्षयाग्रव
सुधीदिव्यं रूपं ताम्रं तुरंगहयान् ॥ हनुमतो ह्यधिष्ठानं महान्तं वानरध्वजं ॥ एवऊञ्च त्रिशिरवं स्त्री क्षणं दहनः सव्य
साचिने ॥ निरोगश्चाभवद्वह्निस्तदा जिष्णुप्रसादतः ॥ तैर्बाणैस्तेनु धनुषा तेन खेटकेन केतुना ॥ तदुग्रस्यन्दनेवा
पि विजिग्ये फाल्गुणो रिपून ॥ एवं भैरववंशे तु संप्राप्तो विजयान्नृपः ॥ खाण्डवं नाम विपिनं चचार सुमहाद्युती ॥
विजयस्य सुता जाता स्त्रयो दश महावलाः ॥ द्युतिमान् सौमदत्ती च भूरि प्रद्युम्न एव च ॥ क्रतुःतु राड्डा विरूपाक्षो वि
कान्तो पि धनञ्जयः ॥ प्रथर्वः पवनः केतुस्त पारिश्वर रोपमः ॥ एषां राजाभवद्धीरः भवदेवः परिन्तपः ॥ वाराणा
स्यां नगर्य्यां धेय तं लक्ष पुराकरोत् ॥ लक्षपत्नकरः सोपि नाम्नी त्रापि भविष्यति ॥ राजाद्भितो महाभागो
य योपरि कारत्तथा ॥ एषां पुत्रप्रभृते श्चया त्रेसर्व्वमिदं जगत् ॥ चिरेणरशिक्रः संरक्षां शाक्रो तिभुविमा दृशाः ॥ क्रमाद्भैरववंशेन व्याप्तं लोकमि
दं तदा ॥ एतद्वः कथितं विप्रसत्तानं भैरवस्यतु ॥ तेषां कृत्वा कथामात्रं नापु त्रो जायते नरः ॥ इदं यः कीर्त्तयेत्सम्यक् चरितं विजयस्य यत् ॥ सत

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कालिका २९७

तं विजयन्नस्य जायते न पराभवः॥ एकाग्रमनसा यस्तु शृणुयादिदमुत्तमं॥ तस्य वंशास्य विच्छेदो न कदाचिद्भविष्यति॥ ॥इति श्रीका
लिकापुराणे भैरववंशानुकीर्त्तनं आयः॥८८॥ ॥मार्क्कण्डेय उवाच॥ ॥वेतालस्य च सन्तानं शृणुवन्तु मुनिसत्तमाः॥ यच्छ्रुत्वा सर्व्वपापेभ्यः त
त्क्षणाद्देव हीयते॥ दक्षस्य तनया चासीत् सुरभिर्न्नाम नामतः॥ कामधेनुरिति ख्याता सर्व्वलक्षे। जगतां माता महाभागा सर्व्वलोकोपकारि
णी॥ तस्यास्तु तनया जज्ञे कापोतस्य प्रजापतेः॥ नाम्ना सा रोहिणी सि स्नासर्व्वकामदुघा रणं॥ तस्यायज्ञे श्रुनःशेफान्मुने रिति तपोज्ज्वला
ता॥ कामधेनुरिति ख्याता सर्व्वलक्षण संयुता॥ सा शिताभ्र प्रतीकाशा चतुर्वेदचतुःपदा॥ स्तनैश्चतुर्भिर्धर्म्मार्थकाम प्रसवकारिणी॥ सास्
तान्नु शरीरान्नु कालेन महता सती॥ निर्म्मलं यौवनं कामधेनुरूपं मनोहरं॥ तावद्दरन्तीमेरुपृष्ठे चारुरूपै रलंकृता॥ ददर्श स तु वेतालः का पुराण २९७
मुकः प्रत्यपद्यते॥ तत्र कामुकवेतालं विदित्वा कामधेनुका॥ पशुधर्म्मात्स्वयं भेजे तं पुत्रं शशाभृद्द्युतः॥ सोवापतस्यां परमःमा मोदं शा
क्रान्मजः॥ सा चापि परमां तस्मिन्मुदमायाति हर्षिता॥ तयोः प्रवृत्ते सुरते तस्यां गर्भो भवत्तदा॥ काले प्राप्ते तु सुषुवे कामधेनुर्महावृषं॥ सो 305
चिरेणैव कालेन सुमहान्वृषभो जयेत॥ महाककुदसंयुक्तः चारुशृङ्गसमन्वितः॥ उक्षिप्त विचरन्कर्णयुगलो दीर्घवालधिः॥ ककुद्
न च शृङ्गाभ्यां कर्णाभ्यां राशितो भवेत॥ विचरन्नद्दृशो देवैः शृङ्गैरविसिताचलः॥ वेतालस्त्वकरोत्तस्य नाम शृङ्गः इति द्विजाः॥ सतु श्र ३२४

ङ्गो ज्ञानशाली समाराधयदीश्वरं॥ सोपितुष्टो बलं तस्मै ददौ विश्वं महेश्वरं॥ तमेव वाहनं चक्रे कृत्वा देवत्वनुं वृषं॥ साश्चित्ययुग्मबलवा
न् पृथिवीधरणक्षमाः॥ भृङ्गो नाम महातेजा केनु प्राप्या भवेत् प्रभुः॥ भृङ्गो भूत्वा सतो यस्या कैङ्करस्य महावृषः॥ अतो भृङ्गि
मिति ख्याति मिति प्राप महेश्वरः॥ सतु भृङ्गो महादेव ध्यानाशन्नाक्कचित् क्वचित्॥ वत्सास्य गृहं गत्वा सुरभेस्तनयाः सुयाः॥ रूप
यौवनसम्पन्नाभेजे सम्पुरतेनताः॥ वत्सास्य गृहेगावःसर्वलक्षणसंयुताः॥ ति सूति सततं विप्राः तास्तु तस्य सुता पुनः॥ बहवस्तु समुत्प
न्नाः तेषांस्तु तिप्रसूतिभिः॥ सर्वं जगदिदं व्याप्तं ते भ्योयज्ञः प्रवर्त्तते॥ आज्येन देवास्तुष्यन्ति यज्ञा आज्यैः प्रतिष्ठिताः॥ यज्ञाधीनमि
दं सर्वं जगत्स्थावरजङ्गमं॥ तदाज्यं तु गवाधीन मतः सर्वं गवि स्थितं॥ तदिदं सकलं विश्वं गवाधीनं द्विजोत्तमाः॥ वेतालस्य च ता
गावो रक्ताः सर्वे प्रियाः सदा॥ य इदं भृणुयान्नित्यं वेतालस्य महात्मनः॥ वत्सानां च सुविप्रोक्तं सम्पुखं बलवान् भवेत्॥ न गावो
नापि विभवास्तस्य नश्यन्ति वै क्वचित्॥ वेतालः सततं तस्य वक्ष सा चरित्तं स्वयं॥ इति वः कथितं विप्रा यथा वेतालभैरवौ॥ ज
नयामास तु पुत्रा वाहुत्य महाशयाश्च नः॥ यथा च कालिका देवी मोहयामास शङ्करं॥ यथोत्पन्ना शरीरार्द्ध कृतं शास्त्रोर्थ यथा तथा॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कालिकायेन मत्स्यरूपं मितिसञ्ज्ञा यतेऽत्वहं॥ तस्य हस्त स्थिता मुक्तिस्त्रिवर्गस्तत्करानुगः॥ इति वः कथितं पुण्यं पुराणं कालिकाह्व
यं॥ मन्त्रवेदमयं शुद्धं ज्ञानदं मुक्तिदं परं॥ इति शुद्धतमा लोके वेदेषु च सदा द्विजाः॥ देवगन्धर्वपित्राद्यैः स्पृहनीहमिदं सदा॥
सुधान्तवसुतं मन्त्रो वशिष्ठेन महात्मना॥ इदं पुराण समस्तं तं कालिकाह्वयमुत्तमम्॥ तेन गुप्तमिदं सर्वे कामरूप सुरालये॥ तदि
दानीं समाख्यातं यत्कीर्त्तं महर्षयः॥ युष्माभिरपि नो देयं गोप्यं लोकेषु सर्व्वदा॥ शंखाये वल्लविन्नाधनास्ति कायाऽजिता
त्मने॥ भक्तिश्रद्धाविहीनाय न दातव्यं कदाचन॥ श्रद्धया श्रद्धया वापि स्खलुयाद्यः स ईश्वरः॥ त्रिंसःकोट्यश्च कोटीचती
र्थानां वा पुरव्रुवीत॥ तथात्र यानुयत्पुरांपतदस्य श्लोकमात्रतः॥ अधीतास्तेश्चतुर्वेदा येरिदेध्यायमात्रकम्॥ श्रुतं सङ्कु
ल्यवज्ञात्तु ते धन्यास्ते महेश्वराः॥ सन्ति यावन्ति पद्यानि यावन्मत्राक्षराणि च॥ यावन्ति गुणसूत्राणि पत्रास्य पक्षरपंक्तयः॥ तावद
ब्दसहस्राणि देवीलोके महीयते॥ यत्र देवी भगवती देवतारव्यापकः शिवः॥ ततः किं वाधिकं न्यास्त्वं त्रिषु लोकेषु गीयते॥ अ
ध्यायमेकं पद्यं वा श्लोकार्द्धं पाठमात्रकं॥ येऽश्रुतं पठितं वापि ते धन्या धरणीतले॥ अष्टादश पुराणानि वेदश्चत्वार एव च॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

साङ्गोपाङ्गाश्च विद्याश्च व्रतधर्म्माः सनातनाः ॥ कालीपुराणस्य परे कलां नार्हन्ति षोडशीं ॥ सत्यं सत्यं पुनः सत्यं भैरवाय शिवो
ब्रवीत् ॥ एतत्परतरं नास्ति रहस्यं भुवनत्रये ॥ पुराणं पवित्रमतुलं सर्व्वपापप्रणाशनं ॥ श्रीतिहं भव्यजनकं सर्व्वनिश्श्रेयसः प्रदम् ॥
इति दंपश्यते यत्तु पुराणं कालिकाह्वयं ॥ सकामानखिलान् प्राप्य शेषे सतममवाप्नुयात् ॥ मत्तिश्च लोलिखितं यस्य पुराणमिद
मद्भुतं ॥ यदि तिष्ठति विप्रेन्द्र नाविघ्नस्तस्य जायते ॥ यत्तु धीते प्रयत्नेन पुराणमिदमादरात् ॥ अधीता सकलावेदास्तेनेह द्वि
जसत्तमाः ॥ तस्मात्त्वाधिकोनास्ति कृतकृत्या विवस्वराः ॥ समहावलवांश्चोके चिरायुरपि जायते ॥ सर्व्वषां जनको ब्रह्मा विष्णुः
सर्व्वस्य पालकः ॥ हरोपि संहतिकरस्ते पितत्पुत्रतां गताः ॥ तन्तु रिञ्चं जगन्मूलं को वा वेद जगत्त्रये ॥ को द्विजन्मकृतैः पुण्यै गुरुपूजन
तत्परैः ॥ नरैः संप्राप्यते श्रोतुमप्राप्य भाग्यवर्जितैः ॥ यो लोकमीशाः सततं बिभर्त्ति यः पालयेद्दत्तकरः ख्ययः स्यात् ॥ इदं समस्तं त्रय
मंत्रशास्त्रं दीपस्वरूपञ्चनमोस्तु तस्मै ॥ प्रधानपुरुषो यस्य प्रपञ्चो योगिनां हृदि ॥ यः पुराणाभिधो विष्णुः प्रसीदतु सनातनः ॥
यो हेतुरग्र्यः पुरुषः पुराणः पुराणकृद्देदपुराणकेभ्यः ॥ परः परेभ्यश्च पुरारिरूपो ध्येयं तत्तन्नामपुराणशेषे ॥ इति सकलज
गद्विभर्त्ति या सा मधुरिपुमोहकरीनमोस्तु तस्मै ॥ वहति च वपुषा महेश्वरो यां प्रणमैतत्प्राणहितां शिवाख्यां ॥ ९ ॥ इति श्रीकालिकापुराणं समाप्तं ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu